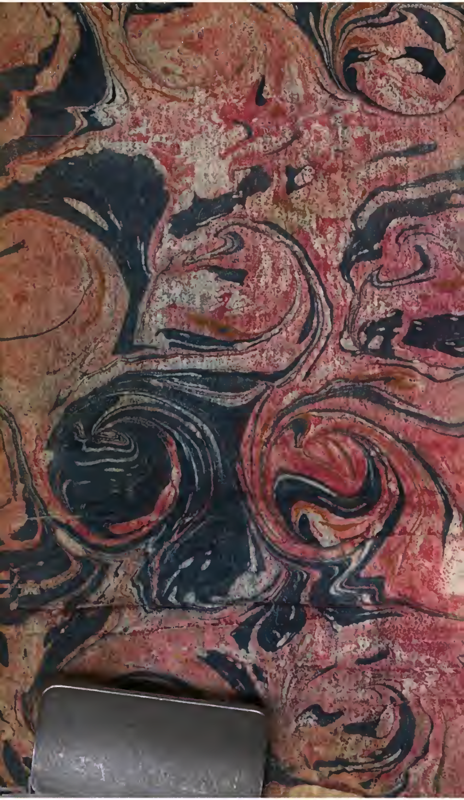

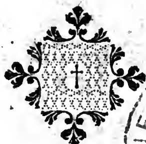

DOM. S. ALOYS. ✠ JERSEIENS. S. J.

[DENISE (Claude)]

THESAURUS
SACERDOTUM
ET
CLERICORUM.

Pone Thesaurum tuum in præceptis Altissimi, & proderit tibi magis quàm aurum.
Eccli. c. 29. v. 14.

AURELIÆ,
Ex Typis Couret de Villeneuve, Regis, Aurelian. Ducis, Episcopi, nec-non Collegii Typographi.

M. DCC. LIV.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

DOM. S. ALOYS. JERSEIENS S.J.

ILLUSTRISSIMO

AC REVERENDISSIMO

D D.

NICOLAO-JOSEPHO
DE PARIS,

AURELIANENSIUM

EPISCOPO.

S*UPERVACANEUS foret*, *PRÆSUL ILLUSTRISSIME*, *labor iste noster, & incassùm susceptus, si te omnes quotquot in*

mundo degunt Clerici & Sacerdotes vel audire potuissent, non ita pridem, tamquam imbres eloquia mittentem sapientiæ tuæ & de thesauro cordis tui nova & vetera proferentem, *aut etiamnùm te possent videre conversantem. Ipse enim quantâ arte, qualí-ve studio, in Sodalitio Clericorum tuorum novas & indefessas Divini Ministerii veluti excubias agens*, sicut Aquila provocans ad volandum pullos suos & super eos volitans, *Candidatos Sacerdotii cœlestibus instituebas præceptis, Ecclesiasticisque informabas disciplinis! Quanto Sacerdotalis honoris ampliandi, Pastoralisque*

vigilantiæ promovendæ zelo ſuc-cenſus, fidiſſimos in animarum curâ Coadjutores tuos, ad lavanda & reficienda *exercitiis ſpiritualibus* retia ſua *tuo exemplo tuiſmet impenſis provocabas! Quantâ facundiâ ipſe Paſtorum* forma factus ex animo, *ipſis quæ munia, quas partes Paſtoralis officii, verbis enucleabas, operibuſque demonſtrabas! At modò, proh dolor!* detrimentum vocis, *ut aiebat olim Beatus Ambroſius*, vertitur *tantùm* in lucrum amoris, *dùm oracula quæ priùs ore deprompſeras, moribus referre non deſinis, actibus-vè tanto fervore pingis.*

Non ingratum igitur & Sacer-

dotibus & Clericis fore confido, quos nec vox tua potest attingere, nec tua valent exempla illustrare; si ad eos hæc nostra editio perveniat, ut in hoc exiguo volumine veluti compendium quoddam, ac summam contractam habeant & institutorum tuorum, quæ fidenter exequi, & virtutum tuarum, quas ad vivum exprimere satagant.

Tibi ergò jure merito, PRÆSUL ILLUSTRISSIME, *competit & cedit, tibique lubens sistitur parvus iste Sacerdotum & Clericorum Thesaurus; quippe qui cum universos almæ Matris Ecclesiæ Ministros apprimè instruat, tui*

maximè partes agere videatur, qui totus in Sacerdotum & Clericorum decus & profectum incumbens, facultates Ecclesiasticas libentissimè & *largissimè* impendis, & superimpenderis ipse pro animabus eorum. *Opus est, iste Libellus, ex diversis optimæ notæ auctoribus undequaque collectum; nec minùs ideò præstans & jucundum, non enim ex uno sed ex multis floribus Apis industria mel suum conficit. Suscipe igitur hoc tenue munusculum meum quod tibi voveo, dico, consecro in obsequii testimonium: Quatenus dùm & eloquia & exempla tua Posteritati mandabuntur,* nomen tuum vivat à ge-

neratione in generationem, *quod tibi de Sacerdotali honore tam egregiè merito faustum precatur,*

PRÆSUL ILLUSTRISSIME,

Devotissimus & additissimus,
COURET DE VILLENEUVE.

COLLECTOR PIO LECTORI.

GRandis dignitas Sacerdotum, intonabat olim S. Hieronimus, *sed grandis ruina si peccent; lætamur ad ascensum, sed timeamus ad lapsum: Non est tanti gaudii excelsa tenuisse, quanti mœroris de sublimioribus corruisse.* Sacerdotalem igitur meditare gradum, LECTOR BENEVOLE, & attende quomodo *officium istud agitur quidem in terra*, ut Sanctus asserit Chrysostomus, *sed cœlestibus negotiis continetur. Non enim homo, non Angelus, non Archangelus, non quævis alia creatura, sed ipse Spiritus Sanctus hoc munus instituit, atque adhuc manentes in carne, ministerio fungi præstitit Angelorum.*

Quidni ergò Angelicam æmulabitur sanctitatem, puritatem ac sedulitatem, qui ad tantam tamque sublimem dignitatem, & ad onus ip-

fiſmet Angelicis humeris formidandum, vel anhelat, vel ſeſe à Deo vocatum & electum contemplabitur? Eò ſpectat, RELIGIOSE LECTOR, hic præſens Theſaurus, ut tibi, ſcilicet, ad tàm eximias partes viam aperiat, & quaſi manu te deducat ad hoc ſanctuarium, ſicque finem ſtatui tam ſancto tamque ſublimi maximè congruum valeas adipiſci.

Hæc erit igitur in inſtruendo iſto opuſculo noſtri ſtudii ratio; cum Apoſtolus nos admoneat videre vocationem noſtram; os Domini interrogare te oportet, ut ſcias, ait S. Bernardus, *an vocatus veneris, & vocatus à Deo, cujus nimirum hæc vocatio eſt.* Quod quidem ut faciliùs præſtes,

1°. præmittitur PARVUM OFFICIUM, pro obtinendâ à Deo gratiâ perfectè cognoſcendi excellentiam Miniſterii Eccleſiaſtici, illudque ritè adimplendi.

2°. Quoniam *Juſtus ex fide vivit*, ut nempè omnia opera tua in charitate fiant, ſubjicitur tibi EXERCITIUM DIURNUM ad omnes diei

actiones piè dirigendas & instituendas.

3°. Quoddam tibi exhibetur SPECULUM, in quo præcipua quæ ad pietatem accendendam, Ecclesiasticum-vè decus ampliandum media conducunt, ex Scriptura, SS. Patribus, Conciliorum Sanctionibus concinnata, & veluti depicta reperies: his accedent monitiones S. Caroli Borromæi ad Sacerdotes & Clericos, in IV. Concil. Mediol. adumbratæ.

4°. Cum præstantissimum Sacerdotis munus sit offerre sacro-sanctum Missæ sacrificium, de eo copiosiùs differitur; ejusdem ritus & ceremoniæ indagantur & enucleantur juxtà placita rerum liturgicarum peritorum, imprimisque SS. Dom. Nost. Pontif. Benedicti XIV. in præclaro tractatu de Sacrificio Missæ. Item & suppetunt tibi meditationes de præcipuis Christi in Eucharistiâ dotibus, ac orationes ante & post Sacrum ex SS. Patribus depromptæ, quibus & præparationem, & gratiarum actionem piè persolvas.

Nostrum qualemcumque laborem in coacervando & adornando præsenti isto THESAURO, boni, quæso, consule, BENEVOLE LECTOR, æquoque animo suscipe; & ab affectu sinceræ tuæ pietatis, tuique progressûs spiritualis maximè studioso profectum crede; ad majorem ejus honorem cui servire regnare est, cuique LAUS ET GLORIA per infinita seculorum secula. Amen.

APPROBATIO.

JUSSU illustrissimi Galliarum Cancellarii, legi Libellum, cui titulus, *Thesaurus Sacerdotum & Clericorum*, eumque approbavi. DATUM Parisiis in ædibus nostris Lexovæis, anno millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo, die verò Novembris octavo.

LE SEIGNEUR, Doctor. & Soc. Sorbon.

APPROBATIO.

NICOLAUS-JOSEPHUS, Dei & sanctæ Sedis Apostolicæ gratiâ, Episcopus Aurelianensis: Librum legimus nobis oblatum, cui titulus, *Thesaurus Sacerdotum & Clericorum*, quem in omnibus sanæ doctrinæ, canonicisque sanctionibus consonum invenimus: Insuper & omnia, quibus constatur, instituta atque exercitia Ministrorum Altaris pietati fovendæ ac enutriendæ visa nobis fuerunt perutilia. Quapropter dignum illum judicavimus, qui in lucem nostris auspiciis prodeat, & ab omnibus Diœcesis nostræ viris Ecclesiasticis studiosè pervolvatur. Datum Aureliæ in Palatio nostro Episcopali, die 29 mensis Octobris anni 1753. † N. J. Ep. Aurelianensis.

De Mandato Illust. ac Rev. DD. Episc. Aurelianensis. PATOUILLE.

ANTE recitationem hujus Officii.

Oratio.

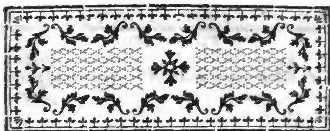
DOmine Jesu-Christe, qui non oraris tantum à nobis ut Deus; sed & ineffabili pietate oras in nobis ut caput nostrum, & oras pro nobis ut Pontifex noster: concede nobis; ut per te, quem advocatum habemus apud Patrem offeramus hostiam laudis semper Deo, id est fructum labiorum confitentium nomini ejus. Qui cum eodem Patre, & Spiritu-Sancto vivis.

POST recitationem Officii.

Oratio.

DOmine Jesu-Christe, qui in diebus carnis tuæ, preces, supplicationesque cum clamore valido & lacrymis offerens, exauditus es pro tuâ reverentiâ; ne irascaris super orationem servi tui, neque amoveas orationem meam & misericordiam tuam à me: sed spiritus tuus adjuvet infirmitatem meam ut orem te semper & non deficiam, in omni loco levans puras manus Deo, & benedicens te in omni tempore. Qui cum Patre.

PARS

PARS PRIMA.

OFFICIUM PARVUM

PRO obtinenda à Deo gratiâ perfectè cognoscendi excellentiam ministerii Ecclesiastici, illudque ritè adimplendi.

AD NOCTURNUM.

DOMINE, labia mea aperies: ℟. Et os meum annuntiabit laudem tuam.

Deus, in adjutorium meum intende: ℟. Domine, ad adjuvandum me festina.

Gloria Patri, &c.

Invitator. Dominum Messis, cujus est mittere operarios in messem suam, * Venite, adoremus.

Psalmus 94.

VEnite exultemus, Domino: jubilemus Deo salutari nostro: præoccupemus faciem ejus in confessione, & in psalmis jubilemus ei.

Dominum messis, cujus est mittere operarios in messem suam: * Venite.

Quoniam Deus magnus Dominus, & Rex magnus super omnes deos: quoniam non repellet Dominus plebem suam, quia in manu ejus sunt omnes fines terræ, & altitudines montium ipse conspicit.

* Venite, adoremus.

Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud, & aridam fundaverunt manus ejus: Venite, adoremus, & procidamus ante Deum: ploremus coram Domino, qui fecit nos, quia ipse est Dominus Deus noster; nos autem populus ejus, & oves pascuæ ejus.

Dominum messis, &c.

Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra, sicut in exacerbatione secundum diem tentationis in deserto; ubi tentaverunt me patres vestri, probaverunt, & viderunt opera mea. * Venite.

Quadraginta annis proximus fui generationi huic & dixi: Semper hi errant corde: ipsi vero non cognoverunt vias meas, quibus juravi in ira mea: Si introibunt in requiem meam.

Dominum messis, cujus est mittere operarios in messem suam, * Venite.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui-Sancto: Sicut erat in principio, & nunc, & ſemper, & in ſæcula ſæculorum. Amen.

* Venite adoremus.

Dominum meſſis, cujus eſt mittere operarios in meſſem ſuam, * Venite.

Hymnus.

TEr Sancte, ter potens Deus,
Incomprehenſa Trinitas;
O lux perennis! propriis
O ter beata gaudiis!

O vera ſemper unitas!
O una ſemper veritas!
O ſancta ſemper, quæ bonum
Diffundis omne, caritas!

Te confitetur in tuo
Et plebs renata nomine;
Firmâque prælibat fide
Amor, quod ambit præmium.

*D*a poſſe quod jubes, Pater,
Da ſcire, Fili, quod doces;
Fac corde toto, Spiritus,
Nos velle quod probas bonum.

Sit laus Patri, laus Filio,
Sit & tibi laus, Spiritus,
Afflante quo mentes ſacris
Lucent & ardent ignibus. Amen.

Ant. Ego plantavi te.

Pſalmus 79.

QUi regis Iſraël, intende: * qui deducis velut ovem Joſeph.

Qui ſedes ſuper Cherubim, * manifeſ-

tare coram Ephraïm, Benjamin, & Manasse.

Excita potentiam tuam, & veni: * ut salvos facias nos.

Deus, converte nos: * & ostende faciem tuam, & salvi erimus.

Domine, Deus virtutum, * quousque irasceris super orationem servi tui?

Cibabis nos pane lacrymarum, * & potum dabis nobis in lacrymis in mensura.

Posuisti nos in contradictionem vicinis nostris, * & inimici nostri subsannaverunt nos.

Deus virtutum converte nos; * & ostende faciem tuam, & salvi erimus.

Vineam de Ægypto transtulisti: * ejecisti gentes, & plantasti eam.

Dux itineris fuisti in conspectu ejus: * plantasti radices ejus, & implevit terram.

Operuit montes umbra ejus, * & arbusta ejus cedros Dei.

Extendit palmites suos usque ad mare, * & usque ad flumen propagines ejus.

Gloria Patri, &c.

Ant. Ego plantavi te vineam electam: quomodò ergò conversa es mihi in pravum vinea aliena? *Jer.* 2. 21.

Ant. Pastores multi.

Ex eodem Psalmo.

UT quid destruxisti maceriam ejus? * & vindemiant eam omnes qui prætergrediuntur viam?

Exterminavit eam aper de silva; * & singularis ferus depastus est eam.

Deus virtutum; convertere, * respice de cœlo, & vide, & visita vineam istam.

Et perfice eam, quam plantavit dextera tua, * & super Filium hominis, quem confirmasti tibi.

Incensa igni, & suffossa; * ab increpatione vultûs tui peribunt.

Fiat manus tua super virum dexteræ tuæ, * & super filium hominis quem confirmasti tibi.

Et non discedimus à te: * vivificabis nos, & nomen tuum invocabimus.

Domine Deus virtutum, converte nos; * & ostende faciem tuam, & salvi erimus.

Ant. Pastores multi demoliti sunt vineam meam; conculcaverunt partem meam; dederunt portionem meam desiderabilem in desertum solitudinis. *Jer. 12. 10.*

℣. Leva manus tuas in superbias eorum in finem.

℟. Quanta malignatus est inimicus in sancto? *Ps. 73. 4.*

Pater noster.

Absol. Deus det nobis illuminatos oculos cordis, ut sciamus quæ sit spes vocationis ejus.

Jube Domine benedicere.

Bened. ad 1. Lect.

Adaperiat Deus cor nostrum in lege sua & in præceptis suis.

Ad 2. Lect.

Dominus confirmet corda nostra in omni opere & sermone bono.

Lectiones infrà pro singulis hebdomadæ diebus post Completorium.

℟. *j.* Non mittebam Prophetas, & ipsi currebant; non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant. * Si stetissent in consilio meo, avertissem utique eos à viâ suâ malâ. ℣. Ipsi regnaverunt & non ex me: Principes extiterunt, & non cognovi. * Si stetissent. *Jer.* 23. 21.

℟. *ij.* Satagite ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis; * Sic enim abundanter ministrabitur vobis introitus in æternum regnum Domini nostri Jesu-Christi. ℣. Ministrate in fide vestrâ virtutem, scientiam, abstinentiam, patientiam, pietatem, charitatem. * Sic enim. Gloria. ℟. Satagite. 2. *Pet.* 1.

℣. Domine exaudi orationem meam;

℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

DEus inspirator sancti Consilii, vota humilitatis nostræ benignus suscipe, & da nobis sedium tuarum assistricem sapientiam; mitte illam de cœlis sanctis tuis, ut sciamus quid acceptum sit apud te, & deducat nos in operibus nostris sobriè, & custodiat nos in sua potentia. Per Dominum nostrum, &c.

℣. Domine exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Benedicamus Domino.
℟. Deo gratias.

AD LAUDES.

Deus in adjutorium, &c.
Ant. Manè notum faciet.

Pſalmus 142.

DOmine exaudi orationem meam: * auribus percipe obſecrationem meam in veritate tua: exaudi me in tua juſtitia.

Et non intres in judicium cum ſervo tuo: * quia non juſtificabitur in conſpectu tuo omnis vivens.

Quia perſecutus eſt inimicus animam meam: * humiliavit in terra vitam meam.

Collocavit me in obſcuris ſicut mortuos ſæculi: * & anxiatus eſt ſuper me ſpiritus meus, in me turbatum eſt cor meum.

Memor fui dierum antiquorum, meditatus ſum in omnibus operibus tuis: * in factis manuum tuarum meditabar.

Expandi manus meas ad te: * anima mea ſicut terra ſine aqua tibi.

Velociter exaudi me, Domine; * defecit ſpiritus meus.

Non avertas faciem tuam à me: * & ſimilis ero deſcendentibus in lacum.

Auditam fac mihi manè miſericordiam

tuam ; quia in te ſperavi.

Notam fac mihi viam in qua ambulem: * quia ad te levavi animam meam.

Eripe me de inimicis meis Domine, ad te confugi: * doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu.

Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam: * propter nomen tuum, Domine, vivificabis me in æquitate tua.

Educes de tribulatione animam meam: * & in miſericordia tua diſperdes inimicos meos.

Et perdes omnes qui tribulant animam meam: * quoniam ego ſervus tuus ſuum.

Gloria Patri, &c.

Ant. Manè notum faciet Dominus qui ad ſe pertineant, & ſanctos applicabit ſibi; & quos elegerit appropinquabunt ei; & quemcumque elegerit erit ſanctus. *Num. 16. 5.*

Capitulum.

OMnis qui habuerit maculam de ſemine Aaron Sacerdotis, non accedet offerre Hoſtias Domino, nec panes Deo ſuo; nec accedat ad Altare, quia maculam habet, & contaminare non debet ſanctuarium meum ego Dominus. *Lev. 21.*

℟. Deo gratias.

Hymnus.

SPlendor Paternæ gloriæ,
De luce lucem proferens,
Lux lucis & fons luminis,

Diem dies illuminans.
Verusque sol illabere,
Micans nitore perpeti,
Jubarque Sancti Spiritus,
Infunde nostris sensibus.
Votis vocemus & Patrem
Patrem perennis gloriæ,
Patrem potentis gratiæ,
Culpam releget lubricam.
Mentem gubernet & regat,
Casto fideli corpore,
Fides calore ferveat,
Fraudis venena nesciat.
Sit laus Patri, laus Filio,
Sit & tibi laus, Spiritus,
Afflante quo mentes sacris
Lucent & ardent ignibus. Amen.

℣. Lavabo inter innocentes manus meas.
℟. Et circumdabo altare tuum, Domine.
Ant. Visitabo.

Canticum Zachariæ *Luc. 1.*

BEnedictus Dominus Deus Israël; * quia visitavit, & fecit redemptionem plebis suæ.

Et erexit cornu salutis nobis, * in domo David pueri sui.

Sicut locutus est per os sanctorum, * qui à sæculo sunt, Prophetarum ejus.

Salutem ex inimicis nostris, * & de manu omnium qui oderunt nos.

Ad faciendam misericordiam cum patri-

bus noſtris ; * & memorari teſtamenti ſui ſancti.

Jusjurandum, quod juravit ad Abraham Patrem noſtrum, * daturum ſe nobis.

Ut ſine timore, de manu inimicorum noſtrorum liberati, * ſerviamus illi.

In ſanctitate & juſtitia coram ipſo, * omnibus diebus noſtris.

Et tu, puer, Propheta Altiſſimi vocaberis ; * præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus.

Ad dandam ſcientiam ſalutis plebi ejus, * in remiſſionem peccatorum eorum.

Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, * in quibus viſitavit nos oriens ex alto.

Illuminare his qui in tenebris & in umbra mortis ſedent, * ad dirigendos pedes noſtros in viam pacis.

Gloria Patri, &c.

Ant. Viſitabo oves meas, & ſuſcitabo ſuper eas Paſtorem unum qui paſcat eas. *Ezech. 34.*

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

SPirituum ponderator, Domine, qui ſanctum vetas dari canibus ; emitte, quæſumus, lucem tuam, & veritatem tuam, ut ad cœnam nuptiarum Agni amici ſponſi introducantur, & arceantur alieni. Per Dominum noſtrum, &c.

AD PRIMAM.

Deus in adjutorium, &c.

Hymnus.

VEni ſuperne ſpiritus,
Benigne pauperum pater,
Donator alme munerum,
Cœleſte mentium jubar.
Tu cordis hoſpes intimus,
Tu dulcis laborum quies;
Tu fletibus quos elicis
Divina miſces gaudia.
Adeſto te vocantibus,
Largire ſeptem munera:
Regnare da, da vincere.
Victoribus da præmia.
Sit laus Patri, &c.

Ant. Nec quiſquam.

Pſalmus 24.

AD te Domine levavi animam meam: * Deus meus, in te confido non erubeſcam.

Neque irrideant me inimici mei: * etenim univerſi qui ſuſtinent te, non confundentur.

Confundantur omnes iniqua agentes: * ſupervacuè.

Vias tuas Domine demonſtra mihi: * & ſemitas tuas edoce me.

Dirige me in veritate tua, & doce me: *

quia tu es Deus meus Salvator meus, & te sustinui totâ die.

Reminiscere miserationum tuarum Domine, * & misericordiarum tuarum, quæ à sæculo sunt.

Delicta juventutis meæ, * & ignorantias meas ne memineris.

Secundùm misericordiam tuam memento mei tu, * propter bonitatem tuam Domine.

Dulcis & rectus Dominus: * propter hoc legem dabit delinquentibus in via.

Diriget mansuetos in judicio: * docebit mites vias suas.

Universæ viæ Domini misericordia & veritas: * requirentibus testamentum ejus & testimonia ejus.

Propter nomen tuum, Domine, propitiaberis peccato meo: * multum est enim.

Quis est homo qui timet Dominum? * legem statuit ei in via quam elegit.

Anima ejus in bonis demorabitur: * & semen ejus hæreditabit terram.

Firmamentum est Dominus timentibus eum: * & testamentum ipsius ut manifestetur illis.

Oculi mei semper ad Dominum: * quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.

Respice in me, & miserere mei: * quia unicus & pauper sum ego.

Tribulationes cordis mei multipicatæ sunt: * de necessitatibus meis erue me.

Vide humilitatem meam & laborem meum : * & dimitte universa delicta mea.

Respice inimicos meos, quoniam multiplicati sunt : * & odio iniquo oderunt me.

Custodi animam meam, & erue me : * non erubescam quoniam speravi in te.

Innocentes & recti adhæserunt mihi : * quia sustinui te.

Libera Deus Israël, * ex omnibus tribulationibus suis.

Gloria Patri, &c.

Ant. Nec quisquam sumat sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. *Hab.* 5. 4.

Capitulum.

NE quis accedat alienigena, & qui non est de semine Aaron, ad offerendum incensum Domino, ne patiatur sicut passus est Core & omnis congregatio ejus loquente Domino. ℟. Deo gratias. *Num.* 16. 40.

℟. *brev.* Christe Fili Dei vivi * Miserere nobis. Christe. ℣. Qui non temetipsum clarificasti ut Pontifex fieres * Miserere. Gloria Patri. Christe. *Heb.* 5. 5.

℣. Exurge Christe adjuva nos.

℟. Et libera nos propter nomen tuum.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

OMnipotens Deus qui omnia operaris secundùm consilium voluntatis tuæ; mitte, quæsumus, quos missurus es, ut

qui eis fueris oneris auctor, ipse fias administrationis adjutor, & des virtutem, qui contuleris dignitatem. Per Dominum.

Ad Tertiam.

Deus in adjutorium, &c.

Hymnus.

NUnc sancte nobis Spiritus,
Unum Patri cum Filio,
Dignare promptus ingeri
Nostro refusus pectori.

Os, lingua, mens, sensus, vigor
Confessionem personent;
Flammescat igne caritas
Accendat ardor proximos.

Sit laus Patri, &c.

Ant. Si quis.

Psalmus 25.

JUdica me, Domine, quoniam ego in innocentia mea ingressus sum; * & in Domino sperans non infirmabor.

Proba me, Domine, & tenta me: * ure renes meos & cor meum.

Quoniam misericordia tua ante oculos meos est: * & complacui in veritate tua.

Non sedi cum concilio vanitatis: * & cum iniqua gerentibus non introibo.

Odivi Ecclesiam malignantium: * & cum impiis non sedebo.

Lavabo inter innocentes manus meas: *

& circumdabo Altare tuum Domine.

Ut audiam vocem laudis, * & enarrem universa mirabilia tua.

Domine, dilexi decorem domus tuæ, * & locum habitationis gloriæ tuæ.

Ne perdas cum impiis Deus animam meam, * & cum viris sanguinum vitam meam.

In quorum manibus iniquitates sunt: * dextra eorum repleta est muneribus.

Ego autem in innocentia mea ingressus sum: * redime me, & miserere mei.

Pes meus stetit in directo: * in Ecclesiis benedicam te Domine.

Gloria Patri, &c.

Ant. Si quis Spiritum Christi non habet, hic non est ejus. *Rom. 8. 9.*

Capitulum.

QUi non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliundè, ille fur est & latro; qui autem intrat per ostium, Pastor est ovium, huic ostiarius aperiet. ℟. Deo gratias. *Joan. 10. 2.*

℟. *brev.* Spiritus tuus bonus * deducet me in terram rectam. ℟. Spiritus. ℣. Diriget mansuetos in judicio. * Deducet. Gloria Patri. ℟. Spiritus. *Ps. 142. 10.*

℣. Ne projicias me à facie tuâ,

℟. Et Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me.

℣. Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

Oremus.

DEus qui facis Angelos tuos Spiritus; & Miniſtros tuos flammam ignis, emitte ſpiritum tuum, & renova faciem Cleri, ut Sacerdotes, velut adminiſtratorii ſpiritus in miniſterium miſſi, de regno tuo tollant omnia ſcandala, & ignem, quem venit Jeſus mittere in terram, in omnium cordibus accendant. Per eundem ..... in unitate ejuſdem, &c.

AD SEXTAM.

Deus in adjutorium, &c.

Hymnus.

TE nunc Deus piiſſime
Vultu precamur cernuo,
Illapſa nobis cœlitùs
Largire dona ſpiritûs.
Dudùm ſacrata pectora
Tuâ repleſti gratiâ;
Dimitte noſtra crimina
Et da quieta tempora.
Sit laus Patri, &c.

Ant. Omnis plantatio.

Pſalmus 23.

DOmini eſt terra & plenitudo ejus: * orbis terrarum, & univerſi qui habitant in eo.

Quia ipſe ſuper maria fundavit eum: * & ſuper flumina præparavit eum.

Quis ascendet in montem Domini : * aut quis stabit in loco sancto ejus ?

Innocens manibus & mundo corde : * qui non accepit in vano animam suam, nec juravit in dolo proximo suo.

Hic accipiet benedictionem à Domino, * & misericordiam à Deo salutari suo.

Hæc est generatio quærentium eum : * quærentium faciem Dei Jacob.

Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales : * & introibit Rex gloriæ.

Quis est iste Rex gloriæ ? * Dominus fortis & potens : Dominus potens in prælio.

Attollite portas principes vestras, & elevamini portæ æternales : * & introibit Rex gloriæ.

Quis est iste Rex gloriæ ? * Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ.

Gloria Patri, &c.

Ant. Omnis plantatio quam non plantavit Pater meus cœlestis eradicabitur. *Mat.* 15. 13.

Capitulum.

NOli quærere à Domino ducatum, neque à rege Cathedram honoris : noli quærere fieri judex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates. ℟. Deo gratias. *Eccli.* 7. 4.

℟. *br.* Proba me Deus, * Et scito cor meum. ℟. Proba me. ℣. Interroga me, & cognosce semitas meas : * Et scito. Gloria

Patri. ℟. Proba me. *Psal. 138. 23.*

℣. Vias tuas Domine demonstra mihi.

℟. Et semitas tuas edoce me.

Oremus.

CONstitue, Domine, super opus tuum viros boni testimonii, plenos Spiritu Sancto, & sapientia, qui velut fideles mysteriorum dispensatores, quæ sua sunt non quærant, sed ab ovibus recipientes necessitatis sustentationem, à Principe Pastorum expectent mercedem. Per eumdem.... in unitate ejusdem, &c.

AD NONAM.

Deus in adjutorium, &c.

Hymnus.

O Veritatis spiritus,
Fons sanctitatis, quo sine
A labe nullus integer,
Imple tuo nos numine.
Veni, lava cor sordidum,
Siccum riga, durum doma,
Reduc vagantes, frigidos
Accende, sana saucios.
Sit laus, &c.

Ant. Amice.

Psalmus 14.

DOmine quis habitabit in tabernaculo tuo? * aut quis requiescet in monte sancto tuo?

Qui ingreditur ſine maculâ : * & operatur juſtitiam.

Qui loquitur veritatem in corde ſuo : * qui non egit dolum in lingua ſua.

Nec fecit proximo ſuo malum : * & opprobrium non accepit adverſus proximos ſuos.

Ad nihilum deductus eſt in conſpectu ejus malignus : * timentes autem Dominum glorificat.

Qui jurat proximo ſuo, & non decipit : * qui pecuniam ſuam non dedit ad uſuram, & munera ſuper innocentem non accepit.

Qui facit hæc * non movebitur in æternum.

Gloria Patri, &c.

Ant. Amice, quomodo huc intraſti non habens veſtem nuptialem ? *Mat. 22. 12.*

Capitulum.

VÆ filii deſertores, dicit Dominus, ut faceretis conſilium, & non ex me, & ordiremini telam & non per ſpiritum meum, ut adderetis peccatum ſuper peccatum, & os meum non interrogaſtis. *Iſ. 30. 1.*

℟. Deo gratias.

℟. *br.* Tu Domine, * Qui corda noſti omnium. ℟. Tu Domine. ℣. Oſtende quem elegeris accipere locum miniſterii hujus. * Qui. Gloria. &c. ℟. Tu Domine.

℣. Si dixerit mihi Dominus, non places.

℟. Præſtò ſum, faciat quod bonum eſt coram ſe.

℣. Domine exaudi, &c.
℟. Et clamor, &c.

Oremus.

SAnguis, quem effudit Christus ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam, clamat ad te, Deus, ut à Sacerdotali ministerio fures & mercenarios arceas; & qui mensæ dæmoniorum gaudent esse participes, ejusdem Dominici sanguinis non sinas fieri consecratores. Per eumdem.

AD VESPERAS.

Deus in adjutorium, &c.
Ant. Omnis.

Psalmus 100.

MIsericordiam & judicium * cantabo tibi Domine.

Psallam & intelligam in via immaculata: * quando venies ad me.

Perambulabam in innocentia cordis mei: * in medio domus tuæ.

Non proponebam antè oculos meos rem injustam: * facientes prævaricationes odivi.

Non adhæsit mihi cor pravum: * declinantem à me malignum non cognoscebam.

Detrahentem secreto proximo suo: * hunc persequebar.

Superbo oculo & insatiabili corde, * cum hoc non edebam.

Oculi mei ad fideles terræ ut sedeant

mecum : * ambulans in via immaculata, hic mihi miniſtrabat.

Non habitabit in medio domûs meæ, qui facit ſuperbiam : * qui loquitur iniqua non direxit in conſpectu oculorum meorum.

In matutino interficiebam omnes peccatores terræ : * ut diſperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem.

Gloria Patri, &c.

Ant. Omnis alienigena incircumciſus corde, non ingredietur ſanctuarium meum. *Ezech.* 44. 9.

Capitulum.

DOminus quaſi ignis conflans, & emundans argentum, & purgabit filios Levi; & erunt Domino offerentes ſacrificia in juſtitia. ℟. Deo gratias. *Mach.* 3. 3.

Hymnus.

VEni Creator Spiritus,
Mentes tuorum viſita,
Imple ſupernâ gratiâ,
Quæ tu creaſti pectora;

Qui Paracletus diceris,
Donum Dei altiſſimi,
Fons vivus, ignis, caritas,
Et ſpiritalis unctio.

Tu ſeptiformis munere
Dextræ Dei tu digitus,
Tu ritè promiſſum Patris,
Sermone ditans guttura.

Accende lumen ſenſibus,
Infunde amorem cordibus

Infirma noſtri corporis
Virtute firmans perpeti.
Hoſtem repellas longiùs,
Pacemque dones protinùs;
Ductore ſic te prævio
Vitemus omne noxium.
Per te ſciamus da Patrem,
Noſcamus atque Filium,
Te utriuſque Spiritum
Credamus omni tempore. Amen.

℣. Sanctificabor in iis qui appropinquant mihi.

℟. Et in conſpectu omnis populi glorificabor.

Ad Magnificat, *Ant.* Elegit Sacerdotes.

Cant. B. M. V. Luc. 1.

MAgnificat * anima mea Dominum.
Et exultavit ſpiritus meus * in Deo ſalutari meo.

Quia reſpexit humilitatem ancillæ ſuæ: * ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes.

Quia fecit mihi magna, qui potens eſt; * & ſanctum nomen ejus.

Et miſericordia ejus à progenie in progenies * timentibus eum.

Fecit potentiam in brachio ſuo: * diſperſit ſuperbos mente cordis ſui.

Depoſuit potentes de ſede, * & exaltavit humiles.

Eſurientes implevit bonis, * & divites dimiſit inanes.

Suscepit Israël puerum suum, * recordatus misericordiæ suæ.

Sicut locutus est ad patres nostros, * Abraham & semini ejus in sæcula.

Gloria Patri, &c.

Ant. Elegit Sacerdotes sine maculâ voluntatem habentes in lege Dei: & mundaverunt sancta. *Mac.* 4. 42.

Oremus.

DOmine Jesu, qui temetipsum pro nobis sanctificasti, & irreprehensibiles esse præcipis, quos aliis præesse jubes corrigendis: iis tantum reconciliationis ministerium & sanguinis tui dispensationem committe, qui morum exornantur splendore, ut ex integritate Sacerdotum fiat salus populorum. Qui vivis & regnas.

AD COMPLETORIUM.

Converte nos Deus, salutaris noster.

℟. Et averte iram tuam à nobis.

Deus in adjutorium, &c.

Ant. Adducam eos.

Psalmus 83.

QUam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, * concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.

Cor meum & caro mea * exultaverunt in Deum vivum.

Etenim passer invenit sibi domum: * &

turtur nidum ſibi, ubi ponat pullos ſuos.

Altaria tua, Domine, virtutum, * Rex meus & Deus meus.

Beati qui habitant in domo tua, Domine: * in ſæcula ſæculorum laudabunt te.

Beatus vir, cujus eſt auxilium abs te: * aſcenſiones in corde ſuo diſpoſuit in valle lacrymarum in loco quem poſuit.

Etenim benedictionem dabit legiſlator, ibunt de virtute in virtutem; * videbitur Deus deorum in Sion.

Domine, Deus virtutum, exaudi orationem meam; * auribus percipe, Deus Jacob.

Protector noſter aſpice Deus; * & reſpice in faciem Chriſti tui.

Quia melior eſt dies una in atriis tuis * ſuper millia.

Elegi abjectus eſſe in domo Dei mei, * magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum.

Quia miſericordiam & veritatem diligit Deus: * gratiam & gloriam dabit Dominus.

Non privabit bonis eos, qui ambulant in innocentia: * Domine, virtutum, beatus homo, qui ſperat in te.

Gloria Patri, &c.

Ant. Adducam eos in montem ſanctum meum, & lætificabo eos in domo orationis meæ; holocauſta eorum, & victimæ eorum placebunt mihi ſuper Altari meo. *Iſ.* 56. 7.

Hymnus.

Hymnus.

CHriste, qui lux es & dies,
Noctis tenebras detegis:
Lucisque lumen crederis,
Lumen beatum prædicans.
Precamur, sancte Domine,
Defende nos in hac nocte,
Sit nobis in te requies,
Quietam noctem tribue.
Ne gravis somnus irruat,
Nec hostis nos surripiat,
Nec caro illi consentiens,
Nos tibi reos statuat.
Oculi somnum capiant,
Cor ad te semper vigilet;
Dextera tua protegat
Famulos qui te diligunt.
Defensor noster aspice,
Insidiantes reprime,
Guberna tuos famulos,
Quos sanguine mercatus es.
Memento nostri, Domine,
In gravi isto corpore:
Qui es defensor animæ,
Adesto nobis, Domine.
Sit laus Patri, laus Filio,
Sit & tibi laus, Spiritus
Afflante quo mentes sacris
Lucent & ardent ignibus. Amen.

Capitulum.

QUi dixit patri suo & matri suæ: nescio vos, & fratribus suis ignoro vos;

& nescierunt filios suos; hi custodierunt eloquium tuum & pactum tuum servaverunt. *Deut.* 33. 9.

℟. *br.* Beati * Qui habitant in domo tua Domine. ℟. Beati. ℣. In sæcula sæculorum laudabunt te. * Qui. Gloria Patri. ℟. Beati. *Psal.* 83. 5.

℣. Elegi abjectus esse in domo Dei mei.

℟. Magis quam habitare in tabernaculis peccatorum.

Ad Nunc dimittis. *Ant.* Omnes.

Canticum S. Simeonis. Luc. 2.

NUnc dimittis servum tuum, Domine, * secundùm verbum tuum in pace.

Quia viderunt oculi mei * salutare tuum.

Quod parasti * ante faciem omnium populorum.

Lumen ad revelationem gentium, * & gloriam plebis tuæ Israël.

Gloria Patri, &c.

Ant. Omnes qui viderint eos, cognoscent illos, quia isti sunt semen cui benedixit Dominus.

℣. Domine, exaudi. ℟. Et clamor, &c.

Oremus.

DOmine Jesu, qui pasceris inter lilia, cœlestis nos unctionis dulcedine perfunde, quos immaculati pudoris commendare debent conscientia & fama; ut sancti corpore & spiritu, in veritate tibi serviamus, & castitatis exemplo cæteris præluceamus. Qui vivis, &c.

LECTIONES

Pro singulis hebdomadæ diebus.

DOMINICA.

Lectio j. Exod. 3.

De Libro Exodi.

VOcavit Dominus Moysen de medio rubi, & ait: Moyses, Moyses. Qui respondit: adsum. At ille; ne appropies, inquit, huc: solve calceamentum de pedibus tuis; locus enim in quo stas, terra sancta est. Et ait: ego sum Deus patris tui, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob; abscondit Moyses faciem suam: non enim audebat aspicere contra Deum. Cui ait Dominus: vidi afflictionem populi mei in Ægypto, & clamorem ejus audivi propter duritiam eorum qui præsunt operibus: & sciens dolorem ejus, descendi ut liberem eum de manibus Ægyptiorum, & educam de terrâ illâ in terram bonam & spatiosam, in terram quæ fluit lacte & melle, ad loca Chananæi, & Hethei, & Amorrhæi, & Pherezæi, & Hævæi, & Jebusæi. Clamor ergo filiorum Israël venit ad me, vidique afflictionem eorum, qui ab Ægyptiis opprimuntur. Sed veni & mittam te ad Pharaonem, ut educas populum meum

filios Israël de Ægypto. Dixitque Moyses ad Deum: Quis sum ego ut vadam ad Pharaonem & educam filios Israël de Ægypto? Qui dixit ei: Ego ero tecum. Tu autem Domine, &c.

LECTIO ij.

Lectio sancti Evangelii secundùm Joannem. c. 10.

AMen, amen dico vobis: qui non intrat per ostium in ovile ovium, sed ascendit aliunde: ille fur est & latro; qui autem intrat per ostium, pastor est ovium. Huic ostiarius aperit, & oves vocem ejus audiunt, & proprias oves vocat nominatim, & educit eas. Et cum proprias oves emiserit, ante eas vadit: & oves illum sequuntur, quia sciunt vocem ejus. Alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo: quia non noverunt vocem alienorum. Hoc proverbium dixit eis Jesus. Illi autem non cognoverunt quid loqueretur eis. Dixit ergo eis iterum Jesus: Amen, amen dico vobis, quia ego sum ostium ovium. Omnes quotquot venerunt, fures sunt, & latrones, & non audierunt eos oves. Ego sum ostium. Per me si quis introierit, salvabitur: & ingredietur & egredietur, & pascua inveniet. Fur non venit nisi ut furetur, & mactet, & perdat. Ego veni ut vitam habeant & abundantius habeant.

FERIA II.

Lectio j. *num. 16.*

De Libro Numerorum.

SUrrexit Moyſes & abiit ad Dathan & Abiron : & ſequentibus eum ſenioribus Iſraël, dixit ad turbam : Recedite à tabernaculis hominum impiorum, & nolite tangere quæ ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum. Cumque receſſiſſent à tentoriis eorum per circuitum, Dathan & Abiron egreſſi ſtabant in introitu papilionum ſuorum, cum uxoribus & liberis omnique frequentiâ. Et ait Moyſes : in hoc ſcietis quod Dominus miſerit me ut facerem univerſa quæ cernitis, & non ex proprio ea corde protulerim : ſi conſuetâ hominum morte interierint, & viſitaverit eos plaga, quâ & cæteri viſitari ſolent, non me miſit Dominus : ſin autem novam rem fecerit Dominus, ut aperiens terra os ſuum deglutiat eos & omnia quæ ad eos pertinent, deſcenderintque viventes in infernum, ſcietis quod blaſphemaverint Dominum. Confeſtim igitur ut ceſſavit loqui, dirupta eſt terra ſub pedibus eorum : & aperiens os ſuum, devoravit illos cum tabernaculis ſuis & universâ ſubſtantia eorum, deſcenderuntque vivi in infernum operti humo, & perierunt de medio multitudinis.

LECTIO ij.

De Actibus Apostolorum. *cap.* I.

EXurgens Petrus in medio fratrum dixit (erat autem turba hominum simul, ferè centum vigenti.) Viri fratres, oportet impleri scripturam, quam prædixit Spiritus Sanctus per os David de Juda, qui fuit dux eorum, qui comprehenderunt Jesum: qui connumeratus erat in nobis, & sortitus est sortem ministerii hujus. Et hic quidem possedit agrum de mercede iniquitatis, & suspensus crepuit medius: & diffusa sunt omnia viscera ejus. Et notum factum est omnibus habitantibus Jerusalem, ita ut appellaretur ager ille, lingua eorum, Haceldama, hoc est, ager sanguinis. Scriptum est enim in libro Psalmorum: fiat commoratio eorum deserta, & non sit qui inhabitet in ea: & Episcopatum ejus accipiat alter. Oportet ergo ex his viris, qui nobiscum sunt congregati in omni tempore, quo intravit & exivit inter nos Dominus Jesus, incipiens à baptismate Joannis usque in diem, quâ assumptus est à nobis, testem resurrectionis ejus nobiscum fieri unum ex istis. Et statuerunt duos, Joseph, qui vocabatur Barsabas, qui cognominatus est justus: & Matthiam. Et orantes dixerunt: Tu Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus unum, ac-

cipere locum ministerii hujus, & apostolatûs, de quo prævaricatus est Judas ut abiret in locum suum. Et dederunt sortes eis, & cecidit sors super Matthiam, & annumeratus est cum undecim Apostolis.

FERIA III.

Lectio j. *Sap. 9.*

De Libro Sapientiæ.

MItte (Sapientiam) de cœlis sanctis tuis, & à sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit & mecum laboret, ut sciam quid acceptum sit apud te: scit enim illa omnia, & intelligit, & deducet me in operibus meis sobriè, & custodiet me in suâ potentia. Et erunt accepta opera mea, & disponam populum tuum justè, & ero dignus sedium patris mei. Quis enim hominum poterit scire consilium Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus? Cogitationes enim mortalium timidæ, & incertæ providentiæ nostræ. Corpus enim quod corrumpitur, aggravat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. Et difficile æstimamus quæ in terra sunt: & quæ in prospectu sunt invenimus cum labore. Quæ autem in cælis sunt quis investigabit? Sensum autem tuum quis sciet, nisi tu dederis sapientiam, & miseris Spiritum Sanctum tuum de Altissimis: & sic

correctæ ſint ſemitæ eorum, qui ſunt in terris, & quæ tibi placent didicerint homines? Nam per ſapientiam ſanati ſunt quicumque placuerunt tibi Domine à principio.

Lectio ij. *Act. 13.*

De Actibus Apoſtolorum.

ERant autem in Eccleſia, quæ erat Antiochiæ, Prophetæ, & Doctores, in quibus Barnabas, & Simon, qui vocabatur Niger, & Lucius Cirenenſis, & Manahen, qui erat Herodis Tetrarchæ collactaneus, & Saulus. Miniſtrantibus autem illis Domino, & jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus: ſegregate mihi Saulum, & Barnabam in opus, ad quod aſſumpſi eos. Tunc jejunantes, & orantes, imponenteſque eis manus, dimiſerunt illos. Et ipſi quidem miſſi à Spiritu Sancto abierunt Seleuciam, & inde navigaverunt Cyprum. Et cum veniſſent Salaminam, prædicabant Verbum Dei in Synagogis Judæorum. Habebant autem & Joannem in miniſterio. Et cum perambulaſſent univerſam inſulam uſque Paphum, invenerunt quemdam virum Magum pſeudo-Prophetam, Judæum, cui nomen Barjeſu, qui erat cum Proconſule Sergio Paulo, viro prudente. Hic, accerſitis Barnaba, & Saulo, deſiderabat audire verbum Dei. Reſiſtebat autem illis Elymas Magus (ſic enim interpretatur nomen ejus)

quærens avertere Proconsulem à fide. Saulus autem qui & Paulus, repletus Spiritu Sancto, intuens in eum, dixit: O plene omni dolo, & omni fallaciâ, fili diaboli, inimice omnis justitiæ, non desinis subvertere vias Domini rectas. Et nunc ecce manus Domini super te, & eris cæcus, non videns solem usque ad tempus, & confestim cecidit in eum caligo, & tenebræ, & circuiens quærebat qui ei manus daret.

FERIA IV.

Lectio j. 1. Reg. c. 3. 10.

De libro primo Regum.

VEnit Dominus & stetit: & vocavit sicut vocaverat secundò Samuël, Samuël. Et ait Samuël: loquere, Domine, quia audit servus tuus. Et dixit Dominus ad Samuëlem: ecce ego facio verbum in Israël, quod quicumque audierit, tinnient ambæ aures ejus. In die illa suscitabo adversum Heli omnia quæ locutus sum super domum ejus: incipiam & complebo. Prædixi enim ei quod judicaturus essem domum ejus in æternum, propter iniquitatem, eo quòd noverat indignè agere filios suos, & non corripuerit eos. Idcircò juravi domui Heli quod non expietur iniquitas domus ejus victimis & mu-

neribus usque in æternum. Dormivit autem Samuël usque manè, aperuitque ostia domus Domini. Et Samuël timebat indicare visionem Heli. Vocavit ergò Heli Samuëlem, & dixit: Samuël fili mi? Qui respondens, ait: præsto sum. Et interrogavit eum: quis est sermo quem locutus est Dominus ad te? Oro te nè celaveris me; hæc faciat tibi Deus, & hæc addat, si absconderis à me sermonem ex omnibus verbis quæ dicta sunt tibi. Indicavit itaque ei Samuël universos sermones, & non abscondit ab eo. Et ille respondit: Dominus est. Quod bonum est in oculis suis faciat: crevit autem Samuël, & Dominus erat cum eo, & non cecidit ex omnibus verbis ejus in terram.

Lectio ij.

Lectio sancti Evangelii secundùm Matthæum.

TUnc accessit ad Jesum mater filiorum Zebedæi cum filiis suis, adorans & petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis? ait illi: dic ut sedeant hi duo filii mei, unus ad dexteram tuam & unus ad sinistram in regno tuo. Respondens autem Jesus, dixit: nescitis quid petatis; potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Dicunt ei: Possumus. Ait illis, calicem quidem meum bibetis: sedere autem ad dexteram meam vel sinistram non est meum dare

vobis ſed quibus paratum eſt à Patre meo. Et audientes decem indignati ſunt de duobus fratribus. Jeſus autem vocavit eos ad ſe, & ait: ſcitis quia Principes gentium dominantur eorum: & qui majores ſunt poteſtatem exercent in eos. Non ita erit inter vos: ſed quicumque voluerit inter vos major fieri, ſit veſter miniſter: & qui voluerit inter vos primus eſſe, erit veſter ſervus. Sicut Filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare & dare animam ſuam redemptionem pro multis.

FERIA V.

Lectio j. *Iſai. 22.*

De Iſaiâ Propheta.

HÆc dicit Dominus Deus exercituum: Vade ingredere ad eum qui habitat in tabernaculo, ad Sobnam præpoſitum templi, & dices ad eum: Quid tu hîc aut quaſi quis hîc? quia excidiſti tibi hîc ſepulchrum, excidiſti in excelſo memoriale diligenter, in petra tabernaculum tibi. Ecce Dominus aſportari te faciet, ſicut aſportatur gallus gallinaceus, & quaſi amictum ſic ſublevabit te. Coronans coronabit te tribulatione, quaſi pilam mittet te in terram latam & ſpatioſam: ibi morieris, & ibi erit currus gloriæ tuæ, ignominia domus Domini tui. Et expellam te de ſtatione

tua, & de ministerio tuo deponam te. Et erit in die illa: vocabo servum meum Eliacim filium Helciæ, & induam illum tunicâ tuâ, & cingulo tuo confortabo eum, & potestatem tuam dabo in manu ejus: & erit quasi pater habitantibus Jerusalem & domui Juda, & dabo clavem domus David super humerum ejus: & aperiet, & non erit qui claudat, & claudet, & non erit qui aperiat.

Lectio ij. ad Galat. c. 1.

De Epist. B. Pauli Apost. ad Galatas.

Cum placuit ei, qui me segregavit ex utero matris meæ, & vocavit per gratiam suam, ut revelaret filium suum in me, ut evangelisarem illum in Gentibus: continuò non acquievi carni & sanguini, neque veni Jerosolimam ad antecessores meos Apostolos: sed abii in Arabiam: & iterum reversus sum Damascum; deinde post annos tres veni Jerosolimam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim: Alium autem Apostolorum vidi neminem, nisi Jacobum fratrem Domini. Quæ autem scribo vobis, ecce coram Deo quia non mentior. Deinde veni in partes Syriæ, & Ciliciæ. Eram autem ignotus facie Ecclesiis Judeæ quæ erant in Christo: tantum autem auditum habebant: Quoniam qui persequebatur nos aliquando, nunc evangelisat fidem quam aliquando expugnabat: & in me clarificabant Deum.

FERIA VI.

Lectio j. Jerem. c. 1.

De Jeremia Propheta.

FActum eſt Verbum Domini ad me dicens : Priuſquam te formarem in utero novi te : & antequam exires de vulvâ, ſanctificavi te, & Prophetam in Gentibus dedi te. Et dixi, A, à, à, Domine Deus ecce neſcio loqui quia puer ego ſum. Et Dixit Dominus ad me : Noli dicere : puer ſum ; quoniam ad omnia quæ mittam te ibis ; & univerſa quæcumque mandavero tibi loqueris. Ne timeas à facie eorum : quia tecum ego ſum ut eruam te, dicit Dominus. Et miſit Dominus manum ſuam, & tetigit os meum : Et dixit Dominus ad me : ecce dedi verba mea in ore tuo : ecce conſtitui te hodie ſuper Gentes & ſuper regna, ut evellas, & deſtruas, & diſperdas, & diſſipes, & ædifices & plantes.

Lectio ij. ad Hæb. c. 5.

De Epiſt. B. Pauli Apoſt. ad Hæbreos.

OMnis Pontifex ex hominibus aſſumptus, pro hominibus conſtituitur in iis quæ ſunt ad Deum, ut offerat dona & ſacrificia pro peccatis : qui condolere poſſit iis qui ignorant & errant : quoniam & ipſe circumdatus eſt infirmitate : & propterea debet, quemadmodum pro populo, ita

etiam & pro semetipso offerre pro peccatis. Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Sic & Christus non semetipsum clarificavit ut Pontifex fieret: sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. Quemadmodum & in alio loco dicit: Tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech. Qui in diebus carnis suæ, preces supplicationesque ad eum, qui possit illum salvum facere à morte, cum clamore valido & lacrymis offerens, exauditus est pro suâ reverentiâ. Et quidem cum esset Filius Dei didicit, ex eis quæ passus est, obedientiam: & consummatus, factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ. Appellatus à Deo Pontifex juxta ordinem Melchisedech.

SABBATO.

Lectio j. *Ezec. c. 34.*

De Ezechiele Propheta.

FIli hominis Propheta de Pastoribus Israël: Propheta, & dices pastoribus: hæc dicit Dominus Deus: Væ pastoribus Israël, qui pascebant semetipsos, nonne greges à pastoribus pascuntur? lac comedebatis, & lanis operiebamini, & quod

craſſum erat occidebatis : gregem autem meum non paſcebatis. Quod infirmum fuit non conſolidaſtis, & quod ægrotum non ſanaſtis, quod confractum eſt non alligaſtis, & quod abjectum eſt non reduxiſtis, & quod perierat non quæſiſtis. Sed cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia. Et diſperſæ ſunt oves meæ, eo quod non eſſet Paſtor : & factæ ſunt in devorationem omnium beſtiarum agri, & diſperſæ ſunt. Erraverunt greges mei in cunctis montibus, & in univerſo colle excelſo, & ſuper omnem faciem terræ diſperſi ſunt greges mei, & non erat qui requireret, non erat, inquam, qui requireret. Propterea paſtores audite verbum Domini. . . Hæc dicit Dominus Deus ecce ego ipſe ſuper paſtores requiram gregem meum de manu eorum, & ceſſare faciam eos ut ultrà non paſcant gregem, nec paſcant ampliùs paſtores ſemetipſos : & liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit ultrà eis in eſcam.

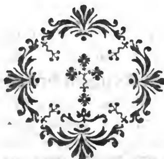
Lectio ij. Luc. 14.

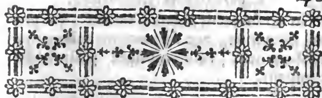
Lectio ſancti Evangelii ſecundum Lucam.

QUi non bajulat crucem ſuam, & venit poſt me, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Quis enim ex vobis volens turrim ædificare, non priùs ſedens computat ſumptus, qui neceſſarii ſunt, ſi habeat ad perficiendum ? ne poſteaquam poſuerit fundamentum, & non potuerit perficere, omnes,

qui vident, incipiant illudere ei, dicentes: Quia hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare. Aut quis rex iturus committere bellum adversus alium regem, non sedens prius cogitat, si possit cum decem millibus occurrere ei qui cum viginti millibus venit ad se? alioquin adhuc illo longe agente, legationem mittens, rogat ea quæ pacis sunt. Sic ergo omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. Bonum est sal: Si autem sal evanuerit, in quo condietur? neque in terram, neque in sterquilinium utile est, sed foras mittetur. Qui habet aures audiendi audiat.

FINIS PRIMÆ PARTIS.

SECUNDA PARS.

EXERCITIUM DIURNUM.

IN (a) *omnibus operibus tuis præcellens esto*, ad iſtum apicem pervenies, ſi, juxtà normam ab Apoſtolo præſcriptam, (*b*) *omne quodcumque facis in verbo & in opere, omnia in nomine Domini Jeſu-Chriſti* ſtudeas facere, ſine intermiſſione orans & levans puras manus Deo in omni loco. Huic aſſequendo fini comparatum eſt præſens exercitium diurnum, quod tibi ſuppeditat methodum omnibus diei actibus piè inſtituendis & dirigendis perutilem.

Monitum tamen te velim, OPTIME LECTOR, hoc exercitium non eâ mente fuiſſe adornatum, ut ad ea omnia quæ continet, ſingulis diebus præſtanda, te te adſtringas; ſed ut illud repetitis vicibus attentè legendo, tuum paulatim piis affecti-

(a) *Libri Eccli.* 33. (b) *Coloſſ.* 3.

bus in eo ſubjectis animum imbuas, qui pro datâ occaſione, nec ſine magno animæ tuæ emolumento, veluti ſponte poſtmodùm erumpent.

MANÈ SURGENDO.

℣℣. Ecce ego quia vocaſti me. *1. Reg. 3.*

Domine, quid me vis facere? *Act. 9.*

Loquere, Domine, quia audit ſervus tuus. *1. Reg. 3.*

Doce me facere voluntatem tuam quia Deus meus es tu. *Pſ. 142.*

Quid mihi eſt in cœlo, & à te quid volui ſuper terram, Deus cordis mei, pars mea, Deus in æternum? *Pſ. 72.*

Induendo Veſtes.

℣℣. Nox præceſſit, dies autem appropinquavit, abjiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis, ſicut in die honeſtè ambulemus. *Rom. 13.*

Exue me, Domine, veterem hominem cum actibus ſuis, & indue me novum hominem qui ſecundum Deum creatus eſt in juſtitiâ & ſanctitate veritatis. *Epheſ. 4.*

Indue me armaturam Dei ut poſſim ſtare adverſus inſidias Diaboli. *Epheſ. 6.*

Recita ſequentes Pſal. de Laudibus Dominicæ.

Pſal. 62. Deus, Deus meus ad te de luce vigilo.

Cantic. Benedicite omnia opera Domini Domino.

Pſal. 148. Laudate Dominum de cœlis.

Orationes.

DOmine, Deus omnipotens, qui ad principium hujus diei nos pervenire fecisti, tuâ nos salva virtute: ut in hac die ad nullum declinemus peccatum, sed semper ad tuam justitiam faciendam nostra procedant eloquia, dirigantur cogitationes & opera. Per.

DIrigere & sanctificare, regere, & gubernare dignare, Domine Deus Rex cœli & terræ, hodie corda & corpora nostra, sensus, sermones & actus nostros in lege tuâ, & in operibus mandatorum tuorum: ut hic & in æternum, te auxiliante, salvi & liberi esse mereamur Salvator mundi: Qui vivis & regnas.

PAter luminum, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum descendit, concede propitius ut non defrauder à die bono, & particula boni doni non me prætereat. Da spiritum bonum; ut videam quomodò cautè ambulem, non quasi insipiens, sed ut sapiens, redimens tempus quoniam dies mali sunt. Per Dominum.

ORATIONI MENTALI VACANDUM.

CUm anima Sacerdotis & Clerici Altare sit, in quo jugiter ardere debet ignis divini amoris, hunc ignem nutriri par est (*a*) *subjiciendo ligna mane per singulos dies.* Ni-

(a) *Levit.* 6.

mirum vel aliquam Dei perfectionem, aliquodvè religionis nostræ mysterium contemplando, vel quasdam veritates afflante Spiritu sancto prolatas mente revolvendo.

Multi tàm doctè quàm piè, hujuscemodi meditationum argumenta digesserunt, ad quæ recurrere juvabit; interim ne tempus orationis inaniter teras, probatam methodum accipe.

Methodus Orationis mentalis.

Oratio Mentalis est mentis ad Deum per pium & humilem affectum elevatio, ad exhibendum supremo numini religionis nostræ famulatum, divinumque ejus poscendum auxilium, ut ex sancto hujusmodi commercio meliores ipsique gratiores efficiamur.

Tres veluti partes in ea distinguntur. Præparatio, Corpus & Conclusio.

I.

In Præparatione tria præstanda.

1. Coram Deo te sistere debes fidei actu, firmiter credendo eum ubique esse præsentem, in loco in quo degis versari; ipso denique intimo tuo tibi esse intimiorem: Quò inducaris ad supremum Religionis cultum illi præstandum, & cum summâ reverentiâ, in conspectu hujus divinæ Majestatis perseverandum.

2. Confitere te indignum esse qui divino fruaris colloquio, tum quia è nihilo es,

tum quia in Deum sæpiùs deliquisti, delicta igitur tua actu contritionis expungere coneris; & ut securiùs coram Deo consistas (b) *vestibus valde bonis* fratris tui natu majoris, seu prætiosis meritis Domini nostri J. C. indutus appare, per ipsum & cum ipso & in ipso orans Patrem cœlestem, ut copiosam tibi omnium bonorum spiritualium benedictionem impertiri dignetur.

3. (c) *Quia non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis;* & (d) *quid oremus sicut oportet nescimus* Spiritus sancti auxilium supplex deposce; (e) *ut ipse adjuvet infirmitatem tuam, & postulet pro te gemitibus inenarrabilibus.*

I I.

Orationis Corpus in tria dividitur Puncta.

In primo. Meditationis argumentum considerare juvat respectu Christi Domini, attendendo quid cogitaverit, dixeritve, aut fecerit circa præsentem materiam, ipsius dicta, vel gesta, vel animi sensus, adorando, & cum sincera grati animi testificatione laudando & amplexando; quibus actibus adjungi poterunt pii affectus admirationis, lætitiæ, compassionis, &c. prout instituti ratio postulaverit; insuper sanctissimæ Trinitati adorationem, & cætera religionis obsequia impendere curabis; maxi-

(b) *Genes.* 27. (c) 2. *Cor.* 3.
(d) *Rom.* 8. (e) *Ibid.*

mè si vel aliquam Dei perfectionem, vel aliquam ejus Personam contempleris.

In secundo Puncto. 1. Meditationis propositum versa quantùm ad te pertinet; nimirum quid, ad tuum profectum spiritualem, sit fugiendum, quidvè præstandum sit perpendendo. Ut verò efficacius & vitium declinare, & virtutem amplecti valeas, omni momentorum pondere animum tuum preme, & adige ad eas, in præsenti negotio, partes adimplendas, quæ tui sunt officii.

2. Confer tuam agendi rationem cum tuis obligationibus, seriò tecum reputans, nùm in hac parte muneri tuo defueris: hæc vero disquisitio amplam tibi peccatorum lapsuumve segetem patefaciet; ex quibus humilior factus, noxas præteritas repetitis contritionis actibus absterge; pudore suffusus pro miserâ animæ tuæ præsenti conditione, ad emendationem vitæ tuæ pro viribus te accinge; cæterosque affectus elice, peractis jàm considerationibus consentaneos.

3. Tandem præterita peccata tua mente revolvens, præsentisque infirmitatis tibi conscius; hoc solum habes residui ut oculos tuos ad Deum dirigas, supplex auxilium gratiæ ejus imploraturus; quò ad meliorem frugem te recipias; ut autem istud impetres, ad merita Christi Domini confuge insuper patrocinium sanctissimæ Dei Genitri-

cis, Angeli tui custodis, & Sanctorum, in penuriæ tuæ subsidium, abs re non erit adhibere.

In tertio Puncto. Ut singularis illa, quâ Deus te misericorditer prævenit, gratia, in te vacua non sit; bona tibi statue proposita, eaque subjectæ meditationi, & egestati tuæ congrua: ne autem in fumum evanescant, non tantùm generalia sint, sed specialia, tempori, loco, & circumstantiis in quibus versaris, accommodata: efficacitate suâ omnibus prævaleant impedimentis; & ad legitima te adigant adhibenda perfectionis media: demum, ea ipsa comitentur, & tuæ levitatis benè cauta suspicio, & firma in Deum fiducia.

III.

In Conclusione, tria pariter præstanda.

1. Grates Deo pro collatis tibi ab ipso in hac-ce meditatione beneficiis persolvendæ.

2. Venia pro omnibus mentis evagationibus exoranda.

3. Rogandus Deus ut sanctis tuis faveat propositis, diemque, vitam, & tuæ mortis horam ipse fortunare dignetur.

Ut vero, sicuti ait Psalmista, (f) *reliquiæ cogitationis diem festum agant tibi.* Ex piis affectibus, sanctisve cogitationibus, quibus in oratione permotus fuisti; quemdam ve-

(f) *Ps.* 75.

luti fasciculum spiritualem sæpius per diem aspirandum tibi compones.

Absolutâ denique oratione, fidissimæ Dei Genitricis tutelæ te commendabis: rogans eam ut sancta tua proposita, omnemque orationis fructum in te conservet, & ad hunc finem recitabis orationem. *Sub tuum præsidium, &c.*

ORATIO.

Ad invocandum in se vitam D. N. J. C.

O Jesu vivens in Mariâ, veni & vive in famulo tuo, in spiritu sanctitatis tuæ, in plenitudine virtutis tuæ, in perfectione viarum tuarum, in veritate virtutum tuarum, in communione mysteriorum tuorum; dominare omni adversæ potestati, in spiritu tuo, ad gloriam Patris. Amen.

Notanda quædam ad optatum fructum ex Oratione reportandum.

1. (g) *Ante Orationem præpara animam tuam*, cordis munditiâ, fugâ peccati, aberrantes sensus tum internos tum externos recolligendo, & unam Dei gloriam, ac proprium profectum spiritualem intendendo. Tùm orationis argumentum prospice, pridiè ad vesperum illud attentè legendo, & manè postero hujus præcipua capita summatim mente revolvendo.

2. Ipso orationis tempore: necessum non est omnes methodi actus percurrere, sed

(g) *Eccli.* 18.

ſed ſi in aliqua conſideratione, vel ſanctâ affectione utiliter diſtinearis, tamdiù in his perſevera, quamdiù afflabit Spiritus-Sanctus: inſiſtendum tamen eſt potiſſimùm poſtulationibus, affectibus, & propoſitis, in quibus orationis ſumma conſiſtit.

3. Poſt orationem (*h*) *omni cuſtodiâ ſerva cor tuum*, nè fructus orationis evaneſcat; noli ſtatim vehementiori ardore curis externis incumbere: & idemtidem ſancta tua propoſita animo revolve, ut ea pro opportunitate ad praxim redigere coneris.

HORÆ CANONICÆ RITÈ perſolvendæ.

QUiſquis, ad laudes Deo, nomine Eccleſiæ, peragendas, deputaris; penſare debes diligenter quàm copioſa, & in toto vitæ decurſu, & in mortis articulo, te maneat meritorum ſeges, ſi tuas in tam præſtanti officio partes exequaris: Quàm terribilia verò tibi impendant maledicta, (*i*) *ſi opus Dei facias negligenter.* Noli igitur curſim & perfunctoriè angelicum iſtud munus obire; ſed omnes animi vires recollige, ut illud *dignè, attentè & devotè* valeas adimplere.

1. DIGNE', videlicet DEO, (*l*) *in quem Angeli deſiderant proſpicere;* nec tamen

(h) *Prov.* 4. (i) *Jer.* 48. (l) 1. *Pet.* 1.

ſuo te dedignatur gratificari colloquio.

Christo Eccleſiæ Sponſo, qui licet in cœleſtibus conſtitutus partes advocati noſtri ut tradit (*m*) B. Joannes, etiamnùm agens, preces ſupplicationeſque tuas, nomine ſponſæ ſuæ præſtitas, Deo Patri non ceſſat offerre.

Sanctis, quorum victorias & triumphos recolis, cum quibus cœleſti propèmodùm coaptatus collegio, voce concordi divinos hymnos decantas.

Sacris Eloquiis quæ per os tuum aſſumis, in quibus ſuppetit tibi laudum theſaurus Deo condignarum; etenim, juxtà ſancti Auguſtini dictum, (*n*) ut benè ab homine laudetur, laudavit ſemetipſum Deus; et ideò quia dignatus eſt ſe laudare, invenit homo quemadmodùm laudet eum.

Vocatione, quâ, ut ſanctus aſſerit Chryſoſtomus, (*o*) pro univerſo terrarum orbe legatus intercedis, deprecatorque apud Deum adſtas, ut hominum omnium, non viventium modò, ſed etiam mortuorum peccatis, propitiùs eſſe dignetur.

2. *Attente'*, non tantùm linguâ, ſed & mente & ſpiritu pſallendo, ut præcipiebat Apoſtolus.

Lingua, nimirum verba ſancta non deglutiendo, media non præcidendo, ut ad-

(m) 1. *Joan*. 2. (n) *Pref. in Pſal.* 144.
(o) *Lib.* 6. *Sac. c.* 4.

monet sanctus Bernardus, (*p*) nec integra transiliendo; sed virili, ut dignum est, & sonitu & affectu voces sancti Spiritûs depromendo.

Mente, quomodo enim, ait sanctus Cyprianus, (*q*) te audiri à Deo postulas, cùm te ipsum non audias? Vis esse Deum memorem tui, cùm tu ipse memor tui non sis? Adjunge igitur ad verba, cogitationem eorum quæ Psalmo significantur; „ Ora, inquit S. Augustinus, (*r*) si Psalmus orat; geme, si gemit; si sperat, spera; time, si timet; gaude, si gratuletur. „

Plurimùm etiam juvabit, vel præstantiora Dei beneficia mente recolere, vel aliqua Religionis mysteria meditari; præstò habes sequentibus versibus septem præcipua passionis Christi capita, singulis horis canonicis accommodata.

Matutina *ligat Christum qui crimina solvit.*
Prima *replet sputis; causam dat* Tertia *Mortis.*
Sexta *cruci nectit; latus ejus* Nona *bipertit.*
Vespera *deponit; tumulo* Completa *reponit.*

3. *Devote'.* Neque enim vocis duntaxat modulatione & mentis attentione,

(p) *Serm.* 47. *in cant.* (q) *De Orat. Dom.*
(r) *In Psalm.* 30.

ſed devotione cordis debitum tuæ ſervitutis penſum abſolvere par eſt. Divinis igitur accenſus eloquiis, omnes ex corde tuo pietatis & religionis affectus exæſtuent.

HUMILITATIS nempe, quoniam (*s*) *Reſpicit Dominus in orationem humilium & non ſpernit precem eorum.*

CONTRITIONIS, quia (*t*) *non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris.* Ad eum enim ſpectat iſta Spiritûs-Sancti objurgatio, (*u*) *Quarè tu enarras juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum?*

FIDEI & SPEI, etenim, ſponſore Chriſto, [*x*] *Quidquid orantes petieritis; credite quia accipietis, & fiat vobis.*

CHARITATIS demùm, non enim clamans ſed amans cantat in aure Dei. Dilata ergo cor tuum, & exopta omnes religionis & amoris affectus in te colligere, quibus Angeli & Sancti omnes in cœlis efferveſcunt, & animæ juſtorum in terra inflammantur. Provoca illos dicendo cum Pſalmiſta [*y*] *Magnificate Dominum mecum, & exaltemus nomen ejus in idipſum*, vel, accine illis, repetendo iſtud Apocalypſis ſacrum *Epinicion.* (*ʒ*) *Dignus es, Domine Deus noſter, accipere laudem, & gloriam, & honorem, & virtutem, & benedictionem, quia tu creaſti omnia, &c.*

Ad hos devotionis ſenſus percipiendos

(s) *Pſ.* 101. (t) *Eccli.* 15. (u) *Pſ.* 49.
(x) *Marc* 11. (y) *Pſ.* 33. (z) *Apoc.* 4.

maximè proderit, hunc verſum *Gloria Patri*, &c. pronunciare, veluti Thema & compendium omnis religioſi cultus qui ſanctiſſimæ Trinitati vel jam exhibitus, vel perſolvendus eſt per infinita ſæculorum ſæcula.

Oratio ante Officium.

APeri, Domine, os meum ad benedicendum nomen ſanctum tuum, munda quoque cor meum ab omnibus vanis, perverſis, & alienis cogitationibus: intellectum illumina, affectum inflamma, ut dignè, attentè, ac devotè hoc officium recitare valeam, & exaudiri merear ante conſpectum divinæ Majeſtatis tuæ. Per.

Domine, in unione illius divinæ intentionis, quâ ipſe in terris laudes Deo Patri perſolviſti, has tibi horas perſolvo.

Oratio poſt Officium.

SAcro-ſanctæ & individuæ Trinitati; crucifixi Domini noſtri Jeſu-Chriſti humanitati; beatiſſimæ & glorioſiſſimæ ſemperque Virginis Mariæ fœcundæ integritati; & omnium Sanctorum univerſitati; ſit ſempiterna laus, honor, virtus & gloria ab omni creatura; nobiſque remiſſio omnium peccatorum, per infinita ſæcula ſæculorum. Amen.

Beata viſcera Mariæ Virginis quæ portaverunt æterni Patris Filium; & beata ubera quæ lactaverunt Chriſtum Dominum.

ANTE EGRESSUM È DOMO,
Hos verſiculos mente revolve.

MItte, Domine, Angelum tuum qui præcedat me, & cuſtodiat in viâ. *Exod.* 23.

Cohibe pedes meos ne oberrent in plateis civitatis. *Eccli* 9.

Averte oculos meos ne videant vanitatem. *Pſ.* 118.

Averte faciem meam à muliere comptâ, ne forte ſcandaliſer in decore illius. *Eccli* 9.

Obtura aures meas ut non exaudiam vocem incantantium, & venefici incantantis ſapienter. *Pſal.* 57.

Præſta ut aſpectu, & auditu juſtus ſim; habitans inter eos, qui de die in diem animam juſtam iniquis operibus cruciant. 2. *Pet.* 2.

IN IPSO TEMPLI INGRESSU,
Auſculta Chriſtum tibi ex intimo Sacrario dicentem.

PAvete ad Sanctuarium meum, ego Dominus. *Lev.* 26.

Cum ſummâ humilitate reſponde.

℣℣. Quam terribilis eſt locus iſte: non eſt hic aliud niſi domus Dei & porta cœli. *Geneſ.* 28.

Et quis poterit ſtare in conſpectu Domini Dei ſancti hujus ? 1. *Reg.* 6.

Iniquitatem ſi aſpexi in corde meo, non exaudiet Dominus. *Pſ.* 65.

Domine averte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. *Pſal.* 50.

Adorabo ad Templum ſanctum tuum in timore tuo. *Pſal.* 5.

Introibo in domum tuam in holocauſtis, reddam tibi vota mea quæ diſtinxerunt labia mea. *Pſal.* 65.

Ego autem ad Dominum aſpiciam, & exſpectabo Deum Salvatorem meum. Audiet me Deus meus. *Mich.* 7.

Methodum audiendæ Miſſæ, item & Exercitium ſanctiſſimæ communionis, abundè ſuppeditabit Quarta Pars hujus opuſculi, intereà candidatos Sacerdotii memores eſſe velim iſtius S. Concilii Tridentini ſententiæ; Seſſ. 23. c. 11. de Reformatione.

Ita de gradu in gradum aſcendant, ut in eis cum ætate, vitæ meritum & doctrina major accreſcat; quod & bonorum morum exemplum, & aſſiduum in Eccleſia miniſterium, atque major erga Præsbyteros & ſuperiores ordines reverentia, & crebrior quàm anteà Corporis Chriſti communio maximè comprobabunt.

POST MISSAM
Actus Consecrationis.

O Domine, quia ego servus tuus & filius ancillæ tuæ, abrenuntio Satanæ & omnibus operibus ejus, & omnibus pompis ejus: tu solus Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum; tu solus pars hæreditatis meæ & calicis mei; tu es qui restitues hæreditatem meam mihi. Suscipe ergo solus universam libertatem meam; accipe memoriam, intellectum, voluntatem, sanitatem, vitam, famam. Quidquid habeo mihi largitus es; id totum tibi restituo, ac tuæ prorsus trado voluntati gubernandum. Amorem tui solum cum gratiâ tuâ mihi dones, & dives sum satis; nec quidquam ultra posco. Per.

Oratio ad Christum.

DOmine Jesu-Christe, qui cum dilexisses tuos qui erant in mundo, in finem dilexisti eos: concede nobis ut, jugi sacrificio recolentes exitum conversationis tuæ, te videamus in forma Dei pium remuneratorem, quem habuimus in forma servi misericordem convivam & fratrem. Qui vivis, &c

Oratio Sancti Bernardi ad beatissimam Virginem.

MEmorare, ô piissima Virgo Maria; non esse auditum à sæculo, quemquam ad tua currentem præsidia, tua implorantem auxilia, tua petentem suffragia,

esse derelictum. Ego tali animatus confidentiâ, ad te Virgo Virginum Mater curro, ad te venio, coram te gemens peccator assisto, noli Mater Verbi verba mea despicere, sed audi propitia & exaudi. Amen.

Monstra te esse Matrem,
Sumat per te preces,
Qui pro nobis natus
Tulit esse tuus.

Post regressum in domum.

℣. Vivit Dominus, quoniam custodivit me Angelus ejus & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde huc revertentem. *Judith. 13.*

Oratio.

Absconde me, Domine, in abscondito faciei tuæ à conturbatione hominum: Protege me in tabernaculo tuo à contradictione linguarum, quoniam diminutæ sunt veritates à filiis hominum; & quoniam vidi iniquitatem & contradictionem in civitate; die ac nocte circumdabit eam super muros ejus iniquitas, & labor in medio ejus & injustitia; & non defecit de plateis ejus usura & dolus: vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum: labia dolosa in corde & corde locuti sunt. Domine Pater & dominator vitæ meæ, ne derelinquas me in consilio eorum: nec sinas me cadere in illis. Per Dominum.

Piis Lectionibus
Ac potissimum Scripturæ Sacræ intendendum.

Attende [a] *Lectioni, exhortationi, & doctrinæ*, ait Apostolus ad Timotheum; *insta in illis: hoc enim faciens, & teipsum salvum facies, & eos qui te audiunt.*

Primo. Quidem *teipsum salvum facies*; Quid enim sanctius, quid ad salutem magis proficuum, quàm Deum ipsum, quam amicos Dei & Sanctos audire conversantes, & cœlesti illorum frui colloquio? Porrò vivunt isti, in operibus suis, Sancti & amici Dei sibi ipsi superstites; hîc loquuntur & silent; hîc audiuntur & tacent; hîc interrogantur & muti respondent. Ipsi te docebunt, inquit S. Isidorus Hispal. [b] quid caveas; tibi ostendent quod teneas, quò tendas, quò sensus & intellectus augeatur: multum proficies eorum opera assiduè versando; quia vita viri justi, pergit [c] Theodulphus Aurelian. Lectione instruitur, ornatur, & munitur à peccato, juxta illum qui dicebat *in* [e] *corde meo abscondi eloquia tua ut non peccem tibi.* Hæc sunt enim arma, lectio videlicet & oratio, quibus dia-

(a) 1. *Tim* 4. (b) *De comtempt. Sæc.*
(c) *Capit. c.* 3. (e) *Ps.* 118.

bolus expugnatur; hæc ſunt inſtrumenta quibus æterna beatitudo acquiritur; his armis vitia comprimuntur; his alimentis virtutes nutriuntur.

Sed quid de Scripturis ſacris eloquar, quæ ſunt, ut teſtatur [*f*] S. Greg. Mag. Epiſtola quædam omnipotentis Dei ad creaturam ſuam, in qua ſupremi illius numinis arcana reſerantur. In ipſis multa ac varia recondita ſunt ſalutis adminicula. Ignoras viam quam carpere debes? [*g*] *Lucerna pedibus tuis verbum Dei;* ad fulgorem luminis hujus incede, & ſecurus ad metam pervenies. Inſurgunt paſſionum procellæ, & animam conturbant? [*h*] *Sermo Dei vivus & efficax penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens ad diviſionem animæ & corporis, compagum quoque & medullarum.* Extrahe gladium iſtum, & omnes cupiditatum radices reſecabis. Supervenit aliqua prava cogitatio, & animum ad turpia ſollicitat? Aſſume tubam, ait [*i*] S. Ephrem, ſcripturas videlicet ſacras; quemadmodum enim tuba ſonans congregat milites; ſic & divinæ Sripturæ ad nos clamantes cogitationes noſtras congregant ad timorem Dei. Inter varia quibus diſtraheris implicamenta, animæ tuæ te fugit ſtatus & conditio? Adhibe Scripturam ſacram, ibi te totum,

(f) *Lib.* 4. *Epiſt.* Ep. 84. (g). *Pſ.* 118. (h) *Heb.* 4. (i) *Serm. de patientiâ.*

inquit [*l*] S. Profper, velut in fpeculo quodam refulgente confiderans; quod in te pravum deprehenderis, corriges; quod rectum eft, tenebis; quod deforme, compones; quod pulchrum, excoles; quod fanum, fervabis; quod infirmum, corroborabis.

At vero ut ex fanctis tuis Lectionibus, falutares illos fructus reportes; aufculta S. [*m*] Bernardum fuadentem tibi, ut ex eis quæ legeris, aliquid quotidiè in ventre memoriæ dimittatur quod fidelius digeratur, & furfum revocatum, crebrius ruminetur quod propofito conveniat, quod intentioni proficiat, quod detineat animum, ut aliena cogitare non libeat. Noli demum [*n*] *auditor* vel lector *obliviofus effe, fed factor operis, non enim auditores* aut lectores *legis jufti funt apud Deum, fed factores legis juftificabuntur.* Illum potius imitare Diaconum, S. Ephrem dico, qui pingebat actibus paginam quam legerat. *Ennod. in ejus vitâ.*

Secundo. Sed & eos qui te audiunt falvos facies. Poftquam enim meditatus fueris fapientiam, [*o*] *lingua* tua *loquetur judicium*; *eructabit cor tuum verbum bonum.* Tunc (*p*) *amplecteris eum qui fecundum doctrinam eft fidelem fermonem*, tunc *potens eris exhortari in doctrina fana*, *& eos qui contra-*

(*l*) *De vita contemp.* (m) *Ad Fratres de monte Dei. c.* 10. (n) *Jacob.* 1.
(*o*) *Pf.* 36. [p] *Tit.* 1.

dicunt arguere. Omnis ſi quidem [*q*] *Scriptura divinitus inſpirata*, non tantum *te inſtruet ad ſalutem*, ſed & *utilis eſt ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in juſtitia, ut perfectus ſit homo Dei, ad omne opus bonum inſtructus.* Sermo tuus ſale iſto condiatur, & benè ſapidus erit, quandò ſcilicet dices quod ex divina Lectione didiceris, non quod præſumptione humani ſenſus inveneris. Ex Scriptura à Spiritu Sancto afflata, veluti ex communi quodam ſanitatis fonte, remedia vitiis omnibus curandis idonea depromes. Exacuantur in te malevolæ peccatorum linguæ, ingeminentur flagella? [*r*] *habens ſolatio ſanctos Libros*, [*s*] *in patientia poſſidebis animam tuam*: Sacerdos Dei Evàngelium tenens, & Chriſti mandata cuſtodiens, occidi poteſt, vinci non poteſt. Sit igitur ſemper in manibus tuis, & diù noctùque mente revolvatur; [*t*] tenenti codicem ſomnus obrepat, & cadentem faciem pagina ſancta ſuſcipiat. Fac-ſit Deus ut de te prædicetur, quod de Nepotiano teſtatur idem [*u*] S. Hieronymus, Lectione aſſiduâ, & meditatione diuturnâ, de pectore ſuo fecit Chriſti Bibliothecam.

(q) *Tim.* 3. (r) *Machab.* 12.
[s] *Luc.* 21. [t] *S. Hier. Epiſt. ad Euſtoch.*
[u] *In Epitap. Nepot. ad Heliodor.*

Oratio ante Lectionem veteris Teſtamenti.

CONfiteor tibi Pater, Domine cœli & terræ, quia abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, & revelaſti ea parvulis: ecce puer ego ſum, puer parvulus & ignorans egreſſum & introitum meum: ſonet ergo vox tua in auribus meis; aperi mihi cor intendere his quæ ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt: ciba me pane vitæ & intellectus, & aquâ ſapientiæ ſalutaris pota me; ut non te derelinquam fontem aquæ vivæ, fodiamque mihi ciſternas diſſipatas quæ continere non valent aquas. Sint caſtæ deliciæ meæ ſcripturæ tuæ, nec fallar in eis, nec fallam ex eis; ſint in lege tua voluntas & meditatio mea die & nocte, & ero tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum, quod fructum ſuum dabit in tempore ſuo. Per Dominum.

Oratio poſt Lectionem veteris Teſtamenti.

DEus, qui dediſti mihi cum gaudio ſuſcipere verbum tuum, da virtutem retinendi illud in corde bono & optimo, & fructum afferendi in patientia; ut non auditor obliviosſus factus, ſed factor operis; obtineam benedictionem ſervi boni & fidelis, qui cognovit voluntatem Domini ſui, & præparavit, & fecit ſecundùm voluntatem ejus. Per Dominum.

Oratio ante Lectionem novi Testamenti.

JEsu lux vera, qui illuminas omnem hominem venientem in hunc mundum: ſcio quia ex Deo veniſti magiſter, & viam Dei in veritate doces. Verba quæ locutus es nobis ſpiritus & vita ſunt. Sed quis eſt dignus aperire librum & ſolvere ſignacula ejus? Nonne tu qui occiſus es, & redemiſti nos Deo in ſanguine tuo? Da mihi ergo noſſe myſterium regni Dei, & inveſtigabiles divitias tuas, explica mihi omnes theſauros ſapientiæ & ſcientiæ Dei in te abſconditos: ſermo tuus capiat in me, lucerna ſit pedibus meis, & lumen ſemitis meis; donec aſpiret dies, & inclinentur umbræ. Qui vivis & regnas, &c.

Poſt Lectionem novi Teſtamenti.

℣℣. Hæc verba fideliſſima ſunt & vera.

Nunquam locutus eſt homo, ſicut hic homo.

Credo, Domine, adjuva incredulitatem meam.

Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes.

Oratio.

SAlvator noſter, cujus apparuit benignitas & humanitas erudiens nos ut abnegantes impietatem & ſæcularia deſideria, ſobriè, & juſtè, & piè vivamus in hoc ſæculo, concede, ut qui te ſimilem nobis foris agnovimus, per te intus reformari mereamur. Qui vivis, &c.

STUDIO INCUMBENDUM.

QUanta virum Ecclesiasticum urgeat studii indefessi necessitas, haud ægrè perspiciet, quicumque ad hæc minitantia Dei verba seriò attenderit, (a) *Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fungaris mihi.* Quisquisve istud Apostoli præceptum auscultaverit; [b] *Si quis videtur Propheta esse, cognoscat quæ scribo vobis . . . Si quis autem ignorat, ignorabitur.* Revera, inquit idem Gentium doctor [c] *Presbyteri duplici honore digni habeantur;* modo tamen *benè præsint, maximè si laborent in verbo & in doctrinâ.* Verum quomodò rectè præerunt, quo pactò ad dispensationem verbi & doctrinæ sese conferent; [d] *Si filios Heli, filios Belial* malè æmulantes, *nescierint Dominum, neque officium Sacerdotum ad populum?* Nonne magis ex illorum inscitiâ, & Religioni vulnus lethiferum infligetur, & populi strages infanda subsequetur, & gravissimum ipsismet impendebit exitium?

Dico Sacerdotum ignorantiam esse Religionis vulnus: namque [e] *scientiam non habentes discernendi inter sanctum & profanum;* haud dubiè sanctuarium Dei polluetur, mensa ejus despectui habebitur, mysteria

(a) *Osè* 4 [b] 1. *Cor.* 1. 4. [c] 1. *Timoth.* 5. [d] 1. *Reg.* 2. (e) *Lev.* 10.

ſancta conculcabuntur, & pleniſſima gratiæ diſſipabuntur fluenta. Ipſi demùm idola facti in domo Domini, plebem ſibi commiſſam in multiplicem veluti idololatriam deturbabunt. Quemadmodum enim inquit [*f*] Pet. Damian. per Sacerdotum imperitiam, quos poſt captivitatem Iſraëlitici populi Rex Aſſyriorum in urbibus Samariæ conſtituerat, factum eſt quod ſcriptura teſtatur, [*g*] *unaquæque gens fabricata eſt Deum ſuum, poſueruntque eos in fanis excelſis:* Ita nunc per Pſeudo-Sacerdotum ignorantiam fieri dolemus, ut ſcilicet alii quorum Deus venter eſt, luxuriam colant; alii avaritiam quæ eſt idolorum ſervitus, venerentur; alii rapinis ſacrilega devotione deſerviant; & ſic diverſis criminibus tanquam ſimulachris & ſculptilibus obſequium ſervitutis impendant.

Hinc claret quam horrenda populo ſibi ipſis commiſſo ſtrages immineat; audiamus Iſaïam cladem iſtam graphicè depingentem (*h*) *ſpeculatores ejus cæci .... canes muti non valentes latrare.... ipſi paſtores ignoraverunt intelligentiam.* Porro quid fiet? *Omnes in viam ſuam declinaverunt unuſquiſque ad avaritiam ſuam.* Jam antea dixerat [*i*] *Propterea captivus ductus eſt populus meus, quia non habuit ſcientiam, & nobiles ejus interierunt fame, & multitudo ejus ſiti exa-*

(f) *Opuſc.* 26. *contra in ſcit. Cler.*
(g) 4. *Reg.* 17. (h) *Iſa.* 56. (i) *Iſa.* 5.

ruit: propterea dilatavit infernus animam suam, & aperuit os suum absque ullo termino. Nonne etiam ad hos Clericos & Sacerdotes otio torpentes spectat & istud ejusdem Prophetæ vaticinium? [*k*] *Omne caput languidum, & omne cor mœrens.* En desidia & languor in Clero, qui teste S. Greg. Mag. pars est membrorum Christi prima; qualis ruina totum corpus invasura sit; enuntiant verba proximè sequentia. *A plantâ pedis usque ad verticem non est in eo sanitas, sed vulnus & livor & plaga tumens, non est circumligata, neque fota oleo, nec curata medicamine.*

Quam grave igitur manet eos exitium? nonne supremus Pastor de manu Pastorum illorum sanguinem gregis sui requiret? nonne ipsos ovibus deperditis, vel inediâ confectis, animarum suarum jacturam facere oportebit? ita profectò, Domino apud Matth. inclamante [*l*] *cæcus si cæco ducatum præstet ambo in foveam cadunt.* Nimirum dum imperitâ manu flagitiosorum vulnera curare præsumunt, ipsi se cruentant, & vitiorum sordibus quas abstergere satagunt coinquinantur. Imò, ut Beatus ait Laurent. Justinian. (*m*) ignorantes discernere inter lepram & lepram, nescientes qualitates criminum, quantumque Deo dis-

(k) *Isa.* 1. (l) *Matt.* 15.
(m) *De spirituali animæ inter num.* 15.

pliceant, fine profectu pœnitentis, proprio feipfos mucrone interimunt.

Verumtamen, inquit Apoftolus, (*n*) *fi quis fe exiftimat fcire aliquid, nondum cognovit quomodo oporteat eum fcire.*

(*o*) Quicumque igitur, pergit S. Thomas, hæc verba commentans, habet fcientiam, & non modum eâ utendi, habet fcientiam infufficienter. Modus fciendi, inquit poft S. Bernardum, eft ut fcias *Quo ordine? Quo ftudio? Quo fine fcire quæque oporteat?*

1. *Quo ordine? ut id priùs quod maturiùs ad falutem.* (*p*) *Contentiones & pugnas legis devita*, inquit Apoftolus, *funt enim inutiles & vanæ.* Profundiora Religionis myfteria ad trutinam rationis ne expendas; aufculta iftud Spiritus fancti oraculum. (*q*) *Altiora te ne quæfieris, & fortiora te ne fcrutatus fueris . . . multos fuplantavit fufpicio illorum.* Hoc ipfum eft quod præmonuerat in libro Proverb. (*r*) *Sicut qui mel multum comedit non eft ei bonum, fic qui fcrutator eft majeftatis opprimetur à gloria.* In hujufmodi quæftionibus, (*s*) *ne tranfgrediaris terminos antiquos quos pofuerunt patres tui.* Infifte igitur Apoftoli confilio. (*t*) *Dico*, inquit, *per gratiam quæ data eft mihi, omnibus qui funt inter vos*,

(n) 1. *Cor.* 8. (o) *In cap.* 8. 1. *cor.*
(p) *Tit.* 3. (q) *Eccli.* 3. (r) *Prov.* 5.
(f) *Idid* 22. (t) *Rom.* 12.

non plus ſapere quam oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.

2. *Quo ſtudio? ut id ardentius, quod efficacius ad amorem.* Noli igitur oſcitanter ad ſtudium te conferre, *ſed amplectere eum qui ſecundum doctrinam eſt fidelem ſermonem.* Quid eſt amplecti, inquit Doctor Angelicus in hunc textum intendens? (*u*) Certè aliquid amplectens, illud diligenter conſtringit, & amplexus fit ex dilectione, oportet igitur te ſcientiæ inhærere cum amplexu, id eſt firmâ adhæſione animi & cordis dilectione: ſed ita ardenter ut etiam efficaciter ad amorem, Jeſum quærendo in libris, ut factitabat S. Auguſtinus. Attende Apoſtolum, qui licet raptus fuiſſet *uſque ad tertium cœlum ubi audivit arcana verba quæ non licet homini loqui*; aiebat. (*x*) *Non judicavi me ſcire aliquid inter vos niſi Jeſum-Chriſtum & hunc crucifixum.* Et rursùm (*y*) *& ſi habuero prophetiam, & noverim myſteria omnia, & omnem ſcientiam, ... charitatem autem non habuero, nihil ſum.* Nimirum ea ſola utilis eſt ſcientia quâ à Deo cognoſcaris; porrò. (*z*) *Si quis diligit Deum hic cognitus eſt ab illo.*

3. *Quo fine? ut non ad inanem gloriam,* pergit Doctor Angelicus, *vel curioſitatem velis ſcire aliquid, ſed ad ædificationem tui & proximi.* Noli igitur, ait

(u) *In cap.* 1. *Tit.* (x) 1. *Cor.* 2.
(y) *Ibid.* 13. (z) *Ibid.* 8.

Apoſtolus, (*a*) *intendere fabulis & genealogiis interminatis, quæ quæſtiones magis præſtant quam ædificationem quæ eſt in fide.* Qui hujuſmodi vacant ii ſunt de quibus itidem ait (*b*) *ſemper diſcentes, & nunquam ad ſcientiam veritatis pervenientes.* (*c*) Æmulare, inquit Pet. Bleſenſ. ejuſdem Apoſtoli conſilio, chariſmata meliora, & in corde tuo devoret draco Moyſi draconem Pharaonis; id eſt veritatis ſcientia, ſcientiam vanitatis; non enim aſcendet in montem, neque ſtabit in loco ſancto ejus qui in vano accepit animam ſuam. Noli demum de tua doctrina altum ſapere ſed time, (*d*) *ſervus qui cognovit voluntatem Domini ſui & non fecit vapulabit multis.* Verbo dicam, omni ſtudio tuo ſatage ut ſcis lucerna ardens & lucens in domo Domini (*e*) eſt enim, ait S. Bern. tantùm lucere vanum; tantum ardere parum; lucere & ardere perfectum. Cæterùm ſi labor terret merces invitet. (*f*) *Qui* enim hac doctrina *docti fuerint, fulgebunt quaſi ſplendor firmamenti, & qui ad juſtitiam erudiunt multos quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates.*

Oratio ante ſtudium.

DEus ſcientiarum Domine, ſapientiæ dux, & ſapientium emendator, qui

(a) 1. *Tim.* 1. (b) 2. *Tim.* 3.
(c) *Epiſt.* 114. (d) *Luc* 12.
(e) *Serm. in Nat. S. I. Bapt.* (f) *Dan.* 12.

doces hominem ſcientiam, & linguas infantium facis diſertas; & qui ſcientiam repellentes repellis, ne ſacerdotio fungantur tibi. Mitte ſapientiam de cœlis ſanctis tuis, & à ſede magnitudinis tuæ, ut mecum ſit & mecum laboret; ut ſciam quid acceptum ſit apud te: nam & ſi quis erit conſummatus inter filios hominum, ſi ab illo abſuerit ſapientia tua, in nihilum computabitur. Da mihi intellectum, ut mihi attendens & doctrinæ, devitem profanas vocum novitates, & oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ; fiamque operarius inconfuſibilis rectè tractans verbum veritatis, potens exhortari in doctrina ſana, & eos qui contradicunt arguere. Da mihi ſcientiam Sanctorum; ſcire etiam ſupereminentem ſcientiæ charitatem Chriſti; & idoneum fac me miniſtrum Novi Teſtamenti, ad dandam ſcientiam ſalutis plebi tuæ, ut cognoſcant te ſolum Deum verum, & quem miſiſti Jeſum-Chriſtum. Per eundem.

Poſt ſtudium.

NOn ſinas me, Domine, inflari ſcientiâ quæ deſtruetur, ſed da caritatem ædificantem quæ nunquam excidit, ut non evaneſcam in cogitationibus meis, nec judicem me ſcire aliquid inter homines, niſi Jeſum-Chriſtum, & hunc crucifixum. Per Dominum, &c.

CIBI SUMPTIO SOBRIÈ & piè instituenda.

SIve (*a*) *manducatis, sive bibitis*, inquit Apoſtolus, *omnia in gloriam Dei facite.* In hunc ſcopum collineabis, ſi refectionem tuam moderetur numeris omnibus completa ſobrietas, informet vero pietas benè ſibi ipſi provida.

Nimirum, quod prius ſpectat, „ quinque „ nos modis, ait S. Gregorius (*b*) gulæ „ vitium tentat: aliquando nempe indigen„ tiæ tempora prævenit; aliquando vero ci„ bos lautiores quærit: aliquando quælibet „ ſumenda ſint, præparari accuratius expe„ tit: aliquando in ipſa quantitate ſumendi „ menſuram moderatæ refectionis excedit: „ nonnunquam vero, & abjectius eſt quod „ deſiderat, & tamen in ipſo æſtu immenſi „ deſiderii deterius peccat.

Hæc omnia exemplis illuſtrat idem S. Doctor. „ Mortis ſententiam patris ore Jo„ nathas meruit, quia in guſtu mellis con„ ſtitutum edendi tempus anteceſſit. Et ex „ Ægypto populus eductus in eremo occu„ buit, quia deſpecto manna, cibos carnium „ petiit. quos lautiores putavit. Et prima „ filiorum Heli culpa ſuborta eſt, quod, ex

(a) 1. *Cor* 10. (b) *Lib. Mor. c.* 27.

„ eorum voto, Sacerdotis puer non, anti-„ quo more, coctas vellet de sacrificio car-„ nes accipere, sed crudas quæreret quas „ accuratius exhiberet. Et cum ad Jerusalem „ dicitur, (*c*) *hæc fuit iniquitas Sodomæ so-„ roris tuæ, superbia, saturitas panis & abun-„ dantia*, apertè ostenditur quod idcirco sa-„ lutem perdidit, quia cum superbiæ vitio „ mensuram moderatæ refectionis excessit. „ Et primogenitorum gloriam Esaü amisit, „ quia magno æstu desiderii vilem cibum, „ scilicet lenticulam concupivit, quam dum „ primogenitis prætulit, quo in illam escam „ appetitu anhelaret, indicavit „. Hæc omnia versiculus sequens complectitur.

Præproperè lautè, nimis, ardenter, studiosè.

Primo vitio medeberis, si juxta regulam à Cassiano (*d*) propositam hanc tibi cautionem indicaveris, ut non potùs quidquam, non esùs ulla oblectatione devictus, ante communem refectionis horam, extra mensam percipere tibimet prorsus indulgeas; sed ne refectione quidem transacta, ex his præsumere tibi quantulumcumque permittas. Rationem hanc affert; qui enim gulæ superfluos appetitus inhibere non potuit; quomodo æstus carnalis concupiscentiæ valebit extinguere? Et qui

(c) *Ezech.* 16. (d) *Lib.* 5. *de Spiritu Gastrimargiæ.*

non

non valuit passiones in propatulo sitas parvasque compescere; quomodo occultas, nulloque hominum teste prurientes, moderatrice discretione, poterit debellare?

Secundum & tertium vitium praeoccupabis, si præscriptum ejusdem (*e*) Cassiani secutus, pro conditionis tuæ modulo & decoro. Eligas cibum, non tantum qui concupiscentiæ flagrantis æstus temperet, minusque succendat; verum etiam, qui ad parandum sit facilis, & quem ad comedendum opportuniorem, vilioris pretii compendium præstet. Ergone patrimonium quod sibi Christus tam laboriosè comparavit, epulando splendidè deglutires? Istud emit salvator colaphis & flagellis, inquit B. Petrus Damianus, & tu consumeres illud cyathis & scutellis? ipse morte crucis, tu in luxu carnis?

Aliquando tamen charitas persuadet, ut de consueta severitate aliquid remittamus ad recreandos hospites, vel necessitudine nobis conjunctos, quorum conversatio nobis proficua est, vel quibus consuetudine nostra prodesse possumus; non numquam & necessitas & obsequium majoribus debitum exigunt, ut lautioribus mensis assideamus; sed quando hujusmodi respectus absunt, quantum in nobis est, hujusmodi lautitias, & condimentorum ela-

(*e*) *Ibid. c.* 23.

boratas blanditias, ut voluptatis illecebras repudiare debemus.

Quartum gulæ morbum curabis, si tantum cibi sumas, quantum ad vires corporis, pro ratione statûs & officii quod exerces, corroborandas satis fuerit. Quod quidem experientiâ magistra disces & observabis, (*f*) ita tradit B. Basilius. Quoniam, inquit, innatum nobis corporis vehiculum, neque nimis laxando fræna, neque rursùs immodicè illa retinendo, ad virtutis cursum producere oportet: idcircò & corporum statum & habitus explorare conveniet, ut valido quidem ac vegeto corpori fræna immittamus, & per inediam redundantiam caloris arceamus: senili vero & frigescenti, cibi potûsque adjumentum ad sustentandas vires ingeramus.

Quintum denique gulæ vitium refrænabis, si nimiam cupiditatem coerceas, quæ tam in vili quam in pretioso potest esse edulio; aliqua mora ut suadet S. Clem. Alex. intemperantiam confitens. Etenim sapiens ait, (*g*) *noli avidus esse in omni epulatione, & non te effundas super omnem escam*: & Apostolus (*h*) *carnis curam ne feceritis in desideriis vestris.*

At vero sobrietatem istam coluerunt & ipsi Gentiles Philosophi, ad majora natus sum dictitabat Socrates, quam ut sim man-

(f) *Lib. de vera Virginit.* (g) *Eccli.* 37.
(h) *Rom.* 13.

cipium ventris mei. Actionem igitur tam vilem & abjectam, sanctisque omnibus adeò onerosam, præstantioribus virtutibus nobilitare studeas & consecrare; sectare humilitatem & religionem; Dei benedictionem supplex deposce; & gratiarum ipsi actionem rependere ne prætermittas.

Humilitatem dico. Quanto enim pudore suffundi debet Christi Sacerdos, qui ad cœnam nuptiarum Agni, ad comedendum panem Angelorum admissus, eo usque redactum se percipit ut cibo vescatur animalium?

Quanta cum *Religione* mensæ debes accumbere, ubi de fidelium donis & oblationibus sustentaris? nonne consentaneum esset, ut in ea, velut in altari quodam, juge sacrificium offerres, in quo simul cum dapibus, gustûs & cibi appetentia in locum victimæ cederent?

Quam suppliciter *Dei auxilium implorare* debeas ut in tam lubrico gradu tutó consistas; author est ipse B. Augustinus. (*i*) Quis enim est Domine, inquit, qui non rapiatur aliquantulùm extra metas necessitatis? Quisquis est, magnus est, magnificet nomen tuum...... his tentationibus quotidie conor resistere, & invoco dextram tuam ad salutem meam, & ad te refero omnes æstus meos, quia consilium mihi de hac re non stat.

(i) *L.* 10. *Confess.* 31.

Demum *gratiarum actionem* numquam esse omittendam docet Christus Dominus (*k*) exemplo suo. Suadent priorum sæculorum christiani, (*l*) *frangentes circa domos panes, sumebant cibum cum exultatione & simplicitate cordis, collaudantes Dominum.* Præmonet ipsa mater Ecclesia quæ in hunc finem sequentes preces tibi præfixit.

Benedictio Mensæ ante prandium.

BEnedicite. ℟. Dominus. ℣. Oculi omnium in te sperant, Domine, & tu das escam illis in tempore opportuno. Aperis tu manum tuam, & imples omne animal benedictione. Gloria Patri, &c. Sicut erat, &c. Kyrie eleïson. Christe eleïson. Kyrie eleïson. Pater noster, &c.

Oremus.

BEnedic, Domine, nos & hæc tua dona, quæ de tua largitate sumus sumpturi per Christum, &c.

Bened. Mensæ cœlestis participes faciat nos Rex æternæ gloriæ.

Ante Cœnam loco. ℣. Oculi, *dicitur sequens.* Edent pauperes & saturabuntur, & laudabunt Dominum, qui requirunt eum: vivent corda eorum in sæculum sæculi. Gloria Patri, &c. Sicut erat, &c.

Bened. Ad cœnam perpetuæ vitæ perducat nos Rex æternæ gloriæ.

(k) *Matth.* 26. 30. (l) *Act.* 2. 46.

Gratiarum actio post prandium.

℣. CONfiteantur tibi, Domine, omnia opera tua: ℟. Et sancti tui benedicant tibi. Gloria, &c. Sicut erat, &c.

Agimus tibi gratias, omnipotens Deus, pro universis beneficiis tuis; qui vivis & regnas in sæcula sæculorum. Amen.

Laudate Dominum omnes gentes; laudate eum omnes populi.

Quoniam confirmata est super nos misericordia ejus, & veritas Domini manet in æternum. Gloria Patri, &c. Sicut erat, &c. Pater noster, &c.

℣. Dispersit, dedit pauperibus; ℟. Justitia ejus manet in sæculum sæculi.

℣. Benedicam Dominum in omni tempore: ℟. semper laus ejus in ore meo.

℣. In Domino laudabitur anima mea: ℟. Audiant mansueti & lætentur.

℣. Magnificate Dominum mecum: ℟. Et exaltemus nomen ejus in idipsum.

℣. Sit nomen Domini benedictum, ℟. Ex hoc nunc & usque in sæculum.

℣. Retribuere dignare, Domine, omnibus nobis bona facientibus propter nomen sanctum tuum vitam æternam. ℟. Amen.

℣. Benedicamus Domino. ℟. Deo gratias.

℣. Fidelium animæ per misericordiam Dei requiescant in pace. ℟. Amen.

Post cœnam loco ℣. Confiteantur, *dicitur sequens.* Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus: escam dedit timentibus se. Gloria, &c.

Loco Orationis Agimus, *dicitur sequens.* Benedictus Deus in donis suis, & sanctus in omnibus operibus suis, qui vivit & regnat in sæcula sæculorum. ℟. Amen.

SOLIS *oblectationibus & colloquiis licitis indulgendum*

SIcuti arcum ubique semper tensum, ait Cassianus, (*a*) circumferri minimè expedit, ne jugi curvamine rigoris fortitudo laxata mollescat atque dispereat; ita nisi remissione quadam vigorem intentionis suæ interdum animus relevet atque relaxet, irremisso rigore lentescens virtutis spiritus, cum necessitas postulaverit, non poterit obsecundare. Convenit igitur, ut probat S. Thomas 2. 2. Quæst. 168. factis vel dictis interdum uti quasi ad quamdam animæ quietem. Sed circa hujusmodi *tria videntur præcipuè cavenda, quorum primum & potissimum est quod prædicta delectatio non quæratur in aliquibus operationibus vel verbis turpibus vel nocivis: Secundum, quod non omninò gravitas animæ resolvatur:*

(a) *Collat.* 24. *c.* 21.

Tertium ut conguat loco, tempori, & personæ, & secundum alias circumstantias debitè ordinetur.

Quod attinet ad primum; Ne his perversis cætibus, ut præcipit Concil. (*b*) Agathense, admisceantur Clerici, ubi amatoria cantantur & turpia; aut obscæni motus corporum choreis & saltationibus efferuntur, ne videlicet animus, auditus & obtutus sacris deputati Mysteriis, turpium cogitationum, spectaculorumvè, atque verborum contagione polluantur. (*c*) *Stultiloquium, aut scurrilitas quæ ad rem non pertinet, nec nominentur inter eos sicut decet Sanctos.* (*d*) Os suum Evangelio consecraverunt; talibus jama perire illicitum, assuescere sacrilegium esset. Nec detractiones, nec maledicta, nec verba attrocia, ea lingua proferat quæ divinis rebus assueta est & dominico corpore sæpius consecratur. (*e*) Ne dicteriis aut mordacibus utantur salibus, ne ve sacræ Scripturæ verbis ad profanos sermones abutantur.

Quomodo enim, addit B. Petrus Damianus, (*f*) ex ore Sacerdotis oratio ad Deum munda dirigitur, quod videlicet pravi sermonis sordibus coinquinatur? aut quomodo inter Deum & homines lingua

(b) *c.* 29. (c) *Eph.* 5.
(d) *S. Ber. l.* 2. *de Cons. c.* 13.
(e) *Syn. Aquens Tit. de vita & honest. Cler.* (f) *Ad Epis. Card. l.* 2. *Epi.* 1.

Div

doces hominem ſcien
tium facis diſertas ;
pellentes repellis, ne
tibi. Mitte ſapientiam
& à ſede magnitudinis
& mecum laboret ; ut
tum ſit apud te : nam
ſummatus inter filios h
abſuerit ſapientia tua,
tabitur. Da mihi intelle
tendens & doctrinæ, de
cum novitates, & oppoſ
nis ſcientiæ ; fiamque c
ſibilis rectè tractans verb
tens exhortari in doctrina
contradicunt arguere. Da
Sanctorum ; ſcire etiam
ſcientiæ charitatem Chriſ
fac me miniſtrum Novi T
dandam ſcientiam ſalutis
cognoſcant te ſolum Deu
quem miſiſti Jeſum-Chriſtu

Poſt ſtudiu

NOn ſinas me, Domin
tiâ quæ deſtruetur,
ædificantem quæ nunquam
evaneſcam in cogitationibu
dicem me ſcire aliquid inte
Jeſum-Chriſtum, & hunc
Dominum, &c.

...non perturbetur; unde se fa... ...ut sibi ad se ipsum redeundum ...fuerit, expediat, sine contro... ...entis voluntatis, absque con... ...tractæ delectationis, vel me... ...mantis.

...ium habenda nempe est *ratio* ..., *personæ*; 1. *Loci* quidem: ...publico & propalàm oblecta... ...fiduciæ, obsequii, & bonæ ...apud Laicos tibi dispereat. ... Ne diuturniùs iis immore... ...sum est ad intentionem men... ... Noli igitur iis astipulari de ... *(o) æstimaverunt lusum esse* ... *(p) risus enim eorum dolori* ...*extrema gaudii luctus occupa*... ...que perpetuus: Quanto de... ...clesiaste senties? (q) *Risum* ..., *& gaudio dixi quid frustra*

...manum dico propter infirmi... ...lectamentis utere, sed mo... ...pro condimento: sicuti enim ...us pauxillùm salis sufficit in ...licum delectationis sufficit ad ...tere ait Tullius, (r) tùm ...ae seriisque rebus satisfeceris., ...ia generati à natura sumus, ut ...d jocum facti esse videamur,

... (p) *Prov.* 14. (q) *c.* 2. ...*v.* 1. *de Offic.*

D v

mediatrix efficitur, quæ iram judicis ex proprio reatu & ipsa meretur? Certè si, ut Evangelica tuba intonat, (*g*) *de omni verbo otioso quod locuti fuerint homines, de eo reddent rationem;* quanto districtius, reponit (*h*) S. Bernardus, de verbo mendaci, mordaci, injurioso, malè adulatorio? heu quid fiet de his de quibus loquitur Psalmista? (*i*) *Tota die injustitiam cogitavit lingua tua, sicut novacula acuta fecisti dolum: molliti sunt sermones ejus sicut oleum & ipsi sunt jacula. Sepulchrum patens est guttur eorum, linguis suis dolosè agebant; quorum os maledictione plenum est & amaritudine.*

Quod secundum spectat. Nimirum *ne omnino gravitas animæ resolvatur.* In ipso joco ait vel ipse Tullius, (*k*) aliquod probi ingenii lumen eluceat. Caveamus igitur, inquit B. Ambrosius, (*l*) ne dum relaxare animum volumus, solvamus omnem hermoniam quasi concentum quemdam bonorum operum. Declinemus, addit author de ordine vitæ inter opera S. Bernardi, (*m*) ea omnia quæ inflectere possunt gravitatem propositi nostri nostræque professionis: ea tantum veluti delibemus oblectamenta, (*n*) in quibus remittatur ad ho-

(g) *Matth.* 12. (h) *Ser. de tripl. custod.*
(i) *Psalmis* 51. 54. 13 (k) *L.* 1. *de Offic.*
(l) *L.* 1 *Offic.* (m) *C.* 3.
(n) *De vit. Solit. c.* 8. *apud eumdem.*

ram animus, non perturbetur; unde se facilè mox, ut sibi ad se ipsum redeundum esse visum fuerit, expediat, sine controversiâ inhibentis voluntatis, absque contagione contractæ delectationis, vel memoriæ imaginantis.

Circa tertium habenda nempe est *ratio loci, temporis, personæ;* 1. *Loci* quidem: noli igitur in publico & propalàm oblectari, ne aliquid fiduciæ, obsequii, & bonæ existimationis apud Laïcos tibi dispereat.

2. *Temporis:* Ne diuturniùs iis immoreris quam necessum est ad intentionem mentis relaxandam. Noli igitur iis astipulari de quibus sapiens: *(o) æstimaverunt lusum esse vitam nostram; (p) risus enim eorum dolori miscebitur, & extrema gaudii luctus occupabit:* luctus utique perpetuus: Quanto decentiùs cum Ecclesiaste senties? (q) *Risum reputavi errorem, & gaudio dixi quid frustra deciperis?*

Verum humanum dico propter infirmitatem; iis oblectamentis utere, sed modicè & veluti pro condimento: sicuti enim ait Philosophus pauxillùm salis sufficit in cibo, ita modicum delectationis sufficit ad vitam: iis utere ait Tullius, (*r*) tùm quùm gravibus seriisque rebus satisfeceris, non enim ita generati à natura sumus, ut ad ludum & jocum facti esse videamur,

(o) *Sap.* 15. (p) *Prov.* 14. (q) *c.* 2.
(r) *Lib.* 1. *de Offic.*

D v

ſed ad ſeveritatem potius, & ad quædam ſtudia graviora atque majora.

Ita quidem ſapiebant Gentiles Philoſophi ſolo rationis lumine ducti: Quanto ſatius eſt ut iis afficiantur conſiliis Clerici & Sacerdotes, quorum maxima hæc eſſe debet Philoſophia, ſcire Jeſum & hunc crucifixum, & poſt ipſum crucem bajulare?

Quanto magis hujuſmodi animi ſenſus eos decent, quibus tantorum gratiæ Myſteriorum diſpenſatio concredita eſt, ut vix eis aliquid reſidui temporis ſuperſit, quod neceſſariæ valeant permittere relaxationi?

3. *Perſonæ.* (Perſonam intellige ratione ſtatûs & conditionis;) non enim quælibet oblectamenta virum Eccleſiaſticum decent, neque ei conceduntur. Eum ſcilicet ſapienter arcent Canones & Statuta Synodalia, maximè Aurelianenſia, ab alearum, imprimiſque taxillorum & cartharum ludis; nec-non à venatione. In hujuſmodi quæſtionibus verſandis nobis per præſens inſtitutum diutius immorari non licet: adiri poſſunt authores qui ex profeſſo iſta diſciplinæ puncta agitavere: imprimiſque aureus tractatus de Synodo Diœceſana (*s*) Benedicti XIV. qui tanta cum laude Eccleſiaſtici regiminis arcem tenet.

(*ſ*) *L.* 7. *c.* 61.

ANTÈ OBLECTATIONEM & quodlibet Colloquium.

Oratio.

PОne Domine custodiam ori meo & ostium circumstantiæ labiis meis, ut non loquatur os meum opera hominum. Omnis sermo malus ex ore meo non procedat; sed si quis bonus ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus. Turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet, nec nominetur in nobis sicut decet Sanctos; sed quæcumque sunt vera, quæcumque pudica, quæcumque justa, quæcumque sancta; quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ. Sermo meus semper in gratiâ sale sit conditus, ut sciam quomodo me oporteat unicuique respondere; ut non alta sapiens, sed humilibus consentiens, & omnibus omnia factus, omnes faciam salvos. Amen.

Oratio ad Christum.

DOmine Jesu-Christe, qui ad informandum vitâ cœlesti genus humanum, mirâ & ineffabili dignatione in terris visus es & cum hominibus conversatus es; da nobis, quæsumus, tuam sanctissimam cum hominibus conversationem tanta devotione venerari, ut perfectam ejus imaginem in nostra exprimere mereamur. Qui vivis & regnas.

POST OBLECTATIONEM & Colloquium.

Oratio.

NE permittas nos, Domine turbari erga plurima; ſed ita dulceſce in cordibus noſtris, ut dum neceſſitas eſt in locutione noſtra, gaudium nobis ſit in auditione tua. Per Dominum.

EJACULATIONES ſæpius per diem faciendæ, ad cognoſcendam Dei voluntatem.

LOquere Domine: quia audit ſervus tuus. *1. Reg. 3.*

Domine cum ignoremus quid agere debeamus, hoc ſolum habemus reſidui, ut oculos noſtros dirigamus ad te. *2. Par. 20.*

Perfice greſſus meos in ſemitis tuis, ut non moveantur veſtigia mea. *Pſ. 16.*

Vias tuas, Domine, demonſtra mihi, & ſemitas tuas edoce me. *Pſal. 24.*

Paratum cor meum Deus, paratum cor meum. *Pſ. 56.*

Nonne Deo ſubjecta erit anima mea, ab ipſo enim ſalutare meum? *Pſ. 61.*

Mihi adhærere Deo bonum eſt: ponere in Domino Deo ſpem meam. *Pſ. 72.*

Deduc me Domine in via tua, & ingrediar in veritate tua. *Pſ. 85.*

Notam fac mihi viam in qua ambulem: quia ad te levavi animam meam. *Pſ.* 143.

Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. *Ibidem.*

Pars mea Dominus, dixit anima mea: propterea exſpectabo eum. *Thren.* 3.

Deus patrum noſtrorum, & Domine miſericordiæ; da mihi aſſiſtricem ſapientiam, & noli me reprobare à pueris tuis. *Sap.* 9.

CONSCIENTIA DISCUTIENDA.

INter omnia quæ ad perfectionem conducunt media, vix ullum reperias tam præſtans, & in ſcripturis, vel apud S. Patres, ac ſcriptores aſceticos commendatum magis atque probatum, quam ut unuſquiſque quotidie in ſemetipſum inquirat, omneſque conſcientiæ ſuæ ſinus & receſſus exploret; omnia opera, verba & cogitata quæ per diem exciderunt, veſpere potiſſimum, ad ſtrictam Evangelii vocationiſque ſuæ trutinam revocando. (*a*) *Scrutemur*, inquit Propheta, *vias noſtras*, & *quæramus*, & *revertamur ad Dominum.*

Numquid decet filios ſæculi hujus in conſiliis ſuis filiis lucis prudentiores eſſe? Ecce negotiator ſæcularis, ait S. Ephrem, (*b*) damna & lucra quotidie computat; & ſi

(a) *Thren.* 3.
(b) *Serm. Aſcet. de vitâ religioſâ.*

damna perpessus fuerit, ea resarcire sollicitè studet. Sed & tu negotiator spiritualis es, negotiator utique æternitatis; diebus itaque singulis diligenter considera quo pacto negotiatio tua & mercaturæ ratio sese habeant.

Quam utilis, imo quam necessaria sit ista scrutatio, facilè percipies si attenderis ex ea veluti religatam pendere scientiam illam tam sublimem, simul & tam abstrusam, quæ est noscere te ipsum; cor enim hominis inscrutabile sibi ipsi ænigma est, nisi, vigilanti custodiâ ad interiora rediens, quotidie profectus suos penset atque defectus.

„ Sed & si tunc, ut testatur S. Chrysosto-„ mus, (*c*) peccata tua supputaveris; & „ ab illis cito liberaberis, & in alia non fa-„ cile incides; anima enim hesternum verita „ judicium, ne eamdem rursus subeat sen-„ tentiam, si pungatur & flagelletur; red-„ detur ad peccatum tardior, & sic in per-„ fecto virtutis habitu teipsum constitues „: si vero exul & profugus è domo tua, numquam aut rarius tecum habitaveris, & hospitiolum cordis tui non ingrediaris; quid de eo fiet? nisi quod præfatur sapiens: (*d*) *per agrum hominis pigri transivi, & per vineam viri stulti; & ecce totum repleverant urticæ, & operuerunt superficiem ejus spinæ, & maceria lapidum destructa erat.*

(c) *In Psal.* 4. (d) *Prov.* 24.

Demum hujuſce inquiſitionis emolumentis cumulum addit Apoſtolus his verbis, (*e*) *ſi noſmetipſos dijudicaremus, non utique judicaremur*; unde merito exclamat S. Bernardus, quam bonum eſt iſtud judicium quod diſtricto Dei judicio me ſubducit! volo vultui iræ judicis judicatus præſentari non judicandus, quia non bis judicat in idipſum.

Quomodo rationem illam tecum inſtituas, viam aperit ipſe Propheta brevi quidem iſto, ſed pleno ſententiis verſiculo. (*f*) *Statue tibi ſpeculam, pone tibi amaritudines, & dirige cor tuum in viam rectam.* Implorato igitur Dei auxilio: omnibus tum naturæ, tum gratiæ collatis tibi beneficiis ad ſplendorem divini luminis conſideratis: quiquidem actus in omni ſupplicatione noſtrâ digniorem ac Deo acceptiorem conficiunt prologum.

1. *Statue tibi ſpeculam.* Videlicet ſupremam mentis tuæ arcem conſcendens, ibique veluti ex alto deſpiciens omnes animæ tuæ obmurmurantes paſſiones, & ſenſuum tuorum evagationem compeſcens, multa pace tecum fruens; conſidera, inquit Hugo à S. Victore, (*g*) quibus affectionibus frequentius tangeris, quibus cogitationibus magis incuſaris, quibus tentationum machinis à maligno ſpiritu frequentius impugnaris: attende unde venis, quo tendis, quid

(e) 1. *Cor.* 11. (f) *Jerem.* 31.
(g) *Lib.* 3. *de anima.*

agis, quid omittis, quantum quotidie proficis vel deficis, quomodo Spiritus Sancti moribus obsequaris vel resistas.

Tibi ipsi dicito, addit S. Ephrem, (*h*) putasne in aliquo Deum exacerbavi? Numquid verba otiosa protuli? Num inter orandum minus attentus fui? Num per contemptum negligentiamve peccavi? Num fratrem irritavi? num alicui detraxi? Numquid improbæ & sordidæ cogitationes invaserunt me, atque illis libenter immoratus sum? Omnibus itaque animæ tuæ sordibus veluti in angulo cordis collectis, ad exemplum Prophetæ cujus vox ista erat, [*i*] *Exercitabar & scopebam spiritum meum.*

2. *Pone tibi amaritudines.* Ejusdem Prophetæ vestigiis insistens, quoniam iniquitates tuas ipse cognoscis, & peccata tua stant contra te; hujusmodi noxas fletibus & gemitibus tuis studeas detergere. Dic Deo tuo: (*k*) *Domine ne intres in judicium cum servo tuo quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Ecce anima mea turbata est intra me & adhæsit pavimento; vivifica me secundum verbum tuum.* (*l*) *Numquid in æternum projiciet Deus, aut non apponet ut complacitior sit adhuc? aut obliviscetur misereri Deus aut continebit in ira sua misericordias suas?* Tùm de Dei bonitate benè confi-

(h) *Supra.* (i) *Ps.* 76.
(k) *Psal.* 142. (l) *Ps.* 76.

dens, conclude cum eodem Psalmista: *Dixi (m) nunc cœpi hæc mutatio dextræ Excelsi.* Itaque,

3. *Dirige cor tuum in viam rectam*, lapsus tuos ab ipso fonte sedulius investigando, ut illorum rivulos valeas exsiccare. Ad quos offendisti scopulos observa, ut illos denuò præcaveas: immunita animæ tuæ loca perpende, ut novis illa munitionibus circumvalles: tanquam strenuus Miles ad vitiorum profligationem à quibus sauciatus es te accinge, istud Psalmistæ ad pugnam sese adhortantis iterans, *(n) Persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non convertar donec deficiant.*

Demùm, in rectum virtutum tramitem à quo declinasti, rursùm ingredi nè moreris. Sed cùm vana sint consilia tua, nisi Deus illa fœcundare dignetur; leva oculos tuos ad ipsum, undè veniet auxilium tibi, istam Judith precationem ingeminans: *(o) Confirma me, Domine Deus Israël, & respice in hac horâ ad opera manuum mearum, ut, sicut promisisti, Jerusalem Civitatem tuam,* (seu animam tibi devotam) *erigas: & hoc quod credens per te fieri posse cogitavi, perficiam.*

Præter istam generalem conscientiæ indagationem, aliam præscribunt piæ & de-

(m) *Idid.* (n) *Ps.* 17.
(o) *Judith.* 13.

votæ vitæ Doctores, quam *examen particulare* vocant; hoc eſt, certamen veluti ſingulare adverſus vitium aliquod præcipuum; vel pia ad aliquam ſpeciatim virtutem exercitatio. Hujus ſanctæ praxis artificium mirificè Caſſianus evolvit.

„ (*p* Unuſquiſque, inquit, vitium quo maximè infeſtatur explorans, adverſus illud arripiat principale certamen, omnem curam mentis ac ſollicitudinem ergà illius impugnationem obſervationem que defigens; contra illud crebra cordis ſuſpiria & gemituum tela contorquens; adverſus illud cunctos labores ac meditationes ſui cordis impendens; indeſinentes quoque orationum fletus ad Dominum fundens, & impugnationis ſuæ extinctionem, ab illo ſpecialiter & jugiter poſcens.

Nec etiam abs re erit damna lucravè ſua ſedulò annotare, diem cum die, hebdomadem cum hebdomade, menſem cum menſe conferendo; ut ſciat quantum profecerit vel defecerit: (*q*) *ſi omni anno*, ait pius author imitationis, *unum vitium extirparemus, cito viri perfecti efficeremur.*

Rurſùm, Pergit ibidem Caſſianus, „ Cum ſe à priori vitio ſenſerit abſolutum, latebras ſui cordis ſimili intentione perluſtret, & exploret quam paſſionem inter reliquas perſpexerit diriorem, atque adverſus eam

(p) *Coll.* 5. *c.* 14. (q) *Lib.* 1. *c.* 11.

„ ſpecialiùs omnia ſpiritus arma commoveat;
„ & ita ſemper validioribus ſuperatis, ce-
„ lerem de reſiduis habebit facilemque vic-
„ toriam ; quia & mens triumphorum pro-
„ ceſſu reddetur fortior, & infirmior pu-
„ gna (ex parte pravorum affectuum) ſuc-
„ cedens, promptiorem ei proventum fa-
„ ciet præliorum „. Quod de vitiorum pro-
fligatione profert Caſſianus ; id de virtu-
tum conſectatione dictum exiſtima.

ACTUS CONTRITIONIS

Juxtà exemplum S. Mariæ Magdalenæ.

QUis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrymarum, ut plorem die ac nocte peccata mea, quibus te, amantiſſime Jeſu, toties ad iram provocavi? Ad pedes tuos cum Magdalenâ provolvor, eoſque ex animo amplector & exoſculor, tuam ſupplex miſericordiam implorans. Parce, Domine, parce peccatis meis; quæ utinam tam largo lacrymarum imbre, quam peccatrix illa, poſſem eluere! Horum defectum, mi Jeſu, roſeo tuo, quem pro me copioſiſſimè fudiſti, ſanguine compenſa. A pedibus tuis non diſcedam; hos firmiter tenebo tamquam ſalutis meæ anchoram, nec dimittam donec benedixeris mihi, & illa audiam ſummæ conſolationis verba. *Remittuntur tibi peccata multa quoniam dilexiſti multum.* *Luc.* 7.

Sanctissimæ Dei Genitrici sui ipsius Dedicatio.

O Domina mea sancta *MARIA*, me in tuam benedictam fidem, ac singularem custodiam, & in sinum misericordiæ tuæ, hodie & quotidie, & in hora exitus mei, animam meam & corpus meum tibi commendo, omnem spem & consolationem meam, omnes angustias & miserias meas, vitam & finem vitæ meæ tibi committo: ut per tuam sanctissimam intercessionem & per tua merita, omnia mea dirigantur & disponantur opera, secundum tuam, tuique Filii voluntatem.

EXUENDO VESTES.

QUis indicavit tibi quod nudus esses; nisi quod ex ligno de quo præceperam tibi ne comederes comedisti? *Genes.* 3.

Suadeo tibi emere à me aurum ignitum probatum ut locuples fias, & vestimentis albis induaris, ut non appareat confusio nuditatis tuæ. *Apoc.* 3.

Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, induite novum, eum qui renovatur in agnitionem, secundum imaginem ejus qui creavit illum. *Coloss.* 3.

Non in cubilibus & impudicitiis; sed in-

duimini Dominum Jesum-Christum, & carnis curam ne feceritis in desideriis. *Rom.* 13.

Recita sequentes Psalmos.

Ps. 4. Cum invocarem exaudivit me Deus, &c.

Ps. 15. Conserva me, Domine, quoniam speravi in te, &c.

Ps. 50. Miserere mei, Deus, secundum magnam misericordiam, &c.

Evigilando per noctem.

ILlumina oculos meos ne umquam obdormiam in morte : nequando dicat inimicus meus ; prævalui adversus eum. *Ps.* 12.

Quoniam tu illuminas lucernam meam, Domine : Deus meus illumina tenebras meas. *Ps.* 17.

Dominus illuminatio mea & salus mea : quem timebo ? *Ps.* 26.

Anima mea desideravit te in nocte, sed & spiritu meo, in præcordiis meis de manè vigilabo ad te. *Isaïæ* 26.

Illuminare his qui in tenebris & in umbra mortis sedent, ad dirigendos pedes nostros in viam pacis. *Luc.* 1.

Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. *Ephes.* 5.

Manè astabo tibi & videbo; quoniam non Deus volens iniquitatem tu es, *Ps.* 5.

DIVERSÆ ORATIONES.

ORATIO ad B. Virginem pro obtinenda à Deo gratia cognoscendi & adimplendi voluntatem ejus.

VIrgo benedicta inter mulieres, quæ ab æterno electa es & benedictionibus dulcedinis præventa, ut per te daretur mundo magni consilii Angelus. Per te manifestetur mihi omne consilium Dei in me; ut probans quæ sit voluntas Dei bona & beneplacens & perfecta, conservem omnia verba ejus conferens in corde meo, & quodcumque dixerit mihi, faciam. Attrahe in me spiritum veritatis quem, perseverantibus tecum in oratione, promeruisti Apostolis; ut, sciens quia in his quæ Patris mei cœlestis sunt, oportet me esse, continuò non acquiescam carni & sanguini, sed corde magno & animo volenti, dicam patri meo & matri meæ, nescio vos; & fratribus meis, ignoro vos. Dic, obsecro te, filio tuo quod mater mea sis, ut bene sit mihi propter te, & vivat anima mea ob gratiam tui. O Mater Pietatis & Misericordiæ, non dedigneris appellare filium, quem dilectissimus unigenitus tuus non confunditur fratrem vocare! Plena es gratiarum & deliciis affluens; manum ergo tuam

aperi inopi, & palmas tuas extende ad pauperem: ciba mendicum tuum de supereffluenti mensa tua, tuarumque virtutum vestibus valdè bonis indue me; ut non intrem ad nuptias Agni non habens vestem nuptialem; sed divino conspectui gratus appaream, & odor meus odor sit agri pleni cui benedixit Dominus. Amen.

AD ANGELUM CUSTODEM.

MInister Altissimi, potens virtute, & faciens verbum illius ad audiendam vocem sermonum ejus: tibi Deus mandavit de me, ut custodias me in omnibus viis meis. In manibus ergo porta me, ut non incidam in tentationem & in laqueum diaboli; ipse enim circuit quærens quem devoret, & ecce jam invadit me: fidelissime Custos, præveni eum & supplanta eum. Dirige gressus meos, & deduc me super semitas justitiæ, ut ambulem in via bona, & calles Justorum custodiam. Est enim via quæ videtur homini recta, novissima autem ejus ducunt ad mortem: præcede me & custodi in via, nec dimittas cum peccavero, & introduc in locum quem paravit Dominus, ut nihil faciam in alteram partem declinando, sed ita observem te, & audiam vocem tuam; ut humilibus consentiens, & diligens cordis munditiam, hæreditatem capiam salutis. Amen.

AD S. PATRONUM.

SAncte *N.* qui licet jam de tuâ immortalitate securus sis, adhuc tamen de meâ sollicitus es; adjuva orationis suffragio, quem erudisti conversationis exemplo. Verè etenim possum in vita tua tanquam in speculo & videre quid corrigam, & eligere quid sequar. Fuisti similis mihi passibilis, circumdatus infirmitate, & tentatus per omnia; sed, in charitate radicatus & fundatus, calcasti mundum furentem, sprevisti blandientem, & vicisti malignum. Pater mi, Pater mi, obsecro ut fiat in me duplex spiritus tuus, ut imitator tui sim, sicut & tu Christi. Trahe me post te; curram in odorem unguentorum tuorum, memoria enim tua in compositionem odoris, facta opus pigmentarii. Ex quâ die consepultus sum cum Christo per Baptismum in mortem, datus es mihi testis & custos propositi mei. Deprecor ergo te ut adjuves me in orationibus tuis pro me ad Deum, ut teneam spei meæ confessionem indeclinabilem; & satagens ur per bona opera certam meam vocationem & electionem faciam, ad destinatum persequar, ad bravium supernæ vocationis Dei in Christo Jesu. Amen.

ORATIO

ORATIO Clerici solâ Tonsurâ initiati.

DOmine Jesu-Christe, qui initiasti nobis viam novam & viventem per velamen, id est carnem tuam in introitu sanctorum: da leges tuas in corde meo, & in mente mea superscribe eas, & iniquitatum mearum jam non recorderis ampliùs. In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei; in quocumque enim loco fueris, Domine mi rex, sive in morte, sive in vita, ibi erit servus tuus. Scio, Deus meus, quod probes corda, & simplicitatem diligas, undè & ego in simplicitate cordis mei lætus offero meipsum. Domine Deus patrum nostrorum, custodi in æternum hanc voluntatem cordis mei & semper in venerationem tui mens mea permaneat. Numquam sit in me consilium discedendi à Deo vivo, nec te relinquam diligens hoc sæculum: sanctifica me in veritate, ut sim sanctus corpore & spiritu, utens hoc mundo tanquam non utens, & solummodo sollicitus quomodo placeam tibi, ut sis portio mea in terra viventium. Amen.

ORATIO Clerici in Minoribus Ordinibus constituti.

TU solus, Domine Jesu-Christe, habes clavem David, aperis enim, & nemo claudit; claudis, & nemo aperit. Tu

solus aperis sensum ut intelligamus Scripturas. Tu solus in potestate imperas spiritibus immundis. Tu lux mundi, quam qui sequitur non ambulat in tenebris. Confice me zelo domus tuæ, ut stans jugiter ad ostium tabernaculi, & observans custodias Domini nocte & die, prohibeam profanari Templum gloriæ tuæ. Revela oculos meos ut legam in libro legis Dei distinctè & apertè ad intelligendum. Contere Satanam sub pedibus meis velociter: & præsta ut sic luceat lux mea coram hominibus, ut videant opera mea bona, & glorificent Patrem meum qui in cœlis est. Amen.

ORATIO Subdiaconi.

DOmine Jesu-Christe, qui sanctificari vis in iis qui appropinquant tibi, & mundari eos præcipis qui ferunt vasa Domini: continentiam jubes, da quod jubes, & jube quod vis; quis enim potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu qui solus es? Munda me ergo ab omni inquinamento carnis & spiritus, ut perficiam sanctificationem meam in timore Dei: non præsumam circumdare altare tuum; aut tangere vasa quæ ad usum sanctuarii pertinent; nisi lavero inter innocentes manus meas, & fulserint velut mundissimæ manus meæ; nequandò irascaris indignatione contra me, & percutias me super temeritate. Qui vivis, &c.

ORATIO *Diaconi.*

DOmine Jesu-Christe, sanctorum minister & tabernaculi veri, quod fixit Deus & non homo; qui quos constituerent Apostoli tui super Leviticum opus, viros plenos Spiritu sancto & sapientia eligi voluisti; & qui me non meis meritis intra eorumdem Levitarum numerum dignatus es aggregare, da mihi & omnibus qui tanto ministerio gloriantur, vigili sollicitudine pauperum tuorum curam habere, ut singulis, prout cuique opus est, dividantur bona tua: da Spiritum sanctum ad robur quibus commisisti consummandorum consortium sacramentorum: da habere Mysterium fidei in conscientia pura; & calceatos pedes in præparatione Evangelii pacis, ut dignos nos facias in partem sortis sanctorum in lumine. Qui vivis, &c.

ORATIO *Presbyteri.*

DOmine Jesu, Apostole & Pontifex confessionis nostræ, semper vivens ad interpellandum pro nobis: qui cum essem parvulus in oculis meis, ex hominibus assumpsisti me; & pro hominibus constituisti me in iis quæ sunt ad Deum, ut offeram dona & sacrificia pro peccatis, & condolere possim iis qui ignorant & errant: emenda, quæso, per sanguinem tuum conscientiam meam ab operibus mortuis, ad ser-

viendum Deo viventi, & sanctifica me in veritate; ut sacrificia mea consumantur igne quotidie, & tibi confixus cruci immoler ipse suprà sacrificium. Fac ut bonus dispensator multi-formis gratiæ Dei, in membra tua illam administrans, impendam & superimpendar ipse pro animabus fratrum meorum, servorum tuorum, & concede ut te clarificans super terram, & opus consummans quod dedisti mihi ut faciam, ubi es tu, & ego sim tecum, ut videam claritatem tuam quam dedit tibi Pater, quia dilexit te ante constitutionem mundi. Qui vivis & regnas, &c.

ORATIO Pastoris.

CLementissime Domine Jesu-Christe; Pontifex æterne, qui me indignum famulum tuum, ignorantem egressum & introitum meum, ad functionem muneris Apostolici vocare dignatus es; ut oves hujus ovilis salutari pabulo doctrinæ pascerem, & Ecclesiæ huic quam tuo pretioso sanguine redemisti, in his quæ ad te sunt præessem. Horreo & toto corpore contremisco, quoties considero quis ego sim, & quid requirat onus, quod infirmis humeris meis incumbit. Qui enim pro unâ & solâ animulâ meâ rationem non possum reddere: pro toto hoc grege quomodo reddam? Quid ego infelix? Quo me vertam,

si tantum thesaurum, si pretiosum depositum illud quod tibi sanguine proprio comparasti, contingat me negligentius custodire? Si stillantem in Cruce sanguinem tuum collegissem, essetque repositus penès me in vase vitreo, quod portare sæpius oporteret, quid animi habiturus essem in tanto discrimine? At certe pretiosum illum sanguinem quem tu, mercator non insipiens, imò ipsa Patris sapientia, in pretium animarum dedisti, servandum accepi à te, Domine, idque in vasis fictilibus, & quovis vitro fragilioribus. Impares sunt sanè humeri mei tanto oneri, si meas vires respiciam: impeditioris & tardioris linguæ sum, nescio loqui, puer sum, & regi quàm regere magis idoneus. Obsecro igitur te principem Pastorum & nostrum Archiepiscopum, qui nullum vocare soles ad aliquod munus obeundum, cui non etiam eas largiaris dotes, quibus ornatus & instructus dignè opus ad quod vocatus est perficere possit: me etiam inutilè sarmentum insere in te qui es vitis vera; ut fructus feram uberrimos. Da servo tuo cor docile, ut voluntatem tuam annuntiem populo tuo. Da mihi amplecti eum, qui secundum doctrinam est fidelem sermonem; ut potens sim exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere. Verbum veritatis ne auferas ab ore meo, & da mihi gratiam, ut ferventi spiritu eloquar illud, ne aures

tantum feriat, sed cor penetret, & fructum optatissimum afferat. Renova vitam meam, & mores meos in melius commuta, ne dum aliis prædicaverim ipse reprobus efficiar. Tolle à me superbiam, iracundiam, sensualitatem, & turpis lucri cupiditatem. Largire hospitalitatem, benignitatem, sobrietatem, justitiam, sanctitatem & continentiam, ne ulli hominum scandalum præbeam, aut blasphemandi verbum tuum occasionem offeram. Concede mihi spiritum quo oves meas in visceribus tuis diligam, nec aliter tractem, quam mater unicum quem habet filium tractare soleat; nulla infirmetur, cum qua ego non infirmer, nulla scandalisetur, & ego non urar; libentissimè mea omnia impendam, & superimpendar ipse pro animabus earum. Juva me, Domine, ut quod infirmum est consolidem; quod ægrotum, sanem; quod confractum, alligem; quod abjectum, reducam; quod perierat, requiram: quos credidisti mihi custodiam, & unus ex eis non pereat. Sanctifica nos in veritate, ô sanctificator hominum benignissimè, atque illos ab omnibus inimicis & adversitatibus corporis & animæ custodi: sic mihi obtemperent, sic me diligant; ut sit rationabile obsequium eorum, & vias christiano dignas ambulent; ut ego & verbo & exemplis eos præcedendo, & illi me sequendo; pariter curramus ad te verùm animarum nostrarum

Paſtorem, qui nos in loco paſcuæ collocabis, ubi vivis & regnas, &c.

DEPRECATIO pro Illuſtriſſimo & Reverendiſſimo in Chriſto Patre & Antiſtite noſtro.

PAſtorum princeps Chriſte, qui poſuiſti Epiſcopos regere Eccleſiam quam acquiſiſti ſanguine tuo: exaudi preces ſervorum tuorum & reſpice propitius ad famulum tuum Antiſtitem noſtrum N. In æternùm ſerva illi miſericordiam tuam, & teſtamentum tuum fidele ipſi. Sanctifica eum in veritate, & abundet in ſpe, & virtute Spiritus ſancti: memor ſis omnis ſacrificii ejus, & holocauſtum ejus pingue fiat; ut ſequeſter & medius ſit inter te & populum tuum omni tempore, & aſcendat ex adverſo, opponatque murum pro domo Iſraël. Da viro dexteræ tuæ contra inimicos tuos potentiam, & indue illum virtute ex alto, ut valeat irrumpere iniquitates, non reſpiciens perſonam hominum, ſed in promptu habens ulciſci omnem inobedientiam, & deſtruere omnem altitudinem extollentem ſe adverſus ſcientiam Dei; ad nihilum deducatur in conſpectu ejus malignus; timentes autem Dominum glorificet, & ſit honorabile nomen eorum coram illo. Oves tuæ vocem ejus audiant, & ſubjaceant illi; ipſe enim pervigilat quaſi rationem pro animabus noſtris redditurus, ut cum gaudio hoc faciat & non gemens,

hoc enim non expedit nobis. Tu qui corda nosti omnium, ostende, filio hominis quem confirmasti tibi, quos elegeris accipere locum ministerii, ut neque volentis neque currentis ratione habitâ, eos tantum in partem ministerii adsciscat quibus datum est à Patre: ut dum Sacerdotalem gentem per eum multiplicas, Ecclesiæ tuæ magnificetur lætitia, & de profectu sanctarum ovium fiant æterna gaudia Pastoris. Amen.

GEMITUS animæ pro conversione Sacerdotum aberrantium à pietate.

BEnignissime Jesu, tradite Sacerdotibus, & impiis ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum; Sanguis quem effudisti clamat ad te, ut intuearis & respicias opprobrium Ecclesiæ quam dilexisti, & pro quâ teipsum tradidisti, ut illam sanctificares, & exhiberes tibi gloriosam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta & immaculata. Plorans ploravit in nocte, & lacrymæ ejus in maxillis ejus, & egressus est à sponsa tua decor ejus, propter peccata Prophetarum ejus, & iniquitates Sacerdotum ejus: conjuratio enim ipsorum in medio ejus; sicut leo rugiens rapiensque prædam, animas devorant, contemnunt legem tuam, polluunt Sanctuaria tua, inter sanctum & prophanum non habent distantiam, à sabbatis tuis avertunt oculos

ſuos, & coinquinaris in medio eorum. Omnes iſti æs, & ſtannum, & ferrum & plumbum in medio fornacis, ſcoria argenti facti ſunt, non circa altaris officia diditi, ſed contempto templo & ſacrificiis neglectis, implicant ſe negotiis ſæcularibus & feſtinant participes fieri conviviorum, ludorum & ſcurrillitatis nihil habentes dignum Sacerdotio. Menſa, quam paraſti in conſpectu noſtro adversùs eos qui tribulant nos, fit ipſis in laqueum, & in retributiones & in ſcandalum; quia offerunt panem pollutum, ignem alienum ſuper Altare tuum. Quanta malignatus eſt inimicus in ſancto? Quid eſt quod dilecti tui in domo tua faciunt ſcelera multa? O mi JESU! Demoliti ſunt vineam tuam, conculcaverunt partem tuam, dederunt portionem tuam deſiderabilem in deſertum ſolitudinis, retrahunt homines à ſacrificio, ſcandaliſant plurimos in lege, & per eos nomen tuum jugiter tota die blaſphematur in Gentibus: dediſti eos contemptibiles & humiles omnibus populis; & ecce iniquitas eorum facta eſt confuſio populi tui; etenim propter eos facti ſumus opprobrium vicinis noſtris, ſubſannatio & illuſio his qui in circuitu noſtro ſunt. Domine judex noſter, Domine legifer noſter, Domine Rex noſter, quando reſpicies? Reſtitue Eccleſiam tuam à malignitate eorum, à filiis Belial ſponſam tuam: leva manus tuas in ſuper-

bias eorum, & quia gloriati sunt, qui oderunt te, in medio solemnitatis tuæ, imple facies eorum ignominiâ, ut quærant nomen tuum. Tempus faciendi, Domine, dissipaverunt legem tuam; converte manum tuam ad eos, & excoque ad purum scoriam eorum, & aufer omne stannum eorum, & restitue ministros tuos ut fuerunt priùs, & Christos tuos sicut antiquitùs: ingrediatur in eis ignis à Domino, ignis, inquam, non comburens, sed illuminans; non consumens, sed lucens: esto illis quasi ignis conflans & quasi herba fullonum: purga filios Levi, & cola eos quasi aurum, & quasi argentum: sint tibi offerentes sacrificia in justitia; placeat Domino sacrificium Juda & Jerusalem sicut dies sæculi, & sicut anni antiqui: ubi abundavit delictum, superabundet & gratia; & qui hactenus fuerunt ovibus tuis odor mortis in mortem, sint ipsis odor vitæ in vitam: omnes qui viderint eos, cognoscant illos, quia isti sunt semen cui benedixit Dominus. Amen.

ORATIONES pro universo Clero.

DEus, qui ad excolendum agrum tuum hominibus plantatoribus & rigatoribus ita uteris, ut des solus incrementum: da gratiam tuam adjutoribus tuis, ut profectu eorum manifesto seipsos salvos faciant & eos qui ipsos audiunt * * Ministros

augusti sacrificii fac nos tibi Deus totos consecrari & devoveri, ut qui in partem venimus Sacerdotii unigeniti filii tui, ejusdem etiam oblationis & sacrificii pars esse mereamur: * * Quos elegisti & posuisti, Domine, ad pascendum Unigeniti tui carne & sanguine populum tuum, fac Ministros tuos omnes eumdem cum Filio tuo cibum habere; ut faciant voluntatem tuam, & impigrè ac sincerè opus tuum perficiant: Per Dominum, &c.

SINGULIS HEBDOMADIBUS.

Confessio peccatorum peragenda.

QUando quidem juxtà Spiritus-Sancti oraculum, (*a*) *Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est:* ad salutarem pœnitentiæ piscinam sæpissimè recurrere operæpretium est ut, omnibus conscientiæ sordibus absterfis, castis dilecti animæ nostræ sponsi frui mereamur amplexibus.

Nimirum sacramentum hoc, ille ipse fons esse videtur de quo vaticinatus est Zacharias his verbis: (*b*) *In die illa erit fons patens domui David, & omnibus habitantibus Jerusalem, in ablutionem peccatoris:* fons utique justitiæ, *& aquæ salientis in vitam æternam.*

(a) 1. *Joan.* 1. (b) *Zach.* 13.

Illud eſt omnipotentis Medici conclave, in quo remedia omnibus animæ morbis & vulneribus ſanandis comparata reperies, remedia inquam, ipſomet pretioſo & efficaciſſimo Chriſti ſanguine concreta.

Ipſum eſt cæleſte veſtiarium in quo reconditur veſtis illa luculenta & nuptialis, ſine quâ ad regale Agni immaculati convivium nemini panditur aditus.

Explanare quænam ſint hujus-ce ſacramenti partes; quibuſvè conditionibus & dotibus una quæque pars conſtare debeat; nec inſtituti noſtri ratio, nec præfixæ patiuntur præſentis voluminis anguſtiæ. Sufficiat igitur aliquos actus ad accendendam tuam pietatem hîc ſubjicere.

I. ORATIO.

Juxtà exemplum filii Prodigi. Luc. 15.

PAter, peccavi in Cælum & coram te, jam non ſum dignus vocari filius tuus. Deſideriis & concupiſcentiis meis obtemperavi, te fideliſſimo Patre contempto: fodi mihi ciſternas conſolationum terrenarum, ciſternas diſſipatas quæ continere non valent aquas, te fonte aquæ vivæ derelicto. Gaudium in creaturis quæſivi, quod in te ſolo inveniri poteſt. Verè non eſt pax extrà te: quare ad te redeo, ô benigniſſime Pater, cujus miſericordiæ non eſt numerus, & bonitatis infinitus eſt theſaurus.

Iterum exclamo: Pater, peccavi in cælum & coram te: redde mihi, obſecro, licet filii nomine indigno, gratiæ tuæ veſtem, quam peccatis meis perdidi: reſtitue amoris tui annulum quem amore creaturarum peſſum-dedi; ut hoc ornatu in cœnâ tuâ Euchariſticâ gratioſus comparere merear, tibique in æternum conjungi. *Mihi enim adhærere Deo bonum eſt.* Pſ. 72.

I I. ORATIO.

Juxtà Parabolam ovis perditæ. Luc. 15.

ERravi ſicut ovis quæ periit, Paſtor bone, pie JESU quære ſervum tuum, & reduc me in viam mandatorum tuorum. Tu enim dixiſti: viſitabo oves meas: quod perierat, requiram; & quod abjectum erat, reducam; quod confractum, alligabo; & quod infirmum, conſolidabo. Aſpice vulnera peccatorum meorum, quorum non eſt numerus, & ſana ea. Tuis me humeris, licet indignum, excipe, & adduc ad gregem electorum tuorum: ibi *miſericordias Domini in æternum cantabo. Pſ. 88.*

III. ORATIO.

UTinam, te, Domine Deus meus, ex toto corde meo, ex tota anima mea, & ex omnibus viribus meis ſuper omnia (quod opto) diligam! Utinam ipſum Se-

raphinorum amorem exæquem, in eoque æternùm persistam! Tu scis, Domine, quia amo te, magisque amare cupiam; quod millies malim mori, quam in talia ... peccata relabi. O quàm doleo quod te summum & amantissimum bonum meum umquam offenderim: Utinam (quod firmissimè tua fretus ope propono) te numquam vel minimo delicto offendam! Tu enim omni amore, honore, & cultu dignus es, cujus sanctissimam voluntatem in omnibus exequi cupio. Amen.

Gratiarum Actio post Confessionem.

Juxtà exemplum Leprosi. Luc. 17.

AD te, ô benignissime Jesu, revertor, & gratias ago, quod à fœdissimâ peccatorum meorum leprâ mundare me dignatus fueris. Sit nomen tuum benedictum in sæcula. Verè tu Jesus, hoc est, Salvator ès, qui neminem à te quemlibet flagitiosum repellis, qui omnes verè pœnitentes in gratiam recipis, & in numerum filiorum tuorum adscribis. Misericordiæ tuæ viscera, ô Jesu, agnosco & amplector: meque totum servitio tuo deinceps addico. Adjuva, obsecro, imbecillitatem meam; ut nunquam hujus tui præstiti beneficii oblitus amore ullius delectationis, aut præposteri affectus impulsu, in priora peccata relabar, meque à te separem. Cor & animam meâm dilectionis tuæ brachiis ita te-

cum constringe, ut dicere cum Apostolo audeam: *Quis me separabit à charitate Christi, &c. Rom. 8.*

Alia Gratiarum Actio.

Per Psal. 102.

BEnedic anima mea Domino, & omnia, quæ intra me sunt, nomini sancto ejus. * Benedic anima mea Domino: & noli oblivisci omnes retributiones ejus: * Qui propitiatur omnibus iniquitatibus tuis; qui sanat omnes infirmitates tuas. * Qui redimit de interitu vitam tuam; qui coronat te in misericordia & miserationibus. * Qui replet in bonis desiderium tuum: renovabitur ut aquilæ juventus tua. * Faciens misericordias Dominus, & judicium omnibus injuriam patientibus. * Notas fecit vias suas Moysi, filiis Israël voluntates suas. * Miserator, & misericors Dominus, longanimis & multum misericors. * Non in perpetuum irascetur, neque in æternum comminabitur. * Non secundum peccata nostra fecit nobis, neque secundum iniquitates nostras retribuit nobis. * Quoniam secundum altitudinem cœli à terra, corroboravit misericordiam suam super timentes se. * Quantum distat ortus ab occidente: longè fecit à nobis iniquitates nostras. * Quomodo miseretur pater filiorum, misertus est Dominus timentibus se, quoniam

ipſe cognovit figmentum noſtrum. * Recordatus eſt quoniam pulvis ſumus, homo ſicut fœnum dies ejus, tamquam flos agri ſic efflorebit: * Quoniam ſpiritus pertranſibit in illo, & non ſubſiſtet: & non cognoſcet amplius locum ſuum. * Miſericordia autem Domini ab æterno, & uſque in æternum ſuper timentes eum. * Et juſtitia illius in filios filiorum, his qui ſervant teſtamentum ejus. * Et memores ſunt mandatorum ipſius, ad faciendum ea. * Dominus in cœlo paravit ſedem ſuam: & regnum ipſius omnibus dominabitur. * Benedicite Domino omnes Angeli ejus, potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem ſermonis ejus. * Benedicite Domino omnes virtutes ejus: miniſtri ejus qui facitis voluntatem ejus. * Benedicite Domino omnia opera ejus: in omni loco dominationis ejus, benedic anima mea Domino. Gloria Patri, &c.

Oratio S. Thomæ Aquinatis,

Qua virtutes Chriſtiani hominis petuntur.

CОncede mihi, miſericors Deus, quæ tibi placita ſunt, ardenter concupiſcere, prudenter inveſtigare, veraciter agnoſcere, perfectè adimplere ad laudem & gloriam nominis tui. Ordina ſtatum meum: & quod à me requiris ut faciam, tribue ut ſciam, & da exequi ſicut oportet, &

expedit animæ meæ. Da mihi, Domine Deus meus, inter prospera & adversa non deficere: ut in illis non extollar, in istis non deprimar: de nullo gaudeam vel doleam, nisi quod ducat ad te, vel abducat à te: nulli placere appetam, vel displicere timeam, nisi tibi. Vilescant mihi Domine omnia transitoria, & cara mihi sint omnia tua propter te, & tu, Deus, præter omnia. Tædeat me gaudii quod est sine te: nec aliquid cupiam quod est extra te. Delectet me Domine, labor qui est pro te & tædiosa sit mihi omnis quies, quæ est sine te. Frequenter da mihi Domine cor ad te dirigere, & lapsus meos cum emendationis proposito dolendo pensare. Fac me, Domine Deus, obedientem, sine contradictione; pauperem sine defectione; castum sine corruptione: patientem sine murmuratione: humilem sine fictione: hilarem sine dissolutione: tristem sine dejectione: maturum sine tarditate: agilem sine levitate: timentem sine desperatione: veracem sine duplicitate: operantem bona sine præsumptione: proximum corrigere sine elatione: ipsum ædificare verbo & exemplo sine simulatione. Da mihi, Domine Deus, cor pervigil, quod nulla abducat à te curiosa cogitatio: da cor nobile, quod nulla deorsùm trahat indigna affectio, da rectum, quod nulla obliquet sinistra intentio: da invictum, quod nulla frangat tri-

bulatio: da liberum, quod nulla sibi vindicet perversa & violenta animi commotio. Largire mihi, Domine Deus meus, intellectum te cognoscentem: diligentiam te quærentem: sapientiam te invenientem: conversationem tibi placentem: perseverantiam te fideliter exspectantem; & fiduciam te finaliter amplectentem. Da mihi tuis pœnis configi per pœnitentiam: tuis beneficiis uti in via per gratiam; & tandem tuis gaudiis perfrui per gloriam. Per Dominum, &c.

SINGULIS MENSIBUS.

Ad mortem sese præparandum.

IN hoc totius felicitatis nostræ cardo volvitur, ut benè moriamur; summa verò miseriarum est, si quis malè vitam finierit: neque hac in parte bis peccare datur; error, si aliquis contingat: non potest compensari: semel morimur, & exindè omnia pendent: (*a*) *Si ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, in quocumque loco ceciderit, ibi erit:* per totam utique æternitatem.

Beatus igitur inquit author de imitatione Christi, (*b*) qui horam mortis suæ semper ante oculos habet, & ad moriendum quotidie se disponit: verè beatus, quia procul

(a) *Eccles.* 11. (b) *Lib.* 1. 23.

dubio, (c) *in Domino morietur, amodò dicet ei ſpiritus ut requieſcat à laboribus.* Quam infelices è contrà & miſeri, qui ab hoc ſalutari proſpectu oculos mentis avertunt, in cœno terrenarum voluptatum liberius ſeſe volutaturi! (d) *ſicuti* enim *piſces capiuntur hamo, & ſicut aves laqueo comprehenduntur; ſic capientur homines iſti in tempore malo, cum eis extemplò ſuper venerit.*

Fidei itaque ac rationi conſentaneum eſſet, cum quilibet actus ultimus vitæ tuæ eſſe poſſit, ut juxta Eccleſiaſtici conſilium (e) in omnibus operibus tuis memor eſſes noviſſimorum tuorum, & ſic in æternum non peccares. Æquum eſſet, ut ſaltem ſingulis diebus ad tantum opus te accingeres, ut ſuadet author imitationis ſupralaudatus, manè ſcilicet, cogitando te ad veſperam forſan non perventurum; veſperè autem facto, non audendo manè tibi polliceri: ſed qualem excuſationem prætendere poteris apud ſummum judicem, ſi vel per aliquot horas in menſe, ſoli negotio tuo, quod eſt negotium æternitatis, vacare recuſaveris.

Hoc eſt præparationis hujus artificium? ut nempe die menſis tibi præfixâ, omnibus aliis poſt habitis curis, ſedulò conſcientiam diſcutiens, in hunc ſtatum te conferre ſatagas, in quo optares inveniri ſi mors in fo-

(c) *Apoc.* 14. (d) *Eccleſ.* 9.
(e) *Eccli.* 7.

ribus adſtaret, & mox ad Dei judicium eſſes citandus. Hac ipsâ die confeſſionem tuam perage quaſi eſſes in ultimo vitæ diſcrimine, & corpore Dominico, ſi hoc tibi concedatur, quaſi cœleſti viatico agonem tuum munire ne prætermittas. Ad devotionem tuam magis excitandam, nec etiam abs re erit, pro teipſo commendationem animæ præſtare, quam Eccleſia fieri præcipit pro fidelibus in extrema vitæ luctа verſantibus. Hanc ad calcem Breviarii reperies.

SINGULIS ANNIS.

Exercitiis ſpiritualibus in ſeceſſu vacandum.

EX quo tempore Patris cœleſtis, Chriſtum ut Magiſtrum & Doctorem nobis præmonſtrantis, audita eſt in deſerto vox iſta, (*f*) *Hic eſt Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui, ipſum audite;* ad ſolitudinem, quaſi ad divinæ doctrinæ ſcholam, interdum ſe recipere non dubitat, quiſquis piæ & religioſæ vitæ tyrocinium ponere, vel ad ampliores profectus ſeſe conferre ſatagit.

Enim vero in quocumque ſtatu verſetur anima tua; ibi omnia ſalutis adminicula reperies. Noxis gravioribus inquinaris? Habes in ſolitudine veluti quoddam mare ru-

(*f*) *Matth.* 17. (*g*) *Pſ.* 67.

brum in quo omnia submergentur delicta tua; transmigra in hunc montem sicut passer, ibi cum Psalm. canticum istud concines (g) *Deus cum pertransires in deserto, terra mota est*, seu cor terrenum conturbatum est; *Etenim cœli distillaverunt à facie Dei Sinaï, à facie Dei Israël* cum eodem & istud iterabis: (h) *Torrentem pertransivit anima nostra*, torrentem utique pœnitentiæ, *forsitan*, alioqui, *pertransisset aquam intolerabilem.* (i) *Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium; laqueus contritus est & nos liberati sumus.*

Unde pulchrè admodùm exclamat S. Basilius: (k) „ O solitudo mors vitiorum, pur„ gatorium sordidorum! Te potentis medici „ conclave experiuntur qui vulnerati in præ„ lio hostiles manus effugiunt; tu mundi „ persequentis felix refugium, ab æstu sæ„ culi refrigerium; tu Dominicæ sepulturæ „ propemodùm æmula, quæ peccato mor„ tuos suscipis, & per afflatum S. Spiritus „ Deo reviviscere facis.

Si præ nimio torpore languescas, & non nisi remissè jugum Domini sustinueris; habes in solitudine columnam igneam quæ viam tibi demonstrando quam carpere tenearis, novo te accendet fervore ut illam impigrè prosequaris. Ibi Spiritus Sanctus

(h) *Ps.* 123. (i) *Ibid.*
(k) *De laude Eremi.*

blandè cordi tuo illapſus, iſtâ Apocalypſis clementi objurgatione te percellet: (*l*) *Habeo adverſum te pauca, quod charitatem tuam primam reliquiſti: memor eſto unde excideris & age pœnitentiam, & prima opera fac.* Tunc concaleſcet cor tuum intra te, & in meditationibus tuis ignis divini amoris exardeſcet; licebitque cum Pſalm. iſtud ingeminare: (*m*) *Ecce elongavi fugiens & manſi in ſolitudine, exſpectabam eum qui ſalvum me fecit à puſillaminitate Spiritus.*

Si verò ſtrenuè viam mandatorum Dei cucurreris; pluet tibi in ſolitudine manna abſconditum, & in fortitudine cibi illius deſertum hujus vitæ inoffenſo pede percalcans, ambulabis uſque ad montem Dei, ad terram fluentem lac & mel. Etenim ſi petra iſta ſolitudinis refugium eſt herinaceis, ſeu puſillanimis: cervi pariter, ſeu mentes excelſæ & ad pietatem agiles, novos in ea perfectionis montes percurrendos deprehendunt. Ibi juſtus novas in corde ſuo diſponit aſcenſiones, & (*n*) illius *ſemita quaſi lux ſplendens procedit & creſcit uſque ad perfectam diem.* Tunc adimpletur in ipſo iſtud Iſaïæ vaticinium: (*o*) *Conſolabitur Dominus Sion, ponet deſertum ejus quaſi delicias, & ſolitudinem ejus quaſi hortum Domini, gaudium & lætitia invenientur in ea, gratiarum actio*

(l) C. 2. (m) *Pſ.* 54. (n) *Prov.* 14.
(o) *Iſaï.* 51.

& vox laudis. Quicumque ergo, concludit S. Basilius, ad perfectionem pervenerint, tuum, ô solitudo, noverint præconium.

Sed & ipsa virorum Apostolicorum institutrix est & Magistra; illam Christus Dominus ad exemplum nostrum colere non dedignatus est. Nempe, ut ait Illustrissimus Hallier Episcopus Caballicensis. *(p)* „ Divinæ dispensationis mysteria aggressu- „ rus, secessit Christus à turbis, quem fre- „ quentia populorum non turbabat; soli- „ tudinem petiit, cui in solitudine nota om- „ nia & obvia erant: meditationi vacatu- „ rus discessit, qui divinam jugiter Dei fa- „ ciem & sine cessatione intuebatur: ora- „ turus desertum petiit, qui tamen exau- „ diri merebatur pro sua reverentia, po- „ teratque præstare quod petebat, & largiri „ quod volebat.

„ Ea ergo omnia fecit Christus non quod „ aliquibus egeret vitæ melioris adminicu- „ lis, sed perfectum vitæ quam imitare- „ mur exemplum tradere volens; ne prius „ Hierarchicum gradum subeamus, vel Ec- „ clesiastica ministeria aggrediamur quam, „ ad nostri Ducis imitationem, secreti à „ turbis, terrestrium silente tumultu cura- „ rum, oratione & aliis piis operibus totos

(p) *Lib. de Sacris Electionibus Sect. 4. de Præparat. ad Ordines Parag. 2.*

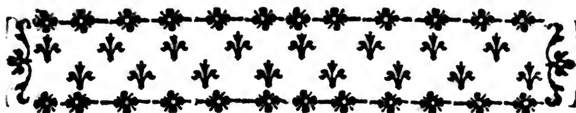
„ nos Deo committamus, inſtruendoſque
„ & imbuendos tradamus.

„ Ad hoc exemplum formati Apoſtoli,
„ priuſquam divinitus ſibi commiſſam lega-
„ tionem implerent, aut prædicandi Evan-
„ gelii munere fungerentur: unanimes in
„ eadem domo precantes, & divinis medi-
„ tationibus ſedulò intenti, nobis deſcri-
„ buntur, ut ſe ad divinum illud Verbi Di-
„ vini ſemen fructuosè per totum orbem
„ ſpargendum præpararent „. Ut quid ergo
tam eximiis veſtigiis inſiſtere recuſares?
Ad ſancta propoſita tua corroboranda,
operæ-pretium erit, promiſſa profeſſionis
Clericalis redintegrare per Pſal. 15. *Con-ſerva me, Domine, quoniam ſperavi in te.*

FINIS SECUNDÆ PARTIS.

TERTIA

TERTIA PARS.

SPECULUM SACERDOTUM ET CLERICORUM.

NIHIL est, ait Sacro-Sanctum Conc. Trident. Quod alios magis ad pietatem & Dei cultum assiduè instruat, quam eorum vita & exemplum qui se divino ministerio dedicarunt, cum enim à rebus sæculi, in altiorem sublati locum conspiciantur; in eos tanquam in speculum reliqui oculos conjiciunt, ex iisque sumunt quod imitentur. Quapropter sic decet omninò Clericos in sortem Domini vocatos, vitam moresque suos omnes componere, ut habitu, gestu, incessu, sermone, aliisque omnibus rebus, nihil nisi grave moderatum ac religione plenum præseferant; levia etiam delicta, quæ in ipsis maxima essent, effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationem. *Sess. 22. de Reform. c. 1.*

I.

Notio optimi Clerici & Sacerdotis.

CLericus qui Christi servit Ecclesiæ; interpretetur primo vocabulum suum, & nominis definitione prolatâ, nitatur esse quod dicitur: si enim *Cleros* græcè, *sors* latinè appellatur; propterea vocantur Clerici, vel quia de sorte sunt Domini, vel quia ipse Dominus sors, id est pars Clericorum est. Qui autem vel ipse pars Domini est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere debet, ut & ipse possideat Dominum & possideatur à Domino. *S. Hieron. Epist. ad Nepotianum.*

Idæam hanc optimi Ecclesiæ Ministri uberius explicat Apostolus. Homo est mundo crucifixus & cui mundus crucifixus est, qui exhibet corpus suum hostiam viventem sanctam, Deo placentem, suis se affectibus exuens ut Christum induat, & peccatis mortuus justitiæ vivat, providens bona non tantum coram Deo, sed etiam coram hominibus; ita ut in omnibus seipsum præbeat exemplum bonorum operum in doctrina sana, in integritate, in gravitate, abnegans impietatem & sæcularia desideria, ut sobriè, justè, & piè vivat in hoc sæculo.

Dei ministrum & operarium inconfusibilem sese exhibet, in multa patientia in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis,

in laboribus, in vigiliis, in jejuniis, in castitate, in ſcientia, in longanimitate, in ſuavitate, in Spiritu-Sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei, per arma juſtitiæ à dextris & à ſiniſtris, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, per proſpera & adverſa; donec ad perfectionis apicem provectus, poſt legitimum certamen & cursûs conſummationem, coronam juſtitiæ à Domino recipiat. *Ex variis S. Pauli Epiſt.*

II.

Ejuſdem argumenti ſeries.

SINT Clerici memores perpetuò vocationis quâ eos Dominus dignatus eſt, ejuſque quod ſcriptum eſt: Sancti eſtote quia ego ſanctus ſum, nemini dantes ullam offenſionem, ut non vituperetur miniſterium noſtrum. Cœleſtem in terris vitam tanquam Angeli Dei agant, exſpoliantes veterem hominem cum actibus ſuis, & novum induentes. Sint electi Dei Sancti & dilecti; viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam induentes.

Sobrii ſint, ornati, pudici, prudentes, ſed non apud ſemetipſos, ſupportantes invicem, non invicem provocantes, non invicem invidentes, ſubjecti invicem in timore Chriſti; non dominantes in Cleris, ſed

charitate fraternitatis invicem diligentes; & honore invicem prævenientes, hospitales, invicem suscipientes, & justitiam induentes; si fieri potest cum omnibus hominibus pacem habentes, omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines: non vinolenti sint, non percussores, sed modesti; non litigiosi, non cupidi, non bilingues, non turpe lucrum sectantes, habentes mysterium fidei in conscientia pura.

Sint etiam spiritu ferventes, Domino servientes & orationi instantes, ut ambulent dignè Deo per omnia placentes, in omni opere bono fructificantes, & crescentes in scientia Dei, & quæcumque sunt vera, quæcumque sancta, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitent. *Ex variis Ss. Apost. Epist.*

I I I.

Sacerdos sicut dignitate ita & sanctitate sit præcellens.

AUdite me beatissimi Patres, & si dignum ducitis sanctissimi Fratres; audite me stirps Davidica, germen Sacerdotale, propago sanctificata, Duces ac Rectores gregis Christi. Audite me rogantem vos pariter & timentem, & honorem sacerdotalem demonstrare volentem; ut cum honoris vobis prærogativas monstramus, merita etiam con-

grua requiramus. Dignum eſt enim ut dignitas ſacerdotalis prius noſcatur à nobis, & ſic deinde ſervetur à nobis, ut pſalmographi ſententia queat repelli à nobis: homo cum in honore eſſet non intellexit, comparatus eſt jumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. *S. Ambroſ. Lib. de dign. Sacerd. cap.* 2.

Sacerdotium ipſum in terra quidem peragitur, ſed in rerum cæleſtium claſſem ordinemque referendum eſt.... Idcircò neceſſe eſt ſacerdotem ſic eſſe purum, ut ſi in cælis ipſis collocatus, inter cæleſtes virtutes medius ſtaret. Terribilia namque atque honorifica ſunt quæ adminiſtrat. Si quis conſideret quantum ſit id Myſterium, is probè intelliget quanto honore quantâque dignitate Sacerdotes Spiritus-Sancti gratiâ dignati fuerint: etenim iis qui terram incolunt atque in ea verſantur commiſſum eſt, ut ea quæ in cælis ſunt diſpenſent; iis datum eſt ut poteſtatem habeant quam Deus opt. nec Angelis, nec Archangelis datam eſſe voluit: neque enim ad illos dictum eſt: *Quæcumque ligaveritis ſuper terram, &c.*

Etenim quidnam hoc aliud eſſe dicas niſi omnium rerum cæleſtium poteſtatem illis à Deo eſſe conceſſam? Quid cum hoc honore conferri poteſt? A terra judicandi principalem auctoritatem ſumit cælum: ſervus ſedet judex in terra, & Dominus ſe-

quitur ejus sententiam atque confirmat; ut quidquid hic in inferioribus judicaverit, hoc ille in supernis comprobet. Quænam, obsecro, potestas hac unâ major esse queat? Pater omnem potestatem dedit Filio; cœterùm video eamdem ipsam potestatem à Deo Filio Sacerdotibus traditam: nam quasi jam in cœlum translati, ac suprà humanam naturam positi, sic illi ad principatum istum perducti sunt. *S. Chrisost. lib. 3. de Sacerdot. cap. 3. & 4.*

I V.

Ejusdem argumenti veritas confirmatur.

QUo igitur non oportet esse puriorem tali fruentem sacrificio; quo solarì radio non splendidiorem manum carnem hanc dividentem, os quod igne spiritali repletur, linguam quæ tremendo nimis sanguine rubescit? Cogita quali sis insignitus honore; quali mensâ fruaris. Quod Angeli videntes horrescunt, neque liberè audent intueri propter emicantem indè splendorem, hoc nos pascimur, huic unimur, & facti sumus unum Christi corpus & una caro. Audiamus ergò & Sacerdotes & subditi, quali escâ facti sumus digni: audiamus & horreamus; sanctis carnibus suis nos dedit impleri, semetipsum apposuit immolatum: quænam igitur erit nobis excusatio, cum talibus pasti, talia peccemus, cùm lupi

ſiamus agnum comedentes. *S. Chryſoſt. Hom. 83. in Math. & Hom. 60. ad pop. Antioch.*

O Sacerdotes, ſi anima cujuſlibet Juſti ſedes eſt Dei, multo magis ſedes & Templum Dei vos eſſe debetis purum & immaculatum. Si ſepulchrum ejus glorioſum eſt, in quo corpus ejus jacuit exanime, multo glorioſiora debent eſſe corpora veſtra, quæ à mortuis ſuſcitatus quotidiè inhabitare dignatur. Si beatus eſt venter qui novem menſibus Chriſtum portavit, & beata debent eſſe corda veſtra, in quibus hoſpitium quotidiè eligit Filius Dei. Si beata ſunt ubera quæ parvulus ſuccit, beatum debet eſſe os quod carnem ejus ſumit, & ſanguinem ſugit. Carnes ergo veſtras cum ejus timore configite, & vobis diligenter providete, ne lingua quæ vocat de cœlo Filium Dei, contra ipſum Dominum loquatur, & ne manus quæ intinguntur ſanguine Chriſti, polluantur ſanguine peccatorum. *S. Auguſ. Serm. 37. ad Fratres in Eremo, citatus à Molina Carth. Trac. 1. cap. 1. Par. 2.*

V.

De cura ſalutis propriæ.

QUid prodeſt homini, ſi mundum univerſum lucretur, animæ vero ſuæ detrimentum patiatur, aut quam dabit homo commutationem pro animâ ſuâ. Filius enim

hominis venturus est in gloria Patris sui cum Angelis suis, & tunc reddet unicuique secundum opera sua. *Matth. c. 16. v. 26.*

Si quod vivis & sapis, totum das actioni, considerationi nihil, laudo te? In hoc non laudo .... si item totus vis esse omnium, instar illius qui omnibus omnia factus est, laudo humanitatem, sed si plena sit: quomodo autem plena, te excluso? Et tu homo es: Ergo ut integra sit & plena humanitas, colligat & te intra se sinus qui omnes recipit: alioquin *quid tibi prodest*, juxta Verbum Domini, *si universos lucreris te unum perdens?* Quamobrem cum omnes te habeant, esto etiam tu ex habentibus unus. Quid solus fraudaris munere tui? Usquequò vadens spiritus & non rediens? Usquequò non recipis te & ipse inter alios vice tua? Sapientibus & insipientibus debitor es, & soli negas te tibi? Stultus & sapiens, servus & liber, dives & pauper, vir & foemina, senex & juvenis, justus & impius, omnes pariter participant te, omnes de fonte publico bibunt pectore tuo, & tu seorsum sitiens stabis? Si maledictus qui partem suam facit deteriorem, quid ille qui se penitus reddit expertem; sane deriventur aquæ tuæ in plateas ... sed inter cæteros bibe & tu de fonte putei tui, denique *qui sibi nequam cui bonus? S. Bern. Lib. 1. de Consider. cap. 5.*

V I.

Zelus gloriæ Dei.

ZElo zelatus sum pro Domino Deo exercituum quia dereliquerunt pactum tuum filii Israël, 3. *Reg. c.* 19. Phinées, filius Eleazari filii Aaron Sacerdotis avertit iram meam à filiis Israël: quia zelo meo commotus est contra eos, ut non ipse delerem filios Israël in zelo meo. Idcircò loquere ad eum. Ecce do ei pacem fæderis mei, & erit tam ipsi quam semini ejus pactum Sacerdotii sempiternum, quia zelatus est pro Deo suo, & expiavit scelus filiorum Israël. *numer.* 25.

Zelum habere debet Sacerdos, qui incorruptam servare studet Ecclesiæ castitatem: & ideo Princeps Sacerdotum dicit: zelus domus tuæ devoravit me.... zelus igitur Dei vita est: sicut enim ante in Adam devoraverat hominem mors prævalens, ita zelus devoravit quem vivificavit in Christo. Zelum habuit Elias & ideo raptus ad cœlum est, zelans, inquit, zelavi Dominum .... Quid multa? Apostolus quoque Domini hoc declaratus est nomine, ut Simeon zelotes diceretur. Zelo fidei populus gentilium vitam sibi acquisivit æternam, quam negligentiâ atque desidiâ Judæorum populus amisit... Angeli quoque sine zelo nihil sunt, & substantiæ suæ amittunt prærogativam, nisi eam zeli ardore sustentent....

Et quid miremur si Angeli eum habent? Ipse Deus Pater ait zelans zelabo Jerusalem zelo magno ... Zelo vindicatur Jerusalem: zelo Ecclesia congregatur, zelo fides acquiritur, zelo pudicitia possidetur. *S. Ambros. in Psalm. 118. octon. 18.*

V I I.

Zelus domûs Dei.

ZElus (*a*) domûs tuæ comedit me, & opprobria exprobrantium tibi ceciderunt super me. (*b*) Hoc zelo comeditur qui omnia quæ fortè ibi perversa sunt satagit emendare, cupit corrigere, non quiescit: si emendare non potest, tolerat, gemit. (*c*) Quam terribilis est locus iste! Non est hic aliud nisi domus Dei & porta cæli. (*d*) Ergo nè credibile est ut habitet Deus cum hominibus super terram? Si cælum & cæli cælorum te non capiunt, quanto magis domus ista quam ædificavi?

(*e*) Domine dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ, unde & addit idem Propheta Regius. (*f*) Ecce ego, in paupertate mea, præparavi impensas domûs Domini.... talis esse debet ut in cunctis regionibus nominetur ...opus namque grande est, neque enim homini præ-

(a) *Ps.* 68. (b) *S. Aug. Tract.* 10 *in Joannem c.* 2. (c) *Genes.* 28. (d) 2. *Paralip. c.* 6. (e) *Ps.* 25. (f) 1. *Paralip.* 22. & 29.

paratur habitatio ſed Deo. (*g*) Quanto magis Sacerdoti convenit, ornare Dei Templum decore congruo, ut etiam hoc cultu Aula Domini reſplendeat.

Hoc Presbyteri munus apprime noverat Nepotianus de quo S. Hieronymus ait, (*h*) erat ſollicitus ſi niteret Altare, ſi parietes abſque fuligine, ſi pavimenta terſa, ſi janitor creber in porta, vela ſemper in oſtiis, ſi ſacrarium mundum, ſi vaſa luculenta; & in omnes ceremonias piâ ſollicitudo diſpoſita. Non majus, non minus negligebat officium: ubicumque eum quereres, in Eccleſia invenires... Baſilicas Eccleſiæ diverſis floribus & arborum comis, vitiumque pampinis adumbravit, ut quidquid placeret in Eccleſia, tam diſpoſitione quam viſu, Presbyteri laborem & ſtudium teſtaretur.

VIII.

Zelus ſalutis animarum.

SImon (*a*) Joannis diligis me plus his?... Paſce oves meas. Quaſi diceret (*b*) ſi dilectionem erga me habes, ubi oſtendas habes, ubi exerceas habes, paſce agnos meos. (*c*) Ex hoc loco agnoſcunt fidei magiſtri non aliter ſe ſummo Paſtori, id eſt

(g) *S. Ambr. lib. 2. Off.*
(h) *St. Hier. Epiſ. 3. ad Heliodor.*
(a) *Joan.* 21. (b) *S. Aug. ſerm.* 149. *detemp.*
(c) *S. Cyr. Alex. l.* 12. *in Joan. c.* 21.

Christo gratos fore, quam si omni studio caveant, ut rationales oves recte curentur & bene habeant.

Quam (*d*) multa propter hunc gregem passus est Filius Dei? Homo factus est, servi formam assumpsit, consputus est, alapis cæsus est; postremo ne mortem quidem recusavit, nec ignominiosissimam: quin & ipsum sanguinem suum effudit. Itaque si quis voluerit illi commendatus esse, curam habeat ovium illius, publicam quærat utilitatem, fratrum suorum saluti prospiciat; nullum enim officium hoc Deo charius est. (*e*) Deo nec addere, nec detrahere sufficis: reliquit in hoc sæculo similitudinem sui, videlicet hominem, quatenùs quod illi honoris impendere volumus, in ejus exhibeamus imagine... erigendo illum de lacu miseriæ & de luto fecis.

Illud profecto Pastoris munus apprime noverat Apostolus cujus hic sermo erat: (*f*) si Evangelisavero non est mihi gloria; necessitas enim mihi incumbit: væ enim mihi est si non evangelisavero.., cum liber essem ex omnibus, omnium me servum feci ut plures lucrifacerem: factus sum Judæis tanquam Judæus ut Judæos lucrarer.... Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos

(d) *S. Chryf. Orat. de B. Philogonio.*
(e) *B. Laur. Justin. de Compl. Christ. perf.*
(f) 1. *Cor.* 9.

lucrifacerem. Omnibus omnia factus sum ut omnes facerem salvos. (*g*) Quis infirmatur & ego non infirmor? Quis scandalizatur, & ego non uror? (*h*) *Ego autem* libentissimè impendam, & superimpendar ipse pro animabus vestris; licet plus vos diligens minus diligar. (*i*) Tanquam si nutrix foveat filios suos: ita desiderantes vos, cupidè volebamus tradere vobis non solum Evangelium Dei, sed etiam animas nostras; quoniam charissimi nobis facti estis.

I X.

Catechisandis Pueris & Rudibus danda opera.

ATtende (*l*) exhortationi & doctrinæ. (*m*) Adhæsit enim lingua lactentis ad palatum ejus in siti: parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis. (*n*) Ne ergo contemnatis unum de pusillis istis. Intuere Dominum Jesum (*o*) in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi. (*p*) Offerebant illi parvulos, ut tangeret illos, discipuli autem comminabantur offerentibus. Quos cum videret Jesus, indigne tulit & ait illis: sinite parvulos venire ad me, & ne prohibueritis eos talium est enim regnum Dei. Amen dico vobis,

(g) 2. *Cor.* 11. (h) 2. *Cor.* 12.
(i) 1. *Thes.* 2. (l) 1. *Tim.* 4. (m) *Thren.* 4.
(n) *Matth.* 18. (o) *Colos.* 2. (p) *Marc.* 10.

quisquis non receperit regnum Dei velut parvulus, non intrabit in illud. Et complexans eos, & imponens manus super illos, benedicebat eos.

(q) O piissime Jesu, quis ultra post te verecundabitur esse humilis ad parvulos? Quis tumescens & elatus de sua vel magnitudine vel scientia parvitatem deinceps parvulorum, ignorantiam vel imbecillitatem audebit aspernari; quando tu, qui es Deus benedictus in sæcula, in quo sunt omnes thesauri, &c. usque ad castissimos parvulorum amplexus beata brachia mansuetus inclinas atque circumligas? Procul ergo, procul ex hinc omnis elatio, seorsùm sit indignabunda quælibet parvulorum effugatio.

(r) Audi Paulum dicentem: sive mente excessimus, Deo; sive temperantes sumus, vobis: charitas enim Christi compellit nos, judicantes hoc, quia unus pro omnibus mortuus est. Quomodo enim paratus esset impendi pro animabus eorum, si eum pigeret inclinari ad aures eorum? Hinc ergo factus est parvulus in medio nostrûm, tanquam nutrix fovens filios suos. Num enim delectat, nisi amor invitet, decurtata & mutilata verba immurmurare?... Non ergo

(q) *Gers. Tract. de Parvul. trah. ad Christ. cons.* 4.
(r) *S. Aug. de Catech. Rudib. c.* 10. *n.* 15.

recedat de pectore etiam cogitatio gallinæ illius quæ languidis plumis teneros fætus operit, & susurrantes pullos confractâ voce advocat; cujus blandas alas refugientes superbi, præda fiunt alitibus.

X.

Christus in omnibus imitandus.

HOc (*a*) sentite in vobis quod & in Christo-Jesu, (*b*) si quis enim spiritum Christi non habet hic non est ejus. (*c*) Et qui dicit se in ipso manere debet sicut ille ambulavit & ipse ambulare. (*d*) Nam quos præscivit Deus, & prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. (*e*) Unde & Christus ait exemplum dedi vobis, ut quemadmodum ego feci ita & vos faciatis. (*f*) Et rursus manete in me: & ego in vobis. Sicut palmes non potest ferre fructum à semetipso, nisi manserit in vite: sic nec vos, nisi in me manseritis. Ego sum vitis, vos palmites: qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere: si quis in me non manserit, mittetur foras sicut palmes, & arescet & colligent eum, & in ignem mittent, & ardet.

(a) *Philip.* 2. (b) *Rom.* 8. (c) 1. *Joan.* 2. (d) *Rom.* 8. (e) *Joan.* 13. (f) *Joan.* 15.

(*g*) Parum erat Deo, si filium suum faceret demonstratorem viæ; eum ipsum viam fecit, ut per illum ires regentem te, ambulantem per se. (*h*) Si mundana sapientia ita in suis gloriatur erroribus, ut quem sibi quisque ducem elegerit, ejus opiniones & mores atque omnia instituta sectetur; quæ nobis erit communio nominis Christi, nisi ut ei inseparabiliter uniamur, qui est, ut ipse insinuavit, via, veritas & vita? Via scilicet conversationis Sanctæ, veritas doctrinæ divinæ, & vita beatitudinis sempiternæ.

Istud præcipuè rectorem spectat qui (*i*) ad hoc studere debet, ut sibi commissos faciat Christi-formes.... Undè Apostolus dicit: estote imitatores Dei, sicut filii charissimi. Et: Filioli mei quos iterum parturio, donec Christus formetur in vobis. Sed cum ex verborum doctrinâ minus capiant de doctrina Christi, debent etiam formam ejus visibilem in se ipsis ostendere, ut eis profundiùs imprimatur, dicentes cum Apostolo: imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Quasi dicat: si formam Christi desideratis ad imitandum agnoscere; in meis hanc moribus considerate: & vivo, jam non ego; vivit vero in me Christus. Vicarius enim

(g) *S. Aug. enar. in Ps.* 109.
(h) *S. Leo Serm. de Resurr.*
(i) *S. Bonav. Tract. de sex alis Seraph.*

Christi vicem Christi debet gerere, in beneplaciti ejus promotione, in potestatis ejus auctoritate, & in similitudinis ejus repræsentatione, scilicet ut ea quæ vult promoveat in subditis.

X I.

Ecclesiæ vulnus, improborum mores.

CHristus (*k*) dilexit Ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ: ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta & immaculata. (*l*) Inspice, & fac secundum exemplar quod tibi in monte monstratum est, ut possis dicere cum Apostolo, (*m*) adimpleo ea quæ desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore ejus quod est Ecclesia, (*n*) non est enim qui consoletur eam ex omnibus caris ejus. Omnes amici ejus spreverunt eam, & facti sunt ei inimici... & ipsa opressa amaritudine. (*o*) Olim prædictum est & nunc tempus impletionis advenit. Ecce in pace amaritudo mea amarissima: amara priùs in nece Martyrum, amarior posteà in conflictu Hæreticorum, amarissima nunc in moribus domesticorum;

(k) *Ephes.* 5. (l) *Exod.* 25.
(m) *Colos.* 1. (n) *Thren.* 1.
(o) *S. Bern. Ser.* 33. *in cantic.*

non fugare non fugere eos poteſt ita invaluerunt & multiplicati ſunt ſuper numerum. Inteſtina & inſanabilis plaga Eccleſiæ & ideò in pace amaritudo ejus amariſſima; ſed in qua pace? Et pax eſt, & non eſt pax: pax à Paganis, & pax ab Hæreticis, ſed non profectò à filiis. Vox plangentis in tempore iſto: filios enutrivi & exaltavi, ipſi autem ſpreverunt me: ſpreverunt & maculaverunt me à turpi vita, à turpi quæſtu, à turpi commercio, à negotio denique perambulante in tenebris.

X I I.

Peccata Sacerdotum graviſſima.

SI (*a*) Sacerdos, qui unctus eſt, peccaverit, delinquere faciens populum, offeret pro peccato ſuo vitulum immaculatum Domino, &c. Igitur (*b*) ante Prophetarum tempora oſtendere volens Deus hominum peccata longè majori ſupplicio expiari, dùm à Sacerdotibus, quàm dùm à privatis perpetrantur, mandat, ut tantumdem pro Sacerdotibus, quantum pro univerſo populo ſacrificium offeratur. Quod quidem quid aliud ſignat, quàm Sacerdotis vulnera majori medicamento atque auxilio indigere; atque adeò tantò quantò conjuncta ſimul univerſi populi vulnera indigent? Porrò majori nequaquàm indigerent niſi ea gra-

(a) *Levit.* 4.
(b) *S. Chryſ. l. 6. de Sacer. c.* 11.

viora forent. Atqui graviora certè fiunt, non naturâ ipsâ, sed Sacerdotis qui ea commiserit, conditione ac dignitate.

Undè dicitur, (c) erat ergo peccatum puerorum (Ophni & Phinées) grande nimis coram Domino: quia retrahebant homines à sacrificio Domini. Et ab Ecclesiæ Ministro se non mediocriter offensum Deus per Prophetam conqueritur; (d) si inimicus meus maledixisset mihi; sustinuissem utique.... Tu verò homo unanimis dux meus & notus meus qui simul mecum dulces capiebas cibos. Et rursùm (e) Homo pacis meæ in quo speravi, qui edebat panes meos magnificavit super me supplantationem.

(f) Neque licet imperitiam prætendere, neque ad ignorantiam confugere, neque aut necessitatis, aut violentiæ speciem opponere... Quandoquidem qui delegatus est, ut alienam emendet ignorantiam, tum verò diabolicum instare bellum denunciet, is certè ignorantiam prætendere minimè poterit, neque vocem hanc usurpare; tubam non audivi, bellum non prævidi.

Illud idem monet Apostolus (g) confidis teipsum esse ducem cæcorum, lumen eorum qui in tenebris sunt, eruditorem insi-

(c) 1. *Reg.* 2. (d) *Ps.* 54. (e) *Ps.* 40.
(f) *S. Chrys. l.* 6. *de sacerd. t.* 1.
(g) *Rom.* 2.

pientium, magistrum infantium, habentem formam scientiæ & veritatis in lege. Qui ergo alios doces, teipsum non doces; qui prædicas non furandum, furaris; qui dicis non mœchandum, mœcharis; qui abominaris idola, sacrilegium facis; qui in lege gloriaris, per prævaricationem legis Deum inhonoras. Nomen enim Dei per vos blasphematur inter gentes. Gravissimum igitur ipsi impendet exitium. (*h*) In terra Sanctorum iniqua gessit, non videbit gloriam Domini.

XIII.

De modestia seu de vita exemplari.

INduite (*i*), vos sicut electi Dei sancti & dilecti.... Modestiam quæ (*k*) nota sit omnibus hominibus, Dominus enim propè est. Hæc ad omnes fideles scribit Apostolus: Quantò magis virum Ecclesiasticum decent qui (*l*) in omnibus seipsum præbere debet exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, in gravitate (*m*) ut is qui ex adversò est vereatur nihil habens malum dicere de illo, (*n*) & obmutescere faciat imprudentium hominum ignorantiam. (*o*) Sacerdotalis enim animi pulchritudinem undiquè splendescere oportet, ut oblec-

(h) *Isaia* 26. (i) *Coloss.* 3. (k) *Philip.* 4. (l) *Tit.* 2. (m) *Ibid.* (n) 1. *Pet.* 2. (o) *S. Chrys. l.* 3. *de sacerd. c.* 14.

tare pariter & illuſtrare poſſit eorum animos, qui ſuos in eum oculos convertunt. (*p*) Decet enim Paſtorem, decet Dominicum Sacerdotem moribus & vita clareſcere, quatenùs in eo tanquam in vitæ ſuæ ſpeculo plebs commiſſa, & eligere quod ſequatur, & videre poſſit quod corrigat. (*q*) Decet, inquam, actuum noſtrorum teſtem eſſe publicam æſtimationem & atteſtationem, ne derogetur muneri: ut qui videt Miniſtrum Altaris congruis ornatum virtutibus, auctorem prædicet, & Dominum veneretur qui tales ſervulos habeat. [*r*] In te, nimirùm, oculi omnium diriguntur. Domus tua & converſatio, quaſi in ſpecula conſtituta, magiſtra eſt publicæ diſciplinæ. Quidquid feceris id ſibi omnes faciendum putant: cave ne committas quod, aut qui reprehendere volunt, digne laceraſſe videantur, aut qui imitari, cogantur delinquere [*s*] Quod ſi dixeris, & mihi ſufficit conſcientia mea, habeo Dominum judicem qui meæ vitæ eſt teſtis: non curo quid loquantur homines. Audi Apoſtolum ſcribentem: providentes bona, non ſolum coram Deo, ſed etiam coram hominibus.

(p) *S. Greg. in Reg. lib. 7. Indict. I. Ep. 32.* (q) *S. Ambr. lib. 1. Offic. ultim.*
(r) *S. Hieron. Ep. 3. ad Heliod.*
(ſ) *S. Hieron. Ep. 47.*

X I V.

In exterioris hominis compositione immodestia vitanda.

EX [*a*] visu cognoscitur vir, & ab occursu faciei cognoscitur sensatus. Amictus corporis, & risus dentium, & ingressus hominis enuntiant de illo. [*b*] Ipsa etenim corporis species, simulachrum est mentis figura probitatis. Bona quippè domus in ipso vestibulo debet agnosci. [*c*] Quapropter Clerici in habitu, gestu, incessu, sermone, & omni alia eorum actione nil nisi grave, moderatum & religione plenum præseferant.

[*d*] Sic Sacerdotalem vultum gravitas matura componat, ne rigorem nimium intuentium infirmitas perhorrescat: sic alios hilaritatis nostræ dulcedo permulceat, ut serenitas nostra sese in petulantiam, vel lasciviam non resolvat. [*e*] Oculis Christum spectaturis, nihil aliud digneris aspicere [*f*] ne igitur multum circumspicias in plateis, ne fortè videas undè tenteris postmodùm, vel ab oratione impediaris, vel phantasias contrahas eorum quæ intentè respexisti.

[*g*] Sit præterea incessus tuus maturitate

[a] *Eccli.* 19. [b] *S. Ambr. l.* 2. *de Virg.*
[c] *Conc. Trid. sess.* 22. *c.* 1.
[d] *Pet. Dam. l.* 2. *Ep.* 1.
(e) *S. Hier. de s. Joann. Bapt. loquens.*
[f] *S. Bonav. de Inst. c.* 31.

…tione immodi…

…citur vir, & ab u…
…citur ſenſatus. A…
…dentium, & ingreſ…
… illo. [*b*] Ipſa etiam…
…mulachrum eſt men…
…na quippè domus in…
…gnoſci. [*c*] Quapropt…
…geſtu, inceſſu, ſermone…
…actione nil niſi grave, …
…gione plenum præſeferat…
…cerdotalem vultum grav…
…nat, ne rigorem nimium…
…mitas perhorreſcat: ſic …
…oſtræ dulcedo permulceat…
noſtra ſeſe in petulantiam…
…m non reſolvat. [*e*] Oc…
…ſpectaturis, nihil aliud dign…
[*f*] ne igitur multum circum…
…ateis, ne fortè videas undè te…
…nodùm, vel ab oratione imped…
… phantaſias contrahas eorum …
… reſpexiſti.
Sit præterea inceſſus tuus maturi…

Eccli. 19. [b] *S. Ambr. l. 2. de Vir*…
Conc. Trid. ſeſſ. 22. *c.* 1.
Pet. Dam. l. 2. Ep. 1.
S. Hier. de s. Joann. Bapt. loquens
S. Bonav. de Inſt. c. 31.

plenus, …
fractis g…
trorsùm…
erecta …
ſeu eti…
quæ o…
elation…
Nonnu…
tas hu…
ſumma…
magis …
[*i*] …
mentis…
ſeu me…
oſcitati…
inhoneſ…
Honeſt…
membra…
iſtud Sa…
Julianum…
ſignifica…
non ſta…
librium …
vagus, …
ac titub…
temptu…
cula ide…
effræne…

[g] *S*…
[h] *S*…
(*i*) …
(*k*) …

mo hærens, ſpirituſque conciſus, interrogationes ſtultæ & præcipites, reſponſiones nihilo his meliores, aliæ in alias inſultantes, nec graves & conſtantes, nec eruditionis ordine progredientes... ut hæc conſpexi ſtatim his verbis uſus ſum: Quale Romanorum Regio malum alit!

X V.

Lingua refrænanda.

SIs velox [*a*] ad audiendum, & tardus ad loquendum, [*b*] quia in multiloquio non deerit peccatum. [*c*] Si quis autem putat ſe religioſum eſſe, non refrænans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, hujus vana eſt religio. [*d*] Si quis vero in verbo non offendit, hic perfectus eſt vir: poteſt etiam fræno circumducere totum corpus.... Lingua modicum membrum eſt, & magna exaltat. Ecce quantus ignis quam magnam ſylvam incendit; & lingua ignis eſt univerſitas iniquitatis. Lingua conſtituitur in membris noſtris, quæ maculat totum corpus, & inflammat rotam nativitatis noſtræ inflammata à gehenna.... Linguam nullus hominum domare poteſt: inquietum malum, plena veneno mortifero. In ipſa benedicimus Deum & maledicimus

(a) *Jacob.* 1. (b) *Prov.* 10. (c) *Jacob* 1.
(d) *Ibid. c.* 3.

cimus homines qui ad similitudinem Dei facti sunt.

(e) Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet qui occultè detrahit: verba oris sapientis gratia, & labia insipientis præcipitabunt eum: initium verborum ejus stultitia, & novissimum oris illius error pessimus. Stultus verba multiplicat. [f] Plenus sum sermonibus, (ait unus ex illis,) & coarctat me spiritus uteri mei: en venter meus quasi mustum absque spiraculo quod lagunculas novas disrumpit: loquar & respirabo paululùm. [g] Terribilis est in civitate sua homo linguosus, & temerarius in verbo suo odibilis erit.

[h] Nec nominetur in vobis sicut decet sanctos, aut turpitudo, aut stultiloquium, aut scurrilitas quæ ad rem non pertinet. [i] Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt de ore ejus: non nugas profectò vel fabulas. Verbum scurrile, quod faceti urbanivè nomine colorant, non sufficit peregrinari ab ore procul & ab aure relegandum, fædè ad cachinnos moveris fædius moves. [k] Magna utique mala habitant in anima quæ verba usurpat urbana & faceta, magna effusæ lætitiæ dissolutio, & ironia ac simulatio; hiat compago;

(e) Eccles. 10. (f) Job. 32. (g) Eccli. 9. (h) Eph. 3. (i) S. Ber. l. 2. de cons. c. 13. (k) S. Chris. in Ep. ad Eph. c. 5.

marcescit & putrescit ædificium; exterminatur timor; abest pietas ac reverentia: habes linguam, non ut comicis dictis incessas, sed ut Deo gratias agas.

X V I.

De Habitu & Tonsurâ Clericali.

ETsi [l] habitus non facit monachum, oportet tamen Clericos vestes proprio congruentes ordini semper deferre; ut per decentiam habitus extrinseci, morum honestatem intrinsecam ostendant; tanta autem hodiè aliquorum inolevit temeritas, religionisque contemptus, ut propriam dignitatem & honorem clericalem parvi pendentes, vestes etiam deferant publicè laicales, pedes in diversis ponentes, unum in divinis, alterum in carnalibus. Propterea omnes Ecclesiasticæ personæ, quantumcumque exemptæ, quæ aut in sacris fuerint, aut dignitates, personatus, officia, aut beneficia qualiacumque ecclesiastica obtinuerint, si postquam ab Episcopo suo, etiam per edictum publicum, moniti fuerint, honestum habitum Clericalem illorum ordini & dignitati congruentem & juxta ipsius Episcopi ordinationem & mandatum non detulerint, per suspensionem ab Ordinibus ac officio & beneficio, ac fructibus, reditibus, & proventibus ipsorum beneficio-

(l) *Conc. Trid. sess.* 14. *de ref. c.* 6.

rum, nec-non ſi ſemel correpti denuò in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum & beneficiorum hujuſmodi coerceri poſſint & debeant, ſecundùm Conſtitutionem Clement. V. in Conc. Vienn. editam, quæ incipit, *quoniam innovando.*

Solent (*m*) dicere: num de veſtibus cura eſt Deo, & non magis de moribus? At forma hæc veſtium, deformitatis mentium, & morum indicium eſt. Quid ſibi vult quod Clerici aliud eſſe, aliud videri volunt? Id quidem minus caſtum, minuſque ſincerum. Nempè habitu milites, quæſtu Clericos, actu neutrum exhibent. Nam neque pugnant ut milites, neque ut Clerici evangeliſant. Cujus ordinis ſunt? cum utriuſque eſſe cupiunt, utrumque deſerunt, utrumque confundunt.... Vereor iſtos non alibi ordinandos, quam ubi nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat.

Quiſquis (*n*) vero Clericus ad ſortem Domini vocatus comam nutrit, & capillos radere vel tondere erubeſcit, profectò ſe non de Dei, ſed de mundi ſorte eſſe teſtatur; quantò enim quiſque carnis crines diligit, fovet & nutrit; tantò cor ſuum non in cælis, ſed in terra fixum eſſe oſtendit; quantò autem radit & edomat, tantò ſe non terrena, ſed æterna diligere com-

(m) *S. Bern. L.* 3. *de conſ. c.* 5.

(n) *Auth. L. de Contemp. mundi c.* 3. *inter Opera s. Aug. Tom.* 9.

probat. Unde ſtatuit Conc. Trid. (*o*) ut is etiam fori privilegio non gaudeat, qui clericalem habitum & tonſuram non defert.

X V I I.

Deriſiones malorum virtus ſuperet.

DEridetur (*p*) Juſti ſimplicitas. [*q*] Ambulans recto itinere & timens Deum deſpicitur ab eo qui infami graditur viâ. [*r*] Etenim deteſtantur ſtulti eos qui fugiunt mala. [*s*] Venite, inquiunt, circumveniamus Juſtum, quoniam inutilis eſt nobis, & contrarius eſt operibus noſtris, & improperat nobis peccata legis, & diffamat in nos peccata diſciplinæ noſtræ. (*t*) Omnes igitur qui piè volunt vivere in Chriſto Jeſu perſecutionem patientur.

(*u*) Illo ergo ſpiritu vive, quo dictum eſt; vidi inſenſatos & tabeſcebam. Pia eſt iſta triſtitia, &, ſi dici poteſt, beata miſeria, vitiis alienis tribulari, non implicari; mœrere, non hærere: dolore contrahi, non amore attrahi. Hæc eſt perſecutio quam patiuntur omnes qui volunt in Chriſto piè vivere, ſecundùm apoſtolicam mordacem veracemque ſententiam. Quid enim hic magis perſequitur vitam bonorum, quam

(o) *Seſſ.* 23 *de Refor. c.* 6. (p) *Job.* 12.
(q) *Prov.* 14. (r) *Ibid.* 13. (ſ) *Sap.* 2.
(t) 2. *Tim.* 3. (u) *S. Aug. Ep.* 248. *iàs* 145.

vita iniquorum, non cum cogit imitari, sed cum cogit dolere quod videt? quoniam coram pio vivens impiè, etsi non obligat consentientem, cruciat sentientem ... Sed inhære illi à quo audisti, qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit. Conjungere Deo ut crescat in novissimis vita tua. Scio enim non deesse recreationem cordis de fratribus bonis. Huic adjunge promissiones Dei fideles, magnas, certas, sempiternas, ipsiusque tolerantiæ imperturbabilem ineffabilemque mercedem, & vide quàm verum Domino cantes, secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificaverunt animam meam.

XVIII.

De Castitate custodienda.

TEipsum [*a*] castum custodi. [*b*] Et omni custodia serva cor tuum. [*c*] Hæc est enim voluntas Dei sanctificatio vestra, ut abstineatis vos à fornicatione; ut sciat unusquisque vestrum vas suum possidere in sanctificatione & honore, non in passione desiderii, sicut & Gentes quæ ignorant Deum. [*d*] An nescitis quia Templum Dei estis, & spiritus Dei habitat in vobis? Si quis autem Templum Dei violaverit, dis-

(a) 1. *Tim.* 5. (b *Prov.* 4.
(c) 1. *Thess.* 4. (d) 1. *Cor.* 3.

perdet illum Deus. Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. [*e*] Glorificate & portate Deum in corpore vestro.

Omnibus (*f*) igitur Castitas pernecessaria est, sed maximè ministris Christi altaris quorum vita aliorum debet esse eruditio, & assidua salutis prædicatio. Tales enim decet Dominum habere ministros, qui nullâ contagione carnis, sed potius continentiâ Castitatis splendeant. (*g*) Sit itaque in ipsis Castitas propria, &, ut ita dixerim, pudicitia Sacerdotalis, ut non solum ab opere se immundo abstineant, sed etiam à jactu oculi, & cogitationis errore, mens Christi corpus confectura sit libera.

Quid (*h*) nimirum Castitate decorius, Quid ministerio nostro magis honorificum? Ipsa mundum de immundo conceptum semine, de hoste domesticum, Angelum denique de homine facit. Differunt quidem inter se homo pudicus & Angelus, sed felicitate non virtute. Sed etsi illius Castitas felicior, hujus tamen fortior esse cognoscitur. Sola est Castitas, quæ in hoc mortalitatis & loco & tempore statum quemdam immortalis gloriæ repræsentat.... Vas interim fragile quod portamus, in quo & crebro periclitamur, tenet Castitas, ut monet Apostolus, in sanctificationem & honorem, & instar

(e) 1. *Cor.* 6. (f) *S. Aug. Ser.* 249. *de temp.* (g) *S. Hier. in cap.* 1. *Ep. ad Tit.*
(h) *S. Bern. Ep.* 42. *ad Henr. Senon. c.* 3.

odoriferi balsami, quo condita cadavera incorrupta servantur, sensus ipsa & artus constringit & continet, ne dissolvantur otiis, ne corrumpantur desideriis, ne carnis voluptatibus computrescant: Quemadmodum legitur de quibusdam (Joel I.) quia computruerunt ut jumenta in stercore suo. Hoc itaque tantæ pulchritudinis ornamentum dignè dixerim sacerdotium honorare, quod dilectum Deo & hominibus faciat Sacerdotem, cujus quippe memoria non in carnis successione, sed in spirituali benedictione sit, reddatque similem in gloria Sanctorum, in hac licet adhuc regione dissimilitudinis constitutum.

XIX.

Cavenda cum Mulieribus familiaritas.

IN medio (*i*) mulierum noli commorari: de vestimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri. Melior est enim iniquitas viri quam mulier benefaciens & confundens in opprobrium. (*k*) Averte faciem tuam à muliere comptâ, & ne circonspicias speciem alienam. . . . speciem mulieris multi admirati, reprobi facti sunt: colloquium enim illius quasi ignis exardescit. Virginem ne conspicias, ne forte scandaliseris in decore illius; (*l*) seu ne forte in-

(i) *Eccli 42.* (k) *Eccli. 9.*
(l) *S. Bas. de Abdicat. sæculi.*

terim, dum tu illius os defixis oculis intueris, fuſcepto ab hoſte & malorum ſatore libidinis ſemine, corruptionis poſteà ac perditionis manipulos metas. (*m*) Numquid etenim poteſt homo abſcondere ignem in ſinu ſuo ut veſtimenta illius non ardeant? aut ambulare ſuper prunas, ut non comburantur plantæ ejus?

(*n*) Cum proximat ſtipula, incendit ignem; flammigero igne percutit femina conſcientiam pariter habitantis, exuritque fundamenta montium.

(*o*) Quid tibi neceſſe eſt in ea verſari domo, in qua neceſſe habeas quotidie aut perire aut vincere? Securius eſt perire non poſſe, quam juxta periculum non periiſſe. (*p*) Hoſpitiolum tuum aut raro, aut numquam mulierum pedes terant. Omnes puellas & virgines Chriſti, aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige. Memento ſemper, quod Paradiſi colonum de poſſeſſione ſua mulier ejecerit. Ægrotanti tibi quilibet ſanctus frater aſſiſtat, & germana vel mater, aut probatæ quælibet apud omnes fidei... Scio quoſdam convaluiſſe corpore, & animo ægrotare cœpiſſe: periculoſè tibi miniſtrat cujus vultum frequenter attendis... Solus cum ſola, ſecreto, & abſque arbitro vel teſte non ſedeas.

(m) *Prov* 27 (n) *S. Hier. Ep. ad Ocean.* (o *S. Hier. l.* 2. *Ep.* 9. *de vitand. ſuſp. contuber.* (p) *S. Hier. Epl. ad Nepot.*

Caveto omnes ſuſpiciones, & quidquid probabiliter fingi poteſt, ne fingatur antè devita. Crebra munuſcula, & ſudariola, & faſciolas, & oblatos ac deguſtatos cibos, blandaſque ac dulces litterulas ſanctus amor non habet . . . omnes delicias, & lepores, & riſu dignas urbanitates, & cæteras ineptias amatorum, in comœdiis erubeſcimus, in ſæculi hominibus deteſtamur: quanto magis in Clericis, quorum & Sacerdotium propoſito, & propoſitum ornatur Sacerdotio? [q] Quid tibi revera cum feminis, qui ad altare cum Domino fabularis? Te cuncti in publico, te in agro ruſtici, aratores ac vinitores quotidiè lacerabunt.

[r] Neque etiam in præterita caſtitate confidas. Nec ſanctior David, nec Samſone fortior, nec Salomone potes eſſe ſapientior. [ſ] Crede mihi, Epiſcopus ſum, veritatem loquor in Chriſto, non mentior: cedros Libani, & gregum arietes ſub hac ſpecie corruiſſe vidi, de quorum caſu non magis præſumebam, quam Gregorii Nazian. aut Ambroſii. [t] Tua ergo cum mulieribus colloquia vel nulla ſint, vel rariſſima & breviſſima.

(q) *Idem Ep. ad Ocean.*
(r) *Idem Ep. ad Nepot.*
(ſ) *S. Aug. apud s. Bonav. Reg. Nov. c.* 11.
(t) *S. Baſil. conſt. c.* 3. *&* 4.

X X.

Observanda sobrietas, convivia declinanda.

SObrius [a] esto: & [b] noli esse in conviviis potatorum, nec in commessationibus eorum qui carnes ad vescendum conferunt, quia vacantes potibus consumentur. Cui væ? Cujus patri væ? Cui rixæ? Cui foveæ? Cui sine causa vulnera? Cui suffusio oculorum? Nonne his, qui commorantur in vino, & student calicibus epotandis? Ne intuearis vinum quando flavescit, cum splenduerit in vitro color ejus; ingreditur blandè, sed in novissimo mordebit ut coluber, & sicut regulus venena diffundet. [c] Væ qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem. [d] Non sit igitur vinolentus Sacerdos, sed sic bibat, ut ignoretur an biberit. [e] An non confusio & ignominia est, Jesum Crucifixum magistrum pauperum atque esurientem, fartis prædicare corporibus, jejuniorumque doctrinam rubentes buccas tumentiaque ora proferre?

[f] Vinolentos Sacerdotes & Apostolus damnat, & vetus lex prohibet: qui altario

(a) 2. *Timot.* 4. (b) *Prov.* 23. (c) *Isai.* 5.
(d) S. *Ans. in cap.* 1. *ad Timoth.*
(e) S. *Hier. in cap.* 2. *Mich.*
(f) *Idem Ep. ad Nepot.*

deferviunt, vinum & ficeram non bibant... Nec hoc dico, quod Dei à nobis creatura damnetur: fi quidem & Dominus vini potator eft appellatus, & Timotheo dolenti ftomachum, modica vini forbitio relaxata eft; fed modum pro ætatis, & valetudinis, & corporum qualitate exigimus in potando: quod fi abfque vino ardeo adolefcentia, & inflammor calore fanguinis, & fucculento validoque fum corpore: libenter carebo poculo, in quo fufpicio veneni eft. (*g*) Ebrietas in alio crimen eft, in Sacerdote facrilegium; quia alter animam fuam necat, vino Sacerdos fpiritum fanctitatis extinguit.

(*h*) Convivia tibi vitanda funt fæcularium & maxime eorum qui honoribus tument... Confolatores potius nos in mœroribus fuis quam convivas in profperis noverint. Facilè comtemnitur Clericus qui fæpè vocatus ad prandium non recufat. Numquam petentes, raro accipiamus rogati: beatius enim eft, magis dare, quàm accipere: nefcio enim quomodò etiam ipfe qui deprecatur ut tribuat, cum acceperis, viliorem te judicat; & mirum in modum, fi eum rogantem contempferis, plus te pofteriùs veneratur.

[g] S. *Petr. Chryf. ferm.* 25. *de Fidel. diff. enf.*
(h) S. *Hier. Ep. ad Nepot.*

XXI.

Otium fugiendum.

QUi (*a*) sectatur otium stultissimus est (*b*) multam enim malitiam docuit otiositas; (*c*) tu vero vigila in omnibus labora, opus fac Evangelistæ, ministerium tuum imple. (*d*) Labora sicut bonus miles Christi-Jesu... nam & qui certat in agone non coronabitur nisi legitimè certaverit. Sollicitè cura teipsum probabilem exhibere Deo operarium inconfusibilem: ne istud Evangelii in te impleatur, (*e*) inutilem servum ejicite in tenebras exteriores ibi erit fletus & stridor dentium.

[*f*] Dicas enim velim: si famulum haberes, qui etsi nec furaretur, nec conviciaretur, nec contradiceret, imò nec inebriaretur, nec reliquorum malorum quicquam designaret; sederet tamen perpetuò otiosus, nec aliquid eorum quæ servus hero præstare debet faceret, nonne flagellares eum ut perversum?

[*g*] Videtur & sanctus David cauterio gravi inurere quosdam Clericos, in labore, inquit, hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur: ideò tenuit eos

(a) *Prov.* 12. (b) *Eccli* 33. (c) 2. *Tim.* 4.
(d) 2 *Tim.* 2. (e) *Matth.* 25.
(f) *S. Chrysost. Hom.* 16. *in Ep. ad Eph.*
(g) *S. Bern. de vit. & mor. Cleric. c.* 4.

ſuperbia. Habent enim ſingula quæque genera hominum laboris aliquid, aliquid voluptatis. Sed advertere eſt prudentiam aliquorum (Clericorum,) & mirari quemadmodum novo inter hæc artificio diſcernentes, & ab invicem ſequeſtrantes ea, totum quod delectat eligunt & amplectuntur; quod moleſtum eſt fugiunt & declinant... Cum cœperint reſurgere homines unuſquiſque in ordine ſuo, ubi putas generatio iſta locabitur? Si ad milites forte diverterint, exſufflabunt eos, quod minimè ſecum labores aut pericula tolerarint. Sic agricolæ, ſic negociatores, & ſinguli quique ordines hominum, à ſuis eos ſimiliter arcebunt finibus, ut pote qui in hominum labore non fuerint. Quid igitur reſtat, niſi ut quos omnis ordo repellit pariter & accuſat: eum ſortiantur locum ubi nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat.

XXII.

Præpoſitis ſuis obtemperandum.

NUmquid (*h*) vult Dominus holocauſta & victimas, & non potius ut obediatur voci Domini? Melior eſt enim obedientia quam victimæ, & auſcultare magis quam offerre adipem arietum. Quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere (*i*) vir

(h) L. 1. Reg. 15. (i) Prov. 21.

autem obediens loquetur victorias. (*k*) Obedite igitur præpositis vestris & subjacete eis. Ipsi enim pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri, ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes, hoc enim non expedit vobis.

(*l*) Nempè cum in præpositis delinquimus, ejus ordinationi, qui eos nobis prætulit obviamus. Unde Moyses dum contra se & Aaron conqueri populum cognovisset, ait: Nos enim quid sumus? nec contra nos est murmur vestrum sed contra Deum. (*m*) Omnes, idcircó, Episcopum sequimini, ut Christus Patrem, (*n*) & quasi animæ parentem suscipite, ipsi subjecti tanquàm capiti membra deserviant, & ejus præcepta, velut imperium Dei summoperè custodiant. (*o*) Namque Jesus Nave filius perfecta sua obedientia tantum donum promeruit ut Moysis successor fieret. Et Samuel per obedientiam quam Heli Sacerdoti præstitit, dignus habitus est qui vocem Dei audiret. Elisæus verò hujus adminiculo, pallium & gratiam sui accepit Magistri.

(*p*) Imò ut securè præesse possitis, subesse & vos cui debetis non dedignemini.

(k) *Hebr.* 13. (l) *S. Greg. Regis L.* 12. *Indict.* 7. *Ep.* 32.
(m) *S. Ign. Ep.* 1. *ad Smirn.* (n) *S. Hier. Ep. ad Nep.* (o) *S. Prosp. Pref. l.* 2. *de vità Act. Sac.*
(p) *S. Bern. Ep.* 42. *ad Henr. Sen. Ep. c.* 8.

Dedignatio quippe subjectionis, prælationis reddit indignum. Sapientis est consilium: quantò major es, tantò humilia te in omnibus. Sapientiæ verò præceptum: Qui major est vestrum, fiat sicut junior. Quod si expedit etiam minoribus esse subjectum, majorum jugum quomodo licebit contemnere? Videant in vobis potius subditi quod vobis redhibeant. Intelligitis quæ dico? Cui honorem, honorem. Omnis anima, inquit Apostolus, potestatibus sublimioribus subdita sit. Si omnis, & vestra. Quis vos excipit ab universitate? Si quis tentat excipere, conatur decipere.

(q) Alioquin quomodo illud implebitur: principem te constituerunt; esto inter illos tanquam unus ex illis? Quomodo tanquam unus ex illis, manens inter humiles superbus, inter subditos rebellis? Ut te putemus tanquam unum ex illis, videamus tam exhibere paratum quàm exigere obedientiam: videamus tam libenter præpositis obtemperare subjectum, quam imperare subjectis. Quod si semper vis obedientes habere & nunquam esse, probas te non esse tanquam unum ex illis, dum unus esse renuis ex obedientibus.

(q) *Idem ibid. c. 9.*

XXIII.

Quanta esse debeat Sacerdotis Humilitas.

QUantò (*a*) major es, humilia te in omnibus, & coram Deo invenies gratiam; quoniam magna potentia Dei solius, & ab humilibus honoratur. (*b*) Rectorem te posuerunt, noli extolli; esto in illis quasi unus ex ipsis. (*c*) Qui major est in vobis, fiat sicut minor; & qui præcessor est sicut ministrator. (*d*) Nam filius hominis non venit ministrari sed ministrare & dare animam suam redemptionem pro multis. (*e*) Vos, inquit, vocatis me Magister & Domine: & benè dicitis; sum etenim. Si ergo ego lavi pedes vestros, Dominus & Magister: & vos debetis alter alterius lavare pedes: exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis. Amen, amen dico vobis; non est servus major Domino suo, neque Apostolus major est eo qui misit illum. (*f*) Et rursùm, scitis quia principes Gentium dominantur eorum: & qui majores sunt potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos: sed quicumque voluerit inter vos major fieri, sit vester minister: & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester servus.

(*g*) Forma igitur Apostolica hæc est: do-

(a) *Eccli.* 3. (b) *Eccli* 32. (c) *Luc* 22.
(d) *Mat* 20. (e) *Joan.* 13. (f) *Mat.* 20.
(g) *S. Ber. de conf.* L. 2. c. 6.

minatio interdicitur, indicitur miniſtratio: quæ & commendatur ipſius exemplo legiſlatoris, qui adjungit ego autem in medio veſtrûm ſum tanquam qui miniſtrat. Quis ſe jam titulo hoc inglorium putat, quo ſe prior Dominus gloriæ præſignivit? Merito Paulus gloriatur in eo, dicens; Miniſtri Chriſti ſunt, & ego. Et addit: ut minus ſapiens dico, plus ego, in laboribus plurimis, in carceribus abundantius, in plagis ſupra modum, in mortibus frequenter. O præclarum miniſterium, quo non id glorioſius principatu? Si gloriari oportet, forma tibi ſanctorum præfigitur. Parva nè tibi illa videtur? Quis mihi tribuat ſimilem fieri in gloria Sanctorum? . . . . . Mihi abſit gloriari niſi in cruce Domini noſtri Jeſu Chriſti. (*h*) Bonus profectò fundus humilitas, in qua omne ædificium ſpirituale conſtructum creſcit in Templum ſanctum in Domino: per hanc nonnulli poſſedere etiam portas inimicorum. Quæ enim virtutum æquè poteſt dæmonum debellare ſuperbiam, & tyrannidem hominum? Unde Apoſtolus ait: (*i*) videte vocationem veſtram fratres, quia non multi ſapientes ſecundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles; ſed quæ ſtulta ſunt mundi elegit Deus, ut confundat ſapientes; & infirma mundi elegit Deus, ut confundat for-

(h) *Idem ibid.* (i) 1. *Corint* 1.

tia: & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, ut ea quæ sunt destrueret; ut non glorietur omnis caro in conspectu ejus.

XXIV.

Mundus odio habendus.

DE (*k*) mundo non estis sed ego elegi vos de mundo propterea odit vos mundus; (*l*) nolite ergo diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit mundum non est Charitas Patris in eo: quoniam omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ, quæ non est ex Patre, sed ex mundo est. Et mundus transit & concupiscentia ejus. (*m*) Nescitis quia amicitia hujus mundi, inimica est Dei? Quicumque ergo voluerit amicus esse sæculi hujus, inimicus Dei constituitur. Unde ait Apostolus (*n*) mihi mundus crucifixus est & ego mundo.

(*o*) Verum tu Sacerdos Dei altissimi cui ex his placere gestis: mundo an Deo? Si mundo, cur Sacerdos? Si Deo, cur qualis populus, talis & Sacerdos? Nam si placere vis mundo, quid tibi prodest Sacerdotium? Nec enim potes duobus Dominis ser-

(k) *Joan.* 15. (l) 1. *Joan.* 2. (m) *Jacob.* 4. (n) *Galat.* 6. (o) *S. Hier. Ep.* 42. *ad Henr. Sen. c.* 2.

vire.... Deus inquit Propheta, dissipabit ossa eorum qui hominibus placent, confusi sunt quoniam Deus sprevit eos. Et Apostolus; si hominibus placerem Christi servus non essem. Volens itaque hominibus placere, Deo non places; si non places, non placas.

(p) Qui mundum diligit, & Dei constitutus est inimicus. Suscipiat autem qui ejusmodi est, reconciliationis officium? Num mediatoris, qui etiam proditoris scelere inimicitias cumulavit? Ut meritò jam non ut hostis, sed ut traditor judicetur, ut Judas utique non ut Saulus.... Quid enim? horum sibi conscius homo, tanquam qui justitiam fecerit, divino sese vultui sistere non veretur, tanquam domesticus intrat & exit, magistrum salutat, genua flectit, osculatur ore sacrilego, dolose agit: sed in conspectu Dei; ut inveniatur iniquitas ejus ad odium.

X X V.

Divitiæ contemnendæ.

CAvete *(a)* ab omni avaritia *(b)* quæ est idolorum servitus. *(c)* Nam qui volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum diaboli, & desideria multa inutilia, & nociva, quæ mergunt homines in interitum & perditionem, radix enim omnium malorum est cupiditas, quam

(p) *Idem Declam. c.* 8. (a) *Luc.* 15. (b) *Eph.* 5. (c) I. *Tim.* 6.

quidam appetentes, erraverunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis. Tu autem, ô homo Dei, hæc fuge, sectare verò justitiam, pietatem.

Quænam sub sole major vanitas? *(d)* Unus est, & secundum non habet, non filium, non fratrem, & tamen laborare non cessat, nec satiantur oculi ejus divitiis: nec recogitat, dicens: cui laboro, & fraudo animam meam bonis? In hoc quoque vanitas est, & afflictio pessima. Audi igitur quis horum sit fructus. *(e)* Agite nunc divites, plorate ululantes in miseriis vestris quæ advenient vobis. Divitiæ vestræ putrefactæ sunt; & vestimenta vestra à tineis comesta sunt. Aurum & argentum vestrum æruginavit: & ærugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurisastis vobis iram in novissimis diebus. *(f)* Divitias quas devoravit evomet, & de ventre ejus extrahet eas Deus.

(g) Obsecro itaque te, & repetens, iterum iterumque monebo, ne officium clericatus genus antiquæ militiæ putes, id est, ne lucra sæculi in Christi quæras militia: ne plus habeas quam quando Clericus esse cœpisti . . . nonnulli enim sunt Clerici qui possident opes sub Christo paupere, quas

(d) *Eccl.* 4. (e) *Jacob* 5. (f) *Job.* 20. (g) *S. Hieron. Ep.* 2. *ad Nepot.*

ſub locuplete & fallaci diabolo non habuerant. (*h*) Quid enim; funes ceciderunt tibi in præclaris, & tu opibus inhias terrenis? Si vis habere ſimul hæc & illa: breviter tibi reſpondebitur: memento fili, quia recepiſti bona in vita tua. Recepiſti, dixit, non rapuiſti: nec etiam tibi fruſtrà blandiaris, quod tuis contentus aliena non rapias.... Quidquid præter neceſſarium victum, ac ſimplicem veſtitum de altario retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt.

X X V I.

Honores metuendi.

NOli (*i*) quærere à Domino ducatum, neque à Rege Cathedram honoris. (*k*) Quoniam judicium duriſſimum his qui præſunt fiet: exiguo enim conceditur miſericordia, potentes autem potenter tormenta patientur. Non enim ſubtrahet perſonam cujuſquam Deus, nec verebitur magnitudinem cujuſquam: quoniam puſillum & magnum ipſe fecit, & æqualiter cura eſt illi de omnibus: fortioribus autem fortior inſtat cruciatio.

(*l*) Conſidero gradum, & caſum vereor. Conſidero faſtigium dignitatis; & intueor faciem abyſſi jacentis deorſùm. Attendo

[h] *S. Bern. Epiſt.* 2. *ad Fulconem.*
[i] *Eccli* 7. [k] *Sap.* 6. (l) *S. Ber. Ep.* 238. *ad Eug.*

Celſitudinem honoris, & è vicino periculum reformido; pro eo quod ſcriptum eſt: homo cum in honore eſſet non intellexit: .... ac ſi diceretur: honor abſorbuit intellectum.... Itaque aſcendiſti in altum; noli altum ſapere, ſed time: ne forte contingat ſerò miſerabilem illam emittere vocem, à facie iræ & indignationis tuæ elevans alliſiſti me. Altiorem quippè locum ſortitus es, ſed non tutiorem; ſublimiorem, non ſecuriorem. Terribilis prorſùs, terribilis eſt locus iſte: locus, inquam, in quo ſtas, terra ſancta eſt.

(*m*) Si igitur ii qui neceſſitate trahuntur, non habent quò fugiant & quò ſe excuſent, ſi rem malè adminiſtrent & ſint negligentes.... Quanto magis ii, qui in hoc ſtudium ſuum ponunt, & in illud irruunt? Qui eſt autem talis, longè magis ſe omni privabit veniâ. (*n*) Sed & hoc prætereundum non eſt, quia ſicut is, qui regiminis apicem invitùs aſſequitur; ſi quid illic aſperum, ſi quid patiatur adverſum, ad cumulum ſibi provenit meritorum, & pro tribulatione quam tolerat, non incaſſùm exultationis æternæ præmium ſperat. Sic ille qui ultroneus ambit vel importunus ingeritur, vix pro adverſitate quam in regimine patitur, præmium conſequetur....

[m] *S. Chryſ. Hom. in Ep.* 34. *ad Heb.*
[n] S. *Pet. Dam. Opuſc.* 22. *contra Cler. Aulicos.*

Domino de talibus atteſtante: quia receperunt mercedem ſuam.

XXVII.

Inordinatus ergà propinquos affectus reſecandus.

NOlite (*o*) arbitrari, inquit Chriſtus, quia pacem venerim mittere in terram: non veni pacem mittere ſed gladium; veni enim ſeparare hominem adverſùs patrem ſuum, & filiam adverſùs matrem ſuam, & nurum adverſùs ſocrum ſuam; & inimici hominis domeſtici ejus. Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non eſt me dignus. (*p*) Nemo mittens manum ad aratrum & reſpiciens retrò aptus eſt regno Dei. [*q*] Sequere me, & dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos.

(*r*) Quid facis in paterna domo, delicate miles? Ubi vallum? Ubi foſſa? Ubi hiems acta ſub pellibus? ecce de cœlo tuba canit: ecce cum nubibus, debellaturus orbem, Imperator armatus ingreditur: ecce bis acutus gladius, ex Regis ore procedens, obvia quæque metit: & tu mihi de cubiculo ad aciem, tu de umbra egrederis ad ſolem? Corpus aſſuetum tunicis, loricæ onus non fert. Caput opertum linteo galeam recuſat..... Recordare tyrocinii tui

[o] *Matt.* 10. [p] *Luc* 9 [q] *Matt.* 8.
(r) S. *Hier. Ep.* 1. *ad Heliod.*

diem, quo Christo in baptismate consepultus, in Sacramenti verba jurasti, pro nomine ejus non te patri parciturum esse non matri. Ecce adversarius, in pectore tuo, Christum conatur occidere; ecce donativum, quod militaturus acceperas, hostilia castra suspirant. Licet parvulus ex collo pendeat nepos: licet sparso crine, & scissis vestibus, ubera, quibus te nutrierat, mater ostendat: licet in limine pater jaceat: percalcatum perge patrem: siccis oculis ad vexillum crucis evola. Solum pietatis genus est, in hac re esse crudelem..... Gladium tenet hostis ut me perimat: & ego de matris lacrymis cogitabo? Propter patrem militiam Christi deseram, cui sepulturam Christi causa non debeo, quam etiam omnibus ejus causa debeo? Domino passuro timidè Petrus consulens scandalum fuit, Paulus retinentibus se fratribus ne Jerosolymam pergeret respondit. Quid facitis plorantes & conturbantes cor meum? Ego enim non solum ligari sed & mori in Jerusalem paratus sum, &c.

XXVIII.

Quorum devitanda consuetudo.

SUbstrahe [*a*] te ab omni fratre ambulante inordinatè. [*b*] Neque cum his qui in levitate ambulant participem te præbeas

[a] 2. *Thess.* 3 [b] *Tob.* 3.

bêas [c] multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum ut cancer serpit. [d] Si ergo te lactaverint peccatores, ne acquiescas eis. Si dixerint veni nobiscum.... Ne ambules cum eis; prohibe pedem tuum à semitis eorum, pedes enim illorum ad malum currunt, (e) nam qui cum sapientibus graditur, sapiens erit; amicus stultorum similis efficietur.

(f) Tales, igitur, habeto socios quorum contubernio non infameris; si Lector, si Acolythus te sequantur, non ornentur veste sed moribus, nec calamistrato crispent comas, sed pudicitiam habitu polliceantur... Negotiatorem Clericum, & ex inope divitem, ex ignobili gloriosum, quasi quamdam pestem fuge. Corrumpunt bonos mores confabulationes pessimæ. Tu aurum contemnis, alius diligit: tu calcas opes, ille sectatur: tibi cordi silentium, mansuetudo, secretum; illi verbositas, attrita frons, cui nundinæ, fora placent, & plateæ; in tanta morum discordia, quæ potest esse concordia?

(g) Non audistis? vitate canes, vitate malos operarios. Qui sunt isti? Homines hujus sæculi, qui non sequuntur vestigia Christi. Rogo te quid tibi demonstrant? Dic

(c) 2. *Tim.* 2. (d) *Prov.* 1. (e) *Prov.* 13.
(f) *S. Hier. Ep. ad Nepot.*
(g) *S. Bas. Tract. ad Virg. devotam. c.* 2.

mihi: castitatem, quam non habent? Jejunium, quod odiunt?.... Humilitatem, quam opprimunt? Sobrietatem, quam negligunt? &c. Nescio autem quid vis studere cum ipsis.

(*h*) Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea: & qui communicaverit superbo induet superbiam. Pondus super se tollet qui honestiori se communicat; & ditiori te ne socius fueris..... Si necessarius illi fueris, supplantabit te, & subridens spem dabit, narrans tibi bona, & dicet: Quid opus est tibi? Et confundet te in cibis suis, donec te exinaniat bis & ter, & in novissimo deridet te, & posteà videns derelinquet te, & caput suum movebit ad te.... Advocatus à potentiore discede: ex hoc enim magis te advocabit. Ne improbus sis, ne impingaris; & ne longè sis ab eo, ne eas in oblivionem. Ne retineas ex æquo loqui cum illo: ne credas multis verbis illius; ex multa enim loquela tentabit te, & subridens interrogabit te de absconditis tuis. Immitis animus illius conservabit verba tua, & non parcet de malitia: cave tibi, & attende diligenter auditui tuo, quoniam cum subversione tua ambulas.

(h) *Eccli. 13. integro ferè capite.*

XXIX.

Qui frequentandi & consulendi.

AMicus (*i*) fidelis, protectio fortis : qui invenit illum, invenit thesaurum. Amico fideli nulla est comparatio, & non est digna ponderatio auri & argenti contra bonitatem fidei illius. Amicus fidelis, medicamentum vitæ & immortalitatis, & qui metuunt Dominum inveniunt illum. . . . In multitudine presbyterorum prudentium sta, & sapientiæ illorum ex corde conjungere, ut omnem narrationem Dei possis audire, & proverbia laudis non effugiant à te. (*k*) In proverbiis eorum conversare : ab ipsis enim disces sapientiam & doctrinam intellectus.

(*l*) Horum acquiescendo consiliis, nec præceps eris in sententia, nec vehemens in vindicta. Non in corrigendis remissior, non severior in parcendis, non pusillanimis in expectandis, non superfluus in victu, nec notabilis in vestitu, non citus ad promittendum, non ad reddendum tardus, nec prodigus dator . . . Et ut brevi omnia sermone concludam, si his credideris, in omnibus, exemplo Apostoli, honorificabis ministerium tuum.

(*m*) Habeas igitur tecum, quorum vitam

(i) *Eccli.* 6. (k) *Ibid. c.* 8. (l) *S. Bern. Ep.* 42. *ad Henr Sen. Epis. c.* 1

(m) *Pet. Bles. de vita morib. & Offic. Pres. & Cleric.*

verearis & verba, qui te, etiam si velis; deviare non sinant, refrænent præcipitem, confirment dubium, & excitent torpescentem. Insolentia magna est non pro ratione, sed pro libidine agere, & bestiale est appetitum consilio anteferre.... omnia ergo cum consilio & modesta maturitate dispo- nas. Si rem proposueris arduam, prius tecum delibera, posteà cum multis quorum fidem probaveris.... Ubi autem consilium familiare non sufficit, eorum consilium explora, licet familiares tui non sint, quos organa Spiritus sancti esse non ambigis.

X X X.

Ducere in via salutis opus est.

Est (*n*) via quæ videtur homini recta; & novissima ejus ducunt ad mortem. (*o*) Inquire, ergò, tibi aliquem fidelem virum qui eat tecum, (*p*) consiliarius sit tibi unus de mille. (*q*) Evigila ad eum, & gradus ostiorum illius exterat pes tuus; (*r*) sine consilio ejus nihil agas & post factum non poenitebis.

(*s*) Quamdiù igitur mortali hoc peregrinamur in corpore, habemus opus ductore pervigili, cujus sano consilio, cujusvè

(n) *Prov.* 16. (o) *Tob.* 5. (p) *Eccli.* 6.
(q) *Ibid. v.* 36. (r) *Eccli.* 32.
(s) *B. Laur. Justin. de Instit. & Regim. Prel. c.* 3.

circumſpectâ prudentiâ adverſariorum ſpiritualium cognoſcamus inſidias, emergentia evadamus pericula, caſus vitemus noxios, carnis fugiamus vitia, adhortemurque quotidie ad ſtudia, actuſque virtutum, (t) quia privato nos amore diligimus, clauſis oculis in noſtrâ nobis deceptione blandimur. (u) Caveamus verò tales tentationes ſuperbiſſimas, & periculoſiſſimas, magiſque cogitemus & ipſum Apoſtolum Paulum, licet divinâ & cœleſti voce proſtratum & inſtructum, ad hominem tamen miſſum eſſe.... Cogitemus centurionem Cornelium, quamquam exauditas orationes ejus, eleemoſynaſque reſpectas Angelus nuntiaverit, Petro tamen traditum imbuendum... Nonne cum Moyſe Deus loquebatur, & tamen conſilium regendi atque adminiſtrandi tam magni populi, à ſocero ſuo, alienigenâ ſcilicet homine, & maximè providus, & minimè ſuperbus accepit.

(x) Quin & hæc inſtitutio non ſolum per veram diſcretionis viam recto tramite docebit incedere, verum etiam à cunctis fraudibus & inſidiis inimici ſervabit illæſum ... Illicò namque ut patefacta fuerit cogitatio maligna, marceſcit, & antequam diſcretionis judicium proferatur, ſerpens teterrimus, velut è tenebroſo ac ſubterra-

(t) *S. Greg. Hom. 4. in Ezech.*
(u) *S. Auguſt. Prolog. de Doct. Chriſt.*
(x) *Caſſ. Coll. 2. c. 10.*

neo specu, confessionis virtute protractus ad lucem, & traductus quodam modo ac dehonestatus abscedit.

X X X I.

Beatissima Virgo Maria speciali cultu honoranda.

MAria (*a*) de qua natus est Jesus qui vocatur Christus. (*b*) Quid nobilius Dei matre, quid splendidius eâ quam splendor elegit? Quid castius eâ, quæ corpus sine corporis contagione generavit? Virgo erat non solum corpore, sed etiam mente: corde humilis, verbis gravis, animo prudens, loquendi parcior, legendi studiosior, non in incerto divitiarum sed in prece pauperum spem reponens, intenta operi, verecunda sermone, arbitrum mentis solita non hominem sed Deum quærere.... Talis fuit Maria ut ejus unius vita omnium sit disciplina.... Quantæ in una Virgine species virtutum emicant? Secretum verecundiæ, vexillum fidei, devotionis obsequium... hinc sumatis exempla vivendi, ubi, tamquam in exemplari, magisteria expressa probitatis, quid corrigere, quid fugere, quid tenere debeatis ostendunt.

Maria nobilis illa Stella ex Jacob orta, cujus radius universum orbem illuminat, cujus splendor & præfulget in supernis, &

(a) *S. Matth.* 1. (b) *S. Ambr. l.* 2. *de Virg. c.* 2. (c) *S. Bern. Hom.* 2. *super missus est.*

inferos penetrat; terras etiam perlustrans, & calefaciens magis mentes quam corpora, fovet virtutes, excoquit vitia. Ipsa, inquam, est præclara & eximia Stella, super hoc mare magnum & spatiosum necessariò sublevata, micans meritis, illustrans exemplis. O quisquis te intelligis in hujus sæculi profluvio magis inter procellas & tempestates fluctuare, quam per terram ambulare, ne avertas oculos à fulgore hujus sideris, si non vis obrui procellis. Si insurgunt venti tentationum, si incurras scopulos tribulationum, respice stellam, voca Mariam. Si iracundia, aut avaritia, aut carnis illecebra naviculam concusserit mentis, respice ad Mariam: si criminum immanitate turbatus, conscientiæ fœditate confusus, judicii horrore perterritus, barathro incipias absorberi tristitiæ, desperationis abysso, cogita Mariam; in periculis, in angustiis, in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam invoca; non recedat ab ore, non recedat à corde... Ipsam sequens non devias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitans non erras, ipsâ tenente non corruis, ipsâ protegente non metuis, ipsâ duce non fatigaris, ipsâ propitiâ pervenis.

His omnibus adjiciemus sequens Speculum, ex placitis SS. Gregorii & Bernardi conflatum, & ab Illustrissimo Aurelianensi Episcopo Pastoribus suæ Diœcesis oblatum.

SPECULUM boni Pastoris, ex SS. Gregorio & Bernardo.

PASTOR eligendus sit vir probatus non probandus, quia in curia plus deficiunt boni, quam meliorantur mali,
Assumendus potius cunctans & renuens quam volens & recurrens,
Compellendus intrare, qui præter Dominum timeat nihil, nihil speret nisi à Domino,
Sit in cunctis bene moratus,
In consilio providus,
In jubendo discretus,
In disponendo industrius,
In agendo strenuus,
In loquendo modestus,
In silentio discretus,
In adversitate securus,
In prosperitate devotus,
In zelo sobrius,
In misericordia non remissus,
In otio non otiosus,
In convivio non effusus,
Sit actione præcipuus,
Præ cunctis contemplatione suspensus,
In verbo utilis,
Singulis compassione proximus,

Bene agentibus per humilitatem socius,
Contra delinquentium vitia per zelum justitiæ erectus,
Internorum curam in externorum occupatione non minuens,
Externorum providentiam in internorum sollicitudine non relinquens,
Cunctis passionibus moriens spiritualiter vivat,
Prospera mundi postponat,
Nulla adversa pertimescat,
Sola interna desideret,
Pietatis visceribus affluat.
In curis rei familiaris non anxius:
Iis præficiat fidelem servum qui non fraudet, prudentem qui non fraudetur,
Si non inveniat fidelem, vel prudentem, potius sustineat minus fidelem, quam se immergat labyrintho huic. Judas fuit Œconomus Salvatoris.
Non de dote viduæ & patrimonio crucifixi se vel suos ditare festinet,
Secularia negotia aliquando ex compassione toleranda numquam ex animo requirat,
Vulgus non spernat, sed doceat,
Divites non palpet, sed terreat,
Pauperes non gravet, sed foveat,
Pascat gregem exemplo ædificationis, verbo prædicationis, fructu orationis,
Habeat bonitatem, disciplinam, scientiam, prima dat exemplum, secunda corripit, tertia instruit,

Habeat eruditionem, sed multò magis unctionem quæ sola docet de omnibus,

Caveat nè alios juvando se deserat, nè alios elevans cadat,

In vultu, in habitu, in incessu illorum qui circa se sunt nihil residere impudicum, nihil indecens patiatur,

Non de severitate sit oneri nec de familiaritate contemptui,

Sit illi necessaria oris custodia, quæ tamen affabilitatis gratiam non excludat,

Orandi Officium gerat,

In omni re plus fidat orationi, quam suo labori,

Amabilem se præbeat non verbo, sed opere,

Reverendum se exhibeat non fastu, sed actu,

Humilis sit cum humilibus,

Duros durè arguat,

Malignantes coerceat,

Reddat retributionem superbis,

Animum habeat liberum, nobilem, firmum, invictum, amplum,

Liberum, quem nulla sibi vindicet violenta occupatio,

Nobilem, quem nulla trahat indigna affectio,

Firmum, quem nulla concutiat repentina turbatio,

Invictum, quem nulla fatiget etiam continua tribulatio,

Amplum, quem nulla coarctet rei temporalis amissio.

Actu sit severus, vultu serenus, verbo serius,

Tales habeat familiares quos postmodùm elegisse non pœniteat, tales, qui fræ-nent præcipitem, dormitantem exci-tent, quorum libertas excedentem corrigat, extollentem reprimat, quo-rum constantia nutantem firmet, eri-gat diffidentem.

Si, Pastor dilecte, tuos componere mores
Est animus, Speculum consule, tolle, lege.

MONITIONES
S. CAROLI BORROMÆI
ad Clericos & Sacerdotes.

Excerptæ ex Concil. IV. Mediol. Parte 3. num. VII.

PErvetus illud institutum est, tùm sanc-torum Patrum usu, tum Ecclesiæ auc-toritate comprobatum, ut quæ Sacerdota-lem Clericalemque disciplinam, officia, ac partes maximè attingunt; ea certis moni-tionibus comprehensa, ab Episcopo Clero proponantur. Cujus instituti ratione atque exemplo nos adducti, monitiones infrà or-

dine præscriptas, edendas censuimus, ut diligentius ac religiosiùs iis universus Clerus sese conformet.

Ad universum Clerum.

1. PRimo fratres & filii in Christo carissimi, memores perpetuo estote vocationis, qua vos dignatus est Dominus noster: Qua assiduâ recordatione, memoriâque excitati, eam vos virtutem induite, ut videant alii quasi lumen aliquod, vestram sanctitatem elucere. Quæ si magna in aliis vitæ christianæ institutis requiritur, certè in vobis, qui mysteriorum Dei ministri, divinæque gratiæ dispensatores estis, major inesse debet. Et sicut ordine sacro à reliquis hominibus sejuncti estis, ita à communis fidelium vitæ usu sejuncti, præcipuum quoddam atque hoc præstantius vivendi genus sequimini, quò ordinis dignitate præcellitis. Cœlestem in terris vitam, tamquam Angeli Dei, moribus vestris exprimere usque adeò studete, ut à vobis divinarum virtutum exempla ad cæteros emanent. Una animi consensione, unoque spiritu in iis elaborate, ut divino cultui, & cœlestium rerum meditationibus, & orationi, & sacrarum Ecclesiasticarumque litterarum studiis vacetis; tùm depositis sæcularibus vanisque sollicitudinibus, ab omni vitio alieni in via Domini rectè ambuletis.

2. Caritatem imprimis, quæ Seminarium

eſt omnium virtutum omni ſtudio amplectimini. Humilitatem, manſuetudinem, patientiam, juſtitiam, temperantiam, officiaque Chriſtianæ pietatis reliqua colite. Quæcumque denique ſunt vera, quæcumque pudica, quæcumque ſancta ac religioſa, ea cogitate, eaque agite. Virtutes Sanctorum Patrum, quas præcipuas, & quaſi hæreditarias vobis ad imitationem reliquerunt, non adumbrare ſolum, ſed omnino exprimere certatim contendite. Utque illi, ſic vos, abſtinentiæ, & jejuniis dediti, clericalis diſciplinæ, ac vitæ caſtiſſimæ ſtudioſi, tùm patriæ cœleſtis ſitientes, Deo ſervire aſſiduis divinarum laudum officiis, & in Eccleſia, quaſi in perpetua veſtra Sacerdotali, Clericalique ſtatione continenter verſamini.

3. Omnes qui canonicarum horarum officiis devincti eſtis, ſtatas eas preces horarias recitate ad præſcriptam rationem ac ritum. Nec verò negligenter, ſed attentè, piè, decorè, ſupplicique mente illas dicite. Expletis canonicarum horarum officiis, ſi quid in illis aut negligentiâ, aut aliâ culpâ commiſeritis, paulùlum colligentes vos, veniam à Deo petite.

4. Qui Sacerdotes eſtis, Miſſæ ſacrificium ſæpiùs facite ſanctè ac religioſè. Ad illud faciendum parate vos omni pietate, in tam alti myſterii meditatione toto animo defixi: & quò puriùs id faciatis, pro-

priam conſcientiam diligenti, accurato, frequentique examine diſcutite; tùm ſingulis ſaltem hebdomadis, atque adeò ſæpiùs, & omnino ſemper, cum peccati mortalis conſcii eſtis, confiteamini. In ea ſanctiſſimi ſacrificii actione ab erroribus vel leviſſimis omninò cavete. Quæ de illo piè ritèque celebrando præſcripta ſunt, ea vos ſtudioſè diligenterque ſervate.

5. Diaconi, Subdiaconi, & Clerici inferiorum ordinum, quicumque eſtis, quæ de confitendis ſæpè peccatis, de communione frequenter ſumenda vobis juſſa ſunt, integrè & ſanctè omnia, ut debetis, præſtate. Eccleſiaſticæ militiæ omnes vos adſcripti eſtis, ad pietatis religioniſque exercitationes vos vocatos eſſe cognoſcite. In omni imprimis ſancta oratione vos aſſiduè exercete; tum in meditationis, tacitæque piæ orationis ſtudio ſingulis diebus, certo temporis ſpatio, toto caſtiſſimi animi ſenſu incumbite.

6. Hæc ſanctis precibus, præter cætera, ſupplices, præſertim afflictis rei chriſtianæ temporibus, orate Patrem miſericordiarum & Deum totius conſolationis; ut miſereatur populi ſui: ut fidelium animos ad vitia fugienda, ad virtuteſque amplectendas Sancti Spiritus ſui ardore inflammet. Ut è Principum Regumque animis evellantur, ſi quæ ſint, diſcordiæ ſemina. Ut ii unâ animi conſenſione Chriſti regnum pro-

pagare studeant, unamque Dei gloriam, atque Ecclesiæ matris defensionem propositam habeant.

7. Quidquid verò temporis à divinis officiis, ab orationis contemplationisque exercitatione, ab Ecclesiasticis functionibus, & ab aliis necessariis actionibus vacuum habetis, non in otio, neque in desidiâ, nec verò in rerum novarum curiositatibus illud conterite; sed cum in sortem Domini vocati sitis, in ejus lege die ac nocte meditemini. Sacrarum igitur litterarum studia diligentius colite, quæ usque adeò complecti debetis, ut qui aspernetur, contra eum dicat Dominus: *Quia tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne sacerdotio fungaris mihi.* Frequentes ad statas lectiones, & ad litterarum tractationes vobis præscriptas convenite. Attento animo in iis adeste, atque in dies ad uberiorem sacrorum studiorum fructum progressionem aliquam habete, ut ad Episcopum aliquandò vocati & diligentiæ & doctrinæ testimonium detis.

8. Lectione librorum spiritualium & clericalium, qui probati sint, animos mentesque vestras pascite; cum iis & præceptorum Ecclesiæ cognitionem, & preces horarias recitandi peritiam, & Ecclesiasticorum rituum, ceremoniarumque notitiam conjungite. At libros de rebus jocosis, ridiculis, obscœnis, inanibus, ad poesisque

profanæ ſtudium pertinentibus, vulgari aut latino ſermone conſcriptos procul abjicite. Nec vero muſicas cantiones ridiculè, voluptariè, parùmque pudicè exaratas adhibete.

9. Quotidiè aliquid ex ſacris Bibliis legite; ac, ſi per Eccleſiaſticas occupationes licet, aliquid item ex Sanctorum Patrum opuſculis; atque alios præterea libros de Sacerdotalis, Clericaliſque vitæ rationibus & officiis, de animarum cura, de chriſtianæ pietatis ſtudiis & exercitationibus, de aliiſque ejuſdem generis piè confectos, ita legite, ut quæcumque ad vitæ ſanctæ normam accommodata ex illis animadvertiſtis ac didiciſtis, moribus exprimatis.

10. Conciliorum item Provincialium ac Diœceſanorum conſtitutiones & decreta non percurrite ſolum, ſed uſque adeò ſtudioſè legite, ut quæ legeritis, poſt etiam taciti vobiſcum aliquandò mente reputetis ac videatis ſimul, non ſolum ſi quidquam eſt, quod contra illorum præſcriptum egeritis, verum ſi quid etiam aliud eſt, quod ex eiſdem exequi, præſtarevè omiſeritis aut neglexeritis. Quod ut præſtetis, curate omninò atque efficite.

11. Eſtis divinâ miſericordiâ in eccleſiaſtico ordine conſtituti, ad gloriam Dei conſervandam, propagandamque: ideò tùm ordinis veſtri miniſterium, quod explere debetis, videte; tùm dignitatem ac deco-

rem servate. In incessu, statu, gestu, ita vos præbete, ut ab ordinis, quem suscepistis, nomine & ratione nullo sane modo discrepetis, proposito vobis beati Ambrosii judicio, qui clero adscribi hominem recusavit, propterea quod ejus gestus & incessus dedeceret.

12. Habitu non exquisito, non delicato nimis; rursus non sordido, non neglecto, sed gravi & talari, atque ejusmodi tùm domi tùm foris pro unius-cujusque vestrûm ordinis gradusque ratione utimini, ut à decretis eo de genere editis, nullâ in re vel minimâ discedatis. Coronam quod insigne est ordinis clericalis, pro ratione ordinis, quo vos singuli initiati estis, latam & conspicuam deferte.

13. Parcâ & frugali mensâ contenti sitis; & supellectile etiam modestâ ac tenui potius. Ab omni splendido apparatu, pompâque sæculari abstinete. Imagines domi non profanas, sed eas habete quæ pietatis & religionis argumentum & adjumentum præbeant. In omni vita à fastu, luxu, ambitu, ambitionevè & à vanitate longè refugite.

14. Nec verbis quidem præscriptum vitæ modum pervertite. Nihil scurriliter, nihil jocosè, nihil indecorè, nihil turpiter loquamini. Absint à vobis maledicta, obtrectationes, curiositas, levitas, assentationes ac nugæ.

15. Temperantiæ clericalis disciplinam

vobis præſcriptam in reliquis etiam omnino tenete. Commeſſationes, compotationes, convivia publica, laicaliavè, tùm maximè in quibus mulieres interſunt, evitate. Hoſpites excipite, at illis excipiendis intra parcimoniæ fines vos continete; ita ut clericalis frugalitatis, non ſumptuoſi convivii teſtes illos habeatis.

16. A ludis, ſpectaculis, circulatorumque, atque id genus vilium hominum præſtigiis procul eſtote. Arma abjicite. Sic denique cor veſtrum corroborate, ut inania ſpectacula non appetat, à mundi ludis atque ineptiis abhorreat.

17. Senſus autem veſtros ita dirigite, ut cùm à Deo utiliter dati ſint tanquam rationis miniſtri, ne eos perperàm adhibeatis ſicut ſatellites cupiditatum. Sit igitur veſter oculorum aſpectus ſimplex & pudicus; aurium ſenſus caſtus & prudens: caſta mens, caſti omnes ſenſus: vitæ & morum conſuetudo caſta & ſpiritualis. Ad eorum Sacerdotum, qui in ejuſmodi vitæ ſtudiis ac diſciplinâ exercitati ſunt, familiaritatem vos adjungite, ex qua nobis veſtræ ad ſanctè agendum progreſſiones conſtent.

18. Ad caſtitatem autem conſervandam munite omnem viam: legite propterea ſæpè illum (inter opera) Beati Cypriani martyris de ſingularitate Clericorum librum, qui vos in hac ut in aliis inſtruet virtutibus.

Suſpectarum autem mulierum conſortium omnino vitate. In famulatu laïcorum ne ſitis, multo-minus feminarum quamvis nobilium: ne verò illas muſicam, litteraſvè docete. Ædes veſtras ne locationi laïcis date, quorum vita, moreſque ſuſpecti ſint.

19. Sæcularibus negotiis, ut eſt S. Pauli Apoſtoli documentum, ne vos implicate. A cujuſvis generis mercaturà quæſtuoſâ, omni negotiatione, prædiorum conductione, tùm aliis, prorsùs cavete. Ne pecuniæ, lucrivè avidi ſitis. *Nemo poteſt ſervire Deo & mammonæ: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget; aut unum ſuſtinebit, & alterum contemnet*, inquit Chriſtus Dominus. Si qui pauperes eſtis, ne cupiatis divites fieri, ut ne incidatis in tentationes multas, & in laqueum diaboli.

20. Paupertatem veſtram ne moleſtè ferte: paupertatem dilexit & docuit cœleſtis magiſter Chriſtus, qui naſcens in præſepio ponitur, & nudus in cruce moritur. Scitote paupertati ſocias adjungi ſobrietatem, abſtinentiam, & reliquas virtutes quibus prælucere oportet Miniſtros Dei.

21. Proponite vobis Sanctorum veterum Patrum vitam, qui lucrum non ſpectabant, temporalia non quærebant, & nihil iis tamen deerat; imó in paupertate illis aliquando abundabat, quod aliis erogarent. Ne igitur, quia tenuem reditum habetis, lucrum quærite; nec quæſtum appetendo,

injuriam veſtro ordini facite avaritiæ ſordibus volutati.

22. Non ſæculi vos mercatores, non Mammonæ miniſtri eſtis, ſed Chriſti mercatores: Nolite theſauriſare vobis theſauros in terrâ, ſed bonorum operum abundantiâ cum charitate conjunctâ, facite theſauros in cœlis. Studete vos lucrari animas Deo, & cœleſte horreum augere. Exemplo Sanctorum, vos paupertate, ſobrietate, & parcimoniâ ita agite, ut non modo à ſupervacanearum rerum uſibus abſtinentes, ſed veſtro etiam defraudantes victu, Eccleſias veſtras & altaria exornetis, ſarta-tecta habeatis, ſacra ſupellectili inſtruatis; alienis etiam neceſſitatibus ſubveniatis & pauperibus opitulemini.

23. Qui verò uberiores Eccleſiaſticos reditus habetis, Eccleſias è quarum prædiis fructus percipitis, eò magnificentius & auguſtius, quò amplioribus donis, boniſvè, auguſtiorique liberalitate illæ dotatæ ſunt, illuſtri ſtructurâ, præclaro opere reficite, egregiiſque muneribus exornate, tùm omni eccleſiaſticæ ſupellectilis apparatu inſtruite.

24. Chriſti viſceribus ſubſtantiam eccleſiaſticam erogate, pauperibus ſcilicet, peregrinis, viduis, pupillis, ægrotis, in vincula conjectis, captivis, quibus egentibus & eſurientibus, cum ſubvenire poſſitis, ſi alimenta neceſſaria denegatis, violatæ charitatis rei eſtis in conſpectu Domini. Memores

eſtote ejus, quod à ſanctiſſimo Ambroſio ſcriptum eſt: *Sua fideles eo animo obtuliſſe Eccleſiæ miniſtris, ut per eorum manus, quorum fidei, atque integritati ſumma omnia tribuebant, ad pauperes pervenirent.* Vos item alii, quicumque eſtis, quorum fidei Chriſti patrimonium propriè ad divini cultûs, pauperumque uſum commiſſum eſt, cavete ne ambitione, aut cupiditate prolapſi, in alium, quam cui addictum eſt convertatis; idque propterea ſacrilegii rei damnationem æternam ſubeatis.

25. Univerſi autem vos & ſinguli eccleſiaſtici ordinis homines; ut ſummatim complectamur, quæ muneris veſtri ſunt vobiſcum frequenter recolite, miniſterium veſtrum explere ſtudete; ſanctiſſima ſtudia religionis & officii veſtri rebus aliis potiora ducite. In rerum divinarum ſacrarumque cognitionem omni cura incumbite: quæ divina, quæ ſempiterna ſunt, divitiarum, & honorum, & terrenarum rerum cogitationibus abjectis, amplectamini: reſtincto cupiditatum ardore, integros caſtóſque vos ſervate, mundi voluptates, quæ à divinis præceptis detorquent, declinate: prædiorum eccleſiaſticorum, quæ non avaritiæ præda, ſed inſtrumenta charitati relicta ſunt, reditu & fructibus non abutamini.

26. Humilitati ſtudete; charitatis opera præſtate: induimini Dominum Jeſum Chriſtum, Sanctorumque ejus facta imitamini,

ut & horum imitatione, & illius imprimis divinis præceptis, institutisque conformati, *in vocatione quâ vocati estis, dignè Deo ambuletis;* tum vitæ vestræ splendore, laicis hominibus lumen præferatis ad vitam sanctè instituendam; tum vos repositam vobis justitiæ coronam demum percipiatis.

27. Omnes prætereà & singuli qui Ecclesiæ ministerio adscripti aliquo modo estis, Diœcesim, & Ecclesias, quas in ea obtinetis, quibusvè adscripti estis, stationes vestras, in quibus manendum vobis sit, putate: In illis ipsi residete; debitis muneribus atque oneribus satisfacite. Alia item agite ac præstate ex præscriptâ conciliariis decretis fructuosæ, salutarisque residentiæ ratione.

28. Quicumque item Clerici minorum ordinum estis, in Ecclesiis quibus adscripti estis, singuli ordinis quo initiati estis functiones tali pietate obite, ut digni habeamini qui deinceps altiorem gradum assecuti, sanctæ Dei Ecclesiæ inserviatis. Nemo autem vestrum, quicumque estis, si alicui functioni estis deputati, ab ecclesiastica statione, personalisque residentiæ munere discedat, nisi causis per Episcopum probatis. Hæc quæ communiter atque universè vos moniti estis, singuli servate studiosè ac diligenter.

Ad Præpositos Capitulorum & Canonicos.

29. At prætereà sigillatim nominatimque

vos, qui in Cathedrali Ecclesia dignitates obtinetis; Canonici item, tum ejusdem Ecclesiæ, tum reliquarum quarumvis Ecclesiarum collegiatarum, vel urbanarum, vel dioecesanarum, quicumque sitis, in omni canonicalis disciplinæ officio ita agite, ut canonicè, nempè canonum legibus, ad vitæ vestræ institutum pertinentibus, congruenter vivatis. Id primò maximè studete, ut in conspectu Dei omnipotentis, puro corde & casto corpore ministretis. Tùm singuli vos ordinis, dignitati aut canonicatui annexi, functiones explete, canonicalisque muneris partes præstate.

30. Omnes in Choro statis horis assistite, & ad Deum pro fidelibus pias religiosasque fundite precationes. Dum eo loco estis, memores estote adesse Christum Jesum Dominum, cui servite cum timore & tremore. Non pigri, non somnolenti, non oscitantes adestote, non mente vagâ, non vagis oculis, non indecenti corporis statu. Attentè, studiosè, ritè, piè, religiosè divinas laudes concelebrate: & psallite Deo in conspectu Angelorum, cantantes in cordibus vestris Domino.

31. In choro nemo privatim, nemo tacitè officium recitet, sed omnes pariter, quicumque adestis, senes cum junioribus, laudate nomen Domini in psalmis, hymnis & canticis. A quibuscumque colloquiis, & à litterarum, librorum lectionibus, atque

ab omni vagatione abstinete. Pro temporis autem & officii ratione sedete, state, genua flectite, caput aperite & inclinate; accuratè demùm omnia observate quæ eo de genere vobis præscripta sunt, ita ut vestro exemplo aliis Sacerdotibus, Clericisque, & rectè ritèque psallendi, & sanctè orandi, & piè agendi animum addatis. In psalmorum autem, canticorum, & hymnorum intelligentiam studiosè incumbite; ut dum psallitis, pro sensuum sanctissimorum quos mente concepistis, ratione, vos ad omnem pietatis devotionisque affectum excitetis.

32. Non ordinariæ distributionis lucro adducti, sed Dei charitate, religionisque cultu commoti, divinis officiis adeste; ut verè, ex animoque psalmi verba illa concinatis: *Voluntariè sacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo, Domine, quoniam bonum est.* Divinis officiis absolutis, paululùm omnes in choro piè orate.

33. Canonicales vestros conventus statis hebdomadæ diebus capitulariter habete. Omnes, qui debetis, ad illos convenite. Singuli ordine & loco sedete, sententiam modestè dicite, & suo quisque loco, non præposterè. A verbis scurrilibus abstinete. In rebus consultandis rixas, jurgia & contumelias cavete. Priori loco tractanda proponite, quæ ad divinum cultum, ad spiritualis vitæ progressionem, ad ecclesiasticam disciplinam tuendam; tùm quæ ad rerum temporalium

temporalium gubernationem pertinent, ne negligite.

34. Omnia imprimis agite pace mutuâ, concordi voluntate, & caritate fraternâ vos invicem diligite, canonici enim estis; qui, sicut pro collegii ratione, ex antiquo instituto, unâ in Collegiatâ Ecclesiâ, unoque item in canonicali domicilio collocati fuistis; ita uno pacis & caritatis fœdere, unaque animorum consentione conjunctissimi, sicut nascentis Ecclesiæ Ministri, quorum erat cor unum & anima una, experiundo videte, sicut in psalmo scriptum est, *Quam bonum & quam jucundum sit, habitare fratres in unum.*

35. Quicumque vero estis, qui inter Canonicos præpositi, aut Archipresbyteri, aut alterius dignitatis nomen, gradumvè obtinetis, sicut honore & dignitate præstatis; ita virtutum exemplis, vigilantique in vestri muneris, curævè partibus obeundis sollicitudine prælucete.

Ad Parochos & alios animarum curam gerentes.

36. Parochi prætereà, & ceteri quicumque estis, etiam præpositi, Archipresbyteri, aliive qui animarum curam geritis, præter ea quæ vos cum reliquo clero communia universè monuimus, illa etiam quæ præcipuè de vobis decreta sunt, præstate omni sollicitudine.

37. Imprimis oves vobis concreditæ cognoſcendæ ſunt, & appellandæ nominatim, paſcendæ & cuſtodiendæ. Animarum igitur numerum in catalogum redigite. Eorum qui baptizantur, qui item confirmantur, & compatrum etiam qui adhibentur nomina deſcribite. Matrimonia in codicem referte. Parochiæ veſtræ incolarum vitam & mores inveſtigate.

38. Indagate omni ſtudio, ſi qui hæreſi contaminati ſint, aut ſuſpecti; aut qui ſint qui hæreticorum libros habeant, vendant, emant, importent, vel legant. Inveſtigate præterea de iis qui in veſtrâ parochiâ docent, eorumque vitam, mores, & fidem obſervate; cavete & videte, ne ſuperſtitiones, magicæ cantiones, & ejuſmodi diabolicæ ſuperſtitiones in populo veſtro ſint. Cognoſcite publicos peccatores, corruptores aliorum, concubinarios, adulteros, uſurarios, blaſphemos. Cognoſcite etiam alios populorum corruptores, qui, feſtis diebus, non Deo, ſed aleis, ludis, choreis, diabolo ſerviunt, quique feſtorum dierum cultum quovis modo violant: illos omnes ab ea malè agendi corrupelâ revocare, ac deterrere: omni pietatis officio ſtudete tùm Epiſcopo etiam, ſi opus erit, ſignificate, ut, pro curæ Epiſcopalis officio, ſalutare remedium afferatur.

39. Rurſus agnoſcite etiam pauperes, viduas, pupillos, cæteroſque alienâ ope

egentes, quibus & salutari consilio, & consolatione, & re subvenite, aut si minus re poteſtis, cohortatione alios accendite ad eos ſublevandos. Sique illorum gravior inopia depoſcit, feſtis etiam diebus, à pia fidelium liberalitate aliquid in Eccleſia colligendum curate, ut ab Epiſcopo præſcribetur, quod ipſis in eleëmoſynam conferatur. Seorsùm etiam locupletes parochiæ incolas convenite, quibus pauperum egeſtates proponite, & oſtendite eis divitias à Deo propterea etiam eſſe tributas, ut inopibus ſuccurrant.

40. Paſcite imprimis populum vobis commiſſum prædicatione verbi Divini, ſalutaribus monitis, adminiſtratione item ſacramentorum, exemplo & oratione. In verbo Dei exponendo planè obſervate quæ vobis præſcripta ſunt. Pueros feſtis, dominiciſque diebus, in doctrinæ Chriſtianæ rudimentis inſtruite. Provectioris ætatis homines ad eadem intelligenda invitate. Patres matreſque familias monete, ut filios, filias, cæteroſque quos in familia habent, ad ſtatas doctrinæ Chriſtianæ Scholas ipſi conducant. Eorum, qui iis ſcholis adſcripti ſunt, operam ad hoc inſtitutum adhibete. Curateque ut inter eos caritas, morumque diſciplina conſervetur.

41. Ne omittite, diebus feſtis inter Miſſarum ſolemnia, aliquid ex iis quæ in Miſſa leguntur fidelibus exponere, & ſanctiſſi-

mi illius ſacrificii myſterium aliquod explanare, & aliquando ſanctiores illius ſacrarum ceremoniarum rituumque rationes & ſignificationes explicare, quò diligentiùs inſtructi in dies ſacro-ſancto illi ſacrificio religioſiùs interſint. Docete item quomodo fideles ſigno Miſſæ celebrandæ dato, ſe corde contrito ad eam ſanctè audiendam parent. Curate atque efficite perpetuis veſtris monitionum officiis, ut in illa, viri aperto capite, mulieres velato, & in omni ejus parte utroque genuflexo, præterquàm in Evangelio, adſint.

42 Inſtruite etiam eos, quam religioſè non ſolùm in miſſæ ſacro, verùm etiam in divinis aliis officiis verſandum. Quando ſtandum, quando genua flectenda, quando aſſurgendum. Quam valdè, dum illa fiunt, celebrantur-vè, fugiendæ confabulationes, colloquia, deambulationes, ſtrepitus, clamores, imò verò inanes cogitationes, quibus à piâ meditatione, & myſteriorum quæ aguntur, contemplatione, religioſâque oratione animus diſtrahitur; quam denique ſtudioſè vitanda reliqua ab eorum officiorum ſanctitate & cultu aliena.

43. Rurſus quam ſanctè item quam religioſè, & quam demiſſo humilique habitu in ſupplicationibus, Litaniis & ſtationibus verſandum ſit. Quâ reverentiâ, quovè pietatis ſtudio in Eccleſiis, lociſ-ve ſacris manendum ſit, quæ-ve ab illis procùl abeſſe

debeant. Quâ etiam, non solum intimâ religiosi animi præparatione; sed externâ etiam cultûs vestitûsque modestiâ, humili genuflexione & armis depositis, ad sanctissimam communionem, tum etiam ad certa Sacramenta accedendum sit.

44. Tum docete ac monete, quomodo dies festi colendi & sanctificandi sint: ostendite indignissimum esse sacris illis diebus, non modo à nefariis operibus, illicitisque negotiis non abstinere, verum etiam religionis, ac pietatis opera non præstare omni diligentiâ. Ac prætereà nefas esse, sacros dies ad maxima Dei colenda beneficia, summasque ei laudes persolvendas, ac debitum Sanctis honorem tribuendum institutos, ad illa traduci quæ ab illo cultu abhorrent: qualia sunt tripudia, ludi, choreæ, spectacula, quibus ad turpes illecebras incitantibus salutis humanæ hostis diabolus oblectatur.

45. Denuntiate item stata sacrorum temporum jejunia, docete quomodo jejunandum, quæ peccati gravitas in violandis sacris jejuniis. Quæ prætereà Christianæ pietatis officia in Sanctorum vigiliis. Quam sanctè observandum quadragesimale jejunium. Statis autem solemnibus, vel Adventus, vel Septuagesimæ, vel aliorum temporum celebritatibus præmonete fideles, atque diligenter instruite ad sacra illorum temporum mysteria sanctis pietatis officiis religiosè

colenda. Utque iis pro temporum ſolemnitatumque ratione illi inſtrui poſſint, ſæpe monete, ut Dominicis aliiſque Feſtis diebus ad parochialem Eccleſiam conveniant.

46. Sæpè autem ac diligenter eoſdem docete quam aſſiduè orandum ſit, quomodo & tacitâ ſupplicis mentis meditatione, & piis ſtatis orationibus precandum. Quam ſtudioſè ac religioſè ſuſcipiendum veſpertinæ communis orationis inſtitutum, quam diligenter illud ſemel ſuſceptum piè retinendum. Diebus Dominicis inſtruite populum, & monete pro quibus oret; tùm prætereà, quas ſingulis hebdomadæ feriis præcipuas precationes, chriſtianaſque meditationes, atque in orando exercitationes ſibi propoſitas in promptu habere poſſit. Quam ſæpiſſimè verò ſermonibus veſtris populo proponite locos perpetuæ chriſtianæ meditationis, de morte, de judicio, de inferno, de gloria & de præmio paradiſi.

47. Monete prætereà ſedulò ac frequentiſſimè patres matreſque familias, ut liberos, familiamque ſuam ad pietatis chriſtianarumque virtutum diſciplinam religioſè inſtituant. Ad hoc proptereà patres familias inducite, ut de vitæ ſpiritualis ratione, & piis exercitationibus libros probatos domi ſuæ habeant, in quorum lectione verſentur, ſeſeque ac familiam inſtituant ad ſanctè agendum. Tùm alia prætereà docete, quæ opportuna exiſtimaveritis, quibus illi ſe;

ſuamque familiam in chriſtianæ vitæ inſtitutis, atque exercitationibus conforment.

48. In officinis etiam & tabernis diſciplinæ vitæque chriſtianæ rationem obſervate; ſi quid autem vel ab artificibus, vel ab inſtitoribus, operariis-ve committi animadverteritis, quod diſſolutæ diſciplinæ ſit, id officinarum, tabernarum-ve dominos graviter monete, oſtenditeque eâ in re officii ſui partes. Eſtis participes & ſocii laborum, curæque Epiſcopalis, & in meſſe Epiſcopo commiſſâ operarii eſtis; elaborate unà cum eo, & contendite ut populus cujus cura geritur; tanquam purum triticum, auxiliante divinâ miſericordiâ, congregetur in horrea cœleſtia.

49. *Depoſitum cuſtodi*, inquit Beatus Apoſtolus Paulus, id quod vobis ſingulis dictum eſſe putate, ut in grege, tanquam depoſito fidei curæque veſtræ commiſſo, diligenter cuſtodiendo, ab omnique peccati labe conſervando, cogitationem, ſollicitudinem, curam, ſtudiumque omne collocetis. Parochiæ igitur unicuique veſtrûm concreditæ viciniam, cùm à cæteris vitiis omnibus, vos ſinguli ſollicitè cuſtodite, tùm curate etiam, ne odia, ſimultates, inimicitiæ, factiones, necnon temerè jurandi, maledicendi, imprecandi pravæ conſuetudines, ac ne detractiones quidem in eâ ſint.

50. At vitia imprimis & peccata, ad quæ populum procliviorem eſſe animadverteritis

reprehendite atque exagitate. Nec verò dissimulate peccata, sed annuntiate populo scelera ejus: publicè peccantes coram omnibus arguite, ut & alii timorem habeant. Idque agite spiritu fortitudinis Domini, & ut strenui ejus milites, bonam militiam militate, nihil inde trepidantes. *Si ab increpatione,* vos monet Sanctus Gregorius, *reticueritis, quia contra vos odia insurgere reformidatis, non jam Dei lucra, sed vestra quæritis.* Non maledictis, non vexationibus, non calumniis, non alicujus generis contumeliis, illud vel increpandi, vel palàm arguendi officium deserite, modo Christi gloriæ & animarum saluti serviatis.

51. Rursùs non aucupandæ hominum gratiæ studio id agere desistite; *Servus Dei non essem si hominibus placerem,* ait Apostolus; væ vobis tacentibus aut dissimulantibus, si grex curæ vestræ commissus perierit, sanguinem ejus de manibus vestris requiret justus & omnipotens Deus. Si igitur peccatur, ne in increpationibus verba vestra blandientia sint, sed, ut à Spiritu sancto scriptum est, *stimuli sint, & quasi clavi in altum defixi.* Instate opportunè, importunè privatis etiam admonitionibus, consiliis, correptionibus, objurgationibus; ut peccantes, adjutrice divinâ gratiâ, in viam salutis revocetis. In usum etiam sanctè ita revocate fraternam correctionem, ut non modo mutuâ christianâ caritate, vos ipsos

corripiatis, ſed reliquos item præſertim Parochiæ incolas, id caritatis, & correctionis officium rectè doceatis.

52. Ad ſermonum verò, admonitionum, correctionum partes explendas, locos vobis comparate præſertim ex doctrinâ Cathechiſmi Romani, in quo magnâ cum populorum veſtrorum ſalutari utilitate verſari diligenter poteſtis: neque ad hoc multiplicis veſtræ eccleſiaſticæ tractationis negligite adjumenta, quæ aliunde utiliter capere poteſtis. Cætera autem officia, quæ in ſacramentorum adminiſtratione, in aſſidua ad frequentem eorum uſum cohortatione, in ægrorum curâ, in aliis parochialis muneris functionibus, vobis præſcripta ſunt, præſtate, atque exequimini accuratè.

53. Videte imprimis ac perpendite, quæ ſint, & quam religioſæ muneris veſtri partes: caveteque ut in officiis, & curæ veſtræ functionibus, non modo quidquam vos non committatis, ſed ne omittatis quidem; cum in ſacerdotali vitâ, pro muneris quod ſuſtinetis ratione; tùm graviores, tùm longè plures quam in cæteris hominibus eſſe poſſint omiſſionis culpæ.

Ad Reliquos Sacerdotes & Clericos inferioris Ordinis.

54. Vos præthereà reliqui Sacerdotes quicumque eſtis, quibus animarum cura non incumbit, cùm alia omnia, quæ Ec-

clesiastici ordinis hominibus, de divinorum officiorum cultu, de vitæ honestate, & studiis, & vitæ spiritualis exercitationibus præscripta, aut monita generatim sunt, tùm quæ nominatìm, sigillatìmque ad præcipuam vestram executionem attinent, præstate omninò.

55. Vos item reliqui Clerici inferiorum ordinum, quæcumque ad vos vel nominatìm, vel generatìm spectant, agite omnia, sicut Clericalis vitæ ratio Canonum & Conciliorum Decretis præscripta, postulat. Christi estis, nempe de sorte Domini, & ipse Dominus sors, pars scilicet vestra; tales præbete vos, ut & ipsi possideatis Dominum, & possideamini à Domino, verèque dicatis: *Dominus pars hæreditatis meæ.*

56. Filii mei nolite negligere: vos elegit Dominus ut stetis coram eo, & ministretis illi. Videte igitur, quam valdè intentos vos esse oporteat ministeriis vestris, & quam magnâ vitæ morumque castitate prælucere debeatis. Proborum hominum tantùm, præcipuè Sacerdotum vitæ spiritualis laude præstantium, familiaritate utamini, ex quorum consuetudine tùm fructus vos capiatis, tùm Episcopus meliorem In dies de vobis opinionem concipiat.

57. Majores vereamini, & observate; eisdemque rectè monentibus obtemperate. Præter latinæ linguæ, & litterarum stu-

dia, Ecclesiasticæ imprimìs disciplinæ institutionibus diligenter incumbite. Sic demùm vos moribus, & vitæ modestiâ probate, ut & à parochis, tùm etiam à populo bonum testimonium Episcopus habeat, vosque dignos judicet, quos majoribus ordinibus adscribat.

Ad Parochiarum Lustratores.

58. Vos vero, qui visitationis munus geritis, in explendis muneris atque officii vobis commissi partibus sedulò invigilate atque elaborate: onus quod sustinetis, quam grave sit, quam plenum curis perpendite; tùm quam in eo vobis committendo spem, fiduciamque Episcopus habuit, videte; tùm efficite, ut ejus exspectationi respondeatis vigiliarum vestrarum studiis, assiduâque sollicitudine.

59. Ecclesias quæ in uniuscujusque vestrûm regione sunt, sedulò visitate: earumque partes singulas inspicite. Pervestigate in uniuscujusque Parochiæ finibus, an aliqua publicorum peccatorum labes sit, an flagitia, quibus Episcopali curâ Episcopus medeatur, necesse sit.

60. Ecclesiarum item cultum, nitorem, cæteraque ejus generis omnia curate vestrâ diligentiâ, quæ totis in Christo visceribus ab unoquoque vestrûm expetitur.

Monitionum conclusio.

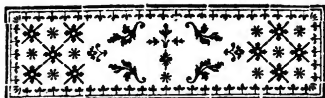
61. Hæc omnia, & singula his monitiobus nominatìm sigillàtimque expressa, vos

omnes ac ſinguli quorum intereſt, quanto poteſtis amore & pietate non amplectamini ſolùm & legite : ſed mente animoque comprehendite, ſervate, omnique ſollicitâ executione præſtate, totoſque vos ad cohortationum, admonitionum, decretorum & conſtitutionum rationem accommodate.

62. Quod omne ut faciatis, ſicut nos pro Epiſcopali noſtri officii munere vos commonefecimus : ita etiam unumquemque veſtrûm per unigeniti Filii Dei adventum, per ejus crucem, perque animarum veſtrarum ſalutem obſecramus, obteſtamur, divinâque conteſtatione monemus.... Cavete igitur ne quem vobiſcum paterno modo agentem, ſollicitèque monentem & in conſpectu Dei vos deprecantem, auditis; eundem rurſus, non in hac vita ſolum culpas veſtras animadvertentem, ſed in divino præterea judicio eaſdem accuſantem audiatis.

63. At ipſe Deus, & Pater noſter, & Dominus Jeſus-Chriſtus dirigat vias veſtras in ómni ſancta obedientia; exhortetur corda veſtra, & confirmet in omni opere, & ſermone bono, ita ut dignè ambuletis vocatione qua vocati eſtis, per omnia ei placentes; ſicque ſanctis veſtrarum virtutum progreſſionibus probati, appareatis ante Deum & Patrem noſtrum in adventu Domini noſtri Jeſu-Chriſti cum omnibus ſanctis ejus. Amen.

PARTIS TERTIÆ FINIS.

PARS QUARTA.

DE SACRO-SANCTO MISSÆ SACRIFICIO.

NON (*a*) est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum (ad Sacerdotes veteris legis), & munus non suspiciam de manu vestrâ: ab ortu enim solis usque ad occasum, magnum est nomen meum in Gentibus, & in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda. (*b*) Quoniam igitur sub priori testamento, teste Apostolo Paulo, propter Levitici Sacerdotii imbecillitatem consummatio non erat; oportuit, Deo Patre misericordiarum ita ordinante, Sacerdotem alium secundum ordinem Melchisedech surgere Domi-

(a) *Malach.* 1.
(b) *Concil. Trid. Sess* 22. *c.* 1.

num nostrum Jesum-Christum, qui posset omnes, quotquot sanctificandi essent, consummare, & ad perfectum adducere.

Is igitur Deus & Dominus noster, etsi semel se ipsum in ara crucis, morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat, ut æternam illic redemptionem operaretur; quia tamen per mortem Sacerdotium ejus extinguendum non erat; in cœna novissima, qua nocte tradebatur, ut dilectæ sponsæ suæ Ecclesiæ visibile, sicut hominum natura exigit, relinqueret sacrificium, quo cruentum illud semel in cruce peragendum repræsentaretur; ejusque memoria in finem usque sæculi permaneret, atque illius salutaris virtus in remissionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur, Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in æternum constitutum declarans; corpus & sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac sub earumdem rerum simbolis, Apostolis quos tunc Sacerdotes Novi Testamenti constituebat, ut sumerent tradidit; & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba, *Hoc facite in meam commemorationem.*

Hæc est oblatio munda, de qua suprà Malachias, quæ omnium legalium hostiarum differentiam tantò excellentiùs complectitur, quantò excellentior, Deoque

acceptabilior est victima quæ offertur & immolatur.

(c) Nam dum conspicis Dominum immolatum, & illic situm Sacerdotem sacrificio incumbentem ac preces fundentem, tùm vero turbam circumfusam pretioso illo sanguine intingi ac rubefieri, etiamnè te inter mortales versari, atque in terra consistere censes? An non potiùs, è vestigio, in cœlos transferris, an non carnis cogitationem omnem abjiciens, nudo animo, mente purâ, circumspicis quæ in coelo sunt.

(d) Quanta idcirco cura adhibenda sit, ut Sacro-sanctum illud Missæ sacrificium omni religionis cultu ac veneratione celebretur, quivis facile existimare poterit, qui cogitarit, maledictum in sacris litteris vocari, qui facit opus Dei negligenter. Quod si necessariò fatemur, nullum aliud opus adeò sanctum ac divinum à Christi fidelibus tractari posse, quam hoc ipsum tremendum mysterium, quo vivifica illa hostia, qua Deo Patri reconciliati sumus, in altari per Sacerdotes quotidie immolatur; satis etiam apparet, omnem operam & diligentiam in eo ponendam esse, ut quantâ maximâ fieri potest cordis munditiâ & puritate, atque exteriori devotionis

(c) *S. Chrysost. l.* 3. *de Sacerd. c.* 3.
(d) *Conc. Trid. Sess.* 22. *Decreto de Obser. & evit. in celeb. Miss.*

ac pietatis ſpecie peragatur. Quod quidem ut aſſequatur Chriſti Sacerdos, varia præſtare debet tùm ante celebrationem ſacrificii, tùm ipſo celebrationis tempore, tùm demùm peracto jam ſacrificio.

CAPUT PRIMUM.

ANte orationem (e) *præpara animam tuam, & noli eſſe quaſi homo qui tentat Deum.* Quod ſi Deum tentare atque ad iracundiam provocare dicitur, qui ipſum audet in oratione interpellare, non præmiſſa diligenti & accuratâ præparatione: quantò magis eumdem ſuâ temeritate & audaciâ irritabit qui unigenitum ſuum illi offerre, ipſumque Angelorum & hominum Regem ac Dominum ſuſcipere imparatus præſumet? (*f*) *Præparare* igitur *in occurſum Dei tui.* Hæc autem præparatio in tribus potiſſimum conſiſtit, nempe in puritate vitæ, in rectitudine intentionis, & in actuali devotione.

ARTICULUS PRIMUS.

De Vitæ Puritate.

CHriſtus Dominus quamvis Apoſtolis, quos Sacerdotes conſecraturus, & ſacrâ Euchariſtiâ refecturus erat, dixiſſet

(e) *Eccli.* 18. (f) *Amoſ.* 4.

(g) *Vos mundi estis*, illud tamen adjecit; *qui lotus est, non indiget nisi ut pedes lavet.* His verbis indicans homini etiam à gravioribus peccatis libero, affectus inordinatos, qui sunt animæ pedes abluendos esse. Etenim si in veteri testamento, ubi tantum hujus divinissimi sacrificii umbra erat, sub mortis comminatione priscis Sacerdotibus mandabatur, ut ab omni maculâ & immunditiâ essent expertes. (*h*) *Omnis homo qui accesserit de stirpe vestra ad ea quæ consecrata sunt, in quo est immunditia, peribit coram Domino.* (*i*) Quo non oportet esse puriorem Sacerdotem novæ legis tali fruentem sacrificio, quo solari radio non splendidiorem manum agni immaculati carnem dividentem, os quod igne spirituali repletur, linguam quæ tremendo nimis sanguine rubescit?

Atque hujus puritatis defectus sæpè in causa est, cur Sacerdotes non pauci tam parvum ex frequenti hujus divini sacrificii participatione fructum reportent, adeò ut non immeritò hanc Prophetæ objurgationem eis adaptaveris. (*k*) *Comedistis & non estis satiati: bibistis & non estis inebriati; operuistis vos & non estis calefacti: & qui mercedes congregavit misit eas in sacculum pertusum*: nempè in cor distractum & vanita-

(g) *Joan.* (h) *Levit.* 22. (i) *S. Chrys. Hom.* 83. *in Matth.* (k) *Agg.* 1.

tibus discissum. Ne tamen omnino diffidas, si perfectam istam munditiem tibi deesse deprehenderis; sed frequenti quotidianorum defectuum confessione & cordis contritione, animæ tuæ labes resarcire satagas.

Articulus Secundus.

De rectitudine intentionis.

Secunda Sacerdotis dispositio ad celebrandum est intentio recta; constat enim omnes actiones nostras vel vituperii notam, vel virtutis laudem mœreri, prout finis quem intendimus laudabilis est vel vitiosus: væ igitur iis Sacerdotibus (l) qui dum.... divina mysteria accipiunt, non cœlestem panem, sed terrenum quærunt: non spiritum sed lucrum: non Dei honorem, sed suam ambitionem; non salutem animarum, sed quæstum pecuniarem: & ita corpus Domini non tam accipiunt quam rapiunt: quia accedunt non vocati à Deo, sed impulsi à suâ cupiditate & avaritiâ.

Quin & illud peculiariter cavendum est, ne ex solâ quadam aridâ & insipidâ consuetudine ad sacrificium offerendum accedas, sed excelsum aliquem, & cœlestem finem tibi proponas, quales sunt qui sequuntur. 1. Dei suprema laus & adoratio. 2. Sanctorum in cœlis coronatorum reli-

(l) *S. Bonav. Tract. de præp. ad Miss. c. 3.*

giosa memoria. 3. Peccatorum venia atque remissio. 4. Propriæ infirmitatis subsidium. 5. Tentationis amotio. 6. Alicujus boni spiritalis impetratio. 7. Pro acceptis Dei donis gratiarum actio. 8. Auxilium vivorum atque mortuorum. 9. Gratiæ interioris augmentum. 10. Perseverantiæ in benè cœptis impetratio. 11. Sanctificatio ab omni inquinamento carnis & spiritus. 12. Continuus in virtute & mentis puritate profectus, ut Deo ardentissimâ caritate adhæreas.

Alii ex septem orationis Dominicæ petitionibus, vel ex septem verbis à Christo in cruce prolatis, totidem fines eliciunt, quos in singulos hebdomadæ dies distribuunt.

Quoniam verò personam Christi geris, qui seipsum in salutem totius generis humani Deo Patri obtulit; item & nomine Ecclesiæ agis communis omnium fidelium matris, cui satisfactionum suarum dispensationem salvator noster commisit; ideò in applicatione valoris sacro-sancti Sacrificii maximè largum & profusum esse te oportet; non est enim quod repulsam aut audaciæ sugillationem pertimescas, ut potè cum offeras Deo filium suum unigenitum illi summè dilectum, ac per omnia æqualem, quæ quidem victima meriti est infiniti, cujus pretium nullis limitibus terminisvè concluditur.

Sed ne à recto tramite in hujusmodi ap-

plicatione deviare, & in re tanti momenti officio tuo deeſſe contingat; operæ pretium eſt advertere triplicem valoris Miſſæ portionem, ſeu triplicem ejus fructum diſtingui, nimirum generalem, ſpecialem, & medium.

Primus pertinet ad omnes fideles, quos Chriſtus & Eccleſia fructuum ſacrificii participes eſſe volunt, dummodò capaces ſint, & in eis nullus obex reperiatur: nec ullâ ex parte miniſtri requiritur applicatio, ut communis iſte fructus in omnes diffundatur.

Secundus ita Sacerdoti proprius eſt, ut alteri non poſſit applicari; cum enim tanquam Miniſter publicus pro ſeipſo ſacrificium offerat, dicendo *offero pro innumerabilibus peccatis & offenſionibus, & negligentiis meis*, eo ipſo portionem fructûs ejus ſibi applicat, quæ ſemel ipſi vindicata, non poteſt ab altero participari.

Tertius ſubeſt liberæ Sacerdotis offerentis diſpoſitioni; debet autem fructum illum eis applicare pro quibus ſpecialiter celebrare tenetur ratione beneficii, vel eleemoſynæ, vel præcepti ſuperioris, vel alio quocumque titulo; idque ante Miſſam, vel ſaltem in Miſſa ante conſecrationem; ſi enim eſſentia ſacrificii, ut plerique ſentiunt, in ſola conſecratione conſiſtat, applicatio poſt illam facta non prodeſſet iis pro quibus fieret, ſacrificio quoad ſubſtantiam jam conſummato.

Cum autem fieri possit ut illi pro quibus peculiariter offerre intendis, fructuum sacrificii capaces non sint, vel eo non indigeant, ideò optimum fore censent Theologi, si in eo casu conditionatam habeas voluntatem, & alios substituas qui eo fructu potiantur.

Ad scrupulos denique evitandos qui circa applicationem istam oriri possunt, debes, rejectis incertis opinionibus, hunc sacrificii fructum primo & principaliter illis applicare pro quibus celebrare teneris, tùm, sine eorum præjudicio, aliis etiam applicare licebit tibi charitate aut alia quavis ratione conjunctis, seu commendatis; tuam intentionem, voluntati Christi summi Sacerdotis perfectè conformando & submittendo; sic enim poteris tutâ conscientiâ, ex infinito & nunquam exhauriendo satisfactionum & meritorum ejus thesauro cujus dispensator constitueris, partem aliquam in plures derivare, quæ ex infinitâ Dei misericordiâ & bonitate non nisi uberrima sperari potest.

ARTICULUS TERTIUS.

De actuali Devotione.

IGnem, (m) inquit Christus Dominus, *veni mittere in terram & quid volo nisi ut accendatur.* In hoc igitur sedulò tibi in-

(m) *Luc* 12.

cumbendum eſt, ut ardentiſſimum Chriſti amorem cujus deliciæ ſunt eſſe cum filiis hominum, flagrantiſſimâ charitate & devotione compenſes. Vix autem fieri poterit ut fervidâ illâ devotione non exardeſcas, ſi fide vivâ, & intimo ſenſu ſequentia capita mente conceperis.

Primum deſumitur ex victima quæ offertur, nempè ipſa eſt Chriſtus Dominus, verus Deus & verus homo, ſalvator & judex omnium, non jam mortalis & paſſibilis, ſed immortalis & impaſſibilis; unde ratione ipſius, actio ipſa ſacrificandi omnes humanas actiones tranſcendit, etiam actus cœlituum tanta charitate Deo adhærentium. Cavendum ergo ne tuà irreverentià tantæ rei oblationem dehoneſtes.

Secundum. Ex Perſona cui offertur, quæ eſt ſolus Deus: nulli enim Sanctorum, nec ipſi Beatæ Virgini offerri poteſt, ſed ex ipſa intrinſeca rei natura ſoli Deo debetur; quia per victimæ illius mactationem incruentam, agnoſcimus Deum eſſe rerum omnium auctorem & Dominum, profitemurque nos divinæ majeſtati totos devoveri cum victimâ, cujus ſanguinem in hujuſce noſtri affectûs teſtimonium offerimus.

Tertium. Ex modo quo offertur, nempe ex ipſa conſecratione, qua panis & vinum in corpus & ſanguinem Chriſti tranſubſtantiantur, manentibus accidentibus ſine ſubjecto. Eſt autem iſta actio omninò mira-

culosa, & excedit omnem creaturæ virtutem & potentiam, à nulloque nisi à solo Deo præstari potest.

Quartum. Ex valore ipsius sacrificii, qui ratione victimæ infinitus est, sicut merita & passio Christi; ac proindè æquè placet Deo ac mors ipsius in cruce perpessa; licet actualem efficientiam, Deo ita volente, non nisi finitam habeat.

Quintum. Ex fine propter quem institutum fuit: ut nimirùm Deo creatori nostro supremum latriæ cultum exhiberemus; nostramque servitutem & subjectionem humillimè testificaremur. Ut dignas ei gratias pro universis beneficiis ejus perpetuò persolvamus. Ad auxilia divinæ gratiæ impetranda, & Dei protectionem in omnibus vitæ hujus angustiis comparandam. Ad obtinendam peccatorum veniam, ad iram Dei placandam, & imminentia flagella avertenda. Ad succurrendum omnium vivorum & defunctorum necessitatibus. Uno verbo spectaculum factus es Deo & Angelis & hominibus; cave ergo ne quid indecens & ineptum in te appareat, quod Dei ac cœlestium civium purissimos oculos offendat, item ne quid agas quo, & Ecclesiæ militantis in terra, & patientis in Purgatorio, exspectatio defraudetur.

Sextum. Quoniam verò in hoc incruento sacrificio, cruentum illud quod semel in cruce peractum est, ex quo omnia bo-

na, omnesque thesauri divinæ gratiæ profluxerunt, non verbis tantùm sed reipsa repræsentatur & exprimitur; una si quidem & eadem est hostia, idem principalis offerens, idem Christus qui immolatur: idcircò, cum ad sacrum faciendum te præparas, fasciculum tibi colligere debes ex omnibus anxietatibus & amaritudinibus Domini, & inter ubera tua collocare, cordisque medullis inserere; mente & affectu sedulò revolvendo omnia tormenta quæ pro salute nostrâ perpessus est: hæc frequenter in ore, hæc semper in corde habeas; & hæc tibi sit sublimior Philosophia, scire Jesum, & hunc crucifixum.

Denique necessaria est ad excitandam devotionem humilitas, quæ, præ cæteris virtutibus, in institutione hujus sacrificii maximè enituit: item & ingens fames, fervens desiderium, atque ardentissimus amor hujus Angelici panis, ad quem sumendum nos amnatissimè invitat Dominus dicens. (n) *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.*

(n) *Matth.* 11.

CAPUT

CAPUT SECUNDUM.

Quid præstare debeat Sacerdos in ipsâ Missæ celebratione.

QUAM triste est & deplorandum, (a) ait Card. Bellarminus, videre Sacerdotem divina mysteria peragentem, Angelorum choris undique septum, qui ad ea quæ operatur & loquitur, stupent ac tremunt, & præ admiratione ingentes clamores excitant; & tamen ipse Sacerdos in medio positus, totus frigidus & quasi stupidus, non attendit quid agat, non intelligit quid loquatur; & ita properat ad finem, ita signa involvit, ita verba præcipitat, quasi latronibus à tergo insequentibus urgeretur! Clamamus in Sacramento Altaris Christum ipsum esse præsentem, & interim nonnulli ita se gerunt, ita sacra tractant mysteria, quasi nihil minus verum esse putarent. Nonne Sacerdoti ejusmodi illud aptissimè convenit, quod olim Tertullianus, cum diversam rem pertractaret, postulavit; *sacrificat? An insultat?*

Ut hanc tam gravem objurgationem à te avertas, sedulò allaborabis ut parato

(a) *Con. 9 Dom. 4. Advent. & lib. 1. de arte benè morien. c. 14.*

mærentique per pœnitentiam animo ad sacrum faciendum accedas; ita ut per exteriora, pietas interior indicetur, rectumque populus exemplum à te desumat, quæ agenda sunt non intempestivè properes. ea simul cum verbis conglobando, ubi actus priùs absolvendi sunt quam verba pronuntientur; quæ non secreta, altâ & intelligibili voce proferas; quæ verò secreta morosè & distinctè submissâ tamen voce exprimas; omnis linguæ festinatio prorsùs amandetur; quidquid demùm vel agendum vel ore proferendum est, cùm seriâ mentis consideratione jungatur. Ad hoc comparatum est præsens caput, in quo præmissis, ad singulas missæ partes, brevibus institutionibus, ex præclaro SS. Dom. nostri Papæ Benedicti XIV tractatu de sacrificio Missæ, ut plurimùm, excerptis; pii affectus, ex asceticis optimæ notæ auctoribus deprompti, tibi suppetent, ex quibus & uberiores profectus spirituales haurire, & pietatem tuam magis ac magis inflammare poteris.

ARTICULUS PRIMUS.

De ablutione manuum, vasis sacris, & vestibus Sacerdotalibus.

1. VEtus est Ecclesiæ consuetudo, ut Sacerdotes antequam Missam celebrent manus lavent: hanc commemorant

S. Paulinus Episc. Nolanus Epist. 32. ad Severum, & S. Chrysostomus Hom. 20. ad Populum Antioch. num 7. ubi sic arguit Sacerdotem: *Non audes illotis manibus sacram victimam attrectare, etiam si mille necessitatibus premaris? Ne igitur illotâ accedas animâ; hoc enim multò, quam illud, est gravius, & acerbius supplicium importat.* Dum igitur manus lavat Sacerdos ferventissimo contritionis actu ab omni vel levissimâ culpâ cor suum abluere conetur, eò tendit oratio quam profert. *Da Domine virtutem manibus meis, ad abstergendam omnem maculam; ut sine pollutione mentis & corporis valeam tibi servire.*

2. In Rubrica Missalis præscribitur, ut calix omninò vel aureus sit, vel saltem argenteus, cujus tamen cuppa internè sit auro illita, itidem patena vel aurea sit, vel ex argento, & deaurata: super os calicis ponatur Purificatorium, & super illud Patena cum Hostiâ, quæ Pallâ operiatur; deinde Calix cum his omnibus obducto tegatur velo, & huic Bursa, ejusdem coloris quo sunt cætera Paramenta, imponatur, in quam Corporale conjectum sit plicatum, è lino, ab omni vel sericâ vel aureâ fimbriâ nudum, omni ornatu detracto. Calicem & Patenam, antequam iis utaris, Episcopus consecraverit: Purificatorium verò, Corporale & Pallam, vel Episcopus benedixerit, vel quilibet alius Sacerdos, cui

ejusmodi sit potestas talia benedicendi. Calix novum sepulcrum quo conditus est Christus Dominus; Patena revolutum lapidem significat supra portam monumenti; corporale syndonem mundam exprimit, quâ Joseph ab Arimatheâ Corpus Christi involvit; ut patet ex his Ildeberti Archiepiscopi Turonensis Carminibus.

Ara Crucis, Tumulique Calix, Lapidisque Patena,
Syndonis officium candida Byssus habet.

Ex quibus admoneris, ut dum ista componis, Passionem Christi jugiter mente revolvas.

3. Ad illud idem spectant vestes Sacerdotales, quarum multiplices sunt symbolici significatus. In Ordinatione Subdiaconi, Episcopus ordinandi caput amictu obnubit dicens: *Accipe Amictum per quem designatur castigatio vocis.* Et Sacerdos Missam celebraturus, accipiens illum, ait: *Impone Domine capiti meo galeam salutis, ad expugnandos diabolicos incursus.* Juxta hanc orationem, ex Ecclesiæ sensu, Amictus designat normam illam rectam, quâ Sacerdos uti debet in omnibus suis verbis; itemque robur illud significat, quo diabolicas tentationes retundere debet & frangere. Non desunt aliæ Amictûs mysticæ significationes: quidam aiunt Amictum velum illud significare, quo Judæi Christo Jesu

faciem velarunt, cum illi colaphos impegerunt; aut spineam coronam quam ejus capiti imposuerunt; vel etiam exprimi Christum sub humanitatis amictu suam absondisse Divinitatem. Quod vero ad moralem significationem pertinet, nonnulli putant, Amictu salutis galeam significari, spemque in Deum, quâ hostes nostros superemus, & fortitudinem in divinis exequendis officiis. Dicunt etiam, ex eo quod Amictu collum contegimus, de voce, quæ per os & guttur emittitur, custodiendâ; quod super humeros extendatur, de suavi jugo Domini portando nos admoneri; denique quod supra pectus alligetur, Sacerdotibus illud in memoriam revocari, nullis fas esse quam divinis cogitationibus eorum animum patere.

4. Cum Albam induit Sacerdos, ait: *Dealba me, Domine, & munda cor meum, ut in sanguine Agni dealbatus gaudiis perfruar sempiternis.* Ex hac oratione facilè intelligi potest, per Albam significari Jesu-Christi integerrimam, & sacratissimam conversationem, quam ab initio suæ conceptionis usque in finem in carne duxit: unde Sacerdos dum hoc se indumento induit, acceptæ in Baptismo novæ & candidæ stolæ memor, seipsum admoneat, quomodò in sancta & candida conversatione persistat. Docent nonnulli per Albam nobis ob oculos poni Albam illam vestem, quâ indu-

tum Chriſtum Jeſum Herodes illuſit, atque adduunt, Albâ, de cordis & linguæ puritate, quam petimus per Agni immaculati merita; itemque ejus longitudine, de perſeverando nos admoneri, eam denique eſſe beatæ ſymbolum æternitatis.

5. Cum ſe cingulo præcingit Sacerdos ait: *Præcinge me, Domine, cingulo puritatis, & extingue in lumbis meis humorem libidinis, ut maneat in me virtus continentiæ & caſtitatis.* Ex his verbis claret, non eâ duntaxat de cauſa cingulum adhiberi, ut impediatur ne veſtis fluat, ne-ve Sacerdoti offendiculum præbeat, ſed quivis facilè intelliget, in illo non deeſſe myſticum ſignificatum. Itaque Sacerdos ex hoc admonetur, quomodo, juxta Salvatoris noſtri verbum, lumbos per continentiam debeat præcingere; atque ab omni carnis luxuriâ appetitum frenare. Quidam piè putant cingulo funem ſignificari, quo Chriſtus Jeſus eſt alligatus in horto.

6. Epiſcopus dùm ſiniſtro Subdiaconi brachio Manipulum aptat, hæc profert verba: *Accipe Manipulum, per quem deſignatur fructus bonorum operum.* Et Sacerdos, quando illum ſumit, ait: *Merear Domine portare Manipulum fletûs & doloris, ut cum exultatione recipiam mercedem laboris.* Per Manipulum igitur pœnitentia debet intelligi, quâ quotidiani exceſſûs labes extergitur: in ſiniſtro brachio geſtatur, quia in

præsenti tempore tantùm vita nostra pœnitentiâ emundatur. Addunt præterea nonnulli Manipulo è brachio pendente vincula significari, quibus iterum Christus alligatus est, cum ad columnam flagellandus esset.

7. Episcopus in Ordinatione, sinistro Diaconi humero stolam imponit, dicens: *Accipe Stolam candidam de manu Dei; adimple ministerium tuum; potens est enim Deus, ut augeat tibi gratiam suam.* Cum verò Diacono Presbyteratûs Ordinem confert, stolæ, quæ ex sinistro humero pendet, partem alteram super dextrum humerum ponit dicens: *Accipe jugum Domini, jugum enim ejus suave est, & onus ejus leve.* Cum Stolam induit Sacerdos, ait: *Redde mihi, Domine, stolam immortalitatis, quam perdidi in prævaricatione primi parentis; & quamvis indignus accedo ad tuum sacrum mysterium, merear tamen gaudium sempiternum.* Itaque Stola suave Christi jugum significat; quia verò nonnisi per obedientiam, & jugo Domini colla subjiciendo, ad eum statum restituendi sumus, unde per inobedientiam primi parentis decidimus, propterea Sacerdos Stolam sibi imponens, à Deo petit stolam immortalitatis, quam in Adæ prævaricatione amisit.

8. Episcopus quando Diaconum ad Sacerdotium promovet, & super ejus humeros Planetam imponit, quæ ex anteriori parte pendet, in posteriori complicatur,

ait : *Accipe veſtem ſacerdotalem, per quam charitas intelligitur ; potens eſt enim Deus, ut augeat tibi charitatem, & opus perfectum.* Cum vero Planetæ complicatam partem explicat ac demittit, ait : *Stolâ jucunditatis induat te Dominus.* Sacerdos Miſſam celebraturus, dum Planetam induit, ait : *Domine, qui dixiſti jugum meum ſuave eſt, & onus meum leve ; fac ut illud ſic portare valeam, quod conſequar tuam gratiam.* Planeta igitur charitatem ſignificat, quæ cunctis virtutibus ſupereminet, & earum decorem ſuo tutamine protegit & illuſtrat ; huic explicationi ſuffragantur & aliæ quæ afferuntur Planetæ ſignificationes. Vocatur jugum Domini, & jugum leve, cujus ſuavitas è charitate proficiſcitur. Alii ſubdunt Planetam eſſe veſtem illam nuptialem de quâ loquitur Dominus in Evangelio ; at per veſtem illam nuptialem, charitatem intelligunt S. Patres. Denique qui dicunt per Planetam ſignificari Chriſti tunicam inconſutilem, quam illi detraxerunt Judæi, quando cruci illam affixerunt, moralem etiam hunc innuunt ſignificatum ; dicendo Chriſtum Jeſum charitate impulſum crucem ſubiiſſe, & charitatem noſtrorum operire multitudinem peccatorum.

9. Denique, ne aliquid huic argumento deſit, Epiſcopus, dum Subdiaconum induit Tunicam, ait : *Tunicâ jucunditatis & indumento lætitiæ induat te Dominus.* Dum verò

Diaconum Dalmaticam induit, dicit: *Induat te Dominus indumento salutis, & vestimento lætitiæ, & Dalmaticâ justitiæ circumdet te semper.* Ad Clericum primâ Tonsurâ initiatum, illum induendo superpelliceum, ait: *Induat te Dominus novum hominem, qui secundùm Deum creatus est, in justitiâ & sanctitate veritatis.* Ex quibus admonentur Clerici & Altaris ministri, simùl & quænam sint horum indumentorum symbolicæ significationes; & quænam sint orationes quas mutato pronomine recitare debeant, dum hujusmodi vestes induunt.

ARTICULUS SECUNDUS.

De initio Missæ usque ad Symbolum.

QUæcumque in Missâ præmittuntur Symbolo, olim Missam Cathecumenorum conficiebant, & sunt veluti præparatio ad Missam Fidelium, ut olim dicebatur. Aliqui putant *Missæ* nomen ductum esse à verbo hæbraïco *Missach*, quod est oblatio voluntaria: sed eruditorum vulgus hanc vocem è latino derivatam putant, idem enim valet ac missio, seu abeundi licentia, quia in nostra liturgia binæ dimissiones erant, quarum alterâ Diaconus Catechumenos & pœnitentes post Evangelium & concionem; alterâ cæteros omnes, Missâ peractâ, dimittebat illis verbis, *Ite Missa est*, quæ secunda dimissio etiamnùm remanet.

1. Sacerdos stans ante Altaris gradus, in plano Sanctuarii, Missam incipit signo crucis, unde, ex Apostolica traditione cujus testis est Tertullianus, lib. de Corona militis, omnium suarum actionum Christiani sumunt initium. Posteà dicit Antiphonam *Introibo*, quâ nihil præsenti actioni accommodatiùs; tum Psalm. 42. *Judica me Deus*, quem David Rex cecinit cum, Patriâ absens ut Saülis iram vitaret, seipsum solabatur spe Hierosolymam tandem redeundi, quò sibi liceret ad Altare accedere, & sacrificia offerre. Psalmi hujus suum quisque versum alternis recitant Sacerdos, & Minister vices populi gerens; communem enim oportet esse utriusque ad Altare accedentis fiduciam & gaudium in sacrificii oblatione. Concluditur Psalmus per *Gloria Patri* quem glorificationis hymnum appellaverunt veteres Patres; illum Fideles in ipsis Ecclesiæ primordiis, sacro abluti Baptismate in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, in honorem trium Divinarum Personarum canere cœperunt; huic additum est à Conc. Nicæno, ut probabiliùs est, *Sicut erat*, &c. ad Arianorum hæresim retundendam. Hic Psalmus omittitur in Missis defunctorum, & Passionis tempore, quia Psalmus est lætitiæ, ut constat ex illis verbis, *Quare tristis es anima mea?* Nullus autem in prædictis Missis lætitiæ locus.

2. Dicto *Gloria Patri*, Sacerdos ex Psal,

123 dicit : *Adjutorium nostrum in nomine Domini*, cui respondet Minister, *qui fecit cælum & terram*. Deinde Sacerdos & Minister dicunt *Confiteor*, & orationem *Misereatur*; quia Sacerdos & populus, pro quo Minister loquitur, mutuâ ejusmodi confessione & oratione assecuturos sese confidunt levium peccatorum remissionem, quò puriori mente Deo sacrificium offerant. Trina percussio pectoris ad hæc verba *mea culpa*, &c. contritionem cordis significat, ab exemplo ducta Publicani in Evangelio Luc 18.

3. Stans adhuc infrà gradus Altaris Sacerdos, quasdam preces ex sacris Paginis depromptas *Deus tu conversus*, &c. Ministro itidem respondente, recitat, quibus peccatorum à Deo veniam petit, eamque mentis postulat puritatem, quâ opus est sacrificio Missæ sanctè celebrando. Has preces concludit istâ salutatione quæ per totam Missam septies dicitur, *Dominus vobiscum* : educta est ex lib. Ruth cap. II. Huic Minister respondet *& cum spiritu tuo*, quæ verba ex S. Pauli ad Galat. cap. 6. v. 18. desumpta videntur. Mutua ista salutatio signum est mutuæ communionis & pacis, quâ Fideles invicem in fide & charitate Christi conjunguntur. Observa ex septem vicibus quibus in Missa dicitur *Dominus vobiscum*, ter Sacerdotem ad populum non se convertere : Primò post *Confiteor*, ut potè qui totus sit in anima sua expianda ; Secundò ante Evan-

gelium; quia verbo Dei annunciando intentus est: Tertiò ad Præfationem; cum sublatum ad Deum animum proximoque sacrificio defixum habeat, ut animadvertit Gavantus.

4. Deinde Sacerdos, postquàm adstantes ad preces Deo fundendas excitavit, dicens *Oremus*, gradus Altaris conscendens, recitat orationes *Aufer à nobis*, & *Oramus te, Domine, per merita Sanctorum*, &c. ac tùm primum osculatur Altare, quod aliquoties fit in Missæ cursu: Altare autem typus est Christi, eoque osculo adhærere se Christo profitetur, cui, sicut membra capiti, connexi sunt sancti quorum Reliquiæ ibi asservantur: neque enim Missam celebrare fas est in Altari, quod vel sacratum non fuerit, vel petrâ sacrâ non sit instructum: Altaris autem, & petræ consecratio postulat, ut in iis condantur Reliquiæ Sanctorum.

5. Sacerdos osculato Altari, ad cujus sinistram partem se confert, quæ *cornu Epistolæ* dicitur, legit *Introitum* qui constat ex Antiphonâ, Psalmo, & Gloria Patri. Introitus dicitur, seu quod Missæ principium est, seu quia à Choro canebatur, cum Sacerdos ad Altare accederet: hujus auctorem fuisse S. Gregorium communis est opinio. Cum autem plerumque ex verbis veteris Testamenti depromatur, docet Ivo Carnotensis cum quibusdam aliis, per eum nobis in memoriam revocari clamores &

desideria veterum Patrum Messiæ adventum exspectantium.

6. Lecto Introitu Sacerdos venit ad medium Altare, & dicit, alternis cum Ministro vicibus, ter *Kyrie eleison*, ter *Christe eleison*, & rursus ter *Kyrie eleison*. Græca sunt hæc verba quæ significant *Domine*, vel *Christe miserere*, quâ precatione nihil ad ea quæ nobis opus sunt accommodatiùs, ut ea fugiamus pericula quæ semper nostræ imminent animæ, ni Deus nostri misereatur. Novies repetitur tùm ad designandum vehementem postulantium affectum; tùm quia, ut ait S. Thomas, trina fit supplicatio Personæ Patris, trina Personæ Filii, & trina Personæ Spiritus-Sancti, contra triplicem miseriam ignorantiæ, culpæ, & pœnæ; vel ad significandum quod omnes personæ sunt in se invicem.

7. Postulationem Misericordiæ Divinæ excipit Hymnus *Gloria in excelsis Deo*, quem græci Doxologiam vocant: illius principium ortum est ab Angelis qui Christo-Jesu nato illud cecinerunt, Lucæ 2. cætera quis addiderit incertum. Ab Oriente in Occidentem transiit, nec continuò in Missam illatus. Septimo sæculo in Missa tantùm Nativitatis Domini cani consueverat, deindè verò ad alias quoque Missas propagatus fuit; ita tamen, ut ab Episcopo tantùm die Dominicâ & solemnibus festis recitaretur, à Presbyteris verò nonnisi Die

Paschatis, quod evincitur ex Lib. Sacramentorum S. Gregorii. Ab undecimo sæculo Hymnus ille in omnibus dicitur Missis, exceptis illis quæ celebrantur pro Defunctis, & iis quæ in Feriis infrà annum, extra tamen tempus Paschale, & in Dominicis à septuagesima ad sacrum Diem Paschæ; quia tempus illud, tempus est luctûs & pœnitentiæ, in quo non decet Hymnus lætitiæ & exultationis.

8. Post Hymnum *Gloria in excelsis*, si ex Rubrica dicendus sit, Sacerdos salutat populum per hæc verba *Dominus vobiscum*, Episcopus verò per ista *Pax vobis;* quibus verbis Christus Dominus post Resurrectionem suam Discipulos salutavit. Episcopus enim Christi figura est: in diebus tamen pœnitentiæ dicit *Dominus vobiscum*, ut reliqui Sacerdotes. Tùm Sacerdos adstantes excitat ut Deum deprecentur dicens *Oremus*, & recitat Orationes quæ vocantur *Collectæ*, Collecta eo donatur nomine, vel quia Sacerdos, qui veluti mediator est Deum inter & homines, vota omnium colligit; vel quia brevis est Oratio quam recitat suprà populum congregatum; vel quia omnes, collectis in se animis, cogitationes & affectus suos ad Deum elevant. Sacerdos interim, sicut in cæteris orationibus, elevatas ad humeros manus tenet, qui quidem orandi modus in veteri ac novo Testamento commendatur: in veteri

David cecinit, *in nomine tuo levabo manus meas. Expandi manus meas ad te.* In novo S. Paulus 1. ad Timoth. 2. *Volo*, inquit, *viros orare in omni loco levantes puras manus.*

9. Oratio seu Collecta ut plurimùm ad Patrem dirigitur, & desinit in hæc verba *Per Dominum nostrum Jesum-Christum*; tum quia Dominus Jesus ad illum modum orare nos docuit Joan. 6. *Quidquid petieritis Patrem in nomine meo*; tum quia *nullum aliud nomen sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos salvos fieri*, Actuum 4. tum denique quòd *per eum habemus accessum ad Patrem* Rom. 5. Ex quibus intelligitur hanc clausulam ab Apostolis esse derivatam, qui eam à Christo Domino acceperunt. Quædam tamen collectæ diriguntur ad Filium cum clausulâ *Qui vivis & regnas*, nè fortassè, inquit Bellarminus, alicui in mentem caderet, non aliam quàm Personam Patris posse disertis verbis invocari. Post Collectam Minister, populi nomine, respondet *Amen.* Hæc vox hæbraïca est, & interdùm est affirmantis, cùm post fidei dogma adhibetur: quandòque est desiderantis, si post aliquam orationem adhibearur, quâ opem à Deo efflagitamus: aliquando etiam est assentientis, si Sacerdotis oratio rem aliquam respiciat, quam nostrum sit exequi & perficere.

10. Dictâ oratione seu Collectâ legitur Epistola: eo nomine donatur, quia etsi in-

terdùm ex aliis quoque veteris novique Teſtamenti libris deſumatur, plerùmque tamen ex Epiſtolis S. Pauli depromitur. Statui poſſe videtur hanc Lectionem in Miſſa ab Apoſtolis eſſe introductam, ut colligitur ex luculento S. Pauli textu Epiſt. ad Coloſ. c. 4. *Cùm lecta fuerit apud vos Epiſtola hæc, facite, ut & in Laodicenſium Eccleſia legatur, & eam quæ Laodicenſium eſt, vos legatis*; nullos enim alios conventus Chriſtianorum novimus quàm qui ad ſacram ſinaxim agebantur. Ideò Epiſtola magnâ cum attentione & reverentiâ legenda eſt, tanquam ſermones Dei per Prophetas & Apoſtolos nos edocentis; promptuſque deſpondendus animus ad ſervanda ipſius mandata: de his admonent nos manus, in lectione Epiſtolæ, ſuprà librum poſitæ, & veluti operi admotæ. In fine reſpondet Miniſter *Deo gratias*, quam vocem vetuſtiſſimam eſſe & maximè commendandam patet ex S. Auguſtino qui exprobrat Donatiſtis quòd illam Catholicorum vocem irriderent.

11. Antiphona quæ poſt Epiſtolam dicitur, *Graduale* appellatur, à gradibus; vel quia juxtà quoſdam in Altaris gradibus canebatur; vel quod cani conſueverit, dùm Diaconus gradus ſuggeſtûs ſeu Ambonis aſcenderet. Addunt morem illum fuiſſe introductum, nè tempus, quo Diaconus rececedens ab Altari, in Ambonem conſcendit, ſine cantu laberetur. Antiphona illa exe-

quendi desiderium significat, & ascensum ad apicem christianæ perfectionis qui sunt fructus Prophetarum & Apostolorum prædicationis.

12. *Alleluia* dicitur post Graduale; Hebraica vox est, & significat *Laudate Dominum*. Hujus vocis auctorem fuisse David Regem colligitur è Psalmis, quorum multi hoc titulo inscribuntur; ea vox est etiam Tobiæ cap. 13. In nova Lege narrat Sanctus Joannes Apoc. 19. se audivisse Choros Angelorum in cœlo canentium *Alleluia*; unde licet conjicere pulcherrimum illud canticum è cœlis in Ecclesiam fuisse deductum.

13. Quidam è scriptura versiculi qui post Graduale, diebus luctûs & pœnitentiæ, loco *Alleluia* recitantur, vocantur *Tractus*, cujus etimologia vocis est à trahendo, eo quod tractim & cum prolixitate verborum canatur. Denique *Sequentia* Rithmus est, qui & Jubilatio appellatur, atque etiam *Prosa*, quod in ea nulla carminis lex aut mensura servetur, sequentiæ autem illi nomen inditum, quia Graduale consequitur.

14. Lectâ Epistolâ & iis quæ eam consequuntur, Sacerdos ad medium Altare redit, ubi, ut Evangelio legendo sese paret, recitat Orationem *Munda cor meum*, quâ Deum deprecatur, ut cor & labia sibi purificet, quò dignè sanctum annunciare possit Evangelium, quemadmodùm (ministerio Seraphim. Isai. 6.) labia Isaiæ calculo

mundavit ignito. Tùm à Deo benedictionem petens dicit *Jube Domine benedicere ;* Diaconus verò, qui eam postulat à Sacerdote, dicere debet *Jube Domne*, cujus rei apertissima ratio est ; nam vox *Dominus* propriè Deo tantùm convenit, *Domnus* verò, quæ trunca & diminuta vox est, tribuitur hominibus: illud autem discrimen est inter benedictionem quæ à Deo, & illam quæ ab homine petitur, quod à Deo gratias, quibus nobis opus est postulemus; ab homine autem petamus, Deum ut pro nobis oret, qui super nos benedictionem suam effundat.

15. Post eas Orationes, Sacerdos ad dexteram Altaris partem se confert, & ibi legit Evangelium sive privatam celebret Missam sive solemnem. Illud in Ecclesiæ primordiis legi cœptum esse patet ex S. Clemente & Papiâ apud Eusebium Hist. Eccles. L. 2. c. 15. ubi narrat S. Marcum, Romanis flagitantibus, suum scripsisse Evangelium ; quod cum S. Petrus cognovisset, Librum illum auctoritate suâ comprobasse dicitur, ut deinceps in Ecclesiis legeretur. Sacerdos, dum incipit Evangelium, signo crucis librum signat, quasi dicat, ait Gavantus post Innocent. III. hic Crucifixi liber est ; seipsum verò signat in fronte, ore, & pectore ; in fronte quidem, juxta id quod ait S. Augustinus in Psal. 141. *Usque adeò de cruce non erubesco, ut non in occulto*

habeam crucem Christi, sed in fronte portem. Tùm in ore & pectore juxta illud Apostoli ad Rom. c. 10. *Corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* In fine osculatur principium Evangelii submissâ voce dicens: *Per Evangelica dicta deleantur nostra delicta*, ad significandum amorem quo ea doctrina amplexanda est & executioni mandanda. Illud tamen non osculatur in Missis Defunctorum; neque cum celebrat coram Cardinali, vel Episcopo in locis ubi Jurisdictionem habent, quibus Evangelium ut osculentur, ipsum Missale defertur. Demùm Sacerdoti dicenti *Initium*, sive *Sequentia sancti Evangelii*. Respondet Minister *Gloria tibi Domine*, & ad finem Evangelii idem dicit: *Laus tibi Christe*, in gratiarum actionem pro beneficio tantæ & tam salutaris doctridæ. Populus verò stat, cum Evangelium legitur, ut significet paratum se esse ad ea Domini perficienda mandata, quæ in Evangelio leguntur.

16. Diximus, lecto Evangelio, Catechumenorum Missam esse peractam, ad cujus rei intelligentiam sciendum, publicos pœnitentes olim in quatuor classes distribui. Alii *Flentes*, alii *Audientes*, alii *Prostrati*, alii *Consistentes* dicebantur. Flentes stabant extra templi januam ubi sua peccata deflebant. Audientes & Prostrati in ea templi parte quæ Narthex appellabatur, ubi etiam Catechumeni morabantur cum

Energumenis: hi omnes, ut patet ex Conc. Arauſic. I. dicto Evangelio & Sermone habito, Diacono ad eos proclamante ut abſcederint, extra templum dimittébantur. Quarta Pœnitentium claſſis, ſcilicet conſiſtentes, unà cum cæteris Fidelibus, Miſſæ integræ aderant, non tamen Euchariſtiæ participes erant. Huic priori Miſſæ, licet Pœnitentes, ſeu *Audientes & Proſtrati*, adeſſent, Catechumenorum tamen nomen attributum eſt, eo quod major eorum eſſet numerus.

Articulus tertius.

De Symbolo uſque ad Canonem.

Miſſa quæ olim Fidelium, ſeu Miſſa Sacramentorum dicebatur incipit à Symbolo & in tres partes dividitur. Prima complectitur quæ præcedunt Canonem. Secunda quæ ſunt Canonis. Tertia quæ Canonem ſequuntur. De prima parte in præſenti articulo dicturi ſumus.

1. Itaque Symbolum ſignum eſt quoddam ſeu teſſera, quâ Fideles ab infidelibus ſecernuntur, ductâ ſimilitudine ex militari ſigno, quo milites à transfugis diſtinguebantur. Quatuor ſunt Symbola: Primum, *Apoſtolicum*, quod Apoſtoli condidere, iſtud non fuit litteris commendatum, ſed voce traditum Fidelibus, atque ita ore ad os tranſlatum. Secundum, Nicænum eſt, in Concilio

Nicæno I. compositum ad profligandam Arii impietatem. Tertium, *Constantinopolitanum* in Concilio Constantinopolitano I. editum ad confutandam Macedonii hæresim. Quartum, *Athanasianum* est, quod sub S. Athanasii nomine circumfertur: ubi observandum, quatuor illa Symbola, non sic accipienda, quasi Ecclesia, *columna & firmamentum veritatis*, in fide variaverit; sed quod illam unam & semper eamdem fidem à Christo semel per Apostolos acceptam, & immobilem retentam, pro data novarum hæreseum occasione, uberiùs explicet & evolvat; ita ut si ea Symbola conferamus, nullum inter ea discrimen appareat; sed Nicænum & Constantinopolitanum Concilium expressiùs enucleasse deprehendatur, quæ in Symbolo Apostolico ab Arianis & Macedonianis oppugnabantur.

2. Symbolum Constantinopolitanum illud est quod in Missa recitatur, eo quod in illo juxtà Cardinalem Bona Ortodoxæ fidei articuli disertiùs & luculentiùs explicentur, & exortæ usque ad ea tempora hæreses profligentur. Ecclesiæ orientis multò ante, quam occidentalis Ecclesia illud in Missa recitare cœperunt. Jam in Hispania & in Gallia Narbonensi ritus ille sæculo sexto invaluerat ut colligitur ex can. 2. Conc. III. Toletani an. 589. habiti: in Germania verò ante annum 804. ut claret ex collatione quam sub Carolo Magno Leo

III. Pontifex, cum quibusdam Episcopis habuit, quæque à Baronio ad illum annum refertur. Nonnulli sunt quibus videtur Ecclesiam Romanam non ante 11. sæculum cœpisse Symbolum in Missa recitare, istudque colligunt ex testimonio Bernonis Abbatis, qui narrat Romanos ab Imperatore Henrico interrogatos, ipso Bernone assistente, cur Symbolum non canerent, respondisse, id ita fieri quod Romana Ecclesia non fuisset aliquando ullâ hæreseos fæce infecta, sed secundum S. Petri doctrinam, in soliditate Catholicæ fidei permansisset inconcussa; sed Imperatorem non anteà desiisse, quam omnium consensu id Dom. Benedicto Apostolico persuaserit, ut ad publicam Missam illud decantarent: verum ut rectè annotat Martene, non negat Berno Romæ Symbolum recitari consuevisse, sed cantari, unde dicendum Imperatorem à Pontifice illud impetrasse, non ut recitaretur, sed ut quemadmodum in aliis Ecclesiis caneretur. Multa enim Mabillonius, Pater Le Brun, & ipse Martene congerunt argumenta quibus evincitur, jam ante 9. sæc. Symbolum illud in Ecclesia Romana recitari consuevisse.

3. Quod attinet ad actiones Sacerdotis cum dicit *Credo*, Rubricæ hæc præscribunt: Dicto Evangelio stans in medio Altaris versus crucem elevans & extendens manus, incipit (si dicendum sit) *Credo*. Cum dicit,

in unum Deum, jungit manus & caput cruci inclinat; quo erecto, stans ibidem junctis ante pectus manibus, ut priùs, prosequitur usque ad finem. Cùm dicit, *Jesum-Christum*, caput cruci inclinat. Cùm dicit, *Et incarnatus est*, usque ad, *& Homo factus est* inclusivè, genuflectit. Cùm dicit, *simul adoratur*, caput cruci inclinat. Cùm dicit, *Et vitam venturi sæculi*, producit sibi manu dextrâ signum crucis à fronte ad pectus. Ex his quæ Sacerdos ex Rubrica facere jubetur; notanda est genuflexio ad ea verba, *Et incarnatus est*, usque ad illa inclusivè, *Et homo factus est*, quæ quidem genuflexio religiosè instituta est in repræsentationem, ac venerationem illius eximiæ humilitatis, quâ humiliavit, & *exinanivit seipsum* Filius Dei, *formam servi accipiens*, *& habitu inventus ut homo*. Rationem affert S. Thomas cur in Missâ post Evangelium dicatur Symbolum, & quamobrem in quibusdam Missis dicatur, in quibusdam verò omittatur. *Lecto*, inquit, *Evangelio Symbolum cantatur, in quo populus ostendit, se per Fidem doctrinæ Christi assentiri. Cantatur autem hoc Symbolum in Festis, de quibus fit aliqua mentio in Symbolo, sicut in Festis Christi, B. Virginis, & Apostolorum, qui hanc fidem fundaverunt, & aliis hujusmodi.*

4. Dicto Symbolo, si juxtà Rubricam recitandum sit, Sacerdos osculatur Altare, salutat populum dicens *Dominus vobiscum*,

& excitato populo ad orandum verbo illo *Oremus* dicit *Offertorium* quod quidem ex eo nomen traxiſſe videtur, quia cani conſueverat dùm Fideles, ex veteri conſuetudine, panem & vinum in ſacrificii uſum offerebant. Offertorii nomine ea omnia continentur, quæ fiunt à Sacerdote & Miniſtris, quæque recitantur ab illis verbis *Dominus vobiſcum*, uſque ad clauſulam Secretæ orationis, cum Sacerdos elatâ voce dicit: *Per omnia ſæcula ſæculorum.* Quia nempè, præviâ quâdam oblatione Deo dicat & devovet materiam panis & vini in corpus & ſanguinem Chriſti convertendam. Illa igitur oblatio dumtaxat præparatoria eſt, neque enim in Miſſa fit ſacrificium panis & vini, ſed corporis & ſanguinis Domini. Dùm autem illam perficis oblationem, offer etiam Deo cor tuum, & omnium Fidelium, ut ſicut panis & vinum mox convertenda ſunt in corpus & ſanguinem Chriſti; ita cor tuum & omnium Fidelium, in ipſum Chriſtum per amorem & imitationem transformentur; adeò ut dicere omnes poſſint, *vivo ego, jam non ego, vivit verò in me Chriſtus.*

5. Ut ſingula proſequamur, dicto Offertorio Sacerdos Calicem detegit, Patenam capit cum Hoſtia, & utriſque manibus ſublatam uſque ad pectus ſuſtinens, elevatis ad cœlum oculis & ſtatim demiſſis, dicit orationem: *Suſcipe ſancte Pater.* In ea oratione

tione æternum Patrem quem Deum vivum & verum appellat, ut est apud Danielem c. 14. orat, ut immaculatam Hostiam suscipiat pro suis innumerabilibus peccatis, offensionibus & negligentiis; non se solum, sed quotquot adstant, & Fideles omnes vivos mortuosque Deo commendans, ut salutem æternam consequantur, juxtà præceptum S. Pauli qui ad Hæbr. c. 7. Sacerdotes ait debere *priùs pro suis delictis Hostias offerre, deinde pro populi.* In hac oratione Hostiam etsi nondum consecratam vocat immaculatam, quod quidem nemo miretur; neque enim ea verba ad panem referenda sunt, sed ad corpus Christi, in quod panis hic, vi futuræ consecrationis, remanentibus speciebus, quam primum est convertendus. In fine orationis Sacerdos faciens crucem cum Patenâ deponit Hostiam super corporale, & ad dexteram collocat Patenam, ita ut ejusdem quædam pars sub corporali tecta sit. Illud autem signum crucis juxtà quosdam significat Hostiam super crucem poni, ubi Christus Jesus æterno Patri ipse se obtulit, ut nos à peccatis redimeret.

6. Pergit Sacerdos, & in cornu Epistolæ Calicem apprehendit, Purificatorio extergit, & sinistrâ illius nodum tenens, acceptâ de Ministri manu ampullâ vini, ingerit vinum in Calicem; deinde eodem modo tenens Calicem producit signum crucis super ampullam aquæ dicens orationem: *Deus*

qui humanæ substantiæ, & infundens paululùm aquæ in Calicem prosequitur: *Da nobis per hujus aquæ & vini mysterium.* Quod si celebret pro defunctis, non facit signum crucis super aquam, sed infundens illam absque benedictione, dicit orationem ut suprà. Quodnam sit mysterium quod in ea vini & aquæ commixtione continetur explicat S. Cyprianus epist. ad Cæcil. *Videmus*, inquit, *in aqua Populum intelligi, in vino ostendi sanguinem Christi; quando autem in Calice aqua vino miscetur, Christo Populus adunatur, & credentium plebs ei in quem credidit copulatur & conjungitur.* Inde infert Gavantus nullam fieri aquæ benedictionem in Missis Defunctorum, quia aqua in his significat Populum Purgatorii, qui jam est in gratia. Quidam per eam aquæ & vini commixtionem putant, Incarnationis ostendi mysterium, in quo humana natura cum divina hypostaticè juncta est, quam explicationem tueri videntur hæc orationis verba ex 2. S. Pet. Epist. c. 1. desumpta: *Ejus divinitatis esse consortes qui humanitatis nostræ fieri dignatus est particeps J. C.* Alii demùm per eam commixtionem putant intelligi aquam & sanguinem quæ defluxerunt à latere Christi; & sanè Sacerdos juxtà Ritum Ambrosianum, & Carthusiani cum aquam in Calicem infundunt, dicunt: *De latere Christi exivit sanguis & aqua. In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs-Sancti.*

7. Sacerdos calicem dexterâ apprehendit manu, eumque sublatum utrâque manu tenens ad altitudinem oculorum, videlicet sinistrâ pedem, dexterâ autem nodum infrà cuppam, stans in medio Altari, elevatis in cœlum ocùlis, eam dicit orationém. *Offerimus tibi, Domine*: quâ dictâ, facit signum Crucis cum calice super corporale, & ipsum in medio ita post Hostiam collocat, ut Hostia media sit inter Sacerdotem & calicem, quem Pallâ tegit. Observat. Card. Bona, in prædicta oratione, Sacerdotem dicere *offerimus*, non verò *offero* sicut in oblatione Hostiæ, eo quod juxtà Romanum Ritum in Missa solemni Sacerdos simul cum Diacono hanc orationem recitat, qui quidem Ritus in Missa privata retentus est. Animadvertit Bellarminus, Sacerdotem in prædicta oratione non dicere *Calicem salutarem*, sed *Calicem salutaris*, id est Calicem Christi Salvatoris, qui instituit ut calix ille offerretur & consecraretur, & addit, quod etiam si diceretur *Calicem salutarem*, tamen vera esset eorum verborum sententia, quæ referenda essent non ad præsentem calicis statum; sed ad eum quo redigendus est per consecrationem.

8. Factâ oblatione calicis Sacerdos junctis manibus super Altare positis, aliquantulùm inclinatus, submissâ voce ait: *In spiritu humilitatis*, quæ quidem verba desumuntur ex longiori trium Puerorum ora-

tione, qui Babylone in fornacem conjecti sunt, *Daniel. c. 3*. Posteà erectus, elevans oculos, manusque expandens, & statim jungens ante pectus ait: *Veni sanctificator*, &c. & cum dicit *Benedic*, dexterâ manu super Hostiam & Calicem simùl signum crucis producit. Circà postremam hanc orationem observandum, quod quamvis propter hæc verba *Omnipotens æterne Deus*, directa illa videatur ad Patrem, seu indiscriminatim ad tres Personas, quæ sunt unus Deus; reverà tamen illam ad Spiritum sanctum dirigi. Istud indicant veteres liturgiæ Ecclesiæ Græcæ & Latinæ: in iis enim petitur ut ignis Spiritûs sancti delabatur, absumatque panem & vinum, & in Corpus ac Sanguinem Christi convertat. Id etiam apertè significat verbum *Veni*; nam juxtà Sacrarum Scripturarum idiotismum, duas tantùm Personas Filium & Spiritum sanctum invitat Ecclesia ut dilabantur è cœlo: cum verò sermonem dirigit ad Patrem, non dicit *Veni*, Sed *Mitte nobis Redemptorem*, vel, *Mitte Spiritum tuum*. Quamobrem cùm oratio *Veni sanctificator*, non possit intelligi de Filio, pro quo fit deprecatio; sequitur illam de Spiritu sancto esse intelligendam.

9. Dictâ oratione *Veni sanctificator*, Sacerdos à medio Altari se confert ad cornu Epistolæ, & Ministro aquam fundente, lavat manus, id est extremitates digitorum

pollicis & indicis dicens Psalmum *Lavabo inter innocentes* cum *Gloria Patri*; qui tamen versus in Missis defunctorum, & à Dominica Passionis usque ad Sabbatum sanctum omittitur. Binas hujus ablutionis rationes affert S. Thomas, primam quidem naturalem, quia aliqua pretiosa tractare non consuevimus nisi manibus ablutis; undè indecens videtur, quod ad tantum sacramentum aliquis accedat manibus inquinatis; secunda moralis est, quia extremitatum ablutio significat emundationem etiam à minimis peccatis, & talis emundatio requiritur ab eo qui accedit ad tantum sacramentum. Psalmus *Lavabo* huic actioni aptissimè convenit. Quamvis in eo Sacerdos ex intima animi sui conscientia suam innocentiam declaret his verbis: *Ego autem in innocentia mea*, &c. quod nonnullis visum est absonum à Christiana humilitate: attamen eodem tempore contestatur sibi opus esse Redemptoris ope & misericordiâ; addit enim: *Redime me & miserere mei*, nec timore peccandi caret nisi Deus præsto sit: *Nè perdas cum impiis*, &c. quibus sensibus laudata virtus continetur.

10. Sacerdos extergit manus, iisque ante pectus junctis ad medium altare redit; ubi, elevatis ad Deum oculis, statimque demissis, paululùm se inclinans dicit orationem *Suscipe sancta Trinitas*. Manus junctæ, & corporis inclinationes de quibus hìc

& alibi fit mentio, humilitatem Sacerdotis exprimunt, & Christi humilitatem significant juxtà doctrinam S. Thomæ. Supràdictæ orationis substantia in græcis liturgiis & in Missali Ambrosiano reperitur: in ea mentio fit de Passione, Resurrectione & Ascensione Domini nostri Jesu-Christi, idque ut totum exprimatur Christi sacrificium: Victima enim hujus Sacrificii in Incarnatione primùm electa & sanctificata, & in cruce mactata; in Resurrectione demùm ac in Ascensione consummata fuit & in odorem suavitatis accepta, quando absorptum fuit in Christo *quod mortale erat à vita*, ut ait Apostolus, & victima à Deo accepta est in odorem suavitatis, & ad ejus dexteram fuit collocata. Quatuor primis Ecclesiæ seculis Fideles veriti nè quam reprobabant deorum multitùdinem sibi exprobrarent ii qui trium Personarum mysterium ignorabant, à sanctissima Trinitate nominandâ abstinebant, & omnes orationes ad Deum Patrem dirigebant: at vero sublato illo metu, nihil verita est Ecclesia tum Latina, tum Græca, in offerendo sacrificio, dicere: suscipe *Sancta Trinitas*. In eadem Oratione Sacerdos sanctissimam Trinitatem deprecatur, oblationem ut accipiat in honorem B. Mariæ Virginis, S. Joannis-Baptistæ, Ss. Apostolorum Petri & Pauli, Sanctorum quorum Reliquiæ conduntur in Altari, & omnium aliorum Sanctorum, *ut*

illis proficiat ad honorem nobis autem ad salutem; quidquid enim honoris & gloriæ adepti sunt sancti, id omne vi sacrificii Christi sunt consecuti, & Christi honor & gloria diffunditur in Sanctos, qui sunt viventia membra cum eo, veluti cum capite, conjuncta.

11. Post Orationem *Suscipe Sancta Trinitas*, Sacerdos osculatur Altare, & ad populum conversus dicit *Orate Fratres*, & submissâ voce prosequitur, *ut meum ac vestrum sacrificium*, &c. Non absimili Oratione respondet Minister Deum deprecans, ut sacrificium suscipiat ad laudem & honorem nominis sui, & ad nostram & Ecclesiæ universæ utilitatem. Deinde Sacerdos in gyrum vertitur ad eam partem ubi est Missale, ita ut circulum describat, & in medio Altari remaneat, ac submissâ voce dicit, *Amen*; subindè dicit *Oremus*, & Orationes prosequitur, quæ dicuntur Secretæ. Ideo ex Minucio Felice Sacerdos dicit *Orate Fratres*, quia Christiani olim invicem se fratres appellare consueverant, ut pote qui unum Deum parentem haberent, essentque ejusdem Fidei consortes, & spei coheredes. Præfatæ Orationes vocantur *Secretæ* eo quod submissâ voce à Sacerdote recitandæ sint, ita ut Sacerdos ipsemet se audiat, & à circumstantibus noo audiatur.

12. Sacerdos ubi ad postremæ orationis

ſecretæ finem pervenit, vocem attollens dicit : *Per omnia ſæcula ſæculorum*, quæ clauſula ad orationes pertinet quæ jam recitatæ ſunt, & ideo elatâ voce profertur, ut Populus reſpondeat *Amen*, & orationes à Sacerdote recitatas confirmet. Sequitur deinde Præfatio; ipſa eſt oratio, ſeu gratiarum actio, quæ canoni quaſi proloquium quoddam præmittitur, & quâ diſponitur Secerdos & Populus ad tremendorum myſteriorum confectionem; unde Sacerdos poſt ſalutationem ad populum, in qua tamen ad eum non ſe convertit, incipit per hæc verba *Surſum corda*, ut dum reſpondet Plebs per Miniſtrum, *habemus ad Dominum*, admoneatur nihil aliud ſe quam Dominum cogitare debere : ſimili ratione proſequitur Sacerdos & dicit *gratias agamus Domino Deo noſtro*, & reſpondet Miniſter, *dignum & juſtum eſt.* Tum facultatem à Deo Sacerdos petit in Angelorum choros ingeri, humili ſupplicatione dicens : *Cum quibus & noſtras voces*, &c. Demum præfatio in illum deſinit hymnum quem Græci triumphalem, nos Angelicum appellamus, *Sanctus*, *Sanctus*, &c. qui deſumptus eſt ex Iſaïa cap. 6. & concluditur per hæc verba *Benedictus qui venit*, quæ turbæ cecinerunt cum Chriſtus-Jeſus ante Paſſionem ſuam ſolemniter ingreſſus eſt Hieroſolymam, ut habetur Matth. c. 21. Cum Sacerdos ad illa verba pervenit *Sanctus*, *Sanctus*, &c. junctis ante pectus

manibus, & inclinatus reliqua verba voce non ita elatâ prosequitur; intereà Minister campanulam pulsat ad excitandos adstantium animos ad devotionem; & cum dicit Sacerdos *Benedictus qui venit* se erigit, sibique à fronte ad pectus signum crucis producit.

ARTICULUS QUARTUS.

De Canone usque ad Consecrationem.

1. CAnon idem valet ac Regula: eâ utitur voce Ecclesia, ut significet Canonem Missæ firmam esse regulam, juxta quam Novi Testamenti sacrificium est celebrandum; vocatur etiam actio per excellentiam, quod in eo Sacramenta Domini conficiantur, quamobrem in Canone ad orationem *Communicantes* appositus est titulus *infra* seu *intra Actionem.* De Canone sic loquitur Conc. Trid. sess. 22. cap. 4. „ Cum sancta sanctè administrari conveniat, „ sitque hoc omnium sanctissimum sacrificium, Ecclesia Catholica ut dignè reverenterque offerretur, ac perciperetur, „ sacrum Canonem multis ante seculis instituit ita ab omni errore purum, ut nihil „ in eo contineatur, quod non maximè „ sanctitatem & pietatem quamdam redoleat, mentesque offerentium in Deum „ erigat: Is enim constat cùm ex ipsis Domini verbis, tùm ex Apostolorum Tra-

„ditionibus, ac Sanctorum quoque Ponti-
„ficum piis institutionibus.

2. Circa Canonem hæc in antecessum observare juvat. 1. Præscribit Rubrica omnium seculorum monumentis confirmata ut secretò recitetur; imo Conc. Trid. ejusdem sess. can. 9. sic decernit: *si quis dixerit Ecclesiæ Romanæ ritum, quo submissâ voce pars Canonis, & verba Consecrationis proferuntur, damnandum esse, anathema sit.* Respicit S. Synodus ad Eucharistici sublimitatem Mysterii, & ad majorem venerationem, quæ ex Secreto paritur erga res divinas, quæque silentio excitatur & alitur; tùm etiam ad Spiritûs-Sancti operationem, quæ, panem & vinum convertens in Corpus & Sanguinem Christi, non cadit sub sensus. Aliam rationem affert S. Thomas 3. part. quæst. 83. art. 4. ubi ait, Sacerdotem ea clarâ voce dicere, quæ ad se & ad Populum; demissâ vero quæ ad se solum pertinent, cujusmodi est Oblatio & Consecratio. 2. Sacerdos multa crucis signa ducit super Hostiam & Calicem: circa quæ observat Bossuetius; benedictiones quæ fiunt super panem & vinum ante Consecrationem suos effectus habere, tum erga ipsum Sacramentum consecrandum, tum erga homines per Sacramentum sanctificandos; Benedictiones verò, quæ fiunt super panem & vinum jam consecratum, non ad Corpus Divinum, sed ad eos referri, qui

illud sumpturi sunt, ut illud dignè suscipiant; aut si Corpus Christi respiciant, ita ad illud referri, ut Benedictiones exprimant & gratias quibus abundat, quasque largè cupit in nos effundere, nisi peccatis nostris præpediatur. Aliam hujusmodi signorum significationem profert S. Thomas quæst. supra cit. Sacerdos, inquit, post Consecrationem non utitur crucis signatione ad benedicendum & consecrandum, sed solum ad commemorandum virtutem crucis, & modum Passionis Christi. Nempe nihil Ecclesia prætermittit, quo in animis imprimat Sacerdotum & adstantium, idem esse Sacrificium Altaris cum sacrificio Crucis; vult igitur omne verbum quod exprimit Corpus & Sanguinem Domini, cum signo crucis proferri, ut declaretur Hostiam, & liquorem in Calice contentum, idem esse corpus quod cruci fuit affixum, & ipsum sanguinem qui in cruce effusus est. Nunc singulas Canonis orationes prosequamur.

3. Finitâ Præfatione ut suprà, Sacerdos stans ante medium Altaris, aliquantulùm elevat manus, oculisque etiam ad Deum elevatis, & sine morâ demissis, ac manibus junctis, & super Altare positis, profundè inclinatus incipit Canonem secretò dicens, *Te igitur clementissimè Pater.* Hæc prima Canonis Oratio pergit usque ad eam, *Hanc igitur oblationem;* nam *Memento Domine* & *communicantes* non sunt diversæ

Orationes, sed pars primæ, ut deducitur ex clausula *Per eumdem Dominum* quæ apponitur ad finem omnium Orationum. In hac Oratione Deo Patri preces diriguntur pro Ecclesia Sancta Catholica, pro summo Pontifice, pro Episcopo, Diœcesis in qua Missa celebratur, pro Rege, & pro omnibus Fidelibus. Sacerdos cum dicit, *uti accepta habeas & benedicas* prius osculatur Altare in medio, deinde erigit se, jungit manus ante pectus, & dexterâ manu ter signum crucis ducit communiter super Hostiam & Calicem cum dicit *Hæc dona*, *hæc munera*, *hæc sancta sacrificia illibata*. De osculo Altaris, & signis crucis suprà jam diximus. Tria autem crucis signa fiunt, ut significetur maximum hoc mysterium à sanctissima perfici Trinitate. Verba ista, hæc *sancta sacrificia illibata* sic explicat Innocen. III. dicuntur illibata, id est immaculata, quæ sine maculâ cordis & corporis oportet offerri.

4. Postquam oravit Sacerdos pro Ecclesia sancta Catholica, pro Papa, pro Episcopo, pro Rege, ac pro omnibus Catholicis; pro iis pergit orare, quibus sacrificii fructum applicare intendit, quorum tamen nomina voce non pronunciat, sed eas personas præsentes animo habet, *Memento, Domine Famulorum*, &c. ac pro iis itidem orat qui sacrificio intersunt, *& omnium circumstantium*. Notanda sunt hæc verba,

pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt: Quæ quidem non ita sunt intelligenda quasi laici consecrare possint; sed eo sensu quod quamquam Sacerdotis dumtaxat sit celebrare, tum quia virtute Christi solus Sacramentum perficit, tum quia solus ex persona Christi consecrationis verba pronunciat: tamen Laici hoc etiam sensu sunt offerentes, tùm quod per ministerium Sacerdotum offerant, tum quod suam cum Sacerdotum intentione conjungant, tum quod externum aliquid conferant, Missæ ministrando, necessaria ad Sacrificium suppeditando, vel eleemosinam largiendo.

5. Verba illa *communicantes & memoriam venerantes* quæ, ut supra diximus, pars sunt primæ Orationis, conjunguntur que cum his vocibus *supplices rogamus*. Significant unionem Sanctorum qui in cœlo sunt, cum Fidelibus qui degunt in terris, pro quibus preces fundit Ecclesia. Nempe novit pia mater Deum ea propter Sanctos suos facere, quæ propter nos facturum ne audet quidem sperare; unde ut eum sibi propitium faciat, Sanctorum virtutem, merita, & gloriam commemorat. Omnium prima, à qua opem petimus est Beata Virgo Maria cæteris omnibus sanctior & gloriosior; deinde Sanctorum duodecim Apostolorum, qui Ecclesiæ columnæ sunt fit commemoratio: illis additur S. Paulus, quem à B. Petro numquam Ecclesia Ro-

mana ſejungit. Poſt duodecim Apoſtolos mentio fit duodecim Martyrum, omniumque Sanctorum interceſſionem implorat Eccleſia. Cum autem apprimè ſciat ne tantilli quidem momenti eſſe eorum ſuffragia niſi per merita & virtutem Chriſti, ideo Orationem iſtam, ſicut & reliquas omnes, per hanc clauſulam concludit *Per Chriſtum Dominum noſtrum*.

6. Secunda Canonis Oratio illud habet initium, *Hanc igitur oblationem*, & in ea petitiones quatuor continentur; quarum prima eſt, ut Deus oblationem noſtram proximè per conſecrationem faciendam, quæque in intentione præſens habetur, placatus accipiat; ſecunda ut dies noſtros in ſua pace diſponat; tertia ut ab æternâ nos liberet damnatione; quarta denique ut in electorum ſuorum grege nos jubeat numerari, ſeu ut nobis tribuat electorum ingredi viam, ut cum iis æternâ pace perfruamur. In pervigiliis Paſchatis, & Pentecoſtes, ac per totam octavam, quædam in hac Oratione adduntur, quæ ad eos, qui in his diebus baptiſantur pertinent. Nam juxta veterem diſciplinam, in pervigiliis Paſchatis, & Pentecoſtes, catechumeni Baptiſmo abluebantur; deinde veſtibus albis amicti ſacrificio Miſſæ aderant, & ſacram Euchariſtiam ſuſcipiebant. In hac Oratione Sacerdos extenſas tenet manus ſuper Hoſtiam & Calicem, donec ad illa

verba pervenerit, *Per Christum*, &c. ubi manus jungit. Hic ritus fit ad imitationem moris qui vigebat in veteri lege, in cujus sacrificiis super victimam manus imponebantur, quod indicium erat Sacerdotem conjungi cum victimâ, & cum eâ Deo consecrari. Eo igitur ritu Sacerdos sese, Populumque Christianum Deo offert cum Christo jamjam Mysticè immolando, ut ejus virtute sacrificii impetret à Deo remissionem peccatorum, vitæ præsentis pacem, & æternæ gloriam.

7. Tertia Canonis Oratio ab illis incipit verbis, *Quam oblationem tu Deus*; quæ Oratio ad finem usque consecrationis continuatur. In hac Oratione respiciens Ecclesia non solum oblationem panis & vini, eorumque proximè instantem Transubstantiationem in Corpus & Sanguinem Christi, sed etiam sui ipsius, & Sacerdotis celebrantis, adstantiumque oblationem, Deum orat, ut eam facere dignetur *benedictam*; hoc est, ut rectè explicat Paschasius, „per „quam benedicamur; *adscriptam*, per quam „nos omnes in cœlo conscribamur; *ratam*, „per quam in visceribus Christi censea„mur; *rationabilem*, per quam à bestiali „sensu exuamur; *acceptabilemque facere di„gnetur*, quatenus & nos per quod in no„bis displicuimus, acceptabiles in ejus uni„co Filio simus „. In eadem Oratione Deum

orat Ecclesia ut panis & vini transubstantiatio nobis fiat in Christi Corpus & Sanguinem, id est nobis fiat fructuosa. Quinque sunt crucis signa, quæ in hac Oratione fiunt, dum ea pronuntiantur verba, *benedictam, adscriptam*, &c. His vero signis quidam putant Christum significari, qui secundum carnem passus est in quinque sensibus: ita S. Bonavent. in expositione Missæ.

8. In progressu tertiæ hujus orationis Sacerdos ea exponit quæ pridiè mortis suæ Christus Dominus fecit & dixit: nimirùm accepisse panem in sanctas ac venerabiles manus suas; & elevatis oculis in cœlum ad Deum Patrem suum Omnipotentem, gratias illi egisse, panem benedixisse, fractum dedisse Discipulis suis, ac dixisse: *Accipite & bibite ex eo omnes; Hoc est*, &c. Similiter & Christum-Jesum, post cænam, in sanctas suas manus Calice accepto, item gratias egisse Deo Patri, Calicem benedixisse, ac præbuisse Discipulis suis dicendo *Accipite & bibite ex eo omnes; Hic est*, &c. Cùm autem Sacerdos prædicta Christi verba vel recitativè tantùm seu historicè tanquam à Christo dicta, & materialiter, ut aiunt, proferre possit; vel etiam significativè & formaliter, ut loquuntur Theologi, ita ut intendat facere quod fecit Christus & verba exprimunt; graviter profectò er-

raret qui auderet affirmare ista consecrationis verba, *Hoc est enim corpus meum. Hic est enim Calix sanguinis mei*, à Sacerdote dici recitativè tantùm, & non significativè, aliàs non loqueretur aut ageret ex persona Christi, quod certè communi sanctorum Patrum, Theologorum, ipsiusque Concil. Florentini doctrinæ, in decreto unionis prorsùs adversatur. Utrum verò verba illa non modò significativè, ut diximus, sed etiam recitativè proferantur, disputant inter se Theologi; communior est sententia affirmans, in quam propensior est S. Thomas 3. part. quæst. 78. art. 5. Observat idem S. Doctor vocem istam *Calix* per metonymiam poni pro liquore in eo contento; ita ut sensus sit: *Hic est sanguis meus in Calice contentus*. Addit, dici Sanguinem Novi Testamenti, eo quod non per figuram, ut in veteri Testamento, sed revera effûsus sit; docet pariter vocari sanguinem æterni Testamenti, tam ratione æternæ Dei præordinationis, quàm ratione æternæ hæreditatis, quæ per hoc Sacramentum disponitur. Demùm vox illa *pro multis* idem significat ac pro omnibus, juxta modum loquendi scripturæ sacræ, qui quidem patet ex vers. 18. & 19. cap. 5. Epist. ad Rom. inter se collatis.

9. Reliquum est ut actiones quasdam prosequamur quas in hac tertia oratione peragit Sacerdos. Itaque manibus sumit Hos-

tiam, cum dicit *Accepit panem;* oculos ad cœlum tollit, cum dicit *elevatis oculis*; crucis ducit ſignum ſuper Hoſtiam, cum dicit *benedixit*; manibus ſumit Calicem, cum dicit *accipiens & hunc præclarum Calicem*; caput inclinat, cum dicit *item tibi gratias agens;* ſignat ſigno crucis, cum dicit *benedixit*. Has autem actiones facile quivis intelligit verbis quæ intereà proferuntur omninò reſpondere, ac quidquid Chriſtus geſſit expreſſè repræſentare. Conſecratâ Hoſtiâ, Sacerdos unum tantummodò genu flectit uſque ad terram, manibuſque intereà Altari innititur, quo faciliùs ſeſe reſtituat in pedes: deinde Hoſtiam in altum elevat & oſtendit populo adorandam: idem facit conſecrato Calice. Obſervat Cardinalis Bona Græcos non ſtatim poſt conſecrationem, ſed paulò ante communionem Calicem ſimul & Hoſtiam elevare; oſtendit vero P. Le Brun, in Eccleſia Romana & Gallicana ab initio XII. ſæculi Presbyteros conſueviſſe, ubi ad ea verba perveniſſent *omnis honor & gloria*, Hoſtiam & Calicem elevare, quam nunc ſecundam ſeu parvam elevationem appellamus; eam verò quæ nunc fit poſt Conſecrationem eo eſſe introductam, ut Myſterii veritas, quæ à Berengario impetebatur, publico hoc teſtimonio declararetur. Eccleſia Græca & Latina ſemper credidit, poſt Conſecrationem ipſos Angelos venerabundos circum Euchariſtiam

stare, tamquam circum Imperatorem custodes; consentaneum est igitur Sacerdoti cœlituum undique choris circumdato, ut, quantum fert humana fragilitas, illorum reverentiam æmuletur.

ARTICULUS QUINTUS.

A Consecratione usque ad Communionem.

1. IN tertiæ Orationis fine Sacerdos profert ista verba: *Hæc quotiescumque feceritis in mei memoriam facietis*, ut declaretur, neminem tam audacem futurum, qui ad Altare Domini accederet, & augustissimum celebraret mysterium, nisi Christus id jussisset. Quamobrem appositè sequitur quarta Canonis Oratio quæ incipit, *Unde & memores* & ducitur usque ad *Memento*; nam ante illud verbum ponitur clausula *Per Christum*, &c. In hac Oratione Sacerdos iterum nomine Populi, ut in oratione *Suscipe Sancta Trinitas*, Passione, Resurrectione, & Ascensione Christi commemoratis, æterno Deo Patri Corpus, & Sanguinem offert ejus Filii; *Hostiam* scilicet *puram*, & purificantem; *Hostiam sanctam*, & sanctificantem; *Hostiam immaculatam* & maculas tergentem; *Panem vitæ æternæ & Calicem salutis perpetuæ*, quia Christiani esu & potu sacro-sancti sacrificii spiritualem vitam, atque adeò salutem æternam sibi comparant: subsunt hæc ver-

ba *de tuis donis & datis*, propter panis & vini in corpus & sanguinem Christi transubstantiationem, quod quidem præstantissimum Dei donum est. Tria crucis signa ducit Sacerdos super Hostiam & Calicem, cum dicit: *Hostiam puram, Hostiam sanctam, Hostiam immaculatam*, quartum super Hostiam, cum dicit *Panem sanctum*; quintum denique super Calicem cum dicit: *& Calicem salutis perpetuæ*, ut innuatur virtute Crucis Christi hæc omnia bona in nos diffundi. Interim præscribit Rubrica ut Sacerdos post Consecrationem duos digitos pollicem & indicem conjunctos teneat, quos non sejungat nisi quando Hostiam tangere vel tractare debet, usque ad ablutionem digitorum post communionem; ne videlicet si aliqua particula digitis adhæserit, dispergatur; quod quidem ut ait S. Thomas pertinet ad reverentiam Sacramenti.

2. In progressu hujus orationis Sacerdos Deum orat, ut propitio ac sereno vultu respicere dignetur ad oblata sibi dona Corporis & Sanguinis Christi, non quòd, ut calumniatur Lutherus, censeat se mediatorem esse inter Patrem & Christum, sed quia, ut observat Bellarm. etsi oblatio consecrata ex parte rei quæ offertur, & ex parte Christi principalis offerentis semper Deo placeat, tamen ex parte Ministri, vel Populi adstantis, qui simul etiam offerunt,

potest non placere. Præterea Sacerdos Deum precatur, ut sacra dona sic dignetur accipere, quemadmodùm accepit Abelis munera, & Abrahæ sacrificium, & quod illi olim Melchisedech obtulit. Trium illorum sacrificiorum præcipuam in Canone mentionem facit Ecclesia, eo quod expressiùs novæ legis sacrificium significent; sicuti enim Abel Genes. 4. obtulit de primogenitis gregis sui, itá Christus sese obtulit ut *primogenitum in multis fratribus* ad Rom. c. 8. Prætereà sanguis Abel justi à fratre Caïn interfecti, Christum-Jesum à Judæis necatum ac pro peccatis nostris mortuum repræsentat. Item in Abrahæ sacrificio Isaac immolatus, quin vitam amitteret, figura fuit Jesu-Christi, qui mortuus est ut resurgeret & ad novam vitam rediret. Denique Melchisedech obtulit panem & vinum; & Christus in Altari, sub specie panis & vini, corpus & sanguinem suum offert Deo Patri pro nobis, ipsum nobis pacificans, ita S. Bonav. in exposit. Mis. Adduntur hæc verba; *Sanctum Sacrificium, immaculatam Hostiam* quæ quidem rectum & integrum continent sensum sive ad sacrificium Melchisedech, de quo sit mentio in præcedentibus verbis: sive ad ipsum novæ legis sacrificium referantur, ita ut verba illa *sanctum sacrificium* cum istis conjungantur *& accepta habere*; cæteris omnibus, *sicuti accepta* usque ad *Melchisedech* in parenthesim conclusis.

3. Hæc oratio in eam deſinit præcationem: *Supplices te rogamus... Jube hæc perferri, per manus ſancti Angeli tui, in ſublime Altare tuum*, &c. S. Thomas ſub nomine *Angeli* ipſum Jeſum-Chriſtum intelligit, qui vocatur magni conſilii Angelus: ad hæc verba *in ſublime Altare tuum* obſervat Odo Cameracenſis in Eccleſia Chriſti duo eſſe Altaria, quorum alterum hic apud nos viſibile, ex quo viſibiliter, nempe ratione ſpecierum, corpus & ſanguinem Chriſti ſumimus; alterum inviſibile in Cœlo, ad quod, per miniſterium Angelorum, vota & ſupplicationes noſtræ perferuntur, ut indè benedictionem & gratiam Dei percipiamus. Sacerdos ſeſe profundè inclinat, & manus junctas ſuper Altare tenet, cum dicit *Supplices te rogamus*, quod quidem benè ſupplicanti competit; cum dicit *ut quotquot ex hac Altaris*, oſculatur Altare quod typus eſt Chriſti; cum Chriſti corpus nominat, ſignum crucis ducit ſuper Hoſtiam; atque itidem ſuper Calicem, cum nominat Sanguinem; ac cum benedictionem cœleſtem & gloriam appellat, ipſe ſe ſigno crucis ſignat, quorum quidem rituum ſignificationes ſuprà jam attulimus.

4. Quinta Canonis oratio incipit, *Memento etiam Domine* ubi oratur pro defunctis; hoc enim ab Apoſtolis traditum univerſa per totum orbem obſervat, & obſervavit Eccleſia, ut pro animabus defunc-

torum qui in Purgatorio igne expiantur inter sacrificandum oret. In hoc loco Sacerdos, quorum voluerit defunctorum memoriam agit specialem; & pergens orat etiam pro animabus omnibus quæ in Purgatorio detinentur; ut verba illa indicant, *ipsis Domine, & omnibus in Christo quiescentibus:* pro iis scilicet omnibus postulat *locum refrigerii*, quod respicit ignem illum quo cremantur; *locum lucis*, quod spectat ad eas tenebras in quibus versantur; *locum pacis*, quod ad illam pertinet mentis anxietatem, quâ conflictantur: quo triplici pœnarum genere miseræ illæ animæ à divina expiantur justitiâ. Ideo autem diximus pro omnibus qui sunt in Purgatorio orationem fieri, quia ipsis solis defunctis Missæ sacrificium tamquam satisfactorium prodest. Testatur id S. August. Enchirid. c. 109. „ Neque negandum est, inquit, Defunc„torum animas pietate suorum viventium „ relevari, cum pro illis sacrificium media„toris offertur, vel eleemosynæ in Eccle„sia fiunt. Sed eis hæc prosunt qui cum vi„verent, ut hæc sibi posteà possent pro„desse meruerunt. „ Idem statuit Conc. Trid. sess. 22. de sacrificio Missæ c. 2. & sess. 25. Decreto de Purgatorio. Supra jam monuimus quando quis specialem Missæ fructum applicare vult etiam pro defunctis; applicationem illam fieri debere ante Consecrationem, in qua, juxta probabi-

liorem opinionem, eſſentia ſtat ſacrificii.

5. Sexta & ultima Canonis oratio incipit, *Nobis quoque peccatoribus*, quæ verba elatâ paululùm voce dicuntur ad excitandam præſentium devotionem, & deſinit in clauſulam *Per omnia ſecula ſeculorum*, quæ proximè orationem præcedit Dominicam. Quamobrem Feria VI. in Paraſceve, cum integer Canon omittitur, qui ad conſecrationem pertinet, nulla è ſenis hiſce orationibus dicitur, nec *Per omnia ſecula ſeculorum;* ſed poſt ablutionem manuum, initium ſumitur abſolutè ab Oratione Dominica. Sacerdos igitur ante conſecrationem Deum eſt precatus, ut dignetur Eccleſiam Militantem in Triumphantis conſortium admittere; idem petiit poſt conſecrationem pro Eccleſia Patiente; in hac verò oratione idem ſibi & adſtantibus petit, quorum nomine offert ſacrificium; petit autem his verbis: *Intrà quorum* (Sanctorum qui in Cœlo ſunt) *nos conſortium, non æſtimator meriti, ſed veniæ quæſumus largitor admitte.* Novit ſcilicet Eccleſia Deum non niſi intercedentibus meritis tribuere beatitudinem; ſed nec illud ignorat, ut in Sanctorum admittamur conſortium, non modò neceſſariam eſſe gloriam, ſed etiam gratiam & veniam peccatorum, quæ nobis datur per Chriſtum Dominum noſtrum. S. Joannem Baptiſtam putant rerum Lyturgicarum periti in hac oratione nominari: obſervant

S. Matthiam

S. Matthiam in prima Canonis parte inter Apostolos fuisse prætermissum, quia Passionis tempore nondùm erat Apostolus; & ipsum post S. Stephanum nominari propter Martyrii ordinem, non dignitatis. Denique advertunt Sanctos ex diverso quoque ordine hìc appellari, ex ordine Prophetarum, S. Joannem; Diaconorum, S. Stephanum; Apostolorum, S. Matthiam; Discipulorum, S. Barnabam; Episcoporum, S. Ignatium; Summorum Pontificum, S. Alexandrum; Presbiterorum, S. Marcellinum; Clericorum, S. Petrum Exorcistam; Conjugatorum, SS. Perpetuam, Felicitatem & Anastasiam; Virginum, SS. Agatham, Luciam, Agnetem & Cæciliam; quæ quidem SS. Virginum & Mulierum nomina à sancto Gregorio Canoni fuerunt addita.

6. Post Sanctorum imploratam intercessionem Sacerdos, ut cum adstantibus per Jesu-Christi merita inter Sanctos admittatur in cœlum, ait: *Per quem hæc omnia, Domine, semper bona creas*, &c. Nonnulli censent verba illa ad novarum frugum referri benedictionem quæ in hac Missæ parte fiebat; alii existimant novis illis frugibus benedicendis aliam peculiarem adhibitam fuisse orationem ante prædicta verba: utcumque sit de præsenti controversiâ; certum est, non in qualibet Missa novarum frugum aliarum-ve id genus potuisse fieri

benedictionem, in omnibus tamen Miſſis verba iſta dici conſueviſſe; illud quoque certum eſt; in hac Miſſæ parte, non ampliùs fieri frugum benedictionem, eademque verba nunc in qualibet Miſſa dici ſupra Corpus & Sanguinem Chriſti, unde neceſſitas oritur hæc & ſequentia explicandi nullâ habitâ novarum frugum ratione. De illorum explicatione verborum plures ſcripſerunt, hæc autem eſt, veluti in compendium referta, horum omnium interpretatio. *Per quem hæc omnia Domine ſemper bona creas.* Deus enim Pater omnia creavit per Jeſum-Chriſtum, atque ita panem & vinum in Chriſti corpus & ſanguinem converſum: *ſanctificas, vivificas, benedicis & præſtas nobis;* nam in Chriſto Jeſu dona ad Altare oblata fiunt dona ſacra, verum vitæ ſpiritualis alimentum, & fons cœleſtium benedictionum: *Per ipſum & cum ipſo, & in ipſo eſt tibi Deo Patri omnipotenti, &c.* Deo enim Patri omnis honor & gloria per Filium Mediatorem Dei & hominum, ipſi Deo Patri æqualem & conſubſtantialem, & in unitate Spiritûs Sancti, qui ex utroque procedens æquè cum Patre & Filio ſimul adoratur in ſecula ſeculorum. Intereà Sacerdos juxta præſcriptum Rubricæ cum dicit *ſanctificas, vivificas, benedicis,* ad ſingula verba ſignum crucis ducit ſuper Hoſtiam & Calicem: deinde diſcooperit Calicem, genuflectit, ſurgit, dexteræ ma-

nus pollice & indice apprehendit Hostiam, sinistrâ Calicem suprà nodum tenens, & Hostiâ ipsâ ab una ad alteram Calicis oram tria crucis signa ducit cum dicit *per ipsum*, *& cum ipso*, *& in ipso*. Duo posteà, tenens adhuc Hostiam inter se & Calicem, crucis signa facit, primum cum dicit *Est tibi Deo Patri*, alterum cum ait *in unitate spiritûs sancti*, ac denique ad illa verba, *omnis honor & gloria*, tenens Hostiam supra Calicem, utrumque paululùm extollit.

7. Sequitur Oratio Dominica quæ non ex S. Gregorii jussû, ut quidam falsò putant, recitatur in Missâ, sed ex vetustissima & Apostolica traditione, cujus testes sunt Ss. Optatus Milevitanus, Cyrillus Hierosolymitanus, &c. Ante eam orationem Sacerdos devotè præfatur verbis illis: *Oremus*, *Præceptis salutaribus moniti*, *& divinâ institutione formati audemus dicere*, quæ vetustissima sunt, ad ea respexisse videtur S. Hieronymus Lib. 3. advers. Pelag. „ Sic docuit, inquit, Apostolos suos (Christus) ut quotidie in corporis illius sacrificio credentes audeant loqui: *Pater noster*,„. Hanc orationem elatâ voce recitat Sacerdos; cujus Ritûs ratio desumitur ex Arcani disciplina, juxta quam neque Oratio Dominica, neque Symbolum in publicis conventibus recitabantur, in quibus esse poterat aliquis Infidelis, vel Catechumenus ad baptisma suscipiendum non satis

instructus & probatus; ex quo patet quamobrem in Horis Canonicis submissâ, elatâ verò voce in Missa recitarentur Symbolum & Oratio Dominica: Infideles enim & Catechumeni Horis Canonicis adesse poterant; huic verò Missæ parti, ut supra diximus, non poterant, sed post Evangelii explanationem dimittebantur. Testatur S. Gregorius Magnus lib. 7. Epist. 64. Orationem Dominicam in Missa Græcorum non à Sacerdote solum, sed ab universo etiam populo recitari; hanc disciplinam aliquanto tempore retinuit Ecclesia Gallicana, ut constat ex S. Gregorio Turon. lib. 2. de Miraculis S. Martini; nunc vero ultima tantum verba *sed libera nos à malo*, in Missa solemni, elatâ voce profert populus; & in Missa privata, Minister populi vices gerens, ad cujus desideria confirmanda Sacerdos submissâ voce dicit *Amen.*

8. Oratio *Libera nos*, quæ proximè sequitur, Orationis Dominicæ continuatio quædam est: in ea Sacerdos Dominum precatur, ut nos liberet *ab omnibus malis præteritis*, quæ sunt peccata; *præsentibus*, quæ sunt variæ tentationes, quibus ad peccandum impellimur; *futuris*, quæ sunt pœnæ peccatis debitæ, sive temporales, sive æternæ. In hac eadem oratione confugimus ad B. Mariam semper Virginem, Sanctos Apostolos Petrum & Paulum, &

Andream, quia primus ad Apostolatum vocatus, fratrem suum Petrum ad Jesum adduxit; & ad omnes Sanctos, ut eorum meritis Deus largiatur nobis gratiam, indulgentiam, & pacem. Sacerdos dum incipit orationem *Libera nos*, Purificatorio extergit Patenam quæ jacebat sub Corporali, eamque manu dexterâ apprehendit inter digitum indicem & medium, verticalem illam tenens super Altare; ubi ad ea verba pervenerit, *Et omnibus Sanctis*, sibi à fronte ad pectus crucis signum ducit; & ad ea verba, *in diebus nostris*, Patenam osculatur; cum autem dixerit, *ab omni perturbatione securi*, Patenæ Hostiam superimponit, Calicem discooperit, & genuflectit. Post Panis seu Hostiæ oblationem, Patena statim Corporali supponitur; eâ enim nihil opus est usque ad fractionem Hostiæ & Communionem: atque inde fit, ut cum dicit Sacerdos *Libera nos quæsumus*, instante tempore quo Hostiam frangat & sese communicet, patenam apprehendat. Jam vero Patenâ sibi crucis signum ducit, eamque osculatur, quia Patena instrumentum est pacis, ut potè quæ sit vas ubi ponitur sacra Eucharistia, quæ Christianorum est pax: eâque utitur ad signum crucis sibi faciendum; per crucem enim Christus ea omnia disjecit, quibus pax nostra perturbatur. *Ipse enim est pax nostra, &c. solvens inimicitias in carne sua*, inquit Apostolus Ephes. c. 2.

9. Sacerdos facta genuflexione ſurgit; ſumit Hoſtiam, quam ſupra Calicem tenens utraque manu, reverenter frangit per medium in duas partes dicens: *Per eumdem Dominum noſtrum Jeſum-Chriſtum Filium tuum.* Dimidium illud Hoſtiæ, quod habet in dextera, ponit ſuper Patenam, & ab altera media parte, quam habet in ſiniſtra, fragmentum detrahit dicens, *qui tecum vivit & regnat*, & illud fragmentum retinens inter pollicem & indicem dexteræ manus, partem quam ſiniſtrâ tenet adjungit mediæ ſuper Patenam poſitæ, interim dicens, *in unitate Spiritus-Sancti Deus;* ac manu dexterâ fragmentum illud tenens ſupra Calicem, quem ſiniſtrâ per nodum infra cuppam retinet, elatâ voce dicit *Per omnia ſecula ſeculorum*; Miniſter reſpondet *Amen.* Tum Sacerdos ipſo fragmento terna crucis ſigna ducit ſupra Calicem dicens: *Pax Domini ſit ſemper vobiſcum*; Miniſter reſpondet: *Et cum ſpiritu tuo.* Denique Sacerdos fragmentum illud in Calicem immittit dicens: *Hæc commixtio & conſecratio Corporis & Sanguinis Domini noſtri Jeſu-Chriſti fiat accipientibus nobis in vitam æternam. Amen.* Eſt autem Fidei Catholicæ dogma, incorruptibile, & impaſſibile eſſe Corpus Chriſti in Euchariſtia, ipſum integrum eſſe in quolibet Hoſtiæ fragmento, integrumque à Fidelibus ſumi in quacumque Hoſtiæ particulâ; unde quando

in. Rubrica legitur: *frangitur Hostia* illud non potest ad ipsum Christi Corpus referri, sed tantum ad accidentia seu species sacramentales. Hostiæ fractio ad ipsius-met Christi institutum refertur, qui, in institutione Eucharistiæ, accepit panem in sanctas manus suas, benedixit, fregit, deditque discipulis suis, idque jussit eosdem in sui facere memoriam.

10. Varii varias sacrorum illorum Rituum mysticas afferunt rationes; sufficiat nobis annotasse illos plenos esse mysterii; in Missa enim, usque ad hanc de qua loquimur partem, Jesu-Christi Passio & mors repræsentatur per consecrationem corporis & sanguinis separatim factam: namque vi verborum consecrationis, mystica fit separatio corporis à sanguine, & sanguinis à corpore; sub speciem panis corpore Christi, & sub speciem vini sanguine subeunte; licet reipsà corpus Christi, utpotè vivens, non sit sine sanguine, nec sanguis vicissim sine corpore. Reliquum erat igitur ut gloriosa exprimeretur Christi Resurrectio; neque id concinniùs fieri poterat, quam si Hostiæ particula immitteretur in Calicem, atque ita Corpus iterum conjungeretur cum Sanguine. In hanc significationem consentit Innocentius III. lib. 6. Myst. c. 2. qui & observat ideò ter signum crucis produci cum fragmento Hostiæ super Calicem, quia virtus Trinitatis animam Christi crucifixi

Corpori ejus reddidit. Olim consuetudo erat, ut Episcopus antequam diceret, *Pax Domini sit semper vobiscum*, quibusdam conceptis precationibas solemnitati respondentibus populo benediceret, ut constat ex Missalibus vetustissimis à Cardinali Bona *Rerum Liturgicarum lib. 2. cap. 16.* probè inspectis, ex per-antiquo Pontificali Romano Leoni X. dedicato, & ex codicibus manuscriptis antiquæ notæ apud Menardum in notis ad sacramentar. S. Greg. pag. 27. Hunc autem Ritum retinuit & observat Episc. Aurelianensis, quando Missam celebrat in Pontificalibus. Demùm ista verba *Hæc commixtio & consecratio Corporis & sanguinis Domini*, &c. sunt notanda. Vox illa *commixtio*, ut observat Innocent. III. referri debet ad species panis & vini quibus continetur corpus & sanguis. Ad vocem verò *consecratio* illud animadvertit P. Lebrun pag. 589 quod, cum corpus consecratum sub specie panis consecratio corporis dicatur, & sanguis consecratus sub specie vini dicatur consecratio sanguinis; corpus & sanguis in Calicem simul commixta, dici possunt consecratio corporis & sanguinis.

11. Sacerdos, dictâ oratione *Hæc commixtio*, inclinatus in SS. Sacramentum, manibus junctis, ter dicit intelligibili voce *Agnus Dei*, &c. & dexterâ percutiens sibi pectus, sinistrâ supra Corporale positâ, di-

cit *miserere nobis*: deindè non jungit manus, sed iterùm percutit sibi pectus cum dicit secundò *miserere nobis*, quod & tertiò facit cum dicit *dona nobis pacem.* Verba illa *Agnus Dei qui tollis peccata mundi*, verba sunt S. Joannis Bapt. cum primùm vidit Christum ad se venientem. Joan. c. 1. v. 29. Sergius sum Pont. ut refert P. Lebrun, instituerat ter dici *miserere nobis*; qui quidem usus usque ad annum millesimum invaluit, ut constat ex antiquis illius ævi Missalibus; sed multis posteà ingruentibus Ecclesiæ adversitatibus, ut ait Innocentius III. sive ad tollendum schisma, ut alii scribunt, statutum fuit ut in tertio diceretur, *dona nobis pacem.* Pectus sibi percutit Sacerdos in signum contritionis, non modò cum dicit *miserere nobis*, sed etiam cum dicit *dona nobis pacem*, fortassè quia olim tertiò itidem dicebatur *miserere nobis.* In Missis Defunctorum, juxtà nostram Rubricam, Sacerdos non percutit sibi pectus, neque dicit *miserere nobis*, sed *dona eis requiem*, ut ostendat Defunctorum se magis quàm sui esse memorem. Ita sentit Hugo à S. Victore, cui assentitur Gavantus.

12. Manibus junctis super Altare positis, oculisque ad Sacramentum intentis, Sacerdos mediocriter inclinatus dicit tres orationes, *Domine Jesu-Christe, qui dixisti*, *Domine Jesu-Christe Fili Dei*, & *Perceptio Corporis* prout in ordine Missæ apponuntur,

Tres illæ orationes non ex antiqua summorum Pontificum institutione, sed ex piorum & religiosorum hominum traditione communioni præmitti solent, ut scribit Micrologus, cui consentiunt Bona, Bellarminus, Gavantus. In prima oratione Sacerdos Ecclesiæ pacem precatur; illâ expletâ, si quidem danda sit pax, osculatur Altare, & dicit *pax tecum*, quique accipit pacem respondet, *Et cum spiritu tuo.* Olim dabatur pax cum osculo, de illo, quod etiam sanctum appellatur, loquitur Apostolus 1. ad Corinth. c. 16. & B. Apost. Petrus Epist. 1. c. 5. *salutate*, inquiunt, *invicem in osculo sancto*, ejusdem meminerunt, Tertullianus, Athenagoras, S. Augustinus, Chrysostomus, &c. unde videtur esse institutionis Apostolicæ. Hujus osculi causam hanc affert Isidorus, „ nempe ut „ charitate omnes reconciliati invicem, di„ gni Sacramento Corporis & Sanguinis „ Christi consocientur, quia non recipit „ dissentionem cujusdam Christi indivisibile „ corpus „. Veteri tandem simplicitate in malitiam degenerante, subtractum paulatim est osculum, & ejus vice mos introductus porrigendi tabellam, cum crucis vel Christi imagine, quam quidam *osculatorium* appellant; alii mutuo amplexu munus illud persolvunt. Sacerdos antequam det pacem osculatur Altare, ut ostendat se pacem dare non posse, nisi à Christo, cujus figura

est Altare, pacem prius acceperit. In Missis Defunctorum non datur osculum pacis, & trium orationum prima ex præscripto Rubricæ omittitur, quia, ut observat S. Thomas, 3. part. quæst. 83. art. 4. in Missis Defunctorum non pro præsenti pace sacrificium offertur, sed pro requie mortuorum. Pax etiam omittitur in signum mœroris in Missa Feriæ VI. in Parasceve.

ARTICULUS SEXTUS.

De Communione usque ad finem Missæ.

1. Dictâ oratione tertiâ, quæ incipit *Perceptio*, Sacerdos genuflectit, surgit, & voce submissâ dicit, *Panem cælestem accipiam, & nomen Domini invocabo*; quo dicto dexterâ manu accipit de Patenâ reverenter ambas Hostiæ partes, & collocat inter pollicem & indicem sinistræ manûs, quibus Patenam inter indicem & medium supponit; ac parùm inclinatus, dexterâ ter sibi pectus percutiens, ter etiam dicit voce aliquantulùm elevatâ: *Domine non sum dignus* & secretò prosequitur, *ut intres sub tectum meum, sed tantùm dic verbo, & sanabitur anima mea*: Quibus dictis pollice & indice dexteræ accipit duas Hostiæ partes à sinistra manu inter pollicem & indicem dexteræ, eademque Hostiâ seipsum signat crucis signo dicens: *Corpus Domini nostri Jesu-Christi custodiat animam*

meam in vitam æternam, amen: & se inclinans, cubitis super Altare positis, reverenter sumit utramque Hostiæ partem: quibus sumptis, Patenam deponit super Corporale, & erigens se junctis manibus ante faciem, aliquantisper quiescit in sanctissimi Sacramenti meditatione. Verba illa *Panem cœlestem*, &c. sunt ex Psal. 115. & ista, *Domine, non sum dignus*, verba sunt Centurionis de quo Matth. c. 8. in quibus parva est quædam immutatio, substituuntur enim voces istæ *anima mea*, pro iis, *puer meus*. Consuetudinem prædicta verba recitandi ad Communionem esse per antiquam, constat ex Origene Hom. 5. & S. Chrysostomo Homil. de S. Thoma Apostolo.

2. Sumptâ sanctissimâ Hostiâ, Sacerdos depositis manibus dicit secretò: *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* Quæ verba sunt ex Psal. 115. deinde discooperit Calicem, genuflectit, se erigit, accipit Patenam, inspicit Corporale, colligit fragmenta cum Patenâ, si qua in eo sint, pollice vel indice dexteræ manus Patenam suprà Calicem, & ipsos digitos extergit, ne quid in eis fragmentorum remaneat, dexterâ Calicem accipit, Patenam sinistrà tenens, & dicit: *Calicem salutaris accipiam*, quæ postrema verba sunt ex psal. 17. & signans se signo crucis cum Calice dicit: *Sanguinis Domini nostri Jesu-Christi custodiat*, &c. & manu sinistrâ sup-

ponens Patenam Calici, quem tenet dexterâ infrà nodum, reverenter sumit totum Sanguinem cum particula in eo posita. Deinde secreto dicit orationem: *Quod ore sumpsimus Domine*, &c. & super Altare porrigit Calicem Ministro in cornu Epistolæ, quo vinum fundente, se purificat; postea vino & aqua pollices & indices abluit super Calicem, quos purificatorio abstergit, interim dicens: *Corpus tuum Domine quod sumpsi*, &c. Deinde idem vinum & aquam sumit. De Purificatione, quæ post Communionem fit solo vino, loquuntur Innocentius III. in cap. *Ex parte* de celebrat. Missar. & S. Thomas 3 part. quæst. 83. ideò sumitur, ut os abluatur. De digitorum ablutione, quæ fit cum vino & aquâ, loquitur idem S. Doctor, nec innuit illam à Sacerdote assumi. Existimat Durandus hanc ablutionem olim in locum mundum conjici consuevisse: nunc vero ob reverentiam Sacramenti, & propter periculum ne aliquod fragmentum digitis, aut Calici aliqua sanguinis gutta adhæserit, Sacerdos vinum hoc bibit aqua mixtum; S. Pius V. scribit hanc ablutionem sumendam esse ab ea Calicis parte, è quâ haustus fuerit sanguis. Peccaret Sacerdos, ait Pontas Diction. verbo Missa, cas. 27. qui in regione vini minimè feraci, ubi propterea vinum esset maximi pretii, tùm in prima, tum in secunda purificatione uteretur solâ aquâ, quià sa-

ceret contra præceptum & usum Ecclesiæ; & sacræ etiam Trident. Synodi, quæ novos Ritus in Missa novasque cæremonias omnino prohibet.

3. Si qui eorum, qui Missæ adsunt, Eucharistiam velint percipere; postquam Sacerdos sumpsit sub utraque specie Sacramentum, Minister recitat *Confiteor*, & Sacerdos ad eos qui ad mensam accedunt Eucharisticam conversus, recitat orationes *Misereatur vestri*, & *Indulgentiam*, &c. ubi Minister responderit *Amen*, Sacerdos se ad Altare convertit, genuflectit, accipit Pyxidem vel Patenam, & dexterâ tenens Corpus Christi, conversus ad eos qui Sacramenti fieri volunt participes, semel dicit *Ecce Agnus Dei*; &c. Deindè ter dicit *Domine, non sum dignus*, &c. Tum unicuique porrigit Sacramentum, faciens cum eo signum crucis suprà Pyxidem seu Patenam, & singulis dicit: *Corpus Domini nostri Jesu-Christi*, &c. Omnibus communicatis, revertitur ad Altare nihil dicens; & non dat eis benedictionem, quia illam daturus est in fine Missæ. Si particulæ positæ erant super Corporale, extergit illud cùm Patena, & si qua in eo fuerint fragmenta, in Calicem immittit. Observat Baronius ad ann. Christi 57. olim sumpturis Eucharistiam quasdam mensulas spongiâ expolitas apponi consuevisse; his hodie lintea mina munda successerunt, ut si quid fortè deci-

dat, iis excipiatur. Rubrica Missalis, & Rituale Romanum præscribunt, ut Communio populi intrà Missam fiat, nisi quandoque ex rationabili causa post Missam sit facienda; cum orationes quæ post Communionem in Missa dicuntur, non solùm ad Sacerdotem, sed etiam ad alios Communicantes spectent. Est autem apud Auctores rationabilis & justa causa, si plurimi adessent Missæ, & suspicioni locus esset, nè plures tædio afficerentur finem Missæ exspectantes, qui finis longè abesse posset, si multi ad Eucharistiam suscipiendam accederent. Ex quo apparet eos errare, qui nullo discrimine, post finem Missæ sacram præbent Eucharistiam.

4. Adversus Missas, quæ ideò privatæ dicuntur, quod in iis solus Sacerdos nec quisquam alius Sacramentum suscipiat, calumnias evomuere suas Lutherus, Calvinus, Kemnitius, & alii ejusdem furfuris homines: ad eos confutandos sufficiat Sacro-sanctum, firmissimisque nixum fundamentis referre Trident. Synodi Decretum sextum sess. 22. de sacrif. Miss. „ Optaret quidem Sacro-sancta Synodus, „ ut in singulis Missis Fideles adstantes, non „ solum spirituali affectu, sed Sacramentali „ etiam Eucharistiæ perceptione, communi- „ carent; quo ad eos sanctissimi hujus sacri- „ ficii fructus uberior proveniret: nec ta- „ men si id non semper fiat, propterea

„ Missas illas, in quibus solus Sacerdos sa-
„ cramentaliter communicat, ut privatas &
„ illicitas damnat, sed probat atque adeò
„ commendat; si quidem illæ quoque Missæ
„ verè communes censeri debent, partim
„ quod in eis populus spiritualiter commu-
„ nicet, partim verò quod à publico Ec-
„ clesiæ Ministro, non pro se tantùm, sed
„ pro omnibus Fidelibus qui ad Christi
„ Corpus pertinent, celebrentur". Unde
ejusdem sess. can. 8. sic decernit. „ Si quis
„ dixerit, Missas, in quibus solus Sacerdos
„ sacramentaliter communicat, illicitas esse,
„ adeòque abrogandas, anathema sit". Et
sanè ac sacrificii essentiam non pertinet,
ut ei aliqui intersint, & de Sacramento participent; omne enim sacrificium ad Deum refertur, & ejus fructus æquè ad eum qui abest, quam ad eum qui adest pervenire potest; cum præsertim sacrificium efficacissima sit Oratio; possit autem Oratio eum adjuvare, qui nesciat etiam illam pro se offerri. Nunc Missæ cursum repetamus.

5. Postquam Sacerdos Sacramentum ipse sumpsit, & adstantibus distribuit, si qui sint communicandi, & sumpsit ablutiones, extergit os & Calicem purificatorio, quo facto, disponit Calicem & collocat in medio Altari ut in Missæ initio. Tùm se confert ad cornu Epistolæ quo Minister Missale transtulit: junctis manibus legit Antiphonam quæ *Communio* dicitur, redit ad

medium Altare illudque osculatur; conversus ad Populum dicit *Dominus vobiscum*, Ministro respondente; *Et cum spiritu tuo;* & reversus ad librum legit extensis manibus orationem quæ dicitur *Postcommunio*; postremò librum claudit: tùm redit rursus ad medium Altare, quod osculatur; ad populum autem conversus dicit, *Dominus vobiscum*, atque *Ite Missa est*, vel volvens se ad Altare, *Benedicamus Domino*, si ita præscribat Rubrica; cui respondet Minister *Deo gratias*: in Missis vero Defunctorum dicit. *Requiescant in pace*, cui Minister respondet *Amen*. Denique inclinatus in medio Altari dicit orationem, *Placeat;* & conversus ad Populum, ei benedicit, quod prætermittit in Missis Defunctorum: inde se conferens ad cornu Evangelii dicit *Dominus vobiscum*; recitat Evangelium S. Joannis, vel aliud Evangelium quod Rubrica præscripserit, signans in principio librum seu chartam & seipsum in fronte, ore, & pectore: cum dicit *Et verbum caro factum est*, genu flectit versus cornu Evangelii, & surgens prosequitur ut priùs; quo finito Minister respondet *Deo gratias*. Lecto demum Evangelio Sacerdos ab Altari recedens, & sacris vestibus se exuens, Canticum recitat trium Puerorum *Benedicite omnia opera*, &c.

6. Antiphona quæ *Communio* dicitur, idcircò eo nomine donatur quia intereà ca-

nebatur dum Populo Euchariſtia diſtribuebatur. Aliæ conſequuntur orationes, quæ vocantur *Poſtcommunio*, quia proximè poſt Communionem recitantur, ad gratias Deo agendas quod tantorum myſteriorum nos voluerit eſſe participes, & ad gratiam ab eo poſtulandam, ut ejus fructum, & quidquid operari ſanctificationem poteſt, conſervemus: unde hujuſmodi orationes vocabantur *gratiarum actio*, in aliquibus locis appellabantur *Orationes ad complendum*, quia iis res tota finiebatur. Rubrica Miſſalis præſcribit ut prædictæ orationes multiplicentur ſecundum numerum Collectarum in Miſſæ principio, & Secretarum ante Præfationem præmiſſarum. Per Quadrageſimam in Miſſa Feriali poſt orationes quæ vocantur *Poſtcommunio*, Sacerdos præfatus formulam, *Humiliate capita veſtra Deo*, dicit orationem *ſuper populum*. Vetuſtiſſima eſt iſta Oratio, ut colligitur è Sacramentario Gelaſiano: olim per totum annum, nunc per Quadrageſimam tantum recitatur; ut divino Populus muniatur præſidio adverſus inſidias Diaboli, quas hoſtis generis humani diebus pœnitentiæ multiplicat: ita rem explicant Amalarius & Micrologus.

7. De illa formula dimittendi Populum, *Ite Miſſa eſt*, alibi ſermonem habuimus; ſenſus horum verborum hujuſmodi eſt; *vobis abire licet, nam fit Miſſa* ſeu *dimiſſio*.

Juxta eam, quæ nunc invaluit, disciplinam, quoties in Missa dicitur *Gloria in excelsis*, toties dicitur *Ite Missa est*; toties autem in Missa dicitur *Gloria in excelsis*, quoties in Nocturno officio dictus est Hymnus *Te Deum*; si verò Hymni illi omittantur, dicitur *Benedicamus Domino*, ut invitetur Populus ad gratias de expleto Missæ sacrificio Deo agendas: quamobrem in Missis Ferialibus, & etiam Dominicis Adventûs & Quadragesimæ omittatur prædicta formula; alii dicunt cum Micrologo, id fieri ad designandam temporis mæstitiam, quia videtur aliquid lugubre præseferre, quod non publica denuncietur dimissio, sed unusquisque per se discedat. Alii, cum Cardinali Bona, sentiunt omissam fuisse formulam *Ite Missa est*, quando Populus absolutâ Missâ non illicò Ecclesiâ abibat, sed expectabat dum Horæ recitarentur Canonicæ, eamque consuetudinem etiam in Missis minus solemnibus & quotidianis invaluisse. In Missis Defunctorum dicitur *Requiescant in pace*, vel ex sola generali consuetudine, ut prætendunt quidam, vel quia tota Missa pro defunctis in eo est, ut ipsis à Deo quietem impetret; vel quia post Missam non erat dimittendus Populus, qui remanebat ad Cadaveris sepulturam, aliasque preces pro animabus Defunctorum.

8. Oratio *Placeat* in pluribus reperitur

sacramentariis post sæculum IX. scriptis. Eam Sacerdos secretò recitat, est enim pro ipso peculiaris oratio, illamque dicit inclinatus, ut æquum est, ad Altare, in signum humilitatis & religionis, si quidem ad sanctissimam Trinitatem illam dirigit. Haud ita vetus est consuetudo quâ Sacerdos benedicit populo in fine Missæ, de ea altum est silentium apud auctores IX. sæculi. Guido Abbas qui XI. floruit sæculo asserit, hunc ritum inolevisse, cum jam populus communicare cessaret, nec tamen à Divinis mysteriis se subtraheret; nè videlicet Presbiteri eum tam benedictione quam communione privatum discedere permitterent. Ternis olim crucis signis Sacerdotes populo benedicebant; sublatus est autem à Clemente VIII. hujusmodi ritus, & solis Episcopis reservatus in omnibus Missis; nam ex Alexandri VII. decretis, potestas fit Abbatibus regularibus ternas dandì benedictiones in Missis tantùm Pontificalibus. Vetustissima est è contrà Episcoporum solemnis benedictio, hujus antiquitatis multa reperire est argumenta apud Christianum Lupum *tom. 5. pag. 526.* Olim ante communionem eam Episcopus largiri solebat, ut suo loco ostendimus, & tunc nulla in fine Missæ præscripta erat; quod quidem patet ex vetustissimo Missali Vaticano MS. suprà laudato, in quo ritus Episcopalis benedictionis fusiùs explicatur; hoc

enim peculiariter notatur, quod quando hæc solemnis benedictio datur ante communionem; non est necesse in fine Missæ iterùm benedicere; unde cum Episcopus Aurelianensis, in Missis Pontificalibus priorem det benedictionem, ante hæc verba *Pax Domini*, &c. non iterùm benedicit populum in fine Missæ.

9. Sacerdos postquàm à Deo benedictionem populo precatus est, & in Missis pro Defunctis, post orationem *Placeat* legit initium Evangelii secundùm Joannem; signum Crucis ducit super initium Evangelii, signatque sibi frontem, os & pectus; horum Rituum eædem sunt mysticæ explanationes quæ suprà assignatæ sunt. Ubi ad hæc verba pervenerit, *Et Verbum caro*, &c. genu-flectit, Divinumque Verbum adorat, quod eò se dimisit, ut humanam carnem assumeret. Minister dicit *Deo gratias*, ut Missa in gratiarum desinat actionem. Ante recognitionem Missalis Romani à S. Pio V. nullum extabat præceptum hujus Evangelii recitandi, ut constat ex quibusdam Missalibus tam editis quam MS. à Cardinali Bona recensitis; unde aliqui illud legebant alii verò omittebant, prout cuique collibitum erat: at verò, ut scribit Burius in vita S. Pii, statuit præfatus S. Pontifex ut in fine Missæ à Sacerdotibus recitaretur, quia est veluti compendium præcipuorum fidei nostræ mysteriorum, Ss. Trinitatis,

Creationis mundi, Incarnationis Christi, quæ tunc profitetur Sacerdos suo & totius Ecclesiæ nomine. Quanti illud facerent ipsimet Philosophi Gentiles, testatur S. Augustinus *lib. 10. de civit. Dei C. 29.* censebant nempè illud aureis litteris esse conscribendum, & per omnes Ecclesias in locis eminentissimis esse proponendum: Fidelium verò tanta erat ergà istud Evangelii initium devotio, ut illud collo appensum, tanquam fidei suæ symbolum contra Arianorum impietatem, gestare solerent; ut refert Maldonatus *comment. in cap. 1. Evan. S. J. num. 15.* Lecto demùm Evangelio, Sacerdos ab Altari recedens, & sacris vestibus se exuens, hymnum recitat trium Puerorum *Benedicite*, ex veteri consuetudine cujus meminit Micrologus, quæque multis probatur Missalibus apud Cardinalem Bona, *rerum Liturgic. lib. 2. cap. 20.* Quædam Ecclesiæ, loco cantici *Benedicite*, recitant Hymnum *Te Deum.*

10. Jam verò ex suprà-dictis patet, Introitum cum reliquis usque ad Evangelium in cornu Epistolæ recitari, & *Kyrie eleison, Gloria in excelsis*, & *Credo*, cæteraq; omnia quæ ad substantiam pertinent sacrificii, in medio dici Altaris; Sacerdotem vero, sacrificio peracto, redire ad cornu Epistolæ, ibique orationem recitare quæ appellatur *Postcommunio*; tùm factâ ex medio Altaris super Populum benedi-

ctione, transire ad cornu Evangelii, ubi recitat initium Evangelii secundùm Joannem, censent nonnulli rerum Lyturgicarum periti hujusmodi Ritus à Missis solemnibus ad privatas fuisse derivatos. Nempe cum Offertorii tempore Fideles, ut suprà monuimus, oblationes ad Altare soliti essent deferre, supra quas Sacerdos multas impendebat benedictiones; necesse erat ut oblationes illæ ad cornu Epistolæ reponerentur, ac proinde ab eo loco amoveretur liber, & ad alteram Altaris partem asportaretur, quo Sacerdos commodè posset legere & oblationes benedicere; quia vero in præfatis solemnibus Missis post Communionem pars Altaris ad cornu Epistolæ, summotis inde jam oblationibus, expedita erat, pars vero ad cornu Evangelii à Subdiacono occupabatur, qui Calicem tergebat & componebat ad Sacrarium deferendum; propterea Missale ad cornu Epistolæ referebatur; porro ulterius anxiè nihil opus est quærere, cur non in cornu Epistolæ, sed in cornu Evangelii legatur initium Evangelii secundùm Joan. fortassè in eadem parte Altaris decere visum est, ut secundum Evangelium legatur, ubi anteà primum recitatum fuerat. Atque hoc est naturale fundamentum, cur modò in hoc, modò in illo Altaris loco, in diversis Missæ partibus, Sacerdos has vel illas dicat preces & orationes. Quamquam & in hujus-

modi Ritibus non desit Mysticus sensus; quidam enim dicunt, cornu Epistolæ Populum Hebræorum qui primi vocati sunt ad Evangelium, cornu autem Evangelii Ethnicos significari, qui Evangelium à Judæis aspernatum acceperunt; reditum vero ad cornu Epistolæ post Communionem futuram exprimereHebræorum conversionem.

CAPUT TERTIUM.

Quid præstare debeat Sacerdos post Missæ Celebrationem.

PEractâ Missâ aut Communione; per magni refert, nosse uti illo tempore, quo apud nos demoratur Christus, & tanti hospitis præsentiâ frui. Neque enim tempus, ad negotia salutis agenda, magis opportunum nobis obvenire potest, quam cum ipsum penes & intra nos habemus salutis authorem.(*a*) „ Oportet igitur „ (ait pius imitationis Christi author) ut non „ solum præpares te ad devotionem ante „ Communionem, sed ut etiam te sollicite „ conserves in ea post Sacramenti percep- „ tionem; nec minor custodia post exigi- „ tur, quam devota præparatio priùs; nam „ bona postmodùm custodia, optima iterum est

(a) Lib. 4. cap. 12.

„ est præparatio ad majorem gratiam: ex „ eo quippè redditur quis valdè indispositus, si statim fuerit ad exteriora nimis „ effusus „.

Ex teipso disce quid facto sit opus: si quispiam te invitasset; sed domo jam exceptum, mox, quasi tædio consortii tui affectus, te desereret, ad ludicra & inania quæque sese convertens; nulloque familiari colloquio aut benevolentiæ & humanitatis obsequio tecum agere dignatus: nonnè illi inurbanitatem istam & contemptum crimini verteres, ac hujusmodi amicum, ut potè parum officii sui memorem, dedignareris? Vide itaque quid de iis dicendum, qui Deo in domum suam recepto, mox illi dorsum obvertunt, & abscedunt, nec curant cum eo paulisper conversari. Quidnam hoc est, nisi talem tantumque vilipendere hospitem, imò illum graviter offendere? maximè cum is sit hospes qui in domum tuam venit, non ut reficiatur à te, sed ipse te reficiat. Quid ergo sic properas? Quid quæris præter Deum tuum? Plus ille te docebit quàm omnes libri; plus delectabit quàm omnes amici; plura præstabit commoda, quàm omnes mundi artes, honores, opes, & scientiæ.

1. Cantico igitur trium Puerorum absoluto, quo ad gratias Deo pro tanto beneficio persolvendas, omnes debuisti creaturas invitare ardentissimo affectu & flagrantis-

sima devotione: cave ab inanibus hominum colloquiis; in locum ab omni strepitu & distractione remotum te recipe; mane in secreto, ac suavissimo fruere hospite tuo; deduc illum in interiori cordis tui cubiculo, & clauso ostio, cæterisque cogitationibus exclusis, illi soli vacare stude, nec ab eo discedas, donec ipse benedixerit tibi: his etenim pretiosis horæ momentis, larga vel tenuis fieri debet in animam tuam donorum cœlestium effusio, pro modulo charitatis, affectuum & desideriorum tuorum, animique tui gratæ significationis. Sicuti namque ingratus animus fontem divinæ largitatis exsiccat, ita & grata donorum ejus memoria torrentem aperit spiritualium benedictionum.

2. Dilata itaque cor tuum, & implebit illud bonorum omnium largitor; aperi os tuum & attrahes in te spiritum sanctum: prout cœlestis illius aura afflaverit, vel audi quid loquatur in te Dominus Deus tuus, vel cum eo tua commiscere colloquia ne formides; (b) *Non enim habet amaritudinem conversatio illius, nec tædium convictus ejus, sed lætitiam & gaudium.*

3. Perfectissimos diversarum virtutum actus elicies. Christum adorabis, non tantum ut in throno gloriæ suæ residentem in cœlis, sed ut intima cordis tui penetralia inhabitantem: omnes animæ tuæ faculta-

(b) *Sapient. c. 8.*

tes, omnia corporis tui membra, sensus & organa, summo pietatis affectu illi subjicies; adeò ut in ejus honorem & obsequium cedant.

4. Firmâ fide credes & confiteberis tantum hospitem in vili pectoris tui tugurio receptum, & sub exiguis sacramenti speciebus delitescentem, esse verè Deum & hominem; Deum ab æterno per omnia Patri æqualem & consubstantialem; hominem in tempore, operante supremi Numinis virtute; cujus Divinitati & Humanitati ea omnia competunt, quæ credit & docet Ecclesia.

5. Cum in ipso omnium bonorum pignus habeas, ipsius meritis omnia, quibus indiges, dona sperabis & gratiæ & gloriæ, imò & naturæ, in quantùm ad salutem tibi sunt profutura; certò confisus illum promissis suis non defuturum, modo partes tuas expleveris.

6. Quia vero amor amore compensatur, & ipse ineffabili & infinitâ te prosecutus est charitate, nihil non tentabis, ut eum toto corde, totâ mente, totisque viribus diligas; gaudebisque quam maximè quod ipsius dotes & attributa tantæ sint excellentiæ, ut nonnisi à seipso possint ex æquo percipi.

7. Infinitam Redemptoris mundi mirare benignitatem, & illam humilitatis abyssum, quâ in hoc sanctissimo se abscondit

sacramento, ut sui ipsius, omniumque, quibus affluit, bonorum te faceret participem. Humiliare igitur in conspectu Dei tui, attentis peccatis quibus deliquisti, præsenti teporis in quo versaris statu, excelsoque virtutum apice ad quem tendere debueras, à quo tamen longo dissides intervallo.

8. In profundo nihili tui demissus, humiliter agnosce nihil quidpiàm penès te esse, quo pro tanto beneficio grates Deo persolvas; adeòque tenuitatis & indigentiæ tuæ tibi ipsi conscius, beatissimam Virginem, sanctos Angelos, & omnes Cœlites in subsidium adhibe tuæ paupertatis, invitando eos ad magnificandum Dominum tecum, & ad exaltandum uno consensu nomen illius.

9. Quoniam verò nec intensissimi omnium Cœlestium religiosi actus ejus sunt dignitatis & valoris, ut tantam Dei erga te munificentiam valeant compensare; ipsum Dei & hominum mediatorem Jesum-Christum deprecare, ut sibi vice tuâ & intra te satisfacere dignetur, omnesque acceptet vitæ suæ labores & angustias, omnia mortis suæ opprobria & tormenta, omnem denique gloriæ suæ excelsitudinem & excellentiam, in dignam pro gratia tibi præstitâ gratulationem.

10. Ad pedes Domini, cum summo doloris & amoris sensu, provolutus, ignosci

tibi suppliciter exora, omnes ante actæ vitæ tuæ iniquitates, omnem torporem & negligentiam, omnemque segnitiem & ignaviam quibus in exsequendis muneribus tuis, & in prosecutione virtutum præpediris; quod quidem ut assequaris, tuas cum ipsius meritis consociabis satisfactiones.

11. Peramanter etiam cum ipso conquerere, de quotidianis tuis excessibus, animæque tuæ languoribus & miseriis; ingemisce & dole, quod cum ipse sit qui venerit ignem mittere in terram, nihilque tantoperè velit, quam ut accendatur; concretum tamen gelu pectus habeas, & ad ardorem hujus splendidissimi solis non liquefias. Roga eum ut perlustret cor tuum, & omnia interiora tua, virtusque de eo exeat ad sanandum & vivificandum quidquid morbidum & vitiosum in te repererit.

12. Aperi ei totum cor tuum eâ quæ congruit amicum inter & amicum, filium & patrem confidentiâ, cum ipse horum omnium partes, tui causâ, sustineat. Omnes igitur anxietates tuas & ærumnas, omnes calamitates & angustias, quidquid denique ad salutem tum animæ tum corporis conferre valet, illi fidenter expones, certò persuasus eum tibi non defuturum; neque enim amare potest & deserere.

13. Cùm eo potissimùm fine sanctissimum istud sacramentum sit institutum, ut omnes qui hujus fuerint participes in Jesum trans-

formentur: (c) *Qui manducat me*, inquit, & *ipse vivet propter me*; per nimiam illam charitatem qua te dilexit, obsecra eum & obtestare; ut omnes virtutes, & omnia, quibus ditatur, spiritalia dona in te transfundat, & fiat invicem perfecta studiorum, consiliorum, voluntatumque communio; adeó ut quod vivas, jam non vivas ipse, vivat vero in te Christus.

14. Omnia vitæ tuæ momenta, sed extremum imprimis spiritum tuum illi commenda, eximiumque istud efflagita perseverantiæ donum, quo cætera dona cumulantur; ut moriatur anima tuâ morte justorum, & fiant novissima tua illorum similia.

15. Nec verò propriis tuis ita intendendum est commodis, ut & aliorum obliviscaris pro quibus orandum tibi incumbit, sacerdotis est plorare inter vestibulum & Altare, & pro omnibus, quibus gravatur populus, necessitatibus Dominum deprecari. Supplex nimirùm à Deo deposces ut sanctissimam Ecclesiam omnium *Fidelium* matrem exaltare & amplificare dignetur; ut ad istius almæ matris sinum omnes errantes hæretici, schismatici-vè revocentur; omnesque infideles, in regione umbræ mortis sedentes, illuminentur; Dominum exorabis ut Pastores Ecclesiæ regat & tueatur; Principibus Christianis pacem donet

(c) *Joan. c.* 55.

& concordiam; peccatoribus veram cordis conversionem & remissionem, justisque profectum concedat & perseverantiam; ut omnes propinquos, benefactores, amicos tuos, imo & adversantes tibi, vel eos qui te aliquando molestiâ affecerunt, vultu sereno & acceptabili respiciat; omnibusque Fidelibus defunctis lucem æternam & requiem indulgeat.

His vel similibus exercitiis, prout Religio tibi suggesserit, peractis; cor tuum & sensus externos omni custodiâ conservare satages, crebrisque per diem piis affectibus, ne tanti memoria beneficii dilabatur, summam Dei erga te dignationem compensare conaberis. Cum autem ea sit humani ingenii conditio, ut illi pretiosiora quæque ex usu vilescant & tædium afferant: ne repetitis semper iisdem actibus fervor languescat charitatis, subjiciuntur tibi quædam meditationes de præcipuis Christi dotibus, quarum sensus si attentè & sedatâ mente ponderaveris, non modicum fructum reportabis.

MEDITATIONES
ANTE ET POST SACRUM,
Pro singulis hebdomadæ diebus.

DOMINICA.
Jesus Deus noster.

I. **Q**Uis venit? Christus Jesus: *(a) Qui est super omnia Deus benedictus in secula: (b) Quem constituit* Pater *hæredem universorum, per quem fecit & secula: Qui cum sit splendor gloriæ & figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis suæ, purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram Majestatis in excelsis: Qui tantò melior Angelis effectus est, quanto differentiùs præ illis nomen hæreditavit. Cui enim dixit Deus aliquando Angelorum Filius meus es tu; ego hodie genui te? Et rursùm, ego ero illi in patrem, & ipse erit mihi in Filium. Unde & cum iterum introducit primogenitum in orbem terræ, dicit, & adorent illum omnes Angeli Dei.*

Nec minori cultu dignus est Jesus ille noster in Eucharistia, sub speciebus panis & vini delitescens; ut pote qui cum omnibus suis dotibus & attributis ibi resideat, majestate nimirum, omnipotentiâ, æter-

(a) *Rom.* 9. 5. (b) *Hebr.* 1. 2. *ad* 7.

nitate, immensitate, sapientiâ, bonitate, justitiâ, & misericordiâ; omniaque ista simul cum humanitate sua in hoc sanctissimo recundat Sacramento, ne videlicet opprimaris à gloria.

Mirare igitur summam Dei sancti hujus erga te benignitatem, dicendo cum Propheta (c) *Verè tu es Deus absconditus Deus Israël Salvator* : & rursum (d) *Ergo ne credibile est, ut habitet Deus cum hominibus super terram ; si cœlum & cœli cœlorum te capere non possunt, quanto magis domus hæc mea* cœnosa & sordibus referta?

2. *Ad quem venit?* Ad te pauperculam & vilissimam creaturam, quæ Deum & Creatorem contempta, (e) *mutavit gloriam suam in Idolum* : dereliquisti enim Dominum Deum tuum; confregisti jugum ejus, rupisti vincula ejus, dixisti; non serviam; & ad Deos alienos, mundum, carnem, satanam declinasti.

Et nunc revertere aversatrix anima, (f) scito & vide quia malum & amarum est reliquisse te Dominum Deum tuum. Ante majestatem tantam (g) ad cujus nutum columnæ cœli pavent & contremiscunt; perfidiam & abjectionem tuam confitere, exemplo illius cujus erat ista vox, (h) *Numquid homo Dei comparatione jus-*

(c) *Isai.* 45. 15. (d) 2. *Paral.* 6. 18.
(e) *Jer.* 2. 11. (f) *Ibid.* 19
(g) *Job.* 26. 11. (h) *Ibid.* 4. 17.

tificabitur, aut factore suo purior erit vir? Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles, & in Angelis suis reperit pravitatem. (i) *Ecce inter Sanctos ejus nemo immutabilis, & cœli non sunt mundi in conspectu ejus: quantò magis abominabilis & inutilis homo, qui bibit quasi aquam iniquitatem?*

3. *Ad quid venit?* Ut se tibi totum communicet, & cum ipso (k) maxima & pretiosa donet promissa, ut divinæ efficiaris consors naturæ, vitâ illius vivas, ipsi coaduneris, unus fias spiritus & una caro, atque æternæ vitæ pignus accipias. (l) *Qui manducat meam carnem & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in illo. Qui manducat me & ipse vivet propter me. Qui manducat hunc panem vivet in æternum.*

Ad tantam Dei erga te stupefactus munificentiam, totus in laudibus & gratiarum actionibus effundaris, ac cœlestium spirituum choris qui undequaque altare circumdant, venerabundus immiscere, sæpiùs istud Apocalypsis iterando. (m) *Dignus est Agnus qui occisus est, accipere virtutem & divinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.* Demùm ditioni ejus & imperio totum te consecra, ex intimo pietatis affectu cum Psalmistâ dicendo. (n) *Nonne Deo subjecta erit anima mea, ab ipso enim salutare meum.*

(i) *Ibid.* 15. 15. (k) 2. *Pet.* 1. (l) *Joan.* 6. (m) *Apoc.* 5. 12. (n) *Ps.* 61. 1.

FERIA II.

Jesus Rex noster.

1. *Quis venit?* Christus Jesus (*a*) *Rex Regum & Dominus Dominantium.* (*b*) *Qui constitutus est Rex* à Deo *super Sion montem sanctum ejus:* cui Pater *dedit Gentes hæreditatem, & possessionem ejus terminos terræ.* Ille Jesus sapientia æterna Patris (*c*) cujus sunt *consilium & æquitas, prudentia & fortitudo, divitiæ & gloria, opes superbæ & justitiæ: per quem Reges regnant, & legum conditores justa decernunt;* per quem *potentes imperant, & potentes decernunt justitiam.* Rex ille (*d*) cujus militum non est numerus: nam (*e*) *millia millium ministrant ei, & decies millies centena millia assistunt ei.*

Obstupesce igitur, tantam præpotentis hujus principis demiratus dignationem, qui in pectore tuo tanquam in Regia sua commorari peroptat, & in anima tua, veluti in throno suo sedere: iisque utere vocibus (*f*) *Domine quid est homo quod memor es ejus, aut filius hominis quoniam visitas eum?* Quasi verò non sit (*g*) *homo putredo, & filius hominis vermis.*

2. *Ad quem venit?* ad servum infidelem (*h*) qui cum ei decem millia talenta debeat, nihil habet ex quo tanto debito valeat

(a) *Apoc.* 19. 16. (b) *Ps.* 2. 6. (c) *Prov.* 8. (d) *Job.* 25. 3. (e) *Dan.* 7. 10. (f) *Ps.* 8. 5. (g) *Job.* 25. 6. (h) *Mat.* 18. 24.

fatisfacere. Ad fubditum perduellem, qui fæpiùs hanc nefariam emifit rebellionis vocem, (i) *Nolumus hunc regnare fuper nos.* Ad ingratum qui multis à Rege fuo muneribus auctus, multis donis ampliatus, ad hoftilia caftra frequenter tranfvolavit, & crudele bellum adverfus fupremum Dominatorem fuum machinatus, arma in ipfius defenfionem comparata contra ipfum convertit; omnes animæ fuæ facultates, omnia corporis membra & organa, fenfus-ve fuos ad peccatum inflectendo.

Ad pedes clementis & benigni Regis tui provolutus, tuam confitere perfidiam; & fummum ipfius in te profeffus dominium, cum Propheta dicito. (k) *Tu es ipfe Rex meus & Deus meus, qui mandas falutes Jacob.* Sed & roga eum & obfecra, ut adveniat in te regnum ipfius; nec (l) peccatum regnet ampliùs in tuo mortali corpore; ne-ve (m) dominetur tui omnis injuftitia; fed virtute fuâ fibi fubjiciat quidquid in te fuo adverfatur imperio, iis utendo vocibus: (n) *Domine Deus nofter, poffederunt nos Domini abfque te, tantùm in te recordemur nominis tui:* vel iftis, (o) *Exurgat Deus & diffipentur inimici ejus, & fugiant qui oderunt eum à facie ejus, ficut deficit fumus deficiant.*

3. *Ad quid venit?* Non ut perfidum ad-

(i) *Luc* 19. 14. (k) *Pf.* 43. 5.
(l) *Rom.* 6. 12. (m) *Pf.* 118.
(n) *Ifai.* 26. 13. (o) *Pf.* 67.

ministratorem jubeat venundari, & omnia quæ ipsius sunt subjiciat servituti: non ut transfugum, compedibus alligatum, cruciandum tradat tortoribus; sed ut vel sui ipsius periculo, solvat eum à captivitate, atque à morte probrosa liberet. Attende & vide (*p*) *Regem* illum *Salomonem*, *cum diademate* spineo, *quo coronavit eum* Synagoga *mater sua*, *in die desponsationis illius*, *& in die lætitiæ cordis ejus*; inspice septrum arundineum, chlamydem coccineam, sputa, colaphos, flagella, clavos, crucem, ludibria, & omnis generis tormenta, quorum memoriam in hoc sancto recolis sacrificio. Quid sentis de Deo tuo, de Rege tuo? Sic igitur tuas injurias non nisi maximis repensavit beneficiis.

Adde quod & beneficia tanta novis muneribus cumulavit; non enim te ut servum, sed inter familiares & amicos unanimes ac intimos adscitum, mensæ suæ te assidere fecit, in qua cibo Angelorum saginaris, & pane pasceris delicias præbente Regibus. Quid plura? Ut fidissimo in opere redemptionis hominum coadjutori, universos gratiæ suæ tibi concredidit thesauros. (*q*) *Sic* nempè *honorabitur quemcumque voluerit Rex honorare.* Nonne ergo æquitati consonum, ut tam grandi munere donatus,

(p) *Cant.* 3. 11. (q) *Esth.* 6. 9.
(r) *Ps.* 144. (s) *Ps.* 94. 3.

è corde tuo erumpat ista Psalmistæ grati animi testificatio. (r) *Exaltabo te Deus meus Rex; & benedicam nomini tuo in seculum seculi*, (ſ) *Quoniam Deus magnus Dominus & Rex magnus super omnes Deos.*

FERIA III.

JESUS MAGISTER NOSTER.

1. *Quis venit?* Christus Jesus, qui ut est Deus & verbum Patris, (a) *lux est vera quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum*: & quatenus homo, (b) *datus est testis populis, dux & præceptor Gentibus*, ille est de quo Dominus ad Moysem ait: (c) *Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui; & ponam verba mea in ore ejus, & loquetur ad eos omnia quæ præcepero illi, qui autem verba ejus, quæ loquetur in nomine meo, audire noluerit ergo ultor existam.*

Promissum istud adimplevit Deus in plenitudine temporum: (d) *multifariam enim multisque modis olim loquens Patribus in Prophetis, novissimè diebus istis locutus est nobis in Filio.* (e) *Apparuit*, si quidem, *gratia Dei salvatoris nostri omnibus hominibus, erudiens nos ut abnegantes impietatem & secularia desideria; sobrié, & justè, & piè vivamus*

(r) *Ps.* 144. (ſ) *Ps.* 94. 3. (a) *Joan.* 1. 9. (b) *Isa.* 55. 4. (c) *Deut.* 18. (d) *Heb.* 1. (e) *Tit.* 2.

in hoc sæculo. Unde & in monte, dum transfiguraretur Christus, audita est ista vox æterni Patris: (*f*) *Hic est Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui, ipsum audite.*

(*g*) Exulta igitur, & lætare fili Sion, quia, in hoc sanctissimo Sacramento, dedit tibi Deus doctorem justitiæ (*h*) *in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi.* Namque (*i*) *non faciet à te ultrà avolare doctorem tuum, & oculi tui videbunt præceptorem tuum, & aures tuæ audient vocem post tergum monentis: hæc est via ambulate in eâ, & non declinetis neque ad dexteram neque ad sinistram.* Ora ergo eum & obtestare, ut (*k*) erigat tibi aurem cordis, & audias eum quasi magistrum, atque ex intimo affectu dicito: (*l*) *Loquere, Domine, quia audit servus tuus.*

2. *Ad quem venit?* Ad rudem & indocilem discipulum, qui præcepta Domini sui & (*m*) sanam doctrinam non sustinens, coacervavit sibi magistros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum avertit, ad fabulas autem conversus est; qui vocem Christi unius magistri sui despectus (*n*) Prophetis prophetantibus mendacium manibus applausit. Quoties enim eloquia sapientiæ, & disciplinam Domini Dei tui detrectatus; instigantibus mundo, carni, sathanæ, mo-

(f) *Matt.* 17. (g) *Joel* 2. (h) *Colos.* 2. (i) *Is.* 30. (k) *Ibid.* 50. (l) 1. *Reg.* 3. (m) (n) *Jer.* 5.

rem gessisti? Quoties Christo legem suam ad aures tui cordis afflanti, si, non verbo, saltem factis respondisti: (o) *Recede à nobis scientiam viarum tuarum nolumus:* (p) *Durus est sermo* tuus, *& quis potest eum audire?* Nonne iis annumerari posses ad quos spectabat hæc Salvatoris exprobratio (q) *Sermo meus non capit in vobis*; & ista Dei apud Jeremiam objurgatio: (r) *Populo huic factum est cor incredulum, & exasperans, recesserunt & abierunt?*

(ſ) Verumtamen scito iniquitatem tuam; quia in Dominum tuum prævaricatus es: & dispersisti vias tuas alienis, & vocem meam non audisti: convertere fili revertens ait Dominus. Ora eum qui docet hominem scientiam, ut det tibi scientiam sanctorum, spiritu intelligentiæ repleat te: præbeat servo suo cor docile, fiantque omnes animæ tuæ facultates à Deo edoctæ. Veniam deprecare quod verum tuum aversatus Doctorem, ad magistros inanes fallacesque deflexeris, dicendo cum Psalmista: (t) *Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua.* Denique cum fidelibus Christi Discipulis, summum illi studium tuum, his verbis profitere; (u) *Domine ad quem ibimus, verba vitæ æternæ habes?*

(o) *Job* 21. (p) *Joan.* 6. (q) *Ibid.* 8.
(r) *Jer.* 5. (ſ) *Ibid.* 3. (t) *Pſ.* 118.
(u) *Joann.* 6.

3. *Ad quid venit?* (x) *Ad dandam scientiam salutis plebi ejus, in remissionem peccatorum eorum;* ad illuminandum *his qui in tenebris & in umbra mortis sedent;* ut scilicet instruaris (y) in charitate, & in omnes divitias plenitudinis intellectûs, in agnitionem mysterii Dei Patris, & ipsius Christi Jesu qui est in nobis spes gloriæ. Ut doceat te non sapientiam hominum qui destruuntur, (z) *sed Dei sapientiam, quæ abscondita est, quam prædestinavit Deus ante secula in gloriam nostram, quam nemo principum hujus seculi cognovit.* Ut implearis (a) *in omnem plenitudinem Dei, & possis comprehendere cum omnibus sanctis quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum, scire etiam supereminentem scientiæ charitatem Christi.* Metire etenim istam Hostiæ brevitatem, quâ sese exinanivit Deus majestatis, ut tui juris fieret, & perspectas habebis omnes ejus amoris dimensiones.

Verum & agnosce quæ sit supereminens virtus Magistri tui; non enim vox ejus forinsecùs tantum corporis auribus insonabit, sed ipse (b) *dabit leges suas in corde tuo, & in mente tua superscribet eas;* Ipse largietur tibi (c) *spiritum sapientiæ & revevelationis, in agnitione ejus, & illuminatos oculos cordis, ut scias quæ sit spes vocationis ejus, & quæ divitiæ gloriæ hæreditatis ejus in sanctis.* Tantam igitur eximii tui Doctoris demiratus virtu-

(x) *Luc* 1. (y) *Colos.* 2. (z) 1. *Cor.* 2.
(a) *Eph.* 3. (b) *Heb.* 8. (c) *Eph.* 1.

tem & ſapientiam, cum Regina Saba (ecce enim pluſquam Salomon hic) exclama; (d) *Beati ſervi tui, qui ſtant coram te ſemper, & audiunt ſapientiam tuam*; vel cum Pſalmiſtâ (e) *Beatus homo quem tu erudieris Domine, & de lege tuâ docueris eum.*

Sedens cum Magdalenâ ſecus pedes Domini, oſculta ſermones ejus, quoniam veniens evangeliſabit tibi pacem. [f] *Audiam*, inquies, *quid loquatur in me Dominus Deus, quoniam loquetur pacem in plebem ſuam.* Hactenùs viam tam deſiderandæ pacis non cognoviſti, quæ in perfecta cupiditatum & pravorum affectuum poſita eſt cohibitione, carniſque & ſenſuum afflictatione: obſecra itaque cœleſtem tuum Magiſtrum, ut edoceat te abſconditam illam crucis ſapientiam; adeò ut cum Apoſtolo poſſis dicere. [g] *Non judicavi me ſcire aliquid niſi Jeſum-Chriſtum, & hunc crucifixum.*

FERIA IV.

JESUS noſtrarum MEDICUS animarum.

Quis venit? Chriſtus Jeſus [a] *ſanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo.* Etenim ab Adami lapſu, omne genus humanum, veluti quidam ægrotus jacebat in terra deſperato morbo laborans: [b] *Omne caput languidum, & omne cor mœrens; à plântà pedis uſque ad verticem non*

(d) 3. *Reg.* 10. (e) *Pſ.* 93. (f) *Pſ.* 84.
(g) 1. *Cor.* 2. (a) *Mat.* 4. (b) *Iſ.* 1.

erat in eo sanitas, sed vulnus & livor & plaga tumens, quæ non erat circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo.

„ Quærendus erat medicus, inquit Beatus Ambrosius, [c] sed quis iste tantus, „ qui sauciæ mentis [humanæ] medeatur „ ulceribus? Quis homo tantus qui possit „ aliis subvenire, cum ipse sibi non possit? „ Quis aliis posset vitam reddere, cum ipse „ mortem non possit evadere? Omnes enim „ in Adam moriuntur; Quia [d) *per unum* „ *hominem peccatum intravit in mundum &* „ *per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransivit.* Denique missi sunt „ sancti, missi sunt Prophetæ, qui oracula „ divina loquerentur, nec quidquam pro„ movere potuerunt. Quæramus ergo ali„ quem de Angelis aut Archangelis medi„ cum: sed quomodo mihi possunt præsi„ dium ferre ne peccem, cum ipse Archan„ gelus à peccato non abstinuerit? Quâ „ ratione ad Paradisum Angelus revocare „ me poterit, cum ipse Sathanas & An„ geli sui sedem quam acceperant non ser„ vaverint.

Idcircò misit Pater Verbum suum ut ægrum sanaret, & ipse æterni Patris Filius magnus de cœlo descendit Medicus; viso ægroto [e] quem latrones, seu dæmones, despoliatum, & multis plagis im-

(c) *Comment. in cap. 4. Joan.* (d) *Rom.* 5.
(e) *Luc* 10.

positis, semivivum reliquerant, *non pertransiit, sed misericordiâ motus est, & appropians alligavit vulnera ejus infundens oleum & vinum, & curam illius egit.* Collige ergo & adhortare omnes animæ tuæ facultates, ut superexaltent nomen sanctum ejus, istud Psalmistæ iterando [f] *Benedic anima mea Domino & omnia quæ intra me sunt nomini sancto ejus: Benedic anima mea Domino, & noli oblivisci omnes retributiones ejus, qui sanat omnes infirmitates tuas, qui redimit de interitu vitam tuam, qui replet in bonis desiderium tuum; renovabitur ut Aquilæ juventus tua.*

2. *Ad quem venit?* Ad ægrotum quem [g] *circumdederunt mala quorum non est numerus.* Namque in corpore mortis hujus circumfers ubique [h] legem membrorum repugnantem legi mentis, & captivantem te in lege peccati: intellectum tuum excæcavit ignorantia; [i] *animalis si quidem homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, stultitia enim est illi & non potest intelligere.* Voluntatem vero inflammavit triplex illa concupiscentia apud B. Joannem recensita; [k] ex qua, veluti è fonte quodam, scaturiunt & exæstuant omnes animæ pravi motus & affectus, qui sicuti febres acutissimæ mentem animum sensumque perturbant &

(f) *Ps.* 102. (g) *Ps.* 39. (h) *Rom.* 7.
(i) *Cor.* 2. (k) 1. *Joan.* 2.

excruciant: „ febris enim nostra, ait S. Am-„ brosius [*l*] avaritia est, febris nostra li-„ bido est, febris nostra luxuria est, febris „ nostra ambitio est, febris nostra iracun-„ dia est „. Hæ omnes ut potè febre flagrantiores, animam graviùs præcipitant.

At verò, quod deterius est, inquit S. Augustinus, [*m*] venitad ægrum qui mentem febribus perdidit, quique eò periculosiùs & desperatiùs ægrotat, quò sanum se esse judicat; venit ad phreneticum, qui & ipsâ ægritudine quâ mentem perdidit, ipsum medicum cœdit, vulneravit, occidit. Quænam igitur digna scelere tuo pœna; nonne hanc justam audire comminationem promeruisti? [*n*] Curavimus Babylonem, & non est sanata, derelinquamus eam, quoniam pervenit usque ad cœlos judicium ejus, & elevatum est usque ad nubes. Verumtamen ne desperes, ubi medicus Deus est, nullus insanabilis morbus ei potest occurrere; [*o*] *unxit me Dominus*, ait ille, *ut mederer contritis corde*: confitere ergo peccatum tuum, & ipsius misericordiam his Psalmistæ verbis deposce: [*p*] *Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum, sana me Domine, quoniam conturbata sunt ossa mea, & anima mea turbata est valde, sed tu Domine usquequò?* [*q*] *Ego dixi,*

[l] *Comm. in cap. 4. Joan.* [m] *Ser. 175.*
[n] *Jer.* 51. [o] *If.* 61. [p] *Ps.* 6. [q] *Ps.* 40.

Domine, miserere mei, sana animam meam quia peccavi tibi.

Ad quid venit? Non ut [r] tolleret massam de ficis, sicut Isaïas, & cataplasmaret super vulnus tuum, & sanaretur; sed ut [s] de ipso sanguine suo ægrotis medicamenta faceret: namque [t] *verè languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit; vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra, disciplina pacis nostræ super eum, & livore ejus sanati sumus.* Christus enim, inquit S. Augustinus, [u] „ etiam cum occideretur „ medicus erat; vapulabat & curabat, pa- „ tiebatur phreneticum, nec deserebat „ ægrotum; tenebatur, alligabatur, cola- „ phis percutiebatur, arundine plagas acci- „ piebat, irridebatur, insultabatur ei, pos- „ tremò audiebatur, damnabatur, ligno „ suspendebatur, undique circumfremebatur „ & medicus erat. Vis illum, inter tot „ opprobria & supplicia, medicum agnos- „ cere? Audi ista verba: [x] *Pater dimitte* „ *illis non enim sciunt quid faciunt.* [Pec- „ catores] perditâ mente sæviebant, & „ medici sanguinem sæviendo fundebant.... „ verum quando Dominus sanguinem fun- „ debat; ipsam suam mortem, ad medica- „ menti confectionem impendebat „.

(r) *Is.* 38. (s) *S. Aug. Sup.*
[t] *Is.* 53. [u] *Sup.* [x] *Luc* 23.

Cum igitur in hoc sanctissimo Sacramento, tam efficax, tam præsens remedium præstò sit tibi, omnibus etiam desperatissimis vulneribus curandis sufficientissimum: [y] *Quare non est obducta cicatrix tua?* Non medicamenti sed ægrotantis vitio? *Vis sanus fieri?* [z] *Da locum medico tuo cœlesti, & non discedat à te, quia opera ejus tibi sunt necessaria.* Expone illi omnes animæ tuæ morbos, omnia vulnera. Dicito cum Lazari sororibus [a] *Domine, ecce quem amas infirmatur*, vel cum Propheta: [b] *Sana me Domine, & sanabor, salvum me fac & salvus ero*, verùm & tu noli poculum recusare, ait S. Augustinus; [c] „ Sanari non potes nisi amarum calicem biberis, calicem tentationum, quibus abundat hæc vita, calicem tribulationum, angustiarum, passionum. Bibe, inquit medicus, bibe ut vivas; & ne responderet ei languidus, non possum, non fero, non bibo: prior bibit medicus sanus, ut bibere non dubitaret ægrotus „. Ne ergo manum ejus repellas, etiam si amputare voluerit & exurere; sed cum eodem S. Doctore clames: *Hic ure, hic seca, modo parcas, & in æternum parcas.*

[y] *Jer.* 8. (z) *Eccli.* 38. (a) *Jer.* 17.
[b] *Jer.* 88. (c) 1. *Pet.* 2.

FERIA V.

JESUS PASTOR NOSTER.

1. *Quis venit?* Christus Jesus Pastor & Episcopus animarum nostrarum ad quem conversi sumus: [*d*] *omnes* enim *nos quasi oves* aliquando *erravimus; unusquisque in viam suam declinavit.* Ecce, ait Dominus Deus, (*e*) *dispersæ sunt oves meæ, eo quod non sit eis pastor, & factæ sunt in devorationem omnium bestiarum agri; erraverunt greges mei in cunctis montibus, & in universo colle excelso; super omnem faciem terræ dispersi sunt*, & non est qui requirat. Propterea *suscitabo super oves meas Pastorem unum, qui pascat eas, servum meum David, ipse pascet eas, & erit eis in pastorem*, [*f*] ille *sicut pastor gregem suum pascet, in brachio suo congregabit agnos, & in sinu suo levabit, fœtas ipse portabit.* Venit itaque Christus Patris sui mandatis obtemperans, (*g*) requisivit oves suas, & visitavit eas, liberavitque de omnibus locis in quibus dispersæ fuerant in die nubis & caliginis, requiescere eas fecit in herbis virentibus, & in pascuis pinguibus pavit eas super montes Israël.

(*h*) *Exultemus* igitur *Domino & jubilemus Deo salutari nostro, nos enim populus ejus,* &

(d) *Is.* 53. (e) *Ezech.* 34. (f) *Is.* 40. (g) *Ezech. sup.* (h) *Ps.* 94.

& oves pascuæ ejus ; (i) quia *per viscera misericordiæ suæ, visitavit nos oriens ex alto.* Verum & superexaltemus infinitam tanti Pastoris charitatem, qui in hoc sanctissimo sacramento, ipse nostra fieri pascua non dedignatur. (k) „ Quis Pastor, inquit S. „ Chrysostomus, oves proprio pascit cruo- „ re ? Et quid dico Pastor ? matres multæ „ sunt, quæ post partûs dolores, filios tra- „ dunt aliis nutricibus: hoc autem ipse non „ est passus, sed ipse nos proprio sanguine „ pascit, & per omnia sibi coagmentat „. Ineffabilem ergo tanti Pastoris amorem, amore summo repensans, pro tam admirabili illius erga te munificentiâ ipsi gratulare, cum Psalmista dicendo: (l) *Dominus regit me, & nihil mihi deerit, in loco pascuæ, ibi me collocavit, super aquam refectionis educavit me, animam meam convertit.*

2. *Ad quem venit ?* Forsitàn ad lupum ovinâ pelle circumvestitum, qui gregem Domini depopulatus, quod crassum est, occidit, dum lanis ovium operiretur. (m) Ad Pastorem & Idolum, qui derelicta non visitavit, dispersum non quæsivit, non sanavit contritum, quod stabat non enutrivit, carnes comedit pinguium, & ungulas earum dissolvit. Saltem ad ovem venit fugitivam, quæ ad caulas Domini

(i) *Luc* 1. (k) *Hom.* 83. *in Matt.*
(l) *Ps.* 22. (m) *Zach.* 11.

O

Paſtoris hujus boni humeris ſæpiùs reportata, rurſùs ovile ejus deſeruit, ſollicitudinem illius fefellit, & patientiam ipſius moleſtis defatigavit laboribus. Venit ad ovem regiminis impatientem, quæ nulla ovis fidelis munia exſecuta eſt.

Auſculta etenim Chriſtum Paſtorem tuum & confundere. *Ego*, inquit, (n) *cognoſco meas, & cognoſcunt me meæ, oves meæ vocem meam audiunt, & ſequuntur me.* Tu vero, nedum hujuſmodi partes adimpleveris, imò, cum hoſte gregis ipſius infenſiſſimo, operibus tuis multoties clamitaſti: (o) *Neſcio Dominum: & quis eſt Dominus, ut audiam vocem ejus?* (p) Vocavit te & renuiſti; extendit manum ſuam nec dignatus es aſpicere; deſpexiſti omne conſilium ejus, & increpationes illius neglexiſti. Quoties, crucem veluti pedum paſtorale ſuum elevans, ad quod congregat oves electas, inclamat in evangelio: (q) *Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, tollat crucem ſuam quotidie, & ſequatur me?* Tu è contrà cœleſtem hanc vocem aſpernatus, & concupiſcentiis falſis, omnibuſque carnis illecebris obſecutus; in vitiorum & flagitiorum ima proruiſti.

Quando igitur ſupremus paſtor gregem ſuum in ultimo judicii die viſitaturus eſt,

(n) *Joan.* 10. (o) *Exod.* 5.
(p) *Prov.* 1. (q) *Matt.* 16.

unicuique prout gessit, sive bonum sive malum, redditurus; ex qua parte consistere promereberis; an à dextra cum ovibus & electis, an à sinistra cum hædis & reprobis? Age ergo, dum tempus est, omnes tuas à recto tramite aberrationes detestatus, supplex boni tui Pastoris auxilium & miserationem implora, quia (r) *benignus & misericors est & præstabilis super malitia*; iisque Regis pœnitentis utere vocibus: (s) *Erravi sicut ovis quæ periit, quære servum tuum.* (t) *Domine ne elongaveris auxilium tuum à me, ad defensionem meam conspice. Erue à framea Deus animam meam & de manu canis unicam meam; salva me ex ore leonis: & à cornibus unicornium humilitatem meam.*

Ad quid venit? Ut boni erga nos pastoris officio fungatur: omnes enim quotquot ante ipsum venerant pastores, paucis exceptis (u) fures erant & latrones; id unum intendebant, ut gregem Domini mactarent & occiderent: mercenariorum more, propriis suis inhiabant commodis, seipsos solummodo pascebant, ovibus Dei fovendis & enutriendis parùm intenti. Non ita verò Christus Jesus: (x) *Venit enim Filius hominis quærere & salvum facere quod perierat.* (y) *Ego*, inquit, *veni ut vitam habeant* oves,

(r) *Joël.* 2. (s) *Ps.* 118. (t) *Ps.* 21.
(u) *Jo.* 10. (x) *Luc* 19. (y) *Joan.* 10.

& abundantiùs habeant : *Ego sum Pastor bonus*. O sapidum & suave verbum! Recogita cœlestem illum Pastorem omnes Judææ civitates, omnia castella, non sine molestis laboribus & sudoribus, peragrantem, ut oves domûs Israël dispersas congregaret: attende quali misericordiâ Samaritanam prævenit, quantâ benignitate Zachæum visitat, qualivè mansuetudine mulierem in adulterio deprehensam indemnatam dimittit. Quænam est ista tanta dignatio & clementia? Nonne dulcis hujus oraculi exsecutio: *Ego sum Pastor bonus?*

Verum audi quid sequatur: *Bonus Pastor animam suam dat pro ovibus suis. Mercenarius*, veniente lupo, *dimittit oves & fugit, quia non pertinet ad eum de ovibus*: Haud ita se gessit Pastor noster eximius; ille pro nobis animam suam ponere non dubitavit: nimirum ut nos lupi infernalis dentibus eriperet; ipse sathanæ ministrorum & satellitum cruentis morsibus lacerari & interimi non recusavit. (z) *Circumdederunt me*, inquit, *vituli multi, tauri pingues obsederunt me, aperuerunt super me os suum sicut leo rapiens & rugiens*: demùm sicut ovis ad occisionem ductus est, & sicut agnus ad victimam deportatus.

Quid ergo cunctaris tanto Pastori adhærere, & in omnibus sedulò obtemperare?

(z) Ps. 21.

Omnem sollicitudinem tuam in eum projice, quoniam ipse tui curam gerit. Roga eum & obtestare, ut omnium tuarum infirmitatum evagationum-ve miseratus, à boni erga te Pastoris officio non cesset; quæ perierint in te merita, requirat; quod ægrotum repererit, sanet; quod abjectum fuerit reducat; quod confractum, alliget; quod infirmum, consolidet; quod pingue & forte, custodiat: adeò ut istud in te, & in omnibus fidelibus adimpleatur boni hujus Pastoris promissum (*a*) *oves meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas & sequuntur me: & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea.* Deprecare etiam pro universis ab Ecclesiæ sinu avulsis, ut ad unitatem catholicam revocati; *fiat unum ovile, & unus Pastor*; & omnes unanimes, idem sapientes, uno ore honorificemus Deum, & Patrem Domini nostri Jesu-Christi.

FERIA VI.

Jesus Redemptor noster.

1. *Quis venit?* Christus Jesus, (*b*) *unus Mediator Dei & hominum qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus.* Enim verò (*c*) iniquitates nostræ diviserant inter nos

(a) *Joan. Sup.* (b) 1. *Tim.* 2. (c) *Is.* 59.

& Deum nostrum, & peccata nostra faciem ejus à nobis abscondérant, ne exaudiret. (*d*) cum igitur omnes mortui essemus delictis nostris...... *eramus pariter omnes naturâ filii iræ*, filii vindictæ, filii pœnæ, (*e*) *vasa apta in interitum*. Nobis itaque Redemptore opus erat & Mediatore, qui nos à tam funestâ liberaret maledictione. Verum quis ille tantus, qui peccata nostra, exitiosum hunc inter Deum & hominem divisionis parietem, dissolvat, & cum Deo nos reconciliet? Non aliquis ex Patriarchis & Prophetis, non Moyses ipse; omnes enim peccaverunt & redemptione indigent; lex verò per Moysem promulgata, (*f*) umbram duntaxat habens futurorum bonorum, (*g*) ad nihil perfectum ex se adducebat, & melioris spei erat tantùm introductio.

Reprobatione igitur factâ præcedentis hujus mandati propter infirmitatem illius & inutilitatem, (*h*) volens Deus ostendere in seculis supervenientibus abundantes divitias gratiæ suæ in bonitate super nos; & propter nimiam charitatem suam quâ nos dilexit (*i*) *proprio filio suo non pepercit sed pro nobis omnibus tradidit illum*. Ingrediens itaque mundum Jesus, præstantioris testamentis sponsor factus, Patri suo

(d) *Eph.* 2. (e) *Rom.* 9. (f) *Hebr.* 10. (g) *Ibid.* 7. (h) *Eph.* 2. (i) *Rom.* 8.

ait, (k) *Hostiam & oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi: Holocautomata pro peccato non tibi placuerunt; tunc dixi ecce venio:* Dedit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & *delens* (l) *chirographum decreti quod erat contrarium nobis, ipsum tulit de medio affigens illud cruci; exspolians que principatus & potestates*, à quibus captivi tenebamur, *traduxit confidenter palam triumphans illos in semetipso.*

(m) Consurge ergò, solve vincula colli tui captiva filia Sion; quia ecce venit tibi salvator noster: (n) Spiritus Domini super me, inquit, eo quod unxerit me, & miserit me ut prædicarem captivis indulgentiam & clausis apertionem. Ad tantam Dei erga te obstupescens benignitatem, exclama: (o) *Sic Deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret;* (p) *dilexit me* Christus & *tradidit semetipsum pro me;* frequenterque istud usurpa justi Zachariæ Canticum. (q) *Benedictus Dominus Deus Israël, quia visitavit & fecit redemptionem plebis suæ, & erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui, &c.*

2. *Ad quem venit?* Ad nefarium peccati servum, qui diaboli laqueis aliquandò irretitus, (r) captivus ab eo tenebatur ad

(k) *Heb.* 10. (l) *Col.* 2. (m) *If.* 52.
(n) *Ibid.* 61. (o) *Jo.* 3. (p) *Gal.* 2.
(q) *Luc* 1. (r) 2. *Tim.* 2.

ipsius voluntatem. (*s*) Ambulasti etenim secundum consuetudinem perversi hujus seculi, & secundum principem potestatum aëris hujus, spiritum nequitiæ, qui in diffidentiæ filios operatur; conversatus igitur in desideriis carnis peccati, & instabilium cogitationum tuarum; quam benè te deceret humilis ista Beati Pauli confessio! (*t*) *Ego carnalis sum venundatus sub peccato*. Numquid ignoras, (*u*) quoniam cui teipsum exhibuisti servum ad obediendum, servus factus es hujus cui obedisti; sive peccati ad mortem, sive obeditionis ad justitiam; atque adeò cum peccato morem gesseris, & ab ipso fueris superatus, servum hujus te profiteri necesse est?

Illud tamen tui sceleris auget attrocitatem quod, supremi Numinis donis malè usus, pretium ad redemptionem tuam impensum, in salvatoris contumeliam & in tui ipsius perniciem dissipaveris. Quænam enim utilitas in Christi sanguine, qui Sacramentorum canalibus pro te & per te tam largè & copiosè diffunditur? (*x*) Si irritam quis faciens legem Moysis sine ullâ miseratione moritur; quanto tu deteriora mereris supplicia, qui filium Dei sæpiùs conculcasti, & sanguinem testamenti in quo sanctificatus es pollutum duxisti? En sanc-

(s) *Eph.* 2. (t) *Rom.* 7.
(u) *Ibid.* 6. (x) *Heb.* 10.

guis ille adversum te dicit testimonium, clamat enim ad Deum de Altari, & meliùs loquitur quam Abel.

In tanto versatus periculo ad quem confugies, nisi ad eumdem Redemptorem Jesum-Christum? (y) *Non enim in alio aliquo est salus; neque aliud nomen sub cœlo datum est hominibus, in quo nos oporteat salvos fieri.* Ne ergo te deterreat peccatorum tuorum immanitas, & à recta in illum, fiduciâ te disturbet: quoniam (z) si peccaverimus, ipsum habemus advocatum apud Patrem, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris tantum, sed etiam pro totius mundi. Ora eum ut Redemptoris tui partes semper sustineat. Dicendo cum Psalm. *Redime me, Domine, & miserore mei: Tuus sum ego salvum me fac:* vel cum S. August. *Ecce in manibus tuis, bone Jesu, descripsisti me, lege scripturam tuam & salva me.*

3. *Ad quid venit?* (a) *Ut sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberati, serviamus illi, in sanctitate & justitia coram ipso omnibus diebus nostris.* (b) *Ut mundaret sibi populum acceptabilem sectatorem bonorum operum;* (c) *& essemus sancti & immaculati in conspectu ejus, in charitate* radicati & fundati. Itaque non ab omni nos Christus exemit

(y) *Act.* 4. (z) 1. *Jo.* 2. (a) *Luc.* 1. (b) *Tit.* 2. (c) *Eph.* 1.

jugo, sed (*d*) liberati à peccato per mortem ipsius, servi facti sumus justitiæ, servi facti sumus Deo, cui servire, regnare est. Funes igitur ceciderunt tibi in præclaris. Oh quam dispar utraque servitus! (*e*) Cum enim servus esses peccati, liber equidem eras justitiæ; at verò quem fructum habuisti ex operibus hujuscemodi libertatis in quibus nunc erubescis? Nam finis illorum mors est: nunc autem liberatus à peccato, servus autem factus Deo, habes fructum tuum in sanctificationem, finem verò vitam æternam.

Æquum est ergò ut hoc idem quod & Christus sentias, & quæ benè de te speravit, opitulante ipsius gratiâ, perficere coneris. (*f*) Induere igitur Dominum Jesum Christum, & curam carnis ne feceris in desideriis; (*g*) sed sicut exhibuisti membra tua servire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibe illa servire justitiæ in sanctificationem: adeò ut (*h*) adimplens quæ desunt passionum Christi in carne tua, & (*i*) mortificationem ejus in corpore tuo semper circumferens, vita Jesu in corpore tuo manifestetur.

Verùm æmulare charismata adhuc meliora; excellentior enim via tibi demon-

(d) *Rom.* 6. (e) *Ibid.* (f) *Rom.* 13.
(g) *Ibid.* 6. (h) *Colos.* 1.
(i) 2. *Cor.* 4.

ſtratur : nempe (*k*) *mortuus eſt Chriſtus, ut & qui vivunt, jam non ſibi vivant, ſed ei qui pro ipſis mortuus eſt*, (*l*) empti enim & redempti ſumus pretio magno, (*m*) *non corruptibilibus auro vel argento ... ſed pretioſo ſanguine quaſi agni immaculati Chriſti, & incontaminati.* (*n*) Vive ergo in fide Filii Dei, qui dilexit te, & tradidit ſemetipſum pro te; eique ita firmiter adhæreas, ut cum Apoſtolo valeas dicere. (*o*) *Quis nos ſeparabit à charitate Chriſti? An anguſtia? an fames? an nuditas? ... In his omnibus ſuperamus propter eum qui dilexit nos; certus ſum enim, quia neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Principatus... neque creatura alia, poterit nos ſeparare à charitate Dei quæ eſt in Chriſto Jeſu Domino noſtro.* (p) *Et nunc magnificabitur Chriſtus in corpore meo, ſive per vitam, ſive per mortem; mihi enim vivere Chriſtus eſt, & mori lucrum.*

SABBATO.

Jesus Sacerdos et Victima.

1. *Quis venit?* Chriſtus-Jeſus (*a*) *Sacerdos in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech;* qui cum ſit (*b*) *aſſiſtens Pontifex*

(k) *Ibid.* 5. (l) 1. *Cor.* 6.
(m) 1. *Pet* 1. (n) *Gal.* 2. (o) *Rom* 8.
(p) *Philip.* 1. (a) *Pſ.* 109. (b) *Heb.* 9.

futurorum bonorum, non per tabernaculum *manufactum*, *& hujus creationis*, ficuti veteris legis Pontifices; *fed per amplius & perfectius tabernaculum*, (*c*) *in quo inhabitat omnis plenitudo divinitatis corporaliter*; per carnem videlicet fuam, in utero Beatiffimæ Virginis, operante Spiritu fancto formatam; (*d*) *neque per fanguinem hircorum & vitulorum*, *fed per proprium fanguinem introivit femel in fancta*, æternæ redemptionis author nobis factus & mediator.

Quam præcellens ille fit, quantis-ve dotibus cumulatus, difce ex eodem Apoftolo: (*e*) *Talis decebat*, inquit, *ut nobis effet Pontifex fanctus*, *innocens*, *impollutus*, *fegregatus à peccatoribus*, *& excelfior cœlis factus*, *qui non habet neceffitatem quotidie*, *quemadmodum alii Sacerdotes*, *priùs pro fuis delictis hoftias offerre*, *deinde pro populi*; fed qui femel feipfum offerendo, univerfa noftra expiavit delicta.

Aufculta & eumdem Gentium Doctorem utriufque legis Sacerdotium & facrificia, ut par eft æftimantem: in antiquâ fcilicet, [*f*] omnis Sacerdos præftò erat quotidiè miniftrans, & eafdem fæpè hoftias offerens, quæ nunquam poterant aufferre peccata; in nova verò *Chriftus unâ oblatione confummavit in fempiternum fancti-*

(c) *Colof.* 2. (d) *Heb. Sup.*
(e) *Heb.* 7. (f) *Heb.* 10.

ficatos. [g] Ibi sanguis victimarum, & cinis vitulæ aspersus inquinatos sanctificabat ad emundationem carnis; hic, (h *Sanguis Christi emundat conscientiam nostram ab operibus mortuis, ad serviendum Deo viventi.* In lege veteri [i] plures facti sunt Sacerdotes, idcircò quod morte prohiberentur permanere; at verò [k] *Jesus eò quod maneat in æternum sempiternum habet Sacerdotium.*

Recogita ergo quali te honore Christus ampliaverit, quem ad Sacerdotium suum adsciscere non est dedignatus: de tua tibi abjectione conscius, exclama cum Psalm. [l] *Quis sicut Dominus Deus noster qui in altis habitat.... suscitans à terra inopem & de stercore elevans pauperem, ut collocet eum cum Principibus populi sui?* [m] Habens tamen fiduciam in introitu Sanctorum, in sanguine ejusdem Christi, accede *cum vero corde*, emundatus *à conscientia mala; in plenitudine fidei.*

2. *Ad quem venit?* Forsân ad Sacerdotem, qui Dominum Deum suum multoties aspernatus, [n] obtulit super Altare illius panem pollutum, dicendo, saltem operibus, *mensa Domini despecta est, mensa Domini contaminata est, & donum quod superimpa-*

[g] *Ibid.* 9. (h) *Ibid.* (i) *Ibid.* 7.
(k) *Ibid.* (l) *Ps.* 112.
(m) *Heb.* 10. (n) *Malach.* 1.

nitur contemptibile; „Polluimus enim, in„quit S. Hieronymus, [*o*] panem, id „est Corpus Christi, quando indigni acce„dimus ad Altare, & sordidi cum simus, „non veremur mundissimum corpus su„mere, & sanguinem bibere: tunc enim „factis dicimus mensa Domini despecta „est„.

Quoties heu frumento electorum, & vino virgines germinante [*p*] incrassatus, impinguatus, dilatatus, à Deo salutari tuo recessisti, & in diis alienis eum provocasti, dæmoniis & non Deo cor tuum immolans?

Ad te igitur spectat ista Domini apud Prophetam increpatio: [*q*] *Sacerdotes mei contempserunt legem meam, & polluerunt sanctuaria mea, inter sanctum & profanum non habuerunt distantiam, & inter pollutum & mundum non intellexerunt*; coinquinabar in medio eorum. Gravis proindè illa tibì impendet Christi ad persecutores suos comminatio [*r*] *fiat mensa eorum coram ipsis in laqueum, & in retributiones & in scandalum..... Quoniam super dolorem vulnerum meorum addiderunt: appone iniquitatem super iniquitatem eorum & non intrent in justitiam tuam: deleantur de libro viventium, & cum justis non scribantur*. Imminet tibi & istud

(o) *Comm. in Mal.* (p) *Deut.* 32.
(q) *Ezech.* 22. (r) *Ps.* 68.

quo percussus est Judas proditor terribile anathema: [s] *Induit maledictionem sicut vestimentum, & intravit sicut aqua in interiora ejus, & sicut oleum in ossibus ejus, fiat ei sicut vestimentum quo operitur, & sicut zona qua semper præcingitur.*

Nunc verò ad quem confugies? Nisi ad eundem [t] *Pontificem magnum qui penetravit cælos, Jesum Filium Dei:* Adeas ergo cum fiduciâ ad thronum istum gratiæ, ut misericordiam consequaris, & gratiam invenias in auxilio opportuno. *Neque enim habemus Pontificem qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato:* [u] *in eo autem in quo passus est & tentatus, potens est & eis qui tentantur auxiliari*, & omnia populi delicta repropitiare.

3. *Ad quid venit.* [x] *Ut fiat omnibus sibi obtemperantibus causa salutis æternæ:* si enim *in diebus carnis suæ, preces supplicationesque* Deo Patri *cum clamore valido & lacrymis offerens, exauditus est pro suâ reverentiâ;* quantò magis nunc consummatus in gloria sua, *& semper vivens ad interpellandum pro nobis, salvare in perpetuum poterit accedentes per semetipsum ad Deum?* Ut autem æternâ illâ fruaris beatitudine, necesse est [y] ut sicut Christus didicit ex

(s) *Ps.* 108. (t) *Heb.* 10. (u) *Ibid.* 2.
(x) *Ibid.* 5. (y) *Ibid.* 5.

iis quæ passus est obedientiam, discas pariter & tu ipse Deo obtemperare.

Neque enim eo duntaxat consilio venit ad te [z] *Apostolus & Pontifex confessionis nostræ Jesus*, [a] *ut seipsum tradat hostiam & oblationem Deo in odorem suavitatis*, verùm ut unà etiam cum ipso [b] te exhibeas hostiam viventem sanctam, Deo placentem, & probando quæ sit voluntas Supremi hujus Numinis bona, beneplacens & perfecta, rationabile illi præstes obsequium.

Enim verò mente sequere æternum Sacerdotem nostrum, à primo peregrinationis suæ exordio, ad extremum usque vitæ suæ spiritum; exultavit ille ut gigas ad currendam Dei mandatorum viam. (c) Ingrediens videlicet mundum, his Patrem suum verbis affatur: *in capite libri scriptum est de me, ut faciam Deus voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Dùm oves Domûs Israël dispersas quæreret, regnum Dei annuntiando: [d] *Ego*, inquit, *cibum habeo manducare quem vos nescitis, meus cibus est, ut faciam voluntatem ejus qui misit me Patris, & ut perficiam opus ejus.* Denique in cruce pendens perdidit vitam ne perderet obedientiam, [e] *factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.* Hoc est perpe-

(z) *Ibid.* 3. (a) *Ephes.* 5. [b] *Rom.* 12. [c] *Heb.* 10. [d] *Joan.* 4. [e] *Philip.* 2.

tuum quod de seipso obtulit holocaustum.

Itaque ut schisma, hac in parte, non sit inter caput & membra mystici ejus corporis; debes sicut ille ambulavit, & ipse ambulare; quæ Deo placita sunt semper facere; in ea vocatione in qua vocatus es permanere; nullum aliud munus ambire quam illud ad quod fueris destinatus: & bona & mala de manu ipsius æquanimiter suscipere. Quo pacto, victimam quam sæpiùs tractas imitaberis, & cum fidelibus ejus Discipulis licebit dicere: [*f*] *Propter te, Domine, mortificamur totâ die æstimati sumus sicut oves occisionis.* Demùm & ista Psalmistæ verba fidenter proferes (*g*) *Introibo, Domine, in domum tuam in holocaustis*

[f] *Rom.* 8. [g] *Ps.* 65.

ORATIO S. AMBROSII

ANTE MISSAM.

Per ſingulos Hebdomadæ dies diſtributa.

Die Dominicâ.

SUmme Sacerdos, & vere Pontifex, Jeſu Chriſte, qui te obtuliſti Deo Patri hoſtiam puram & immaculatam in Ara crucis pro nobis miſeris peccatoribus, quique dediſti nobis Carnem tuam ad manducandum, & Sanguinem tuum ad bibendum, & poſuiſti myſterium illud in virtute Spiritus ſancti, dicens: *Hæc quotieſcumque feceritis, in mei memoriam facietis.* Rogo per eumdem Sanguinem tuum, magnum ſalutis noſtræ pretium: rogo per hanc miram & ineffabilem charitatem, quâ nos miſeros & indignos ſic amare dignatus es, ut lavares nos à peccatis noſtris in Sanguine tuo: Doce me ſervum tuum indignum, quem inter cætera dona tua, ad officium Sacerdotale vocare dignatus es, nullis meis meritis, ſed ſolâ dignatione miſericordiæ tuæ; Doce me, quæſo, per Spiritum ſanctum tuum, tantum myſterium tractare eâ reverentia & honore, eâque devotione & timore, quibus oportet & decet. Fac me, Domine Jeſu-Chriſte, per gratiam tuam ſemper illud de

tanto mysterio credere & intelligere, sentire & firmiter tenere, dicere & cogitare quod tibi placet, & expedit animæ meæ. Intret Spiritus tuus bonus in cor meum, qui sonet ibi sine sono, & sine strepitu verborum loquatur omnem veritatem tantorum mysteriorum: Profunda quippe sunt nimis, & sacro tecta velamine: Propter magnam clementiam tuam concede mihi Missarum solemnia mundo corde & purâ mente celebrare. Libera cor meum ab immundis & nefandis, vanis & noxiis cogitationibus. Muni me beatorum Angelorum piâ & fidâ custodiâ, atque fortissimâ tutelâ, ut hostes omnium bonorum confusi discedant. Per virtutem tanti mysterii, & per manum sancti Angeli tui repelle à me, Domine Jesu Christe, & à cunctis servis tuis, durissimum spiritum superbiæ, cœnodoxiæ, invidiæ & blasphemiæ, fornicationis & immunditiæ, dubietatis & diffidentiæ. Confundantur qui nos persequuntur: pereant illi qui nos perdere festinant.

Feria secunda.

REx Virginum, & amator castitatis & integritatis, cœlesti rore benedictionis tuæ extingue in corpore meo fomitem ardentis libidinis, ut maneat in me tenor castitatis animæ & corporis. Mortifica in membris meis carnis stimulos, omnesque libidinis commotiones, & da mihi veram & per-

petuam castitatem, cum cæteris donis tuis, quæ tibi placent in veritate, ut sacrificium laudis casto corpore & mundo corde valeam tibi offerre. Quantâ enim, Domine Jesu-Christe, cordis contritione & lacrymarum fonte, quantâ reverentiâ & tremore, quantâ corporis castitate, & animæ puritate illud divinum & cœleste sacrificium est celebrandum, ubi Caro tua in veritate sumitur, ubi Sanguis tuus in veritate bibitur: ubi summis ima, terrena divinis junguntur: ubi adest præsentia sanctorum Angelorum: ubi tu es sacerdos, & sacrificium mirabiliter & ineffabiliter constitutus?

Feria tertia.

QUis dignè hoc celebrare poterit, nisi tu Deus omnipotens, offerentem feceris dignum? Scio & verè scio, & idipsum pietati tuæ confiteor, quia non sum dignus accedere ad tantum mysterium, propter nimia peccata mea, & infinitas negligentias meas: Sed scio, & veraciter credo ex toto corde, & ore confiteor, quia tu potes me facere dignum, qui solus potes facere mundum de immundo conceptum semine, & de peccatoribus justos & sanctos. Per hanc omnipotentiam tuam te rogo ut concedas mihi peccatori hoc cœleste sacrificium celebrare cum timore & tremore, cum cordis puritate, & lacrymarum fonte, cum lætitiâ spirituali & cœlesti gaudio. Sentiat mens mea

dulcedinem beatissimæ præsentiæ tuæ, & excubias sanctorum Angelorum tuorum in circuitu meo.

Feria quarta.

EGo enim, Domine, memor venerandæ passionis tuæ, accedo ad Altare tuum, licet peccator, ut offeram tibi sacrificium, quod tu instituisti, & offerri præcepisti in commemorationem tui, pro salute nostrâ. Suscipe istud, quæso, summe Deus, pro Ecclesiâ sanctâ tuâ, & pro cuncto populo tuo quem acquisisti pretioso sanguine tuo. Et quoniam me peccatorem inter te & eumdem populum tuum medium esse voluisti, licet in me boni operis testimonium non agnoscas, officium saltem dispensationis creditæ non recuses; nec per me indignum famulum tuum eorum salutis pereat pretium, pro quibus victima factus salutaris, dignatus es esse redemptio. Profero etiam, Domine, si digneris propitius intueri, tribulationes plebium, pericula populorum, captivorum gemitus, miserias orphanorum, necessitates peregrinorum, inopiam debilium, desperationes languentium, defectus senum, suspiria juvenum, vota virginum, lamenta viduarum.

Feria quinta.

TU enim misereris omnium, Domine, & nihil odisti eorum quæ fecisti. Memorare quæ sit nostra substantia: quia tu Pater noster es, quia tu Deus noster es, ne

irascaris satis, neque multitudinem viscerum tuorum super nos contineas; non enim in justificationibus nostris prosternimus preces nostras ante faciem tuam; sed in miserationibus tuis multis. Aufer à nobis, Domine, iniquitates nostras, & ignem sancti Spiritûs in nobis clementer accende. Aufer cor lapideum de carne nostrâ & da nobis cor carneum, quod te amet, te diligat, te delectetur, te sequatur, & te perfruatur. Oramus, Domine, clementiam tuam, ut sereno vultu familiam tuam, sacri tui nominis officia præstolantem, aspicere digneris: & ut nullius sit irritum votum, nullius vacua postulatio, tu nobis preces suggere, quas ipse audire propitius & exaudire delecteris.

Feria Sexta.

ROgamus etiam te, sancte Pater, pro spiritibus fidelium defunctorum, ut sit illis salus, sanitas, gaudium & refrigerium sempiternum, hoc magnum pietatis Sacramentum. Domine Deus meus, sit illis hodiè magnum & plenum convivium de te Pane vivo, qui de cœlo descendisti, & das vitam mundo; de carne tuâ sanctâ & benedictâ, Agni videlicet immaculati, qui tollit peccata mundi: quæ de sancto & glorioso beatæ Virginis Mariæ utero est assumpta, & de Spiritu sancto concepta; ac de illo pietatis fonte, qui per lanceam mi-

litis ex tuo sacratissimo latere emanavit; ut exinde referti & satiati, refrigerati & consolati exultent in laude & gloriâ tuâ. Peto clementiam tuam, Domine, ut descendat super panem tibi sacrificandum plenitudo tuæ benedictionis, & sanctificatio tuæ divinitatis. Descendat etiam, Domine, illa sancti Spiritûs tui invisibilis, incomprehensibilisque majestas, sicut quondam in patrum hostias descendebat, qui & oblationes nostras, Corpus & Sanguinem tuum efficiat, & me indignum sacerdotem doceat tantum tractare mysterium cum cordis puritate, & lacrymarum devotione, cum reverentiâ & tremore, ita ut placidè ac benignè suscipias sacrificium de manibus meis, ad salutem omnium, tam vivorum, quàm Defunctorum.

Sabbato.

Rogo te etiam, Domine, per ipsum sacrosanctum mysterium Corporis & Sanguinis tui, quo quotidiè in Ecclesia tua pascimur & potamur, abluimur & sanctificamur, atque unius tuæ summæ divinitatis participes efficimur: Da mihi virtutes tuas sanctas, quibus repletus, bona conscientia, ad altare tuum accedam, ita ut hæc cœlestia Sacramenta efficiantur mihi salus & vita. Tu enim dixisti ore tuo sancto & benedicto: *Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita. Ego sum panis vivus*

qui de cœlo descendi. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum. Panis dulcissime, sana palatum cordis mei, ut sentiam suavitatem amoris tui. Sana illud ab omni languore, ut nullam præter te sentiam dulcedinem. Panis candidissime, habens omne delectamentum, & omnem saporem, qui nos semper reficis, & nunquam in te deficis. Comedat te cor meum: & dulcedine saporis tui repleantur viscera animæ meæ. Manducat te Angelus ore pleno; manducet te peregrinus homo pro modulo suo, ne deficere possit in via, tali recreatus viatico. Panis sancte, Panis vive, Panis munde, qui descendisti de cœlo & das vitam mundo, veni in cor meum, & munda me ab omni inquinamento carnis & spiritûs. Intra in animam meam, sana & munda me interiùs, & exteriùs. Esto tutamen, & perpetua salus corporis, & animæ meæ. Repelle à me insidiantes mihi hostes: recedant procul à præsentia potentiæ tuæ, ut foris & intùs per te munitus, recto tramite perveniam ad tuum regnum: ubi non in mysteriis, sicut in hoc tempore agitur, sed facie ad faciem te videbimus, cum tradideris nos regnum Deo Patri, & eris Deus omnia in omnibus. Tunc enim me de te satiabis satietate mirificâ: ita ut nec esuriam, nec sitiam in æternum. Qui cum eodem Deo Patre, & Spiritu sancto vivis & regnas in secula seculorum. Amen.

PRÆPARATIO

PRÆPARATIO AD MISSAM.

Pro opportunitate Sacerdotis facienda.

Ant. Ne reminiſcaris, &c. *In duplicibus tantum duplicatur, & pariter ante Miſſas quæ ritu duplici celebrantur, (hoc eſt) cum unica Oratione, ſive ſit votiva pro re gravi, ſive pro defunctis (quamquam pro defunctis omitti poſſunt Antiphona & Pſalmi), & tempore Paſchali additur,* Alleluia.

Pſal. 83. Quam dilecta, *pag. 23.*

Pſalmus 84.

BEnedixiſti, Domine, terram tuam: * avertiſti captivitatem Jacob.

Remiſiſti iniquitatem plebis tuæ, * operuiſti omnia peccata eorum.

Mitigaſti omnem iram tuam: * avertiſti ab ira indignationis tuæ.

Converte nos, Deus, ſalutaris noſter: * & averte iram tuam à nobis.

Numquid in æternum iraſceris nobis? * aut extendes iram tuam à generatione in generationem?

Deus, tu converſus vivificabis nos, * & plebs tua lætabitur in te.

Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam: * & salutare tuum da nobis.

Audiam quid loquatur in me Dominus Deus: * quoniam loquetur pacem in plebem suam.

Et super sanctos suos: * & in eos qui convertuntur ad cor.

Verumtamen prope timentes eum salutare ipsius: ut inhabitet gloria in terra nostra.

Misericordia & veritas obviaverunt sibi: * justitia & pax osculatæ sunt.

Veritas de terra orta est: * & justitia de cœlo prospexit.

Etenim Dominus dabit benignitatem; * & terra nostra dabit fructum suum.

Justitia ante eum ambulabit: * & ponet in via gressus suos.

Gloria Patri. Sicut erat, &c.

Psalmus 85.

INclina, Domine, aurem tuam, & exaudi me: * quoniam inops & pauper sum ego.

Custodi animam meam, quoniam sanctus sum: * salvum fac servum tuum, Deus meus, sperantem in te.

Miserere mei, Domine, quoniam ad te clamavi totâ die: * lætifica animam servi tui, quoniam ad te, Domine, animam meam levavi.

Quoniam tu, Domine, suavis & mitis: *

& multæ miſericordiæ omnibus invocantibus te.

Auribus percipe, Domine, orationem meam: * & intende voci deprecationis meæ.

In die tribulationis meæ clamavi ad te: * quia exaudiſti me.

Non eſt ſimilis tui in diis, Domine, * & non eſt ſecundum opera tua.

Omnes gentes quaſcumque feciſti venient, & adorabunt coram te, Domine; * & glorificabunt nomen tuum.

Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia: * tu es Deus ſolus.

Deduc me, Domine, in via tua, & ingrediar in veritate tua: * lætetur cor meum ut timeat nomen tuum.

Confitebor tibi, Domine Deus meus, in toto corde meo: * & glorificabo nomen tuum in æternum.

Quia miſericordia tua magna eſt ſuper me: * & eruiſti animam meam ex inferno inferiori.

Deus, iniqui inſurrexerunt ſuper me, & ſynagoga potentium quæſierunt animam meam: * & non propoſuerunt te in conſpectu ſuo.

Et tu, Domine Deus miſerator & miſericors: * patiens, & multæ miſericordiæ, & verax.

Reſpice in me & miſerere mei: * da imperium tuum puero tuo, & ſalvum fac filium ancillæ tuæ.

Fac mecum signum in bonum, ut videant qui oderunt me, & confundantur: * quoniam tu, Domine, adjuvisti me, & consolatus es me.

Gloria Patri. Sicut erat, &c.

Psalmus 115.

CRedidi, propter quod locutus sum: * ego autem humiliatus sum nimis.

Ego dixi in excessu meo: * Omnis homo mendax.

Quid retribuam Domino, * pro omnibus quæ retribuit mihi?

Calicem salutaris accipiam: * & nomen Domini invocabo.

Vota mea Domino reddam coram omni populo ejus: * pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus.

O Domine, quia ego servus tuus: * ego servus tuus, & filius ancillæ tuæ.

Dirupisti vincula mea: * tibi sacrificabo hostiam laudis, & nomen Domini invocabo.

Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi ejus: * in atriis domûs Domini, in medio tui Jerusalem.

Gloria Patri. Sicut erat, &c.

Psalmus 129.

DE profundis clamavi ad te, Domine: * Domine exaudi vocem meam.

Fiant aures tuæ intendentes: * in vocem deprecationis meæ.

Si iniquitates observaveris, Domine; * Domine quis sustinebit?

Quia apud te propitiatio est, * & propter legem tuam sustinui te, Domine.

Sustinuit anima mea in verbo ejus: * speravit anima mea in Domino.

A custodia matutina usque ad noctem, * speret Israël in Domino.

Quia apud Dominum misericordia: * & copiosa apud eum redemptio.

Et ipse redimet Israël * ex omnibus iniquitatibus ejus.

Gloria Patri, &c.

Deinde repetitur Antiphona, Ne reminiscaris, Domine, delicta nostra, vel parentum nostrorum: neque vindictam sumas de peccatis nostris. *Tempore Paschali additur*, Alleluia.

Postea Sacerdos dicit: Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison.

Pater noster, &c.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.

℟. Sed libera nos à malo.

℣. Ego dixi, Domine, miserere mei.

℟. Sana animam meam quia peccavi tibi.

℣. Convertere, Domine, aliquantulùm.

℟. Et deprecare super servos tuos.

℣. Fiat misericordia tua, Domine, super nos.

℟. Quemadmodum speravimus in te.

℣. Sacerdotes tui induantur justitiam.

℟. Et Sancti tui exultent.

℣. Ab occultis meis munda me, Domine.

℟. Et ab alienis parce servo tuo.

℣. Domine, exaudi orationem meam.
℟. Et clamor meus ad te veniat.
℣. Dominus vobiscum,
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

AUres tuæ pietatis mitissime Deus, inclina precibus nostris, & gratiâ sancti Spiritûs illumina cor nostrum; ut tuis mysteriis dignè ministrare, teque æterna charitate diligere mereamur.

DEus, cui omne cor patet, & omnis voluntas loquitur, & quem nullum latet secretum, purifica per infusionem sancti Spiritûs cogitationes cordis nostri; ut te perfectè diligere, & dignè laudare mereamur.

URe igne sancti Spiritûs renes nostros, & cor nostrum, Domine, ut tibi casto corpore serviamus, & mundo corde placeamus.

MEntes nostras, quæsumus, Domine, Paracletus qui à te procedit, illuminet, & inducat in omnem, sicut tuus promisit Filius, veritatem.

ADsit nobis, quæsumus, Domine; virtus Spiritûs sancti, quæ & corda nostra clementer expurget, & ab omnibus tueatur adversis.

DEus, qui corda Fidelium sancti Spiritûs illustratione docuisti, da nobis in eodem spiritu recta sapere, & de ejus semper consolatione gaudere.

Conscientias nostras, quæsumus, Domine visitando purifica; ut veniens Dominus noster Jesus-Christus Filius tuus, paratam sibi in nobis inveniat mansionem. Qui tecum vivit & regnat in unitate Spiritûs sancti Deus, per omnia secula sæculorum. Amen.

FORMA INTENTIONIS.

Ad laudem & gloriam sanctissimæ Trinitatis, in memoriam Salvatoris nostri Jesu-Christi Vitæ, Passionis, Mortis, Resurrectionis, ac in operum & meritorum suorum, omniumque Sanctorum unionem. Ad laudem quoque & exaltationem beatissimæ Virginis Mariæ, Cælestium Angelorum, Sanctorum, atque Sanctarum, & signanter NN. & aliorum Sanctorum. Offero etiam cum ipsorum beatorum Spirituum laudibus, Sanctorumque omnium precibus & meritis; nunc & semper, hoc, & omnia alia sacrificia, officia, orationes, & bona opera totius mundi, pro meis præsentibus & futuris animæ & corporis necessitatibus, in auxilium & consolationem meam, & in remissionem omnium peccatorum meorum, quorum veram contritionem semper habere intendo, conor & cupio, omniumque vivorum, & defunctorum meorum parentum, & consanguineorum, amicorum, inimicorum, benefactorum in spiritualibus, & temporalibus, ac illorum quibus fui gravamen,

ſcandalum, occaſio peccandi. Pro omni gradu ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ, ac illius conſervatione, augmento, & exaltatione, Chriſtianorum principum unione, hæreſeum extirpatione, Summi Pontificis ſalute; Regis noſtri Chriſtianiſſimi incolumitate, & animarum in Purgatorio exiſtentium liberatione. Pro conſervatione & augmento omnium Religionum. Pro converſione omnium Infidelium. Pro mihi commiſſis & commendatis. Denique pro illis omnibus vivis atque defunctis pro quibus Dominus noſter J. C. & ejus Mater ſciunt & volunt me debere orare & ſacrificare; ſic oro, obſecro, ac orare, obſecrare, ſacrificare intendo, ac propono; ac juxtà intentionem ſanctæ Catholicæ Eccleſiæ, ego N. Miniſter licet indignus. In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs ſancti. Amen. Pater. Ave, &c.

Gregorius XIII. Pontifex Maximus, conceſſit cuilibet celebranti Miſſam, & dicenti quæ ſequuntur, 50. annorum indulgentiam.

EGo volo Miſſam celebrare, & conficere Corpus & ſanguinem Domini JESU-CHRISTI, juxtà ritum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ: ad laudem omnipotentis Dei, totiuſque Curiæ triumphantis; ad utilitatem meam, totiuſque Curiæ militantis: pro omnibus qui ſe commendaverunt orationibus meis in genere & ſpecie, & pro

felici statu sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Amen.

GAudium cum pace, emendationem vitæ, spatium veræ pœnitentiæ, gratiam & consolationem sancti Spiritûs, perseverantiam in bonis operibus, tribuat nobis omnipotens & misericors Dominus. Amen.

Alia sancti Ambrosii ante Missam Oratio.

AD mensam dulcissimi convivii tui, pie Domine JESU-CHRISTE, ego peccator de propriis meritis nihil præsumens, sed de tua confidens misericordia & bonitate, accedere vereor, & contremisco. Nam cor & corpus habeo multis criminibus maculatum, mentem & linguam non cautè custoditam. Ergo, ô pia Deitas! ô tremenda Majestas! ego miser inter angustias deprehensus, ad te fontem misericordiæ recurro, ad te festino sanandus: sub tuam protectionem fugio, & quem Judicem sustinere nequeo, Salvatorem habere suspiro. Tibi, Domine, plagas meas ostendo; tibi verecundiam meam detego. Scio peccata mea multa & magna, pro quibus timeo. Spero in misericordias tuas, quarum non est numerus. Respice ergo in me oculis misericordiæ tuæ, Domine JESU-CHRISTE, Rex æterne, Deus & homo, crucifixus propter hominem. Exaudi me sperantem in te: miserere mei pleni miseriis & peccatis, tu qui

fontem miserationis nunquam manere cessabis. Salve, salutaris Victima, pro me, & omni humano genere in patibulo Crucis oblata. Salve, nobilis & pretiose Sanguis, de vulneribus crucifixi Domini mei JESU-CHRISTI profluens, & peccata totius mundi abluens. Recordare, Domine, creaturæ tuæ, quam tuo Sanguine redemisti. Pœnitet me peccasse: cupio emendare quod feci. Aufer à me, quæso, clementissime Pater, omnes iniquitates & peccata mea; ut purificatus mente & corpore, dignè degustare merear Sancta Sanctorum: & concede, ut sancta prælibatio Corporis & Sanguinis tui, quam ego indignus sumere intendo, sit peccatorum meorum remissio, sit delictorum perfecta purgatio, sit turpium cogitationum effugatio, ac bonorum sensuum regeneratio, operumque tibi placentium salubris efficacia, animæ quoque & corporis contra inimicorum meorum insidias firmissima tuitio. Amen.

Oratio ad beatam Virginem Mariam ante celebrationem Missæ.

O Mater pietatis & misericordiæ, beatissima Virgo Maria, ego miser & indignus peccator ad te confugio: toto corde & affectu, & precor dulcissimam pietatem tuam, ut sicut dulcissimo Filio tuo in Cruce pendenti astitisti, ita & mihi mi-

fero Sacerdoti, & Sacerdotibus omnibus, hìc, & in tota Sancta Ecclesia ipsum hodiè offerentibus, clementer assistere digneris; ut tuâ gratiâ adjuti, dignam & acceptabilem hostiam in conspectu summæ & individuæ Trinitatis offerre valeamus. Amen.

Ad Sanctum, vel Sanctam cujus eo die Festum celebratur, Oratio.

O Sancte N. vel sancta N. ecce ego miser peccator de tuis meritis confisus, offero nunc sacratissimum Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini nostri Jesu-Christi pro tuo honore & gloria; precor te humiliter & devotè, ut pro me hodiè intercedere digneris, ut tantum Sacrificium dignè & acceptabiliter offerre valeam, & eum tecum, & cum omnibus Electis ejus, æternaliter laudare, & cum eo regnare valeam. Amen.

Beda, de venerabili Eucharistiæ Sacramento.

Sacerdos non legitimè impeditus, celebrare omittens, quantum in eo est, 1. Privat Sanctam Trinitatem laude & gloriâ. 2. Angelos lætitiâ. 3. Peccatores veniâ. 4. Justos subsidio & gratiâ. 5. In Purgatorio existentes refrigerio. 6. Ecclesiam spirituali Christi beneficio. 7. Et seipsum medicinâ & remedio.

GRATIARUM
ACTIONES
POST MISSAM.

Ant. Trium Puerorum. *In Duplicibus dicitur integra.*

Canticum trium Puerorum. Dan. 3.

BEnedicite, omnia opera Domini, Domino; * laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.

Benedicite, Angeli Domini, Domino: * benedicite, cœli, Domino.

Benedicite, aquæ omnes, quæ ſuper cœlos ſunt, Domino * benedicite, omnes virtutes Domini, Domino.

Benedicite, ſol & luna, Domino: * benedicite, ſtellæ cœli, Domino.

Benedicite, omnis imber & ros, Domino: benedicite, omnes ſpiritus Dei Domino.

Benedicite, ignis & æſtus, Domino: * benedicite, frigus & æſtus, Domino.

Benedicite, rores & pruina, Domino: * benedicite, gelu & frigus, Domino.

Benedicite, glacies & nives, Domino: * benedicite noctes & dies Domino.

Benedicite lux & tenebræ Domino: *

benedicite, fulgura & nubes, Domino.

Benedicat terra Dominum: * laudet & ſuperexaltet eum in ſecula.

Benedicite, montes, & colles, Domino: * benedicite, univerſa germinantia in terra, Domino.

Benedicite, fontes, Domino: * benedicite, maria & flumina, Domino.

Benedicite, cete, & omnia quæ moventur in aquis, Domino: benedicite, omnes volucres cœli, Domino.

Benedicite, omnes beſtiæ & pecora, Domino: * benedicite, filii hominum, Domino.

Benedicat Iſraël Dominum: * laudet & ſuperexaltet eum in ſecula.

Benedicite, Sacerdotes Domini, Domino: * benedicite, ſervi Domini, Domino.

Benedicite, ſpiritus & animæ juſtorum, Domino: * benedicite, ſancti & humiles corde, Domino.

Benedicite, Anania, Azaria, Miſaël, Domino: * laudate & ſuperexaltate eum in ſecula.

Benedicamus Patrem & Filium cum ſancto Spiritu: * laudemus & ſuperexaltemus eum in ſecula.

Benedictus es, Domine, in firmamento cœli: * & laudabilis, & glorioſus, & ſuperexaltatus in ſecula.

Gloria Patri.

Psalmus 15.

LAudate Dominum in sanctis ejus: * laudate eum in firmamento virtutis ejus.

Laudate eum in virtutibus ejus: * laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus.

Laudate eum in sono tubæ: * laudate eum in psalterio & cithara.

Laudate eum in tympano & choro: * laudate eum in cordis & organo.

Laudate eum in cymbalis benesonantibus: laudate eum in cymbalis jubilationis: * omnes spiritus laudet Dominum.

Gloria Patri, &c.

Ant. Trium Puerorum cantemus Hymnum quem cantabant sancti in camino ignis, benedicentes Domino.

Tempore Paschali additur. Alleluia.

Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.

℟. Sed libera nos à malo.

℣. Confiteantur tibi, Domine, omnia opera tua.

℟. Et sancti tui benedicant tibi.

℣. Exultabunt sancti in gloria.

℟. Lætabuntur in cubilibus suis.

℣. Non nobis, Domine, non nobis.

℟. Sed nomini tuo da gloriam.

℣. Domine, exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum,
℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEus, qui tribus pueris mitigasti flammas ignium, concede propitius, ut nos famulos tuos non exurat flamma vitiorum.

ACtiones nostras, quæsumus, Domine, aspirando præveni, & adjuvando prosequere: ut cuncta nostra oratio & operatio à te semper incipiat, & per te cœpta finiatur.

DA nobis, quæsumus, Domine, vitiorum nostrorum flammas extinguere, qui beato Laurentio tribuisti tormentorum suorum incendia superare. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

Oratio Sancti Thomæ Aquinatis.

GRatias tibi ago, Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, qui me peccatorem, indignum famulum tuum, nullis meis meritis, sed solâ dignatione misericordiæ tuæ, satiare dignatus es pretioso Corpore & sanguine Filii tui Domini nostri Jesu-Christi: Et precor, ut hæc sancta Communio non sit mihi reatus ad pœnam, sed intercessio salutaris ad veniam. Sit mihi armatura fidei, & scutum bonæ voluntatis. Sit vitiorum meorum evacuatio, con-

cupiſcentiæ & libidinis exterminatio, charitatis & patientiæ, humilitatis & obedientiæ, omniumque virtutum augmentatio: contra inſidias inimicorum omnium, tam viſibilium quàm inviſibilium firma defenſio: motuum meorum tam carnalium, quàm ſpiritualium, perfecta quietatio: in te uno ac vero Deo firma adhæſio, atque finis mei felix conſummatio. Et precor te, ut ad illud ineffabile convivium, me peccatorem perducere digneris: ubi tu cum Filio tuo & Spiritu-Sancto, Sanctis tuis es lux vera, ſatietas plena, gaudium ſempiternum, jucunditas conſummata, & felicitas perfecta. Per eumdem Chriſtum Dominum noſtrum. Amen.

Oratio dicenda poſt Miſſam.

OMnipotens ſempiterne Deus, conſervator animarum, mundique Redemptor, me famulum tuum ante Majeſtatem tuam proſtratum benigniſſimè reſpice, & Sacrificium quod in honore nominis tui, pro ſalute Fidelium tam vivorum, quàm etiam defunctorum, & pro peccatis & offenſionibus meis obtuli, piiſſimè recipe; iram tuam à me remove; gratiam & miſericordiam mihi concede; januam Paradiſi mihi pande; ab omnibus malis me potenter eripe; & quidquid proprio commiſi reatu, clementer indulge. Et ſic in hoc

seculo, in præceptis tuis fac me perseverare, ut dignus Electorum gregi copulari efficiar: te præstante, Deus meus, cujus nomen benedictum; honor atque regnum permanet in secula seculorum. Amen.

RITHMUS S. THOMÆ

AD SACRAM EUCHARISTIAM.

ADoro te devotè, latens Deitas.
Quæ sub his figuris verè latitas:
Tibi se cor meum totum subjicit,
Quia te contemplans, totum deficit.
Visus, tactus, gustus in te fallitur;
Sed auditu solo tutò creditur.
Credo quidquid dixit Dei Filius,
Nil hoc verbo veritatis verius.
In cruce latebat sola Deitas;
At hîc latet simul & humanitas:
Ambo tamen credens atque confitens,
Peto quod petivit latro pœnitens.
Plagas, sicut Thomas, non intueor.
Deum tamen meum te confiteor,
Fac me tibi semper magis credere,
In te spem habere, te diligere.
O memoriale mortis Domini!
Panis vivus, vitam præstans homini,
Præsta meæ menti de te vivere,
Et te illi semper dulce sapere.
Pie pellicane, JESU Domine,
Me immundum munda tuo sanguine,
Cujus una stilla salvum facere,

Totum mundum quit ab omni scelere.
JESU, quem velatum nunc aspicio,
Oro fiat illud quod tam sitio:
Ut te revelatâ cernens facie,
Visu sim beatus tuæ gloriæ. Amen.

Oratio ad Dei Filium.

ANima Christi sanctissima, sanctifica me: Corpus Christi sacratissimum, salva me: Sanguis Christi pretiosissime, inebria me: aqua lateris Christi purissima, munda me: sudor vultus Christi virtuosissime, sana me: passio Christi piissima, conforta me. O bone JESU, custodi me: Intrà vulnera tua absconde me. Non permittas me separari à te. Ab hoste maligno defende me. Jube me venire ad te, & pone me juxta te: ut cum Angelis & Archangelis tuis laudem te, per infinita secula seculorum. Amen.

OBsecro te, mitissime & bone JESU, ut hæc immortalis hostia pro me tibi gratias referat, me tibi reconciliet, me tibi restituat, mihi peccatori veniam tribuat, & ad vitam perducat æternam. Amen.

GRATIARUM ACTIO POST MISSAM.

O Dulcedo cordis mei, & vita animæ meæ, & jucunda requies spiritûs mei, dulcis JESU. Immortales tibi ago gratias pro omnibus beneficiis mihi collatis; signanter vero, quia hodie me dignum fecisti, verum & immaculatum Corpus & Sanguinem tuum pretiosum consecrare, pertractare, illudque tibi offerre in memoriam tuorum mirabilium, ad tuam gloriam, & in remissionem omnium peccatorum, tam meorum, quam illorum pro quibus orare & offerre proposui; illoque in salutem & consolationem animæ meæ cibari & nutriri. Quapropter verè dicere audeo: Cibus meus Christus, & ego ejus. Multiplico ergo, & quotiescumque respiro, multiplicare intendo meam voluntatem in infinitum, in tuis laudibus; precorque beatissimam Virginem, Angelos, Sanctos, Sanctas, & Creaturas universas, pro me immensas tibi referre gratias. Immò quia ista minimè sufficiunt, te supplico, ut tibi ipsi gratias agere, te laudare & glorificare complaceas: & quia dignatus es istam indignam, tuam tamen facere habitationem, dignare quoque apud ipsam perpetuam facere mansionem. Effice me hominem secundum cor tuum. Uni me tibi intimè, & totum transf-

forma, & transmuta in te. Salva me, Jesu-Christe, & cunctam à me hostis antiqui depelle nequitiam, per innocentissimam tuam Passionem. Oro itidem, ut digneris gratias & indulgentias omnes, quas hoc sacrificio, vel communione mediante acquirere & lucrari possum, concedere tam mihi, quàm aliis vivis & defunctis, quibus applicare proposui: quia teipsum pro ipsis exoro, pro quibus & tu vis, & sanctissimus Pontifex intendit hac de causa me debere orare. Amen.

Pater noster, &c. Ave, &c.

Alia Oratio post Missam.

Gratias ago tibi, omnipotens & misericors Deus, gratiarum actiones tremendæ majestati tuæ, piissime & immense Pater, habeo, quia me indignissimum & nefandissimum peccatorem, pretioso Corpore & Sanguine Filii tui Domini nostri Jesu-Christi, consolari & satiare dignatus es. Quæso igitur, dulcissime Domine Jesu, ut hæc sancta communio non sit mihi ad judicium & condemnationem; sed, tuâ gratiâ & pietate, sit mihi suavitas & dulcedo, animæ meæ salus & sanctitas, in omni tentatione pax & gaudium, in omni tribulatione lumen & virtus, in omni verbo & opere solatium, & tutela finalis in morte, ad evadendas omnium inimicorum meorum insidias; & proficiat mihi ad sa-

lutem corporis & animæ in vitam æternam: & præsta, ut ibi nulla remaneat peccati macula, ubi tua sancta introierunt sacramenta. Qui cum Patre & Spiritu sancto vivis & regnas in secula seculorum. Amen.

Precatiuncula Sacerdotibus quotidie legenda, ut in dies Deo ferventiùs deserviant. Ex Thom. à Kemp. de Imit. Christi.

ADjuvet nos gratia tua, omnipotens Deus, ut qui officium Sacerdotale suscepimus, dignè & devotè tibi cum omni puritate & in conscientia bona famulari valeamus.

Etsi non possumus in tanta innocentia vitæ conversari, ut debemus, concede nobis tam dignè flere mala quæ gessimus, ut in spiritu humilitatis, ac bonæ voluntatis proposito, tibi ferventiùs deservire valeamus.

Oratio ad Beatissimam Virginem Mariam.

O Serenissima & inclita Mater Domini nostri Jesu-Christi Virgo Maria, Regina mundi, quæ eumdem Creatorem omnium creaturarum tuo sanctissimo utero fuisti digna portare, cujus idem sacratissimum Corpus & Sanguinem sumpsi, ad ipsum pro me misero peccatore intercedere digneris, ut quidquid in hoc ineffabili sacramento ignoranter, negligenter, irreve-

renter & accidentaliter omiſi, tuis precibus ſanctiſſimis mihi indulgere dignetur. Qui vivit & regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

Alii Oratio Sancti Bonaventuræ.

TRansfige, dulciſſime Domine JESU, medullas & viſcera animæ meæ ſuaviſſimo ac ſaluberrimo amoris tui vulnere, verâ, ſerenâque & apoſtolicâ ſanctiſſimâ charitate; ut langueat & liqueſiat anima mea ſolo ſemper amore & deſiderio tui, te concupiſcat, & deficiat in atria tua; cupiat diſſolvi, & eſſe tecum. Da ut anima mea te eſuriat, panem Angelorum, refectionem animarum ſanctarum, panem noſtrum quotidianum, ſuperſubſtantialem, habentem omnem dulcedinem & ſaporem, & omne delectamentum ſuavitatis: te in quem deſiderant Angeli proſpicere, ſemper eſuriat & comedat cor meum, & dulcedine ſaporis tui repleantur viſcera animæ meæ, te ſemper ſitiat fontem vitæ, fontem ſapientiæ & ſcientiæ, fontem æterni luminis, torrentem voluptatis, ubertatem domûs Dei: te ſemper ambiat, te quærat, te inveniat, ad te tendat, ad te perveniat; te meditetur, te loquatur, & omnia operetur in laudem & gloriam nominis tui, cum humilitate & diſcretione, cum dilectione & delectatione, cum facilitate & affectu, cum perſeverentia uſque in finem, & tu

sis solus semper spes mea, jucunditas mea, gaudium meum, quies & tranquillitas mea, pax mea, suavitas mea, odor meus, dulcedo mea, cibus meus, refectio mea, refugium meum, auxilium meum, sapientia mea, portio mea, & possessio mea, thesaurus meus, in quo fixa & firma, & immobiliter semper sit radicata mens mea & cor meum. Amen.

SANCTUS AUGUSTINUS de Dignitate Sacerdotum sic ait.

O Veneranda Sacerdotum dignitas, in quorum manibus Dei Filius, velut in utero Virginis incarnatur! O felices Sacerdotes, si sacerdotaliter vixeritis! O cœleste mysterium, quod per vos Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus tam mirabiliter operantur sub tam ineffabili ministerio vestro, quo uno eodemque momento idem Deus, qui præsidet in cœlo, in manibus vestris est in sacrificio! Cœlum miratur, horrescit infernus, contremiscit diabolus, reveretur quàm plurimùm Angelica celsitudo. Quid retribuam Domino (ut taceam de cœteris) qui retribuit mihi, pro tam singulari dono mihi sacrificio impenso, quod est datum optimum & omne donum perfectum? O venerabilium sanctitudo manuum! O felix exercitium! Ubi tractat Christum Sacerdos Dei Filium, cujus deliciæ sunt esse cum filiis hominum,

O, Sacerdotes, attendite! major est dignitas vobis collata, quàm Angelis, qui adorant quod vos conficitis, nec ipsi conficere possunt. O altitudo sapientiæ Dei! O ineffabilis clementia Salvatoris! quod datum non est Angelis, concessum est homini. Sacerdos hoc sacramentum ineffabile conficit: Angelus conficienti, sibi quasi famulus assistit.

S. Chrysostomus idem argumentum prosequitur his verbis.

MUlti Sacerdotes, & pauci Sacerdotes, multi in nomine pauci in opere. Videte ergo, ô Christi ministri, quomodò sedeatis super Cathedram, quia Cathedra non facit Sacerdotem, sed Sacerdos Cathedram; non locus sanctificat hominem sed homo locum. Qui bene sederit super Cathedram, honorem accipit ab illa; qui male sederit injuriam facit Cathedræ: in judicio enim sedes, si bene vixeris & bene docueris, *omnium* judex eris; si autem bene docueris & male vixeris, tui soliùs. Nam bene vivendo & bene docendo, populum instruis quomodò vivere debeat, benè autem docendo & malè vivendo, Deum instruis quomodo te debeat condemnare. *Hom. 43. oper. imperf. in Mat.*

F I N I S.

INDEX RERUM

Quæ hoc Libello continentur,

IN PRIMA PARTE.

OFFICIUM parvum pro obtinenda à Deo gratia perfectè cognoscendi excellentiam ministerii Ecclesiastici, illudque ritè adimplendi.

Ad Nocturnum, Page 1
Ad Laudes, 7
Ad Primam, 11
Ad Tertiam, 14
Ad Sextam, 16
Ad Nonam, 18
Ad Vesperas, 20
Ad Completorium, 23
Lectiones pro singulis Hebdomadæ diebus, 27

IN SECUNDA PARTE.

Exercitium diurnum, 41
Manè surgendo, 42
Orationi mentali vacandum, 43
Horæ canonicæ ritè persolvendæ, 49
Ante egressum è Domo, 54
In ipso Templi ingressu, Ibid.
Post Missam, 56
Post regressum in domum, 57
Piis Lectionibus ac potissimùm Script. sacræ intendendum, 58

Studio incumbendum, 46
Cibi ſumptio ſobriè & piè inſtituenda, 71
Solis oblectationibus, & colloquiis licitis indulgendum, 78
Ejaculationes ſæpiùs per diem faciendæ, 84
Conſcientiâ diſcutiendâ, 85
Exuendo veſtes, 92
Evigilando per noctem, 93
Diverſæ Orationes, 94
Singulis Hebdomadibus confeſſio peccatorum peragenda, 107
Singulis menſibus ad mortem ſeſe præparandum, 115
Singulis annis exercitiis ſpiritualibus in ſeceſſu vacandum. 116

IN TERTIA PARTE.

Speculum Sacerdotum & Clericorum, 121
Notio optimi Clerici, 122
Ejuſdem argumenti ſeries, 123
Sacerdos ſicut dignitate ita & ſanctitate ſit præcellens, 124
Ejuſdem argumenti veritas confirmatur, 126
De cura ſalutis propriæ, 127
Zelus gloriæ Dei, 129
Zelus domûs Dei, 130
Zelus ſalutis animarum, 131
Catechiſandis Pueris & rudibus danda opera, 133
Chriſtus in omnibus imitandus, 135
Eccleſiæ vulnus improborum mores, 137
Peccata Sacerdotum graviſſima, 138

De modestia seu de vita exemplari, 140
In exterioris hominis compositione immodestia vitanda, 142
Lingua refrænanda, 144
De habitu & tonsurâ Clericali, 146
Derisiones malorum virtus superet, 148
De castitate custodienda, 149
Cavenda cum mulieribus familiaritas, 151
Observanda sobrietas, convivia declinanda, 154
Otium fugiendum, 156
Præpositis suis obtemperandum, 157
Quanta esse debeat Sacerdotis humilitas, 160
Mundus odio habendus, 152
Divitiæ contemnendæ, 163
Honores metuendi, 165
Inordinatus erga propinquos affectus resecandus, 167
Qui frequentandi & consulendi, 171
Ductore in viâ salutis opus est, 172
Beatissima Virgo Maria speciali cultu honoranda, 174
Speculum boni Pastoris, ex SS. Gregorio & Bernardo, 176
Monitiones S. Caroli Borromæi ad Clericos & Sacerdotes, 179

IN QUARTA PARTE.

De Sacro-sancto Missæ sacrificio, 205
CAPUT PRIMUM. *Quid præstare debeat Sacerdos, ante Missæ celebrationem*. Omissus est in contextu hic titulus, 208
Articulus primus. De vitæ puritate, Ibid.

Articulus secundus. De rectitudine intentionis, 210
Articulus tertius. De actuali devotione, 213

Caput secundum. Quid præstare debeat Sacerdos in ipsa Missæ celebratione, 217
Articulus primus. De ablutione manuum, vasis sacris, & vestibus sacerdotalibus, 218
Articulus secundus. De initio Missæ usque ad Symbolum, 225
Articulus tertius. De symbolo usque ad Canonem, 236
Articulus quartus. De Canone usque ad Consecrationem, 249
Articulus quintus. A Consecratione usque ad Communionem, 259
Articulus sextus. De Communione usque ad finem, 275

Caput tertium. Quid præstare debeat Sacerdos post Missæ celebrationem, 288

Meditationes ante & post sacrùm pro singulis hebdomadæ diebus,

Dominicâ. Jesus Deus noster, 296
Feria II. Jesus Rex noster, 299
Feria III. Jesus Magister noster, 302
Feria IV. Jesus nostrarum Medicus animarum, 306
Feria V. Jesus Pastor noster, 312
Feria VI. Jesus Redemptor noster, 317
Sabbato. Jesus Sacerdos & Victima, 321

Oratio S. Ambrosii ante Missam, per singulos hebdomadæ dies distributa. 330

Præparatio ad Missam pro opportunitate Sacerdotis facienda, j

Gratiarum actiones post Missam, xij

ERRATA.

Pag. 30 *lin.* 4. vigenti, *lege* viginti.
Pag. 32 *lin.* 4. prin-ipio, *lege* prin-cipio.
Pag. 58 *lin.* 14. ipsi, *lege* ipsis.
Pag. 59 *lin.* 22. sollicita, *lege* sollicitat.
Pag. 79 *l.* 16. jama perire, *lege* jam aperire.
Pag. 80 *lin.* 22. hermoniam, *lege* harmoniam.
Pag. 96 *lin.* 25. ur, *lege* ut.
Pag. 162 *lin ult.* (o) S. Hier. *lege* S. Bern.
Pag. 187 *lin.* 26. eterum, *lege* veterûm.
Pag. 224 *lin.* 23. illam, *lege* illum.
Ibid. lin. 30. tunicam, *lege* tunicâ.
Pag. 225 *lin.* 1. Diaconum, *lege* Diacono.
Ibid. lin. 5. illum, *lege* illi.
Pag. 247 *lin.* 30. noo, *lege* non.
Pag. 275 *lin.* 26. *dele ista verba*, Pollice & indice dexteræ.
Pag. 280 *lin.* 15. ac, *lege* ad.
P. 297 *l.* 15. contempta, *lege* contemnens.
P. 303 *lin.* 25. despectus, *lege* despiciens.
Pag. xxij *lin.* 5. alii, *lege* alia.

FIN.

PRIVILEGE DU ROY.

LOUIS, PAR LA GRACE DE DIEU, ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE: A nos amés & féaux Conſeillers les Gens tenans nos Cours de Parlemens, Me. des Requêtes ordinaire de notre Hôtel, Grand Conſeil, Prévôt de Paris, Baillifs, Sénéchaux, leurs Lieutenans Civils & autres nos Juſticiers qu'il appartiendra; SALUT. Notre amé M. COURET DE VILLENEUVE, Imprimeur à Orleans, Nous a fait expoſer qu'il déſireroit faire réimprimer & donner au public des Livres qui ont pour titres, *Theſaurus Sacerdotum & Clericorum*, & *Etrennes Orleannoiſes*, s'il Nous plaiſoit lui accorder nos Lettres de Permiſſion pour ce néceſſaires: A CES CAUSES, voulant favorablement traiter l'Expoſant, Nous lui avons permis & permettons par ces préſentes, de faire réimprimer leſdits Livres autant de fois que bon lui ſemblera, & de les vendre, faire vendre & débiter par tout notre Royaume pendant le temps de trois années conſécutives, à compter du jour de la date des préſentes. Faiſons défenſes à tous Imprimeurs, Libraires & autres perſonnes de quelque qualité & condition qu'elles ſoient, d'en introduire

d'impression étrangere dans aucun lieu de notre obéissance ; à la charge que ces Présentes seront enregistrées tout au long sur le Registre de la Communauté des Imprimeurs & Libraires de Paris, dans trois mois de la date d'icelles ; que la réimpression desdits Livres sera faite dans notre Royaume & non ailleurs, en bon papier & beaux caractéres, conformément à la feuille imprimée attachée pour modéle sous le contre-scel des présentes ; que l'impétrant se conformera en tout aux Reglemens de la Librairie, & notamment à celui du 10 Avril 1725 ; qu'avant de les exposer en vente, les imprimés qui auront servi de copie à la réimpression desdits Livres, seront remis dans le même état où l'approbation y aura été donnée, ès mains de notre très-cher & féal Chevalier, Chancelier de France le Sieur de Lamoignon, & qu'il en sera ensuite remis deux Exemplaires de chacun dans notre Bibliothéque publique, un dans celle de notre Château du Louvre, un dans celle de notredit très-cher & féal Chevalier Chancelier de France, le Sieur de Lamoignon, & un dans celle de notre très-cher & féal Chevalier, Garde des Sceaux de France, le Sieur de Machault, Commandeur de nos Ordres : le tout à peine de nullité des Présentes ; du contenu desquelles vous mandons & enjoignons de faire jouir ledit Exposant & ses

ayans causes pleinement & paisiblement; sans souffrir qu'il leur soit fait aucun trouble ou empêchement. Voulons qu'à la copie des présentes, qui sera imprimée tout au long au commencement ou à la fin desdits Livres, foi soit ajoutée comme à l'original. Commandons au premier notre huissier ou sergent sur ce requis, de faire pour l'exécution d'icelles tous actes requis & nécessaires, sans demander autre permission, & nonobstant clameur de haro, Charte normande & lettres à ce contraires. CAR TEL EST NOTRE PLAISIR. Donné à Versailles le dix-neuviéme jour du mois de Mars, l'an de grace mil sept cent cinquante-trois, & de notre Regne le trente-huitiéme. Par le Roy, en son Conseil. *Signé*,

SAINSON.

Regiſtré ſur le Regiſtre XIII. de la Chambre Royale des Libraires & Imprimeurs de Paris, N. 165. fol. 130. conformément aux anciens Reglemens confirmés par celui du 28 Février 1723. A Paris le 23 Avril 1753.

Signé *HERISSANT*, *Adjoint*.

